การจัดการศึกษาด้านพณิชยการของกรมอาชีวศึกษา ระหว่าง พ.ศ. 2503 - 2529

ห้องสมุดบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปริญญานิพนธ์

ของ

อรสา ดาวรวงศ์สกุล

11 พ.ค. 2535

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
ตุลาคม 2531
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

178587

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิต และคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการที่ปรึกษา	คณะกรรมการสอบ
.....ประธาน	.....ประธาน
.....กรรมการ	.....กรรมการ
	.....กรรมการ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์ แนะนำและชี้แจงที่ดียิ่งจากบุคคลผู้มีพระคุณหลายท่าน ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ผศ.ณรงค์ พ่วงพิศ ดร.กิตติมา สังข์เกษม ประธานและกรรมการในการควบคุมปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ กราบขอบพระคุณ ดร.ชาติชาย พฒานานนท์ กรรมการสอบปากเปล่า ผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสระบุรี นางสุพรรณี ภูษาทอง บุคลากรของกรมอาชีวศึกษาทุกท่าน เจ้าหน้าที่หน่วยงานต่าง ๆ ที่อำนวยความสะดวกในการค้นคว้าตลอดมา และขอบคุณเพื่อน ๆ ทุกคนที่ให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดี

ท้ายที่สุดนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดามารดา ผู้เป็นที่รักยิ่ง ซึ่งเป็นกำลังใจให้ผู้เขียนจัดทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้จนเสร็จสมบูรณ์ได้

อรสา ถาวรวงศ์สกุล

สารบัญ

บทที่		หน้า
	บทนำ	ก
1	การจัดการศึกษาด้านพณิชยการในระยะก่อน พ.ศ.2503	1
	ความเป็นมาของการจัดการศึกษาด้านพณิชยการในระยะก่อน พ.ศ. 2503	4
	การจัดการศึกษาด้านพณิชยการในระยะก่อน พ.ศ.2475 ...	4
	สภาพแวดล้อมทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่มีผลต่อการจัดการศึกษาด้านพณิชยการ	4
	นโยบายและการดำเนินการจัดการศึกษาด้านพณิชยการ ..	5
	ผลของการจัดการศึกษาด้านพณิชยการก่อน พ.ศ.2475 ..	9
	การจัดการศึกษาด้านพณิชยการระหว่าง พ.ศ.2475 - 2502	13
	สภาพแวดล้อมทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่มีผลต่อการจัดการศึกษาด้านพณิชยการ	14
	นโยบายและการดำเนินการจัดการศึกษาด้านพณิชยการ ..	15
	ผลของการจัดการศึกษาด้านพณิชยการ (พ.ศ.2475 - 2502)	18
2	การจัดการศึกษาด้านพณิชยการของกรมอาชีวศึกษา (พ.ศ. 2503 - 2519)	23
	สภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษา	23
	สภาพเศรษฐกิจ	24
	สภาพการเมือง	27
	สภาพสังคม	30

บทที่ หน้า

นโยบายการจัดการศึกษาด้านพณิชยการ ระหว่าง
พ.ศ. 2503 - 2519 35
นโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาล 35
รัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และรัฐบาลจอมพลถนอม
กิตติขจร 36
รัฐบาลนายสัญญา ธรรมศักดิ์ 37
รัฐบาล ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช และรัฐบาล
ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช 37
นโยบายการจัดการศึกษาในแผนการศึกษาชาติฉบับ พ.ศ.2503 37
นโยบายการจัดการศึกษาจากแผนพัฒนาการศึกษาระหว่าง
พ.ศ.2503 - 2519 38
นโยบายการจัดการศึกษาของกรมอาชีวศึกษาระหว่าง
พ.ศ.2503 - 2519 39
การดำเนินการจัดการศึกษาด้านพณิชยการของกรมอาชีวศึกษา
ระหว่าง พ.ศ.2503 - 2519 41
การขยายสถานศึกษา และการเพิ่มจำนวนนักศึกษา 41
การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน 52
ด้านหลักสูตรระดับ ปวช. ปวส. ปม. 52
ด้านการเรียนการสอน 54
ผลของการจัดการศึกษาด้านพณิชยการ (พ.ศ.2503 - 2519) 57

3 การจัดการศึกษาด้านพณิชยการของกรมอาชีวศึกษา
(พ.ศ.2520 - 2529) 66
สภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษา 66
สภาพเศรษฐกิจ 66
สภาพการเมือง 69
สภาพสังคม 71
นโยบายในการจัดการศึกษาด้านพณิชยการ ระหว่าง
พ.ศ.2520 - 2529 73
นโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาล 73
นโยบายการจัดการศึกษาในแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับ
พ.ศ.2520 75
นโยบายการจัดการศึกษาในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ 76
นโยบายการจัดการศึกษาด้านพณิชยการของกรมอาชีวศึกษา .. 78
การดำเนินการจัดการศึกษาด้านพณิชยการของกรมอาชีวศึกษา
ระหว่าง พ.ศ.2520 - 2529 80
การขยายสถานศึกษาและการเพิ่มจำนวนนักศึกษา 81
การปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรและการยกระดับการศึกษา 89
การยกระดับการศึกษา 89
การปรับปรุงหลักสูตรระดับ ปวช. ปวท. และ ปวส. 90
การปรับปรุงการเรียนการสอน 93
ผลของการจัดการศึกษาด้านพณิชยการ (พ.ศ.2520 - 2529) 96
คุณภาพการเรียน การสอน และปัญหาการว่างงาน 98
การปฏิบัติงานของกรมอาชีวศึกษา 108

4 วิเคราะห์การจัดการศึกษาด้านพณิชยการของกรมอาชีวศึกษา
ระหว่าง พ.ศ.2503 - 2529 111
การดำเนินการจัดการศึกษาด้านพณิชยการที่ประสบความสำเร็จ
และมีประสิทธิภาพ 111
จำนวนนักศึกษาและสถานศึกษา 111
การยกระดับการศึกษา 114
การเปลี่ยนแปลงค่านิยมของประชาชน 114
เอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา 115
การพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอน 116
การส่งเสริมและอบรมจริยธรรมตลอดจนความประพฤติของ
นักศึกษา 117
การดำเนินการจัดการศึกษาด้านพณิชยการที่ประสบปัญหา และ
อุปสรรคต่าง ๆ 118
คุณภาพการศึกษา 118
การจัดหลักสูตร 119
การจัดการเรียนการสอน 120
งบประมาณ 124
การวางโครงการและการแก้ไขปัญหาในระยะยาว 125
การดำเนินความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ 127
กรมแรงงาน 127
สถาบันทางธุรกิจและอุตสาหกรรม 129
หน่วยงานของราชการส่วนต่าง ๆ 129

การว่างงาน 130
การเพิ่มปริมาณผู้สำเร็จการศึกษา 130
คุณสมบัติของผู้สมัครงาน 130
โครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศไทยเป็นแบบเกษตรกรรม 131
เทคโนโลยีและความเจริญทางวิทยาการกับหลักสูตรของ
กรมอาชีวศึกษา 131
ค่านิยมในสังคมไทย 132
ข้อเสนอแนะและการแก้ไข 132
จัดตั้งระบบแนะแนวอาชีพ 133
ความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ 137
ปรับปรุงคุณภาพทางการศึกษา 137
ปรับปรุงระบบการบริหารงานด้านการศึกษาของประเทศ ... 138

5 บทสรุป 141

บรรณานุกรม 147

ภาคผนวก 163

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	จำนวนนักศึกษาสาขาพณิชยการของกรมอาชีวศึกษา ระหว่าง พ.ศ. 2502 - 2525	ช
2	การว่างงานของนักศึกษาสาขาพณิชยการ จากการสำรวจใน พ.ศ. 2525	ฌ
3	อัตราเวลาเรียนในสัปดาห์หนึ่ง ๆ ของหลักสูตรพณิชยการประณีที่ 1 - 3 และมัธยมปีที่ 1 - 2	12
4	จำนวนนักเรียน สาขาพณิชยการ ระหว่าง พ.ศ. 2476 - 2481 ...	18
5	จำนวนนักเรียน สาขาพณิชยการ ระหว่าง พ.ศ. 2490 - 2502 ...	19
6	งบประมาณของกระทรวงศึกษาธิการ ระหว่าง พ.ศ. 2484 - 2495	20
7	จำนวนประชากรของประเทศไทย ระหว่าง พ.ศ. 2515 - 2519 ..	33
8	งบประมาณของกองโรงเรียนพณิชยการและอุตสาหกรรม พ.ศ. 2503 - 2512	55
9	จำนวนครูที่สอนในสถานศึกษาด้านพณิชยการ ระหว่าง พ.ศ. 2509 - 2519	57
10	จำนวนนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาด้านพณิชยการในสถานศึกษาของกรมอาชีวศึกษาและสถานศึกษาของเอกชน ระหว่าง พ.ศ. 2520 - 2529	96
11	จำนวนงบประมาณการศึกษาด้านพณิชยการในระหว่าง พ.ศ. 2520 - 2529	99
12	การว่างงานของนักศึกษาสาขาพณิชยการ ระหว่าง พ.ศ. 2521 - 2530	101
13	ความต้องการ แรงงานสาขาต่าง ๆ ของตลาดแรงงาน พ.ศ. 2528	105
14	ความต้องการ แรงงานวิชาชีพสาขาต่าง ๆ	106

ตาราง หน้า

15 ความต้องการแยกตามสาขาและระดับชั้นสายพณิชยการ 107
16 จำนวนครู ด้านพณิชยการ ระหว่าง พ.ศ. 2520 - 2529 123
17 ความต้องการแรงงานที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปี พ.ศ. 2521 - 2525 128

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ		หน้า
1	กราฟจำนวนนักศึกษาด้านพณิชยการ ระหว่าง พ.ศ. 2503 - 2519 ..	49
2	กราฟจำนวนนักศึกษาด้านพณิชยการที่สำเร็จการศึกษาระหว่าง พ.ศ. 2503 - 2519	51
3	กราฟจำนวนนักศึกษาด้านพณิชยการระหว่าง พ.ศ. 2520 - 2529 ...	84
4	กราฟจำนวนนักศึกษาด้านพณิชยการที่สำเร็จการศึกษาระหว่าง พ.ศ. 2520 - 2529	86
5	กราฟจำนวนนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาด้านพณิชยการระดับต่าง ๆ	88
6	แผนภูมิการศึกษาสาขาวิชาชีพ สาขาวิชาสามัญทั้งในและนอกระบบโรงเรียน	113
7	แผนภูมิโครงสร้างระบบแนะแนวอาชีพในสถาบันการศึกษา	136

บทนำ

การพัฒนาประเทศให้เจริญรุ่งเรือง และมีเสถียรภาพที่มั่นคงได้นั้น จำต้องมีการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ซึ่งล้วนมีความสำคัญด้วยกันทั้ง 3 ด้าน โดยที่ไม่อาจสรุปได้ว่าด้านใดสำคัญที่สุด เพราะทั้ง 3 ด้าน นี้มีความผูกพันและเกื้อกูลซึ่งกันและกันอยู่ในตัวของมันเอง[1] สำหรับการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจนั้น มีความสำคัญในแง่ที่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตของประชาชนในสังคมที่ยังไม่ซับซ้อนประชากรมีจำนวนน้อย และทรัพยากรธรรมชาติยังเอื้ออำนวยต่อการดำรงชีพ ปัญหาทางเศรษฐกิจมักจะไม่ปรากฏ แต่เมื่อประชากรหนาแน่นขึ้น สังคมซับซ้อนขึ้น ทรัพยากรธรรมชาติกลายเป็นของหายาก ปัญหาทางเศรษฐกิจก็จะเริ่มปรากฏให้เห็นเด่นชัด สังคมนั้น ๆ จึงต้องมีการจัดระบบการจัดสรรและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ โดยมีการแบ่งงานกันทำตามหน้าที่ เช่น การผลิต (Productions) การจำหน่าย (Distributions) และการบริการ (Services)[2] ซึ่งจะทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจดำเนินไปอย่างเป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ ดังที่ อดัม สมิธ (Adam Smith) นักเศรษฐศาสตร์ที่สำคัญคนหนึ่ง ได้เสนอว่าการแบ่งงานกันทำ และความเชี่ยวชาญเฉพาะอย่างเป็นหลักการที่สำคัญอย่างหนึ่งของการพัฒนาเศรษฐกิจ[3]

ในการพัฒนาเศรษฐกิจนั้น นอกจากจะพัฒนาด้านผลผลิตแล้ว จะต้องพัฒนาด้านการบริหารการจัดจำหน่าย และการบริการผลผลิตเหล่านั้นไปสู่ผู้บริโภคด้วยจึงจะทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจเป็นไปอย่างสมบูรณ์ ดังเช่น นักวิชาการกลุ่มพาณิชยนิยม (Mercantilism) มีความเห็นว่าประเทศจะเจริญรุ่งเรืองได้ต้องมีการเพิ่มผลผลิต และดำเนินการจำหน่ายผลผลิตเหล่านั้นไปยัง

---

[1] สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 หน้า 360

[2] นิพัทธ์ จิตรประสงค์ ธุรกิจเบื้องต้น หน้า 2 - 3

[3] ชำรง อุดมไพจิตรกุล พัฒนาการเศรษฐกิจ หน้า 2 - 3

ที่ต่าง ๆ[1] ดังนั้นหากปราศจากการบริการและการค้าขายที่เรียกกันว่า การพาณิชย์ (Commerce)[2] ก็จะไม่มีการแพร่ขยายของผลผลิตจากแหล่งผลิตไปสู่ชุมชนต่าง ๆ อย่างแน่นอน สำหรับประเทศไทย ซึ่งเป็นประเทศที่กำลังพัฒนาจากสังคมเกษตรไปสู่สังคมอุตสาหกรรมนั้น การบริหารการค้าขาย และการบริการผลผลิตเพื่อให้เกิดการลงทุนในภาคอุตสาหกรรมจึงจัดเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ

ปัจจุบันกิจการพาณิชย์ในประเทศไทย มีการขยายตัวมากขึ้นมีผู้ประกอบการค้าขายเป็นจำนวนมากรวมทั้งมีการบริการด้านต่าง ๆ เพิ่ม เช่น การท่องเที่ยว การโรงแรม ซึ่งพัฒนาไปตามความเปลี่ยนแปลงของสังคม และความก้าวหน้าของวิทยาการ ดังนั้นผู้ประกอบการค้าขายและการบริการจึงต้องแข่งขันกัน เพื่อชักจูงผู้บริโภคให้ใช้สินค้า และบริการของตน และปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การพัฒนาด้านพาณิชย์นี้เจริญก้าวหน้า ก็คือ บุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะในการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งต้องอาศัยการเรียนรู้ ฝึกอบรมจากการศึกษา โดยวิธีนี้ก็จะสามารถช่วยพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้เจริญได้ เพราะการศึกษาคือ การพัฒนาคน การพัฒนาคนก็เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ และการพัฒนาเศรษฐกิจก็เพื่อพัฒนาประเทศให้เจริญรุ่งเรือง[3]

การจัดการศึกษาเพื่อให้ประชาชนมีความรู้และทักษะในด้านการพานิชย์ ซึ่งเป็นการศึกษาวิชาชีพสาขาหนึ่งของการอาชีวศึกษา (Vocational Education) จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นการช่วยพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Resources) ให้มีประสิทธิภาพในการประกอบอาชีพด้านการค้าขายและบริการต่าง ๆ และมุ่งอบรมประชาชนให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข[4] หากการจัดการศึกษาสามารถจัดได้อย่างมีประสิทธิภาพมาก

---

[1] ฟูสเฟิลด์ อาร์. แดเนียล วิวัฒนาการของแนวความคิดทางเศรษฐกิจ แปลโดย สุนิตย์ แป้นนาบอน หน้า 9

[2] ปัญญา ตันติยวรงค์ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการพานิชย์ หน้า 1

[3] ชบ แสวงศักดิ์ และถนอม มากะจันทร์ "ความสำคัญของการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ" ศูนย์ศึกษา 11 : 6 - 15 มีนาคม 2507

[4] กรมอาชีวศึกษา แผนพัฒนาอาชีวศึกษาระยะที่ 4 พ.ศ. 2520 - 2524 หน้า 23

เพียงใด ก็จะเป็นการช่วยพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้เจริญขึ้นเพียงนั้น จะเห็นได้จากการศึกษาของ จอห์น เค นอร์ตัน(John K. Norton) เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับเศรษฐกิจว่า ประเทศที่มีพัฒนาการทางการศึกษาสูง ประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจจะสูงตามไปด้วย

การจัดการศึกษาด้านพณิชยการ ในประเทศไทยนั้น ได้เริ่มขึ้นในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยใน พ.ศ. 2441 พระยาวิสุทธิสุริยศักดิ์ ได้เสนอโครงการศึกษาขึ้น 2 ประเภท คือ สามัญศึกษา และการศึกษาพิเศษ ซึ่งเป็นการเรียนวิชาเฉพาะ หรือความรู้เฉพาะให้ชำนาญ ประกอบด้วย การค้าขาย การเพาะปลูก การหัตถกรรม สำหรับการศึกษาด้านพณิชยการนั้นมีจุดมุ่งหมายส่งเสริมให้ประชาชนนิยมเรียนด้านการค้าขาย เพื่อให้ประชาชนมีความรู้และสนใจประกอบอาชีพการค้า อันเป็นการช่วยทำให้เศรษฐกิจของประเทศมั่งคั่งขึ้น ทั้งนี้เพราะรัฐตระหนักดีว่าในขณะนั้นชาวจีนมีบทบาททางการค้าเป็นอย่างมาก[1] ดังนั้น ใน พ.ศ. 2443 รัฐจึงจัดให้มีโรงเรียนฝึกหัดการขายของที่นักเรียนผลิต ทำบัญชีรายชื่อ และใน พ.ศ. 2453 ได้จัดตั้งโรงเรียนพณิชยการขึ้นเป็นแห่งแรกที่วัดมหาพฤฒาราม

ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว การศึกษาด้านพณิชยการได้รับการสนับสนุนมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อชักจูงความสนใจของประชาชนที่นิยมเรียนสายสามัญศึกษา เพื่อเข้ารับราชการเพียงอย่างเดียว ให้หันมาสนใจด้านพณิชยการและสามารถนำไปประกอบอาชีพได้มากขึ้น ดังนั้นจึงได้มีการจัดการศึกษาด้านพณิชยการหรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าการค้าขายไว้ในหลักสูตรการเรียนระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ควบคู่ไปกับสายสามัญศึกษา โดยกำหนดระเบียบการและหลักสูตรเอาไว้ เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนนำความรู้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน รวมทั้งเกิดความชำนาญและมีทัศนคติที่ดีในเรื่องการค้าขาย แต่เนื่องจากงบประมาณในการจัดการศึกษามีจำกัด[2] ประกอบกับทัศนคติของประชาชนที่ฝังใจต่อการศึกษาสายสามัญเพื่อเข้ารับ

---

[1]ธรงค์ พ่วงพิศ นโยบายเกี่ยวกับการศึกษาของคนจีนในประเทศไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว หน้า 7

[2]วารุณี โอสถารมย์ "การศึกษาของประเทศสยามกึ่งศตวรรษที่แล้วมากับการกสิกรรมของเจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี" รวมบทความประวัติศาสตร์ 9 : 13 - 37 กุมภาพันธ์ 2530

ราชการ เพราะมีเกียรติ และสบายมากกว่าการศึกษาวิชาการค้า ซึ่งเห็นว่าเป็นอาชีพชั้นต่ำ[1] ทำให้การศึกษาด้านพณิชยการไม่บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

ใน พ.ศ. 2479 รัฐบาลได้ประกาศเลิกจัดการศึกษาด้านพณิชยการ ในระดับประถมศึกษา เพราะต้องการขยายการศึกษาภาคบังคับ เพื่อให้ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศอ่านออกเขียนได้ ตามลักษณะการปกครองระบอบประชาธิปไตย[2] ประกอบกับได้เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลก ในต้นทศวรรษ 2470 ซึ่งมีผลทำให้เศรษฐกิจของไทยตกต่ำไปด้วย การจัดการศึกษาด้านพณิชยการ จึงไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร แม้จะได้มีการจัดตั้งกรมอาชีวศึกษาขึ้นใน พ.ศ. 2484 เพื่อทำหน้าที่จัดการศึกษาโดยตรงก็ตาม ทั้งนี้เพราะอยู่ในช่วงของภาวะสงครามโลกครั้งที่ 2 นั่นเอง

หลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติลง ประเทศไทยได้รับความช่วยเหลือจากต่างประเทศ และองค์การต่าง ๆ เพื่อฟื้นฟูและพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ ดังจะเห็นได้ว่าใน พ.ศ. 2502 ได้มีการจัดตั้งสภาพัฒนาเศรษฐกิจขึ้นเป็นครั้งแรก[3] ทำให้การจัดการศึกษาด้านพณิชยการได้รับการพัฒนาขึ้นด้วย เพื่อเป็นการสนองตอบต่อภาวะการขยายตัวทางเศรษฐกิจในด้านการผลิตกำลังคน จึงนับว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาการศึกษาด้านพณิชยการอย่างแท้จริง โดยเฉพาะตั้งแต่ พ.ศ. 2503 เป็นต้นมานั้น ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมด้านต่าง ๆ ที่สำคัญ ซึ่งล้วนมีผลต่อการจัดการศึกษาด้านพณิชยการทั้งสิ้น เช่น

ในช่วงทศวรรษ 2500 สหรัฐอเมริกาได้เข้ามาตั้งฐานทัพในประเทศไทย เพื่อทำสงครามในอินโดจีน จึงส่งผลให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ทั้งภาครัฐบาล และเอกชน เพื่อรองรับทหารอเมริกัน และเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ ของฐานทัพอเมริกันในประเทศไทย ธุรกิจในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกและการพักผ่อนหย่อนใจหลังที่กลับมาจากแนวรบในอินโดจีนของทหารอเมริกันในประเทศไทยจะกลายเป็นตลาดแรงงานที่สำคัญสำหรับนักศึกษาที่จบ

---

[1]สุดใจ เหล่าสุนทร การศึกษาเพื่ออาชีพในโรงเรียนมัธยม หน้า 63

[2]"ประกาศแผนการศึกษาชาติ" ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 53 แผนกกฤษฎีกา ลงวันที่ 21 มีนาคม หน้า 1471 - 1475

[3]ธนู แสวงศักดิ์ "การพัฒนาอาชีวศึกษาของไทย" วิทยาจารย์ 72 : 50 - 62 มิถุนายน 2516

การศึกษาด้านพณิชยการ ขณะเดียวกัน เพื่อเป็นการตอบแทนที่ประเทศไทยได้ให้ความร่วมมือในการตั้งฐานทัพนั้น สหรัฐอเมริกาจึงให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศไทยในด้านต่าง ๆ[1] เช่น ด้านเศรษฐกิจ การศึกษา สำหรับทางด้านการศึกษา ความช่วยเหลือประการหนึ่งที่เกี่ยวกับการศึกษาด้านพณิชยการ คือการให้เงินช่วยเหลือเพื่อปรับปรุงหลักสูตรการศึกษา การสร้างสถานศึกษา ให้ทุนคณะครูไปศึกษาต่อต่างประเทศ ในระหว่างนี้จึงมีการขยายโรงเรียนออกไปในส่วนภูมิภาค และยกฐานะโรงเรียนขึ้นเป็นวิทยาลัย นอกจากนี้ในระยะ พ.ศ. 2516 ถึง พ.ศ. 2523 ได้เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลกเพราะน้ำมันขึ้นราคา[2] ภาวะเศรษฐกิจของประเทศไทยจึงตกต่ำไปด้วย และในช่วงเวลาดังกล่าวปรากฏว่า จำนวนประชากรของประเทศมีอัตราเพิ่มที่ค่อนข้างสูงคือระหว่างร้อยละ 2.5 ถึงร้อยละ 3 ในขณะที่การจ้างงานและการลงทุนลดลงจึงทำให้เกิดปัญหาแรงงานขึ้น จากสภาพการณ์ที่สับสนในขณะนั้นได้ทำให้เกิดการเรียกร้องสิทธิต่าง ๆ ทางสังคม เช่น ความเสมอภาคในการศึกษา อันเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาขึ้น เพื่อให้การจัดการศึกษาของประเทศยึดหลักของการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคมและทำให้การศึกษาด้านพณิชยการเปลี่ยนแปลงโฉมหน้าไปจากเดิมคือ

ด้านนโยบายการศึกษา มุ่งจัดการศึกษาให้สนองตอบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ-สังคมมากขึ้น โดยเน้นในเรื่องของความเสมอภาค และโอกาสทางการศึกษาของประชาชน

ด้านการจัดการศึกษา จัดการศึกษานอกระบบมากขึ้น รวมทั้งพัฒนาในเรื่องคุณภาพของการศึกษาให้มีวิชาชีพมากขึ้น และเน้นการผลิตแรงงานระดับกลาง

สำหรับเรื่องค่านิยมเกี่ยวกับการศึกษาด้านพณิชยการของประชาชนนั้นได้เปลี่ยนไปจากเดิมกล่าวคือ นิยมเข้ารับการศึกษามากขึ้น

---

[1]ชาร์ลส์ อี. มอริสัน, แอสตรี ชรูห์เก้ ยุทธศาสตร์ของการคงอยู่ แปลโดย ชาติชาย พณานานนท หน้า 17

[2]กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร ก/ป6/2518/1 "ภาวะเศรษฐกิจและการค้าของประเทศ" การเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม 23 มกราคม 2518

ในระหว่าง พ.ศ. 2503 - 2529 กรมอาชีวศึกษาได้ประกาศว่าจะดำเนินนโยบายในการจัดการศึกษาด้านพณิชยการให้สอดคล้องกับสภาพทางเศรษฐกิจและสังคม[1] ตามนโยบายการศึกษาที่ปรากฏในแผนการศึกษาชาติ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจ-สังคมแห่งชาติ ปรากฏว่าได้มีการวิพากษ์วิจารณ์กันถึงการจัดการศึกษาด้านพณิชยการของกรมอาชีวศึกษา ในลักษณะที่ว่ามุ่งตอบสนองความต้องการของผู้เรียนเป็นอย่างมาก[2] และยังไม่มีประสิทธิภาพที่เพียงพอ ดังจะเห็นได้จากปริมาณการผลิตนักศึกษา สาขาพณิชยการของกรมอาชีวศึกษา ที่ปรากฏในตาราง 1 แสดงให้เห็นจำนวนนักศึกษาที่เพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดภาวะการว่างงานติดตามมา โดยจะเห็นได้จากงานวิจัยของ อภิชัย พันธเสน และคนอื่น ๆ เรื่องการศึกษากับการมีงานทำ ซึ่งทำการสำรวจใน พ.ศ. 2525 พบว่า ผู้สำเร็จการศึกษาสาขาพณิชยการว่างงานในอัตราที่ค่อนข้างสูง ดังปรากฏในตาราง 2

---

[1]สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 หน้า 11

[2]กรมอาชีวศึกษา การศึกษาวิชาชีพ หน้า 14

ตาราง 1 จำนวนนักศึกษาสาขาพณิชยการของกรมอาชีวศึกษา ระหว่าง พ.ศ. 2502 - 2525

หน่วย : คน

ระดับการศึกษา / พ.ศ.	ปวช. (ม.ศ.6 เดิม)	ปวท.	ปวส. (วิชาชีพชั้นสูงเดิม)	รวม
2502	7,276	-	609	7.885
2503	7.091	-	688	7,779
2504	5,945	-	708	6,653
2506	4,895	-	717	5,612
2508	6,326	-	724	7,050
2511	9,835	-	1,275	11,110
2513	13,421	-	2,238	15,659
2516	16,291	-	4,711	21,002
2517	16,967	-	4,945	21,912
2519	20,170	-	5,818	25,988
2521	14,485	-	2,742	17,227
2522	17,536	1,072	3,039	18,608
2523	23,469	3,523	3,538	30,530

ตาราง 1 (ต่อ)

หน่วย : คน

ระดับการศึกษา / พ.ศ.	ปวช. (ม.ศ.6 เดิม)	ปวท.	ปวส. (วิชาชีพชั้นสูงเดิม)	รวม
2525	39,535	8,950	4,498	52,983

ที่มา สรุปจาก 1. กองแผนงาน กรมอาชีวศึกษา รายงานประจำปีของกรมอาชีวศึกษา ระหว่าง พ.ศ. 2502 - 2525

2. กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ สถิติการศึกษาระหว่าง พ.ศ. 2502 - 2508

หมายเหตุ ใน พ.ศ. 2518 ได้มีพระราชบัญญัติโอนสถานศึกษา 28 แห่ง ไปสังกัดวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา จึงทำให้จำนวนนักศึกษาใน พ.ศ. 2521 ลดลงและต่อมากรมอาชีวศึกษาได้เปิดสอนด้านพณิชยการในสถานศึกษาทั่วประเทศ ทำให้จำนวนนักศึกษาเพิ่มขึ้นอีก และเปิดทำการสอนระดับ ปวท. ใน พ.ศ. 2522

ตาราง 2 การว่างงานของนักศึกษาสาขาพณิชยการ จากการสำรวจใน พ.ศ. 2525

หน่วย : คน

ระดับการศึกษา	จำนวนเข้าสู่ตลาดแรงงาน	มีงานทำ	ว่างงาน	ร้อยละ
ปวช.	38,750	33,258	6,492	16.8
ปวท.	3,960	3,514	446	11.3
ปวส.	15,120	13,732	1,118	7.4

ที่มา อภิชัย พันธเสน และคนอื่น ๆ การศึกษากับการมีงานทำ

หมายเหตุ การวิจัยนี้ใช้ข้อมูลจากผู้สำเร็จการศึกษาใน พ.ศ. 2525 และผู้สำเร็จการศึกษาที่ยังคงตกค้างอยู่ก่อน พ.ศ. 2525

จากสภาพการณ์และปัญหาต่าง ๆ ที่ปรากฏขึ้นนั้นต่างมีความสำคัญในการจัดการศึกษาด้านพณิชยการทั้งสิ้น ปัญหาจึงอยู่ที่ว่า กรมอาชีวศึกษา ได้ดำเนินการจัดการศึกษาด้านพณิชยการระหว่าง พ.ศ. 2503 - 2529 ทั้งในด้านนโยบาย การจัดการศึกษาอย่างไร ประสบผลสำเร็จและมีอุปสรรคในด้านใด พร้อมทั้งมีวิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างไรบ้าง

ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนแต่ต้องการการศึกษาวิเคราะห์ เพื่อให้เกิดความกระจ่างอันจะเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาด้านพณิชยการต่อไป แต่เท่าที่ปรากฏกลับไม่มีงานที่ศึกษาวิเคราะห์โดยตรงในเรื่องการจัดการศึกษาด้านนี้เลย มีเพียงการศึกษาจำนวนหนึ่งในรูปของบทความและวิทยานิพนธ์ที่กล่าวพาดพิงถึงการศึกษาด้านพณิชยการควบคู่ไปกับการศึกษาวิชาชีพด้านอื่น ๆ เช่น จรรยา แสนจิตต์ ทำการศึกษาเรื่องนโยบายและการจัดการอาชีวศึกษาของไทยระหว่าง พ.ศ. 2441 - 2474[1] ได้กล่าวถึงนโยบายการจัดการศึกษาด้านพณิชยการไว้เพียงคราว ๆ เท่านั้น

[1]จรรยา แสนจิตต์ นโยบายและการจัดการอาชีวศึกษาของไทยระหว่าง พ.ศ. 2441 - 2474 ปริญญานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2524

เช่นเดียวกับ เจริญศรี เจริญวัฒน์ เรื่องนโยบายเกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษาของไทยระหว่าง พ.ศ. 2475 - 2503[1] ที่ได้เสนอรายละเอียดของนโยบายในการจัดการศึกษาด้านพณิชยการไว้ได้ชัดเจน แต่ศึกษาถึง พ.ศ. 2503 ทั้ง ๆ ที่นับจาก พ.ศ. 2503 เป็นต้นมา การศึกษาด้านพณิชยการได้รับการพัฒนามากขึ้นกว่าช่วงเวลาก่อนหน้านั้น[2]

เลิศลักษณ์ กาญจนวัฒนา ได้เสนอเรื่องการเปรียบเทียบต้นทุน การศึกษา รายหัวระหว่างนักศึกษาภาคเช้ากับภาคบ่าย สาขาพณิชยการ วิทยาลัยอาชีวศึกษานครราชสีมา[3] โดยให้เพียงข้อมูลด้านค่าใช้จ่ายในการศึกษา และวีรวรรณ หงส์วิลาส ซึ่งได้ทำการศึกษาเรื่องเหตุที่นักเรียนเลือกเข้าเรียนในโรงเรียนพณิชยการ[4] ก็เป็นเพียงการวัดทัศนคติ ความสนใจในการเรียนของผู้เรียนสาขาพณิชยการเท่านั้น

ด้านบทความ ส่วนมากจะเสนอในเรื่องของการมีงานทำ ซึ่งเป็นผลของการจัดการศึกษา เช่น อนุภาพ ถิรลาภ และสุจิตต์ มีมงคลกุลดิลก "การมีงานทำ...การศึกษากับความต้องการของตลาดแรงงาน"[5] นุชนาถ สุนทรพันธุ์ "วิเคราะห์ข่าวทางการศึกษาในประเทศไทย"[6]

---

[1]เจริญศรี เจริญวัฒน์ นโยบายเกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษาของไทยระหว่าง พ.ศ. 2475 - 2503 ปริญญานิพนธ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2526

[2]สุวิทย์ อัตถากร ศึกษานิเทศก์กรมอาชีวศึกษา ผู้ให้สัมภาษณ์ อรสา ถาวรวงศ์สกุล เป็นผู้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2529 ที่ศูนย์ศึกษานิเทศก์ กรมอาชีวศึกษา

[3]เลิศลักษณ์ กาญจนวัฒนา การเปรียบเทียบต้นทุนการศึกษารายหัวระหว่างนักศึกษาภาคเช้ากับภาคบ่าย สาขาพณิชยการ วิทยาลัยอาชีวศึกษานครราชสีมา วิทยานิพนธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2524

[4]วีรวรรณ หงส์วิลาส เหตุที่นักเรียนเลือกเข้าเรียนในโรงเรียนพณิชยการ วิทยานิพนธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2506

[5]อนุภาพ ถิรลาภ และสุจิตต์ มีมงคลกุลดิลก "การมีงานทำ...การศึกษากับความต้องการของตลาดแรงงาน" ธรรมศาสตร์ 14 : 57 - 82 มีนาคม 2528

[6]นุชนาถ สุนทรพันธุ์ "วิเคราะห์ข่าวทางการศึกษาในประเทศไทย" สภาการศึกษาแห่งชาติ 11 : 50 - 53 ตุลาคม - พฤศจิกายน 2520

ได้กล่าวถึงนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาลว่า เน้นด้านพณิชยการมาก แต่ไม่ได้มีการสำรวจว่าได้นำเอาความรู้ด้านนี้ไปใช้ในด้านใดบ้าง ซึ่งให้เพียงข้อคิดเห็นด้านนโยบายในการจัดการศึกษาเท่านั้น

ผู้วิจัยเห็นว่าในช่วงระยะเวลาระหว่าง พ.ศ. 2503 - 2529 นั้น ได้มีสภาพการณ์การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญเกิดขึ้นทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ซึ่งมีผลโดยตรงต่อการจัดการศึกษาด้านพณิชยการของกรมอาชีวศึกษา ดังจะเห็นได้จากมีการประกาศใช้แผนการศึกษาชาติ 2 ฉบับ คือใน พ.ศ. 2503, 2520 และแผนพัฒนาเศรษฐกิจ-สังคมแห่งชาติ 5 ฉบับ คือ ใน พ.ศ. 2504 - 2509, 2510 - 2514, 2515 - 2519, 2520 - 2524 และ 2525 - 2529 ซึ่งเป็นปีสิ้นสุดของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ทั้งนี้เพื่อที่จะศึกษาว่ากรมอาชีวศึกษาได้จัดการศึกษาด้านพณิชยการ ให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ด้านต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงอย่างไร และในระยะเวลาถึง 26 ปีนั้น ก็เป็นช่วงเวลานานพอที่จะศึกษาวิเคราะห์ เพื่อให้เห็นพัฒนาการและภาพรวมของการจัดการศึกษาด้านพณิชยการของกรมอาชีวศึกษาได้ทั้งในด้านนโยบาย การดำเนินการจัดการศึกษา ผลที่เกิดขึ้น และวิธีการในการแก้ไขปัญหา ทั้งนี้เพื่อเป็นการเพิ่มความสมบูรณ์ในด้านความรู้เกี่ยวกับประวัติการศึกษาด้านพณิชยการอันจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาด้านพณิชยการในโอกาสต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษา

1. วิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่เป็นปัจจัยสำคัญ ที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาด้านพณิชยการของกรมอาชีวศึกษา ระหว่าง พ.ศ. 2503 - 2529

2. ศึกษาวิเคราะห์การจัดการศึกษาด้านพณิชยการของกรมอาชีวศึกษาระหว่าง พ.ศ. 2503 - 2529 ในด้านนโยบาย วิธีดำเนินการจัดการศึกษา

3. วิเคราะห์ปัญหาและวิธีแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ในการจัดการศึกษาด้านพณิชยการของกรมอาชีวศึกษา ระหว่าง พ.ศ. 2503 - 2529

4. ศึกษาวิเคราะห์ผลที่เกิดขึ้นจากการศึกษาด้านพณิชยการของกรมอาชีวศึกษาระหว่าง พ.ศ. 2503 - 2529

ความสำคัญของการศึกษา

1. เสนอแนวคิดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมที่เป็นปัจจัยสำคัญ ที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาด้านพณิชยการ ของกรมอาชีวศึกษา ระหว่าง พ.ศ. 2503 - 2529

2. ให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาด้านพณิชยการของกรมอาชีวศึกษา ระหว่าง พ.ศ. 2503 - 2529 ทั้งด้านนโยบาย และวิธีดำเนินการจัดการศึกษา

3. เสนอการวิเคราะห์เกี่ยวกับปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาด้านต่าง ๆ ที่เกิดจากการจัดการศึกษาด้านพณิชยการของกรมอาชีวศึกษา ระหว่าง พ.ศ. 2503 - 2529

4. ให้ความรู้เกี่ยวกับผลที่เกิดขึ้นจากการจัดการศึกษาด้านพณิชยการของกรมอาชีวศึกษา ระหว่าง พ.ศ. 2503 - 2529 ซึ่งอาจเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาด้านพณิชยการในโอกาสต่อไป

ขอบเขตของการศึกษา

ศึกษานโยบายการจัดการศึกษา และผลที่เกิดขึ้นจากการจัดการศึกษาด้านพณิชยการ ระหว่าง พ.ศ. 2441 - 2502 พอสังเขปเพื่อเป็นพื้นฐานต่อความเข้าใจในเรื่องการจัดการศึกษาด้านพณิชยการระหว่าง พ.ศ. 2503 - 2529 และศึกษาถึงการจัดการศึกษาด้านพณิชยการของกรมอาชีวศึกษาในระดับ ปวช. ปวท. และปวส. ระหว่าง พ.ศ. 2503 - 2529 โดยละเอียดในหัวข้อต่อไปนี้

1. นโยบายในการจัดการศึกษา
2. การดำเนินการจัดการศึกษา
3. ผลที่เกิดขึ้นจากการจัดการศึกษา รวมทั้งวิธีในการแก้ปัญหา

สมมติฐานในการศึกษา

1. สภาพการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมและการเมือง มีผลต่อการจัดการศึกษาด้านพณิชยการของกรมอาชีวศึกษา ระหว่าง พ.ศ. 2503 - 2529

2. กรมอาชีวศึกษาได้ดำเนินการจัดการศึกษาด้านพณิชยการ ระหว่าง พ.ศ. 2503 - 2529 ให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาชาติ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจ-สังคมแห่งชาติ

3. การแก้ไขปัญหาในการจัดการศึกษาด้านพณิชยการ ของกรมอาชีวศึกษาระหว่าง พ.ศ. 2503 - 2529 ประสบอุปสรรคในด้านการขาดงบประมาณ ขาดการวางแผนด้านกำลังคน ขาดการประสานงานที่ดีจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในการจัดการศึกษาทั้งภาครัฐบาลและเอกชน

4. การจัดการศึกษาด้านพณิชยการของกรมอาชีวศึกษาระหว่าง พ.ศ. 2503 - 2529 นั้น ประสบความสำเร็จในเรื่องของการขยายปริมาณสถานศึกษาและจำนวนนักเรียน แต่คุณภาพของการศึกษายังไม่เป็นที่น่าพอใจ

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. การศึกษาด้านพณิชยการหรือพณิชยกรรม คือการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาด้านค้าขาย การบริหารธุรกิจ การตลาด และการบริการด้านธุรกิจ

2. ปวช. การศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ หลักสูตร 3 ปี รับผู้สำเร็จการศึกษาระดับ ม.3

3. ปวท. การศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค หลักสูตร 2 ปี รับผู้สำเร็จการศึกษาระดับ ม.6

4. ปวส. การศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง หลักสูตร 2 ปี รับผู้สำเร็จการศึกษาระดับ ปวช.

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษานี้จะใช้วิธีทางประวัติศาสตร์ (Historical Approach) และเสนอรายงานแบบวิเคราะห์ (Analytical Description) โดยใช้เอกสารปฐมภูมิ (Primary Sources) และเอกสารทุติยภูมิ (Secondary Sources) เป็นหลัก และใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคลที่มีบทบาทต่อการศึกษาด้านพณิชยการ ประกอบการศึกษาด้วย

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

ประกอบด้วยข้อมูลประเภทเอกสารและข้อมูลประเภทบุคคล ดังนี้

1. ประเภทเอกสาร

1.1 ข้อมูลปฐมภูมิ ประกอบด้วย

1.1.1 ข้อมูลต้นกำเนิด ได้แก่ ประกาศต่าง ๆ ของกระทรวงศึกษาธิการ แผนการศึกษาแห่งชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาอาชีวศึกษา

1.1.2 ข้อมูลร่วมสมัย ได้แก่ เอกสารร่วมสมัยต่าง ๆ เช่น รายงานประจำปีของกรมอาชีวศึกษา รายงานกระทรวงศึกษาธิการ ราชกิจจานุเบกษา

1.2 ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ บทความ หนังสือ วิทยานิพนธ์ วารสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาด้านพณิชยการ

2. ประเภทบุคคล

ข้อมูลประเภทบุคคลได้จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ และบุคคลระดับหัวหน้างานของกรมอาชีวศึกษาที่ทำงานอยู่ในระหว่าง พ.ศ. 2503 - 2529

แหล่งข้อมูล

1. หอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร
2. ห้องสมุดกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
3. ห้องสมุดกรมวิชาการ

4. หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
5. แผนกเก็บกองกลาง สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
6. หอสมุดกลางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
7. หอสมุดรัฐสภา
8. ข้าราชการกรมอาชีวศึกษา
9. สำนักงานสถิติแห่งชาติ

บทที่ 1

การจัดการศึกษาด้านพณิชยการในระยะก่อน พ.ศ. 2503

เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าปัจจุบัน การดำเนินการบริหารธุรกิจ การบริการ การค้าและการตลาดหรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า การพาณิชย์นั้น กำลังมีบทบาทมากขึ้น ในการดำรงชีวิตของประชาชน ตลอดจนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ทั้งนี้เนื่องมาจากการที่ประเทศไทยกำลังอยู่ในระยะการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้านั่นเอง จึงจำเป็นที่จะต้องสร้างแรงงานด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นฐานของการพัฒนา เช่น การเกษตร การอุตสาหกรรมและการพาณิชย์[1] ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องส่งเสริมและพัฒนาการผลิตแรงงานเหล่านี้ให้เจริญก้าวหน้าขึ้น เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายในการพัฒนาประเทศ

การพัฒนาแรงงานให้มีคุณภาพและสอดคล้องกับความต้องการของประเทศได้นั้น ต้องอาศัยปัจจัยหลายด้านประกอบกัน เช่น การจัดการศึกษา งบประมาณ สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจสังคม ตลาดแรงงาน ค่านิยมของประชาชน และการพัฒนาแรงงานที่สำคัญก็คือ การให้การศึกษาด้านวิชาชีพที่เรียกว่าการอาชีวศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการผลิตแรงงาน ดังนั้นจะเห็นได้ว่าหากพลเมืองมีการศึกษาที่ดี สามารถนำไปประกอบอาชีพได้ทำให้การดำรงชีวิตและความเป็นอยู่ดีขึ้น สภาวะที่ไม่พึงปรารถนา เช่น ความยากจน การว่างงานจะลดลง สังคมก็จะสงบสุข ปัญหาในการพัฒนาเศรษฐกิจจะน้อยลง และประเทศชาติก็จะสามารถพัฒนาไปได้อย่างมั่นคงขึ้น ดังนั้น การจัดการศึกษาด้านวิชาชีพจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก ในการสร้างแรงงานที่มีคุณภาพให้ประเทศเพราะแรงงานคนเป็นส่วนสำคัญที่สุดในการสร้างความมั่งคั่งของประเทศ[2] ถ้าสามารถจัดระบบการศึกษาให้สนองตอบต่อความต้องการทางสังคม และเศรษฐกิจได้มากเพียงไรก็จะเกิดผลดีต่อการพัฒนาประเทศได้เพียงนั้น

---

[1] ธนู แสวงศักดิ์ "การอาชีวศึกษาเป็นทรัพยากรที่สำคัญยิ่งของชาติ" การศึกษาเพื่อการงานและอาชีพ หน้า 65

[2] ชิรวัฒน์ นิจเนตร พัฒนศึกษาศาสตร์ หน้า 28

ในการจัดการศึกษาด้านพณิชยการ ซึ่งเป็นการศึกษาวิชาชีพสาขาหนึ่งนั้น เพื่อให้ได้แรงงานที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานจึงต้องคำนึงถึงในเรื่องของปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ ที่มีผลต่อการจัดการศึกษา นโยบาย การดำเนินการ และการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วย ดังนั้นในการศึกษาเรื่องการจัดการศึกษาด้านพณิชยการของกรมอาชีวศึกษาระหว่าง พ.ศ. 2503 - 2529 นี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดและสามารถสนับสนุนการวิเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง จำเป็นที่จะต้องพิจารณาในเรื่องต่าง ๆ ประกอบอาทิ ประวัติการจัดการศึกษา ด้านพณิชยการ ในระยะก่อน พ.ศ. 2503 ประวัติการพาณิชย์ของไทย และเนื่องจากคนไทยยังขาดความใส่ใจในเรื่องการศึกษาวิชาชีพเท่าที่ควร จึงจำเป็นที่จะต้องสนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชน มีความรู้ ความเข้าใจและสนใจมากขึ้นจึงขอกล่าวถึงความหมายโดยสังเขปของการศึกษา วิชาชีพและแนวปรัชญาในการจัดการศึกษาควบคู่ไปด้วย

การศึกษาวิชาชีพหรือการอาชีวศึกษา (Vocational Education) คือการศึกษาที่เป็นความรู้สำหรับประกอบอาชีพ[1] เป็นการศึกษาที่จะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถและทักษะในการผลิต (Productive Skill) การแปรรูป (Processive Skill) และการจำหน่าย (Distributive Skill) เป็นการศึกษาที่ช่วยให้สังคมได้แรงงานที่ต้องการ และผู้เรียนมีโอกาสในการเลือกอาชีพมากขึ้นตามความถนัด และความสนใจ ดังนั้นการศึกษาวิชาชีพสาขาพณิชยการจึงหมายถึงการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความสามารถ และทักษะในการจัดการ การบริการ การบริหารในเรื่องธุรกิจการค้าต่าง ๆ ส่วนหลักการหรือปรัชญาในการศึกษาวิชาชีพนั้น มีจุดเน้นอยู่ที่การปฏิบัติจากแนวของลัทธิปฏิบัตินิยม(Pragmatism) โดยจอห์น ดิวอี้ (John Dewey) ซึ่งเชื่อในเรื่องการปฏิบัติโดยสม่ำเสมอ(Learning by Doing) ว่าจะทำให้เกิดทักษะขึ้น และนำความรู้ทั้งภาคทฤษฎีภาคปฏิบัติไปใช้ในการทำงานได้(Real World of Work) [2] ปรัชญาหรือแนวการศึกษาด้านพณิชยการจึงเป็นในแง่ที่ว่า มุ่งให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น ในเรื่องที่เกี่ยวกับการบริหาร การบริการ การจัดการในเรื่องธุรกิจการค้าต่าง ๆ โดยจัดเป็นอาชีพบริการสาขาหนึ่ง มุ่งให้ผู้จบการศึกษาประกอบอาชีพบริการสังคม เช่น เป็นเจ้าหน้าที่ พนักงาน หรือประกอบอาชีพอิสระส่วนตัว

---

[1] Repert N. Evan. Foundation of Vocational Education. p.2

[2] Ibid.

ได้จะเห็นได้ว่าการทำความเข้าใจในเรื่องของปรัชญา และความหมายของการศึกษา ดังกล่าวนั้นจะช่วยให้ผู้เรียน และผู้จัดการศึกษาสามารถสื่อความหมายได้ตรงกันทั้งในเรื่องของ จุดมุ่งหมายการดำเนินการซึ่งจะทำให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพมากขึ้น

ประวัติการพาณิชย์ของประเทศไทยนั้น มีหลักฐานแน่นอนในสมัยสุโขทัยเป็นการค้าขายแบบเสรี (Free Trade)[1] ส่วนการค้ากับต่างประเทศ ส่วนใหญ่เป็นการค้าเครื่องสังคโลกกับจีนในสมัยกรุงศรีอยุธยา การค้าขายส่วนใหญ่อยู่ในอำนาจของกษัตริย์ ลักษณะการค้าเป็นการผูกขาด โดยผ่านพระคลังสินค้า ซึ่งทำหน้าที่เป็นพ่อค้าคนกลางระหว่างผู้ผลิตกับผู้ซื้อ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ นับว่ารัฐได้ผลประโยชน์เป็นอย่างมาก ลักษณะเช่นนี้ดำเนินต่อมาถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ไทยได้ทำสนธิสัญญาเบอร์นี่กับอังกฤษ เมื่อ พ.ศ. 2369 เป็นสัญญาไมตรีและพาณิชย์ฉบับแรกกับชาติตะวันตก ทำให้ระบบการผูกขาดหมดไป กลายมาเป็นระบบเจ้าภาษีนายอากรแทน เป็นการเปิดโอกาสให้คนจีนมีบทบาทมากขึ้น ในเรื่องเศรษฐกิจและจากการทำสนธิสัญญาเบาว์ริ่งใน พ.ศ. 2398 มีผลทำให้เศรษฐกิจของไทยเจริญขึ้น[2] มีการติดต่อค้าขายกับต่างประเทศมากขึ้น ทำให้รูปแบบของเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไปจากระบบเลี้ยงตนเองเป็น เศรษฐกิจระบบเงินตราและทำให้อุตสาหกรรมในครัวเรือน เช่น การทำบุหรี่ การทอผ้าเลิกไป สาเหตุจากสินค้าต่างชาติเข้ามาตีตลาดเพราะภาษีขาเข้าต่ำ ดังนั้น ประชาชนจึงหันไปทำการเพาะปลูกและรับราชการแทนการค้าขายและการอุตสาหกรรมในครัวเรือนทำให้ธุรกิจทั้ง 2 ประเภทนี้ตกอยู่ในมือของคนต่างชาติ โดยเฉพาะชาวจีนประกอบกับการปฏิรูปการปกครองในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งต้องการคนเข้ารับราชการในหน่วยงานต่าง ๆ ประชาชนจึงมุ่งศึกษาสายสามัญ เพื่อรับราชการไม่สนใจการประกอบอาชีพอื่น โดยเฉพาะการค้าขาย

---

[1] เจ้าพระยาธรรมศักดิ์ มนตรี "สยามกับพาณิชย์" พัฒกรรชิง หน้า 40

[2] ณรงค์ พ่วงพิศ นโยบายเกี่ยวกับการศึกษาของคนจีนในประเทศไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว หน้า 6

จะเห็นได้ว่าการพาณิชย์ของไทยนั้น ประชาชนมีส่วนในการค้าขายน้อยมาก ส่วนใหญ่รัฐและคนต่างชาติจะมีบทบาทมากกว่า ลักษณะเช่นนี้มีผลทำให้คนไทยไม่มีประสบการณ์และความสนใจในเรื่องการค้าขายเท่าที่ควรจึงเป็นปัญหาที่คนไทยในยุคต่อมาต้องหาทางแก้ไขกันต่อไป

ดังนั้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัฐได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพาณิชย์ จึงมุ่งพัฒนาประชาชนให้มีความรู้ในการพาณิชย์ ให้เรียนรู้ถึงระบบและวิธีการดำเนินกิจการ เช่น แหล่งผลิตและจำหน่ายของสินค้า กฎหมายและภาษีต่าง ๆ[1] เพื่อมุ่งหวังให้คนไทยสนใจในการพาณิชย์เศรษฐกิจจะได้อยู่ในการควบคุมของคนไทยมากขึ้น ในสมัยนี้จึงมีการส่งเสริมการศึกษาด้านพาณิชย์อย่างจริงจัง ดังรายละเอียดคือ

ความเป็นมาของการจัดการศึกษาด้านพณิชยการระยะก่อน พ.ศ. 2503

การจัดการศึกษาด้านพณิชยการในช่วงก่อน พ.ศ. 2503 นั้น มีนโยบายการดำเนินการและผลที่เกิดขึ้นแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม ดังต่อไปนี้

1. การจัดการศึกษาด้านพณิชยการในระยะก่อน พ.ศ. 2475

การศึกษาวิชาชีพของคนไทยนั้นในสมัยก่อนขึ้นอยู่กับวัดและครอบครัว ภายใต้การสอนสั่งอบรมของพระและบิดามารดา ต่อมาเมื่อเกิดการปฏิรูปการศึกษาขึ้น ใน พ.ศ. 2414 ทำให้มีการจัดตั้งโรงเรียนพณิชยการขึ้นในระยะต่อมา โดยจะได้อธิบายรายละเอียดในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1.1 สภาพแวดล้อมทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมที่มีผลต่อการจัดการศึกษา ด้านพณิชยการ

จากการปฏิรูปการปกครองในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เพื่อให้ไทยมีพัฒนาการที่ทัดเทียมกับชาติตะวันตกได้ก่อให้เกิดสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อความเป็นอยู่ของประชาชนอย่างมาก ในสมัยของพระองค์ประชาชนมีโอกาสได้รับการศึกษาในโรงเรียน

---

[1] "ระเบียบจัดการศึกษาแผนกพณิชยการ" วิทยาจารย์ 15(3) : 105; 2457 - 2458

ได้เข้ารับราชการตามหน่วยงานและรับการบริการสาธารณูปโภคต่าง ๆ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมดังกล่าวนี้ทำให้ประชาชน มีโอกาสพัฒนาความเป็นอยู่ของตนเองไปด้วย อาทิ ทางด้านการศึกษาจากการเรียนในวัดกับพระก็เปลี่ยนมาได้รับการศึกษาโดยตรงจากโรงเรียน แต่เนื่องจากประชาชนนิยมรับราชการมากกว่าทำการค้าขาย จนปรากฏว่าทางราชการไม่มีตำแหน่งงานให้ทำ[1] ประกอบกับภาวะเศรษฐกิจของประเทศนั้นตกอยู่ในมือของคนจีน ซึ่งเข้ามาเป็นจำนวนมากตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยการขายแรงงานในเหมืองแร่ ตอมาก็ตั้งร้านขายของและกลายเป็นเจ้าของผู้จัดการ กิจการต่าง ๆ เช่น โรงงานน้ำตาล ก่อน พ.ศ.2470 คนจีนคุมธุรกิจด้านการคลัง การธนาคาร[2] โรงสีข้าว และการค้าขายสินค้า เป็นจำนวนถึง 90 เปอร์เซนต์ในขณะที่คนไทยโดยเฉพาะชาวนามีฐานะยากจน และต้องเป็นหนี้คนจีน[3] นอกจากนี้ยังเป็นระยะที่มหาอำนาจตะวันตกกำลังแสวงหาอาณานิคม โดยการแข่งขันทางเศรษฐกิจ ดังนั้นรัฐจึงหาวิธีการสนับสนุนให้ประชาชนหันมาสนใจการค้าขายให้มากขึ้น โดยใช้การศึกษาเป็นสื่อกลาง ในการฝึกหัดอย่างไรก็ตามเนื่องจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลกใน พ.ศ. 2471 มีผลให้เศรษฐกิจของไทยตกต่ำไปด้วย ดังนั้นจึงทำให้ขาดแคลนงบประมาณในการจัดการศึกษา นับเป็นอุปสรรคที่สำคัญยิ่งในการจัดการศึกษาในระยะนี้

1.2 นโยบายและการดำเนินการจัดการศึกษาด้านพณิชยการ

หลังจากได้มีการตั้งกระทรวงธรรมการขึ้นใน พ.ศ. 2435[4] แล้วการจัดการศึกษาของรัฐได้ขยายตัวมากขึ้นโดยเฉพาะการศึกษาด้านวิชาสามัญศึกษา ทำให้เกิดความนิยมตัวของตำแหน่งการรับราชการ ดังนั้นรัฐจึงมีนโยบายที่จะเปลี่ยนความนิยมของประชาชนให้หันมาสนใจและนิยมศึกษาในวิชาชีพแทน โดยเฉพาะด้านกสิกรรมและพาณิชยกรรม โดยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงแสดงแนวพระราชดำริด้านการอาชีวศึกษาว่า "อำนาจใหญ่

---

[1] กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 6 ศ.1/11 แสดงศิลปการและหัตถกรรม 1 ตุลาคม 2455 - 3 กรกฎาคม 2467

[2] Victor Parcell. The Chiness in Southeast Asia. p.130

[3] Ibid. p.128

[4] กษมา สินชัย 200 ปีการศึกษาไทยลำดับเหตุการณ์สำคัญ หน้า 25

แลความสมบูรณ์ไม่ได้อยู่ที่การมีอาณาเขตกว้างขวาง อำนาจแลความเจริญสมบูรณ์ย่อมมีแก่ประเทศที่เจริญด้วยกสิกรรมแลพาณิชยกรรม เหตุนั้นถึงจะเป็นการที่ทำยากปานใด เราควรที่จะบำรุงกสิกรรมแลพาณิชยกรรมให้เจริญขึ้น"[1] ประกอบกับการค้าในขณะนั้นตกอยู่ในมือของชาวต่างชาติเป็นส่วนใหญ่ จึงจำเป็นที่จะต้องแก้ไขให้ดีขึ้น นั่นคือ พยายามเน้นความสำคัญด้านวิชาชีพ โดยจัดการศึกษาทางด้านวิชาชีพ ทั้งในด้านกสิกรรม หัตถกรรม และพาณิชยกรรม เพื่อที่ประชาชนจะได้สนใจในวิชาชีพและหันไปประกอบอาชีพอื่นแทนที่จะมุ่งรับราชการอย่างเดียว โดยรัฐเห็นว่าอาชีพหลักของประชาชนในขณะนั้นคือ การเพาะปลูกเมื่อมีผลผลิตแล้ว หากประชาชนมีความรู้ในวิชาการค้าขายก็จะเป็นการเสริมรายได้ของครอบครัว ทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้น และประเทศไทยก็จะมีฐานะมั่นคงไปด้วย เสนาบดีกระทรวงธรรมการคือ พระยาวิสุทธิสุริยศักดิ์ ได้เสนอนโยบายการจัดการพิเศษ หรือเรียกว่า การศึกษาด้านอาชีพไว้ในโครงการศึกษา พ.ศ. 2441[2] โดยระบุว่าการศึกษาพิเศษเป็นการเรียนวิชาเฉพาะให้มีความชำนาญ เช่น ช่างไม้ ช่างกล หัตถกรรม เพาะปลูก การค้าและความรู้พิเศษอื่น ๆ โดยจะจัดสอนในโรงเรียนเฉพาะ เช่น โรงเรียนการเพาะปลูก โรงเรียนการค้า โครงการศึกษา พ.ศ. 2441 นี้บรรลุผลเมื่อ พ.ศ. 2443 เมื่อมีการจัดตั้งโรงเรียนประถมวิสามัญขึ้นคือ โรงเรียนประถมพิเศษภาษาอังกฤษวัดสัมพันธวงศ์ และได้กำหนดวิชาเสมียน วิชาพนักงาน วิชาการค้าขายและการบัญชีไว้ในหลักสูตรการศึกษา เพื่อให้นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาออกไปประกอบอาชีพเป็นเสมียนตามโรงงาน ร้านค้าต่าง ๆ หรือประกอบอาชีพค้าขายส่วนตัวได้ใน พ.ศ. 2445 ได้ยายโรงเรียนมาตั้งที่โรงเรียนวัดตะเคียน เปลี่ยนชื่อเป็น โรงเรียนพณิชยการวัดมหาพฤฒาราม ซึ่งถือเป็นโรงเรียนพาณิชย์แห่งแรก[3] และจัดให้มีงานแสดงทางพณิชยการและกสิกรรมขึ้นเป็นครั้งแรกใน พ.ศ. 2453 เพื่อเป็นการสนับสนุนความสนใจของประชาชนต่อวิชาชีพ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าการจัดการศึกษาด้านพณิชยการ ได้เริ่ม

---

[1] ธรรมนูญ อัคคพานิช "ประวัติโรงเรียนพณิชยการ" คู่มือนักเรียนนักศึกษา 2515 วิทยาลัยพณิชยการพระนคร หน้า 3

[2] David K. Wyatt. Thailand a short History. p.267

[3] ธรรมนูญ อัคคพานิช น.ค.

ขึ้นแล้ว แม้จะยังไม่เด่นชัดเท่าที่ควร ทั้งนี้เนื่องจากค่านิยมของประชาชนยังยึดอยู่กับการศึกษาสายสามัญเพื่อการเข้ารับราชการ

ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว การศึกษาด้านพณิชยการก็ได้รับความสนใจมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องมาจากพระองค์ทรงเล็งเห็นถึงความสำคัญด้านเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก ดังพระราชดำรัสว่า "...การรบทุกวันนี้มุ่งผลเพื่อการค้า...ถ้าเมืองเราเปิดให้เขาเข้ามาค้าขายก็คอยยังชั่ว ดินแดนยังเป็นของเรา"[1] นอกจากนี้ยังเกิดจากความอิ่มตัวของตำแหน่งงานราชการ ดังปรากฏว่ามีผู้สมัครเป็นเสมียนได้เงินเดือนเพียง 20 บาท ซึ่งนับว่าต่ำที่สุด แต่ประชาชนก็ยังสมัครใจทำมากกว่าอาชีพอื่น รัฐจึงพยายามสนับสนุนการศึกษาด้านพณิชยการให้มากขึ้นด้วยการประกาศจุดมุ่งหมายของการศึกษาพณิชยการในระยะแรกคือ จัดการศึกษาให้ประชาชนทั่วไปได้เรียนรู้เพื่อนำไปประกอบอาชีพ และเพื่อนำเอาความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ใน พ.ศ. 2454 กระทรวงธรรมการจึงได้กำหนดให้หลักสูตรสายสามัญศึกษาใส่วิชาชีพด้านพณิชยการด้วย ในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา นับเป็นการจัดการศึกษาที่มีระเบียบแบบแผนมากขึ้น โดยแบ่งประเภทชั้นและวิชาเรียน เช่น มัธยมวิสามัญชั้นต่ำ ให้เรียนวิชาค้าขายในระดับคนขายของหรือเจ้าของร้านค้าย่อย มัธยมวิสามัญชั้นกลาง ให้เรียนวิชาค้าขายในระดับเจ้าของร้าน และมัธยมวิสามัญชั้นสูง ให้เรียนวิชาค้าขายในระดับ ผู้จัดการบริษัท

ทั้งนี้มีกฎว่าเด็กนักเรียนที่สอบไล่ได้คะแนนดีในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ให้ขึ้นไปเรียนในชั้นมัธยมศึกษาได้ โดยไม่เสียค่าเรียน[2] ผู้ที่มีบทบาทในการพัฒนาการศึกษา สมัยนี้คือ เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี เสนาบดีกระทรวงธรรมการ ขณะนั้นซึ่งเป็นบุคคลที่มีความคิดทันสมัย[3] มองการณ์ไกล จึงช่วยให้การศึกษาด้านพณิชยการนี้ขยายตัวมากขึ้น โดยจัดตั้งโรงเรียนพณิชยการวัดราชบูรณะขึ้นใน พ.ศ. 2453 พร้อมกับได้ประกาศระเบียบของการศึกษาด้านพณิชยการใน พ.ศ. 2455 โดย

---

[1]จรรยา แสนจิตต์ นโยบายและการจัดการอาชีวศึกษาของไทย ระหว่าง พ.ศ. 2441 – 2474 หน้า 48

[2]กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 6 ศธ.10/42 การจัดการศาสนาและการศึกษา หน้า 37

[3]David, K. Wyalt. "The Begining of Modern Education in Thailand," The Politices of Reform in Thailand. p.257

ถือว่าเป็นการศึกษาที่มีความสำคัญนอกจากนี้ยังได้จัดให้มีงานแสดงศิลปหัตถกรรมขึ้นเป็นครั้งแรกของประเทศในปีเดียวกันด้วย กล่าวได้ว่า รัฐมุ่งที่จะให้ประชาชนเรียนวิชาพาณิชย์ เพื่อให้ไปประกอบอาชีพ ส่วนการศึกษาสายสามัญนั้นเรียนเพื่อเป็นความรู้ขั้นพื้นฐานที่จำเป็นจะต้องรู้ ในการพัฒนาสติปัญญาความคิดริเริ่มต่าง ๆ สำหรับโครงการศึกษา พ.ศ. 2456 รัฐได้จัดการศึกษาด้านพณิชยการไว้ ในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 - 5 และในระดับอุดมศึกษา สำหรับผู้ที่มีทุนทรัพย์และสติปัญญาที่จะเรียนได้จะเห็นว่าในระดับมัธยมศึกษาไม่ได้มีการจัดการศึกษาด้านพณิชยการไว้ด้วย ทำให้ขาดความต่อเนื่อง และใน พ.ศ. 2458 รัฐได้ออกโครงการศึกษาใหม่โดยเพิ่มการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาอีกระดับหนึ่งแบ่งเป็น มัธยมศึกษาชั้นต่ำ รับชายที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และหญิงที่จบประถมศึกษาปีที่ 3 มัธยมศึกษาชั้นกลาง รับชายหญิงที่ผ่านประถมศึกษาแล้วมาต่อมัธยมศึกษาอีก 2 ปี และมัธยมศึกษาชั้นสูง รับชายหญิงที่ผ่านมัธยมสามัญกลางมาต่อถึงปีที่ 6 ส่วนระดับอุดมศึกษานั้น รับเฉพาะชายที่จบมัธยมตอนปลาย คือมัธยมศึกษาปีที่ 8

ต่อมารัฐบาลได้เพิ่มความสำคัญต่อการจัดการศึกษาด้านพณิชยการมากขึ้น ในโครงการการศึกษา พ.ศ. 2464 โดยจัดให้ผู้ที่จบสายสามัญศึกษาเลือกเรียนได้เป็นระยะ ๆ ของขั้นการศึกษาจากระดับประถมศึกษาถึงอุดมศึกษา ในระดับประถมศึกษานั้นได้ออกพระราชบัญญัติการศึกษา ให้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 3 เรียนวิชาสามัญ ส่วนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 5 ต้องเรียนวิชาการพาณิชย์ด้วย[1]

จะเห็นได้ว่าโครงการศึกษาทั้ง 3 ฉบับนี้ เป็นการปรับปรุงและให้ความสำคัญต่อการศึกษาด้านพณิชยการโดยตลอด แต่ข้อเสียก็คือ ให้ความสำคัญรองจากสายสามัญ[2] ดังนั้นจึงเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การศึกษาด้านพณิชยการไม่เจริญเท่าสายสามัญ เมื่อผู้บริหารเองยังให้ความสำคัญไม่เท่ากัน ประชาชนทั่วไปจะมองเห็นความสำคัญของการพาณิชย์ได้อย่างไร

---

[1]มนูญ ลาชโรจน์ นโยบายการจัดการศึกษาสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พ.ศ. 2453 - 2468 หน้า 29

[2]ศึกษารายละเอียดเรื่องโครงการศึกษาทั้ง 3 ฉบับ ได้จาก จรรยา แสนจิตต์ นโยบายและการจัดการอาชีวศึกษาของไทยระหว่าง พ.ศ. 2441 - 2475

อย่างไรก็ดีในระยะนี้ได้มีการพัฒนาด้านการเรียนการสอน เช่น โรงเรียนพณิชยการวัดสามพระยา ได้ขอตำแหน่งอาจารย์ที่มีประกาศนียบัตรมาจากต่างประเทศเพิ่มเพื่อทำการสอนวิชาภาษาอังกฤษ[1] พร้อมทั้งพัฒนาทางด้านหลักสูตร เช่น มีการเรียนวิชาพิมพ์ดีดนอกเวลาเรียนเป็นต้น[2] และใน พ.ศ. 2468 ได้มีประกาศให้โรงเรียนพณิชยการพระนครยุบแผนกเรียนที่แบ่งเป็น 3 แผนก คือพณิชยกรรม ภาษาจีน และแผนกเสมียนเอก ให้รวมเป็นแผนกพณิชยกรรมอย่างเดียว นับเป็นการให้ความสำคัญต่อการศึกษาด้านพณิชยการมากขึ้น จะเห็นได้ว่า การที่รัฐได้จัดหลักสูตรการเรียนของวิชาพณิชยการไว้ควบคู่กับวิชาสามัญศึกษาทั้งในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษานั้นก็เพื่อจะจูงใจประชาชนให้หันมาเรียนวิชาการพาณิชย์มากขึ้น แม้จะเปิดสถานที่เรียนในระยะแรกเฉพาะในนครหลวงก็ตาม แต่ก็นับว่าเป็นการเพียงพอสำหรับในระยะเริ่มต้น[3] ทั้งนี้เพราะแม้ว่ารัฐจะได้พยายามสนับสนุนการศึกษาด้านพณิชยการ ดังที่กล่าวแล้วก็ตามแต่ประชาชนส่วนใหญ่ก็ยังให้ความสนใจน้อย จะเห็นได้จากประชาชนที่มาเรียนนั้นส่วนมากจะเป็นบุตรหลาน ของคนจีนมากกว่าคนไทย ทั้งนี้เพราะคนจีนประกอบอาชีพค้าขายมากกว่าคนไทยนั่นเอง

1.3 ผลของการจัดการศึกษาด้านพณิชยการ ก่อน พ.ศ. 2475

จะเห็นว่าการศึกษาด้านพณิชยการได้รับการสนับสนุนมาโดยตลอด แต่เนื่องจากประชาชนยังขาดความสนใจในการพาณิชย์เพราะไม่ได้รับการปลูกฝังมาแต่ต้น ซึ่งจำเป็นต้องใช้เวลาในการปลูกฝังค่านิยมที่ดีต่อการพาณิชย์ ดังนั้นการจัดการศึกษาในระยะก่อน พ.ศ. 2475 จึงยังคงอยู่ในระยะของการเริ่มต้น นอกจากนี้ยังประสบกับปัญหาด้านต่าง ๆ อีกมาก ดังคำสรุปของเจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี เสนาบดีกระทรวงธรรมการ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวดังต่อไปนี้

---

[1]กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร ศธ.52.4/17 โรงเรียนพณิชยการวัดสามพระยา 3 มิถุนายน 2475

[2]กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร ศธ.52.1/22 โรงเรียนพณิชยการวัดแก้วฟ้า 22 กุมภาพันธ์ 2471

[3]ปรีชา ทัพพะกุล ณ อยุธยา และวีรพจน์ เวชประสิทธิ์ อาชีวศึกษาและการแนะแนวอาชีพ หน้า 8

1. ปัญหาการขาดแคลนงบประมาณอันเนื่องมาจากสภาพเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลกจึงเป็นผลให้เศรษฐกิจไทยตกต่ำไปด้วย รัฐต้องประหยัดในการดำเนินงานทุกประเภท รวมทั้งการศึกษา ดังนั้นการพาณิชย์ซึ่งเป็นการศึกษาที่ต้องใช้งบประมาณค่อนข้างสูง เพราะมีอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น ลูกคิด เครื่องพิมพ์ดีด จึงทำให้การดำเนินการจัดการศึกษาเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

2. ปัญหาบุคลากร ไม่มีครูผู้ชำนาญการสอน เพราะรัฐไม่สามารถจะฝึกหัดครูด้านพณิชยการออกมาสอนตามที่ต้องการได้ ทั้งนี้เพราะประชาชนไม่นิยมการศึกษาพณิชยการ[1] นั่นเอง เป็นเพราะเชื่อว่าเป็นงานของคนชั้นต่ำ สู่งานรับราชการไม่ได้ จึงทำให้การพาณิชย์ตกอยู่ในมือของต่างชาติ โดยเฉพาะชาวจีนมาตลอด

3. นักเรียนที่จบการศึกษาไปตามแผนกการศึกษาของรัฐ ในระดับประถมศึกษานั้นยังขาดความชำนาญในการประกอบอาชีพตามลำพัง เนื่องจากอายุยังน้อยเกินไป และไม่มีทุน ดังนั้นเมื่อจบการศึกษาก็มักจะไปเป็นลูกจ้าง ซึ่งจะต้องทำงานหนักกว่าการรับราชการประชาชนจึงไม่นิยม ที่จะศึกษาด้านพณิชยการ[2]

จากหลักสูตรการศึกษาชั้นประถมศึกษา พ.ศ. 2464 ได้มีการกำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียนด้านพณิชยการไว้ด้วยคือ

1. ให้รู้จักประโยชน์ของการซื้อและการขาย
2. ให้รู้จักขายสิ่งของที่ทำขึ้น หรือที่เพาะปลูกขึ้นเมื่อเหลือกิน
3. ให้เข้าใจการขายเหมา และขายปลีก
4. ให้รู้จักการขายเชื่อ และการขายเงินสด
5. ให้เข้าใจเลือกซื้อสิ่งของเพื่อจำหน่ายให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้ซื้อ
6. ให้รู้จักราคาของในตลาด และเหตุที่ทำให้ราคาสินค้าขึ้นลง

---

[1] มนูญ ลาชโรจน์ นโยบายการจัดการศึกษาสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2453 - 2468) หน้า 145

[2] เจริญศรี เจริญวัฒน์ นโยบายเกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษาระหว่าง พ.ศ. 2475 - 2503 หน้า 64

7. ให้รู้จักที่มาของสินค้าต่าง ๆ
8. ให้เข้าใจตั้งราคาของที่จะขาย
9. ให้รู้จักวิธีให้เงินค่าสินค้าแก่กัน
10. ให้รู้จักบรรจุและห่อของตลอดจนการส่งด้วย
11. ให้เข้าใจและทำโจทย์ตลาดที่เกี่ยวด้วยการค้าขาย
12. ให้เข้าใจการทำบัญชีร้านค้า และใบเสร็จรับเงิน
13. ให้รู้จักภาษาต่างประเทศ ภาษาใดภาษาหนึ่ง พอพูดจาต่อโต้ได้ยิ่งดี เช่น ภาษาจีน เป็นต้น[1]

จะเห็นได้ว่าจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้นี้เป็นจุดมุ่งหมายที่สมบูรณ์ แต่จากหลักสูตรการเรียนนั้น ยังจัดให้เรียนวิชาชีพน้อยเกินไป ไม่สนองจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ดังนั้นเมื่อประกอบกับปัญหาการขาดแคลนงบประมาณแล้ว ทำให้การจัดการศึกษาด้านพาณิชย์ไม่พัฒนาเท่าที่ควร ดังปรากฏรายละเอียดเกี่ยวกับวิชา และเวลาเรียนในแต่ละระดับชั้นในตาราง 3

---

[1] กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 6 ศ.2/22 ประมวลการศึกษา 1 ตุลาคม 2464

ตาราง 3 อัตราเวลาเรียนในสัปดาห์หนึ่ง ๆ ของหลักสูตรพาณิชยการประถมปีที่ 1 - 3 และมัธยมปีที่ 1 - 2 พ.ศ. 2471

วิชา	ประถมพาณิชยการ			มัธยมพาณิชยการ		หมายเหตุ
	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 1	ปีที่ 2	
จรรยา	1	1	1	1	1	
ภาษาไทย	5	4	3	2	2	
ภาษาอังกฤษ	9	9	9	8	8	
ภาษาจีน	3	3	3	3	3	
เลขวิธี	4	4	3	3	2	
ภูมิศาสตร์	1	2	2	2	2	
วิทยาศาสตร์และสุขวิทยา	1	1	1	1	1	
การบัญชี	-	-	2	3	3	
วิชาการค้าขาย	1	1	1	1	1	
กฎหมายพาณิชย์	-	-	1	1	1	
ชวเลข	-	-	-	1	2	
การพิมพ์ดีด	-	-	-	-	-	สอนนอกเวลาเรียน
วาดเขียน	1	1	-	-	-	

ตาราง 3 (ต่อ)

วิชา	ประถมพาณิชยการ			มัธยมพาณิชยการ		หมายเหตุ
	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 1	ปีที่ 2	
พลศึกษา (รวมทั้งวิชาลูกเสือ)	1	1	1	1	1	
รวม	27	27	27	27	27	

ที่มา กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร ศธ.52.1/22 หลักสูตรพณิชยการวัดแก้วฟ้า 20 มิถุนายน 2471 - 30 เมษายน 2472

คำชี้แจงเพิ่มเติม

1. อัตราที่กำหนดนี้ ครูอาจผ่อนผันสั้นยาวได้ตามสมควร

2. ประชุมสั่งสอนสวดมนต์ไหว้พระและฟังเทศน์ (สำหรับพุทธศาสนิก) กับการฝึกหัดกีฬาต่าง ๆ ให้ใช้นอกเวลาที่กำหนดในตารางนี้

3. ประถมพณิชยการปีที่ 1 เทียบเสมอชั้นมัธยมปีที่ 4 (สามัญศึกษา) ในวิชาสามัญชั้นอื่น ๆ ถัดนั้นขึ้นไปก็เทียบชั้นมัธยม (สามัญศึกษา) สูงขึ้นโดยลำดับในวิชาสามัญทำนองเดียวกัน

2. การจัดการศึกษาด้านพณิชยการ พ.ศ. 2475 - 2502

การจัดการศึกษาด้านพณิชยการ (พ.ศ. 2475 - 2502) นี้มีความแตกต่างไปจากระยะก่อนอย่างชัดเจน โดยเฉพาะในเรื่องของนโยบายในการจัดการศึกษา การดำเนินการและปัญหาสภาพแวดล้อมทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ล้วนมีผลต่อการจัดการศึกษาด้านพณิชยการทั้งสิ้น ซึ่งอาจแยกพิจารณาได้ดังนี้

2.1 สภาพแวดล้อมทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมที่มีผลต่อการจัดการศึกษาด้านพณิชยการ

จากการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองใน พ.ศ. 2475 มีผลทำให้ประเทศไทยเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองจากสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบบประชาธิปไตย กลุ่มพลเรือนได้กาวเข้ามามีส่วนในการปกครองประเทศในรูปของคณะรัฐบาลหลายชุดด้วยกัน บางชุดประกาศนโยบายทางการศึกษาที่สวยหรู แต่ปรากฏว่าไม่มีโอกาสได้ดำเนินงานเพราะหมดอำนาจไปก่อน[1] ทำให้นโยบายการศึกษาต้องเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอด แม้ในบางช่วงนโยบายไม่เปลี่ยนแปลง แต่คณะผู้บริหารต้องเปลี่ยนนับว่าเป็นปัญหาในการจัดการศึกษาอย่างหนึ่งเพราะขาดการดำเนินงานที่ต่อเนื่อง นอกจากนี้ในช่วงทศวรรษ 2490 เป็นต้นมานั้น สหรัฐอเมริกาได้เข้ามามีบทบาทเป็นอย่างมากทั้งในเรื่องทางการเมืองและการให้ความช่วยเหลือไทยในด้านเศรษฐกิจ การศึกษา[2] ซึ่งเจริญขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ทั้งนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองใน พ.ศ. 2475 ที่รัฐบาลมุ่งขยายการศึกษาเพื่อเป็นพื้นฐานรองรับระบบประชาธิปไตย ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศจะต้องอ่านออกเขียนได้ มีความรู้ความสามารถเลือกผู้แทนของตนเข้าไปใช้สิทธิ์ใช้เสียงแทนตนเองในสภาผู้แทนได้ ประกอบกับในขณะนั้นวัฒนธรรมจากตะวันตกแพร่เข้ามาในสังคมไทยมากขึ้น ประชาชนจึงนิยมศึกษาหาความรู้กันมาก โดยเฉพาะในสายสามัญในระยะหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 รัฐบาลได้พยายามส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักทำการค้าขายตั้งแต่ของชิ้นเล็กจนถึงขนาดใหญ่ จากการขายก๋วยเตี๋ยวจนถึงการตั้งบริษัท เพื่อให้ประชาชนมีนิสัยรักการค้าขาย และมีอาชีพเลี้ยงตัวเองได้ อย่างไรก็ตามหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ปรากฏว่า ประชาชนได้เริ่มให้ความสนใจต่อการศึกษาด้านพณิชยการโดยพากันมาสมัครเรียนมากขึ้น

---

[1] เจริญศรี เจริญวัฒน์ นโยบายเกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษาของไทย ระหว่าง พ.ศ. 2475 - 2503 หน้า 110

[2] กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ รายงานกรมอาชีวศึกษา พ.ศ. 2500 หน้า 17

สำหรับทางด้านเศรษฐกิจนั้น ปรากฏว่าหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 1 ยุติลง ประเทศต่าง ๆ รวมทั้งไทยก็ประสบภาวะเศรษฐกิจตกต่ำจะเห็นได้จากในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงตัดงบค่าใช้จ่ายส่วนพระองค์ลงจากปีละ 9 ล้านบาท เหลือ 6 ล้านบาท และ 3 ล้านบาท ตามลำดับ ขณะเดียวกันก็ทรงลดจำนวนข้าราชการลงเพื่อความอยู่รอดของการคลังประเทศ[1] งบประมาณในการจัดการศึกษาก็ต้องน้อยตามไปด้วย เช่น ใน พ.ศ. 2475 กระทรวงพระคลังตัดงบกระทรวงธรรมการจากปีละ 3 ล้านบาท เหลือ 1 ล้าน 5 แสนบาทเท่านั้น[2] ต่อมาใน พ.ศ. 2484 เกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ขึ้น ยิ่งทำให้ภาวะเศรษฐกิจที่กำลังทรุดอยู่หนักลงไปอีกทำให้การเรียนการสอนต้องปิดไปโดยปริยาย หลังสงครามยุติไทยได้รับการช่วยเหลือจากต่างประเทศ ทำให้ภาวะเศรษฐกิจของไทยฟื้นคืนขึ้นพร้อม ๆ กับการพัฒนาการศึกษาด้านพณิชยการ นับเป็นระยะของการเริ่มยุคทองของการศึกษาด้านพณิชยการก็ว่าได้

2.2 นโยบายและการดำเนินการจัดการศึกษาด้านพณิชยการ (พ.ศ. 2475 - 2502)

หลัง พ.ศ. 2475 กระทรวงธรรมการได้ปรับปรุงการศึกษาให้ดำเนินไปตามนโยบายการศึกษาของรัฐบาลและแผนการศึกษาชาติ อาทิ นโยบายการศึกษาของคณะราษฎร์นั้น มุ่งให้การศึกษาอย่างเต็มที่แก่ประชาชน[3] และได้จัดตั้งสภาการศึกษาขึ้นทำหน้าที่แนะนำและเป็นที่ปรึกษาของกระทรวงธรรมการใน พ.ศ. 2475 พร้อมกับได้ประกาศใช้แผนการศึกษาฉบับแรกด้วย ซึ่งได้กำหนดนโยบายการศึกษาไว้ดังนี้คือ จะให้ประชาชนทุกคนได้รับการศึกษาที่เหมาะแก่เอกัตภาพของตน นั่นคือ ประชาชนจะได้รับการศึกษาตามฐานะและความสามารถของตนนั่นเอง โดยจัด

---

[1] ทัศนีย์ ดวงรัตน์ การแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจในสมัยรัชกาลที่ 7 หน้า 37

[2] เจริญศรี เจริญวัฒน์ นโยบายเกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษาของไทยระหว่าง พ.ศ. 2475 - 2503 หน้า 66

[3] ประยูร ภมรมนตรี บันทึกเรื่องการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 หน้า 56

การศึกษาไว้ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ประถมศึกษาปีที่ 6 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลายและในระดับอุดมศึกษา[1] จะเห็นได้ว่ารัฐบาลพยายามส่งเสริมการศึกษาด้านพณิชยการให้แพร่หลายขึ้น ต่อมามีการเปลี่ยนแปลงคณะรัฐบาลโดยพระยาพหลพลพยุหเสนาเข้ามาบริหารประเทศแทนพระยามโนปกรณ์นิติธาดาและรัฐบาลใหม่นี้มีนโยบายที่จะจัดการศึกษาด้านพณิชยการให้ขยายออกไปสู่ภูมิภาคเน้นเนื้อหาภาคปฏิบัติให้มากขึ้น ดังนโยบายการศึกษาที่ว่าจะบำรุงการศึกษาทางอาชีพ ยึดการปฏิบัติฝึกหัดงานให้มากกว่าที่ผ่านมา จะเน้นหนักทางเกษตรกรรมและพณิชยการ จะปรับปรุงหลักสูตรและบำรุงฐานะ คุณสมบัติของครูอาจารย์ ดังนั้นใน พ.ศ. 2476 จึงได้มีการเปิดโรงเรียนพณิชยการหญิงขึ้นเป็นครั้งแรกในส่วนกลางคือ โรงเรียนพณิชยการเสาวภา นอกจากนี้ยังได้เปิดสอน ฝึกหัดครูแผนกพณิชยการขึ้น โดยรับผู้จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 8 และมีความรู้ทางด้านพาณิชย์เป็นอย่างดีมีร่างกายที่แข็งแรงมีนิสัยเหมาะสมที่จะเป็นครู เช่น เที่ยงธรรมโอบออมอารี มีระเบียบ หลักสูตรกำหนดเวลา 1 ปี และมีการฝึกสอนพร้อมทั้งการฝึกฝนค้าขายตามร้านขายของเป็นเวลา 2 เดือน เมื่อจบแล้วจะได้รับราชการครูด้วย ปรากฏว่าใน พ.ศ. 2477 มีนักเรียนฝึกหัดครูพาณิชย์เพียง 7 คน และเพิ่มเป็น 10 คน ใน พ.ศ. 2479 แต่หลังจากนั้นก็ต้องยุบไปเพราะคนไม่นิยมเรียน ทั้งนี้เป็นเพราะคนไทยไม่ถนัดกับการพาณิชย์นั่นเอง อย่างไรก็ตามกล่าวได้ว่ารัฐบาลก็ได้พยายามที่จะพัฒนาการศึกษาด้านพณิชยการเหมือนกัน แต่น่าเสียดายที่ไม่สามารถดำเนินการไปได้ตลอด

ในส่วนภูมิภาคได้เปิดแผนกพณิชยกรรมขึ้นในโรงเรียนมัธยมศึกษาในบางจังหวัดและตั้งโรงเรียนประถมพณิชยการขึ้นอีก 15 จังหวัด เช่น ชลบุรี แพร่ เชียงใหม่ ฯลฯ ต่อมารัฐได้ประกาศใช้แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2479 ขึ้นเพราะเห็นว่าแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2475 นั้นไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่มุ่งขยายการศึกษาภาคบังคับให้มากที่สุด จึงลดเวลาเรียนในระดับประถมศึกษาเหลือ 4 ปี และไม่ได้กำหนดการเรียนด้านพณิชยการไว้ในการศึกษาภาคบังคับด้วย

---

[1]กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร ศ.1.1 - 13 เล่ม 1 รัชกาลที่ 7 บันทึกและรายงานโครงการศึกษา 17 พฤษภาคม 2469

ทำให้ขาดการปลูกฝังค่านิยมทางวิชาพาณิชย์ในระดับประถมศึกษาไป[1] และหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติลง นโยบายของการจัดการศึกษาด้านพณิชยการได้รับการส่งเสริมอย่างจริงจังมาขึ้น แม้จะมีรัฐบาลผลัดเปลี่ยนกันบริหารประเทศหลายคณะก็ตาม แต่นโยบายการศึกษาของรัฐนั้นมักจะคล้าย ๆ กันคือ กล่าวไว้กว้าง ๆ ว่าจะส่งเสริมการพาณิชย์เป็นพิเศษ และจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับท้องถิ่นในบริเวณชุมชน เช่น มีการตั้งโรงเรียนพณิชยการขึ้น ในภูมิภาคหลายแห่ง แต่ผลของสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่ทำให้สภาพเศรษฐกิจทรุดนั้นทำให้การจัดการศึกษาด้านพณิชยการดำเนินไปอย่างลำบาก[2] ต่อมาใน พ.ศ. 2494 รัฐบาลได้ร่างแผนการศึกษาชาติขึ้นอีกฉบับหนึ่ง โดยจัดการศึกษาพณิชยการไว้ในระดับอาชีวศึกษาชั้นสูงหลักสูตร 3 ปี และระดับอุดมศึกษา หลักสูตร 2 ปี ใน พ.ศ. 2495 รัฐบาลได้จัดให้มีการสอนภาคบ่ายขึ้นที่โรงเรียนพณิชยการพระนคร โดยรับนักเรียนที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 แล้วมาเรียนต่อในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง เป็นเวลา 3 ปี นับได้ว่าประชาชนให้ความสนใจต่อการศึกษาด้านพณิชยการมากขึ้นใน พ.ศ.2500 รัฐบาลได้ตั้งโรงเรียนพณิชยการธนบุรีและโรงเรียนพณิชยการวัดพระเชตุพน ซึ่งทำการสอนในระดับอาชีวชั้นสูงปีที่ 3 และตั้งวิทยาลัยเทคนิคกรุงเทพขึ้นใน พ.ศ. 2495 ด้วยความช่วยเหลือจากองค์การบริหารวิเทศกิจแห่งสหรัฐอเมริกา (F.O.A.) โดยการส่งผู้เชี่ยวชาญมาช่วยแนะนำช่วยเงินก่อสร้างอาคารเรียน ด้านหลักสูตรนั้นได้เปิดสอนวิชาบัญชีและเลขานุการขึ้นใน พ.ศ.2491 ได้จัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูอาชีวศึกษาขึ้น ในพระนคร[3] เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนด้านวิชาชีพให้เป็นปึกแผ่นฝึกหัดครูสายพณิชยการ ปีแรกมีนักเรียน 16 คน เปิดสอนที่

---

[1]ระลึก ธานี นโยบายการจัดการศึกษาภาคบังคับของไทยภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง หน้า 169

[2]ใน พ.ศ. 2484 กระทรวงศึกษาธิการ ได้ตั้งกรมอาชีวศึกษาขึ้นเพื่อทำหน้าที่บริหารและดำเนินการจัดการศึกษาด้านพณิชยการและวิชาชีพอื่น ๆ โดยตรง

[3]กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรมอาชีวศึกษา 2522 - 2525 หน้า 17

โรงเรียนพณิชยการพระนคร[1] ใน พ.ศ. 2499 ได้จัดตั้งวิทยาลัยเทคนิคภาคตะวันออกที่โคราช วิทยาลัยเทคนิคภาคพายัพที่เชียงใหม่ ใน พ.ศ. 2500 โดยเปิดสอนแผนกพณิชยกรรมด้วย

2.3 ผลของการจัดการศึกษาด้านพณิชยการ (พ.ศ. 2475 - 2502)

หลังการปฏิวัติ พ.ศ. 2475 การศึกษาด้านพณิชยการได้เริ่มพัฒนาขึ้นตามลำดับจากการจัดตั้งโรงเรียนพณิชยการขึ้นทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ประชาชนก็หันมาให้ความสนใจการศึกษาด้านพณิชยการมากขึ้น โดยเฉพาะช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ถ้าเปรียบเทียบจำนวนผู้เรียนในระยะก่อนกับระยะหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 แล้ว จะเห็นได้ว่าปริมาณผู้เรียนมีจำนวนมากกว่าหลายเท่าดังจะเห็นได้จากตาราง 4 และตาราง 5

ตาราง 4 จำนวนนักเรียนสาขาพณิชยการระหว่าง พ.ศ. 2476 - 2481

หน่วย : คน

พ.ศ.	2476	2477	2478	2479	2480	2481
จำนวนนักเรียน	495	644	849	955	699	400

ที่มา เจริญศรี เจริญวัฒน์ นโยบายเกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษาไทย ระหว่าง พ.ศ. 2475 - 2503

[1]กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ รายงานกรมอาชีวศึกษา พ.ศ. 2500 หน้า 75

ตาราง 5 จำนวนนักเรียนสาขาพณิชยการ ระหว่าง พ.ศ. 2490 - 2502

หน่วย : คน

พ.ศ.	2499	2491	2492	2493	2494	2495	2496	2497	2498	2499	2500	2501	2502
จำนวนนักเรียน	912	1,048	765	907	1,308	1,567	1,913	2,255	3,553	4,055	5,268	6,042	7,885

ที่มา สรุปจาก 1. กรมอาชีวศึกษา รายงานกรมอาชีวศึกษา พ.ศ. 2500

2. กระทรวงศึกษาธิการ สถิติการศึกษาระหว่าง พ.ศ. 2502 - 2508

เป็นที่น่าสนใจว่าการที่จำนวนผู้เรียนเพิ่มขึ้น จนใน พ.ศ. 2495 รัฐบาลต้องเปิดเรียน 2 ภาคนั้น เป็นเพราะรัฐบาลประกาศให้ผู้เรียนพณิชยการสามารถเป็นครูสอนหนังสือได้[1] แสดงให้เห็นว่าประชาชนยังนิยมรับราชการอยู่เหมือนเดิม นอกจากนี้การที่แผนการศึกษาชาติฉบับ พ.ศ. 2479 ได้ตัดการเรียนด้านพณิชยการในระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับออกไปนั้นเป็นข้อผิดพลาดอย่างยิ่งเพราะเท่ากับไปตัดแรงจูงใจประชาชน ในการเรียนพาณิชย์ ทำให้ค่านิยมของประชาชนยังยึดมั่นกับการศึกษาสายสามัญศึกษาต่อไป ประกอบกับประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาก็ยังไม่ดีพอเพราะภาวะเศรษฐกิจที่ทรุดอยู่ในช่วงสงครามโลก โรงเรียนพณิชยการจึงต้องยุบไป[2] เช่น โรงเรียนเสาวภา ใน พ.ศ. 2481 แม้จะจัดตั้งกรมอาชีวศึกษาขึ้นดำเนินการโดยตรง แต่ยังไม่ทันบริหารงานก็เกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 เสียก่อน จึงทำให้การศึกษาด้านพณิชยการของไทยไม่พัฒนาเท่าที่ควร จนกระทั่งสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติ ไทยได้ฟื้นฟูสภาพ

---

[1] ก่อ สวัสดิ์พาณิชย์ "ข้อสังเกตและแนวคิดเกี่ยวกับการอาชีวศึกษาและการฝึกหัดครู" วิทยาจารย์ 82 : 16 - 23 พฤษภาคม 2527

[2] กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรมอาชีวศึกษา 2522 - 2525 หน้า 17

เศรษฐกิจ สังคม ทำให้การศึกษาพัฒนาขึ้น โดยเฉพาะด้านพณิชยการนั้นจะเห็นได้จากมีการเปิดสอนแผนกพาณิชย์ขึ้นในสถานศึกษาต่าง ๆ จำนวนมากนับเป็นการเริ่มต้นความรุ่งเรืองของการศึกษาด้านนี้

<u>ปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดการศึกษาด้านพณิชยการ</u> สามารถสรุปได้เป็นข้อ ๆ คือ

1. สภาพเศรษฐกิจตกต่ำทำให้ขาดงบประมาณในการดำเนินการจัดการศึกษาด้านพณิชยการ ดังตาราง 6 ซึ่งแสดงงบประมาณที่ กระทรวงศึกษาธิการได้รับจากรัฐบาลอยู่ในอัตราที่ค่อนข้างน้อย

ตาราง 6 งบประมาณของกระทรวงศึกษาธิการ ระหว่าง พ.ศ. 2484 - 2495

พ.ศ.	งบประมาณกระทรวงศึกษาธิการ	งบประมาณกรมอาชีวศึกษา	เปอร์เซนต์
2484	19,392,906	1,246,515	1.24
2485	16,915,324	1,032,924	1.03
2486	18,932,797	1,246,517	1.24
2487	24,783,176	1,392,443	1.39
2488	27,831,680	1,607,629	1.60
2489	38,891,903	1,810,597	1.81
2490	60,001,644	2,203,293	2,20
2491	117,487,192	8,507,132	8.50
2492	269,742,072	7,906,620	7.90
2493	376,959,756	12,169,290	12.16
2494	460,280,480	13,403,980	13.40

ห้องสมุดบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตาราง 6 (ต่อ)

พ.ศ.	งบประมาณกระทรวงศึกษาธิการ	งบประมาณกรมอาชีวศึกษา	เปอร์เซนต์
2495	634,391,122	24,325,858	24.32

ที่มา สรุปจาก 1. กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ สถิติการศึกษาปีการศึกษา 2503
2. เจริญศรี เจริญวัฒน์ นโยบายเกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษาไทย ระหว่าง พ.ศ. 2475 - 2503

2. ค่านิยมของประชาชนยังนิยมศึกษาวิชาสามัญเพื่อหวังเข้ารับราชการมากกว่าจะสนใจเรียนด้านพณิชยการเพื่อออกไปประกอบอาชีพส่วนตัวในกรณีนี้รัฐบาลแก้ไขด้วยการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนพณิชยการไปสมัครเป็นครูได้ ยิ่งเป็นการตอกย้ำค่านิยมรับราชการมากยิ่งขึ้น ทำให้ค่านิยมของประชาชนยังไม่เปลี่ยนแปลงซึ่งเป็นปัญหาที่รัฐบาลยุคต่อมาต้องแก้ไข

3. การบริหารงานของรัฐบาลนั้นจัดได้ว่ายังขาดหลักการที่มั่นคง ในเรื่องการศึกษาด้านพณิชยการจะเห็นได้ว่า ในขณะที่ประกาศนโยบายการศึกษาให้ประชาชนเรียนเพื่อออกไปประกอบอาชีพทางด้านธุรกิจเพื่อจะได้ควบคุมเศรษฐกิจของชาติได้นั้น แต่ในการปฏิบัติรัฐบาลจะให้ความสำคัญต่อการศึกษาด้านสามัญมากกว่า เช่น การเลิกสอนพาณิชย์ในการศึกษาภาคบังคับเป็นต้น

จากการศึกษาเรื่องการจัดการศึกษาด้านพณิชยการในระยะก่อน พ.ศ. 2503 สรุปได้ว่าได้เริ่มขึ้นอย่างเป็นทางการในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่โรงเรียนพณิชยการวัดมหาพฤฒาราม โดยมีจุดมุ่งหมายให้ประชาชนสนใจการศึกษาด้านพณิชยการเพื่อจะได้ประกอบอาชีพค้าขายกันมากขึ้น เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม เมื่อผลิตได้แล้วขายเองจะทำให้เศรษฐกิจอยู่ในมือของคนไทย ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัฐก็ได้เพิ่มความสำคัญของการศึกษาด้านพณิชยการมากขึ้น โดยออกระเบียบแบบแผนของโรงเรียนพณิชยการขึ้น พร้อมกับจัดหลักสูตรการศึกษาด้านพณิชยการไว้ในการศึกษาภาคบังคับ

178587

ตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2464 ด้วย แต่ปรากฏว่าประสบอุปสรรคหลายด้าน เช่น จากรัฐบาลเองที่ยังให้ความสำคัญต่อการศึกษาด้านพณิชยการน้อยกว่าสายสามัญศึกษา ตัวอย่างก็คือ งบประมาณของการศึกษาพณิชยการนั้นต้องขอจากงบประมาณของสายสามัญ เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบกับอุปสรรคเรื่องภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ทำให้การจัดการศึกษาขาดแคลนอุปกรณ์การเรียนการสอน สถานที่เรียน บุคลากร หลังการปฏิวัติ พ.ศ. 2475 ปรากฏว่ารัฐบาลได้หันมาเน้นการจัดการศึกษาภาคบังคับและเน้นเฉพาะสายสามัญศึกษา ตัดด้านพณิชยการออกไปนับเป็นการถอนรากฐานการศึกษาด้านพณิชยการที่รัฐในยุคก่อน ๆ ได้วางแนวทางไว้ (รัฐบาลเพิ่งมาเริ่มให้ระดับประถมศึกษาเรียนวิชาชีพอีกในสมัยการปฏิรูปการศึกษาใหม่)

อย่างไรก็ตามหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติลงการศึกษาด้านพณิชยการได้รับการพัฒนาขึ้นอย่างมากพร้อม ๆ กับการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจของประเทศ มีโรงเรียนพณิชยการธนบุรี โรงเรียนพณิชยการวัดพระเชตุพน และวิทยาลัยเทคนิคกรุงเทพ เป็นต้น แม้จะกล่าวได้ว่าการจัดการศึกษาด้านพณิชยการในระยะก่อน พ.ศ. 2503 จะไม่ได้ดำเนินไปตามหลักการของ การศึกษาวิชาชีพทั่ว ๆ ไปคือ ไม่ได้เน้นให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น หรือประกอบอาชีพตามที่เรียนมาได้เท่าที่ควรก็ตาม แต่ก็ต้องนับว่าการจัดการศึกษาในช่วงดังกล่าวนี้เป็นการปูพื้นฐานแนวทางในการจัดการศึกษาด้านพณิชยการให้แก่ยุคต่อมา

บทที่ 2

การจัดการศึกษาด้านพณิชยการของกรมอาชีวศึกษา (พ.ศ. 2503 - 2519)

นับตั้งแต่ พ.ศ. 2503 เป็นต้นมา ได้มีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาด้านพณิชยการในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านนโยบาย การดำเนินการจัดการศึกษา ตลอดจนการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ในลักษณะที่แตกต่างไปจากยุคก่อนอย่างเห็นได้ชัดเจน กล่าวได้ว่าการศึกษาด้านพณิชยการได้รับการพัฒนามากขึ้น ทั้งนี้พอที่จะสรุปได้ว่าปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาการศึกษา ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม เป็นต้น

นับตั้งแต่มีการก่อตั้งกรมอาชีวศึกษาขึ้นใน พ.ศ. 2484 เป็นต้นมา กรมอาชีวศึกษามีโอกาสได้ปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษาด้านพณิชยการอย่างจริงจังและมีระเบียบแบบแผนในช่วงทศวรรษ 2500 นี้เอง ทั้งนี้เพราะได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติ สภาพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ใน พ.ศ. 2502[1] โดยสภานี้ทำหน้าที่วางแผนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ รัฐบาลได้ประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจแผนแรกใน พ.ศ. 2504 พร้อมกับแผนพัฒนาการศึกษา ซึ่งได้พยายามวางแนวทางให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503 จึงกล่าวได้ว่าการจัดการศึกษาด้านพณิชยการของกรมอาชีวศึกษา ตั้งแต่ พ.ศ. 2503 มานั้นได้รับการพัฒนามากขึ้น โดยแยกพิจารณาได้ดังนี้

สภาพแวดล้อมด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษา

ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาด้านพณิชยการ ก็คือ สภาพแวดล้อมทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

---

[1] พ.ศ. 2516 ได้เปลี่ยนชื่อเป็น สำนักงานคณะกรรมการ พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สภาพเศรษฐกิจ

ในช่วงทศวรรษ 2500 นี้ ประเทศไทยมีการตื่นตัวในเรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นผลต่อเนื่องมาจากการช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาและองค์การต่างประเทศ นับจาก พ.ศ. 2494 เป็นต้นมา รัฐบาลไทยในยุคของ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจ ดังนั้นจึงได้ประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจ ฉบับที่ 1 ขึ้น ใน พ.ศ. 2504 ซึ่งมีระยะเวลาจาก พ.ศ. 2504 - 2509 โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะเพิ่มรายได้ประชาชาติ รัฐบาลจะสร้างงานบริการที่เป็นพื้นฐาน เพื่อการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ เช่น การคมนาคม เคหสถาน อาคารร้านค้า โรงแรม การพลังงาน ตลอดจนสาธารณูปโภค ต่าง ๆ อันเป็นผลให้การผลิตสินค้าและบริการในประเทศเพิ่มขึ้น ในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 7.2 ต่อปี รายได้ประชาชาติเพิ่มร้อยละ 7 ต่อปี[1] จากการพัฒนาเศรษฐกิจนี้ทำให้ระบบโครงสร้างของเศรษฐกิจเริ่มเปลี่ยนแปลงธุรกิจด้านการค้า การบริการมีบทบาทขึ้นอย่างรวดเร็วตามเมืองและชุมชนใหญ่ ๆ ของประเทศ จึงทำให้พลเมืองของประเทศตื่นตัวหันมาสนใจศึกษาและประกอบธุรกิจด้านการค้ามากขึ้น ใน พ.ศ. 2503 มีพลเมืองที่ประกอบอาชีพการค้าและบริการ คิดเป็นร้อยละ 11 จากจำนวนผู้ประกอบอาชีพต่าง ๆ 13.7 ล้านคน[2] และแรงงานเหล่านี้ก็ยังไม่มีความชำนาญพอกับความต้องการของระบบเศรษฐกิจที่กำลังขยายตัว[3] ในภาคอุตสาหกรรมจึงทำให้ขาดแรงงานระดับกลาง รัฐบาลจึงมีนโยบายพัฒนากำลังคน เพื่อช่วยลดการขาดแคลนแรงงานได้มีการจัดตั้งกรมแรงงานขึ้น เพื่อทำหน้าที่จัดร่างแผนการจัดหางาน เพื่อให้ตลาดแรงงานได้มีการแลกเปลี่ยนแรงงานได้คล่องตัวขึ้น

---

[1] สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ รายงานการดำเนินผลการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติระยะที่ 2 พ.ศ. 2507 - 2509 หน้า 5

[2] ค. หน้า 16

[3] David K. Wyatt. Thailand a short history. p.282

จากปัญหาที่เกิดขึ้นนี้จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งให้การจัดการศึกษาด้านพณิชยการขยายตัวเพื่อตอบสนองต่อความต้องการดังกล่าว นับเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาการศึกษาด้านพณิชยการอย่างจริงจัง และมีแบบแผน ควบคู่กันไป

ต่อมารัฐบาลได้ประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 2 ระหว่าง พ.ศ. 2510 - 2514 ปรากฏว่ายังคงมีจุดมุ่งหมายในการเพิ่มอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจให้สูงขึ้น พร้อมกับยกมาตราฐานการครองชีพของประชาชนให้สูงขึ้นด้วยการพัฒนาเศรษฐกิจ ช่วงนี้จึงส่งเสริมการพัฒนาชนบท การสร้างงาน และปรับปรุงคุณภาพแรงงานให้สอดคล้องกับความต้องการทางเศรษฐกิจและสังคม ส่งเสริมให้มีการลงทุนเพิ่มขึ้น ในสาขาอุตสาหกรรมและการบริการทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชน[1] รัฐบาลได้กำหนดเป้าหมายอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจร้อยละ 8.5 และเมื่อสิ้นสุดแผน ปรากฏว่า ได้ผลในอัตราร้อยละ 7.2 นับว่าการพัฒนาเศรษฐกิจประสบความสำเร็จ มีการขยายตัวทางธุรกิจ การลงทุนเพิ่มขึ้น ตามลำดับ จึงส่งผลให้การจัดการศึกษาด้านพณิชยการมีจุดมุ่งหมายที่จะเน้นในเรื่องการเพิ่มปริมาณ แรงงานระดับกลางมากขึ้น โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและสัดส่วนของการศึกษาระหว่างส่วนกลางกับส่วนภูมิภาคด้วย จึงมีการขยายการศึกษาในส่วนภูมิภาคมากกว่าระยะที่ผ่านมา จากการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 และ 2 นับว่าประสบผลสำเร็จมาโดยตลอด[2] ทำให้รัฐบาลประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติฉบับที่ 3 ระหว่าง พ.ศ. 2515 - 2519 ขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะสนับสนุนการกระจายรายได้ของประชาชน ส่งเสริมการลงทุน พัฒนากำลังคน เพิ่มการจ้างงานมากขึ้นและปรากฏว่าในช่วงแผน 3 นี้เอง ได้เกิดภาวะสภาพเศรษฐกิจโลกผันแปรอันเนื่องมาจากการขึ้นราคาน้ำมัน ในตลาดโลกของกลุ่มโอเปค พ.ศ. 2516[3] และการลดค่าเงินดอลลาร์ของสหรัฐอเมริการะหว่าง พ.ศ. 2515 - 2517 ซึ่งมีผลกระทบกระเทือนต่อภาวะ

---

[1] ชำรงค์ อุณไพจิตรกุล พัฒนาการเศรษฐกิจ หน้า 121 - 122

[2] ค. หน้า 126

[3] กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร ก/ป.6/2518/1 "ภาวะเศรษฐกิจและการค้าของประเทศ" การเศรษฐกิจ และอุตสาหกรรม 23 มกราคม 2518

เศรษฐกิจของประเทศไทยด้วย นอกจากนี้ยังเป็นช่วงเวลาที่สหรัฐอเมริกาถอนทหารออกจากประเทศไทย ภายหลังยุติการสู้รบในสงครามเวียดนามประกอบกับได้เกิดสภาพความแปรปรวนของดินฟ้าอากาศ ทำให้การผลิตอาหารและการเกษตรมีปริมาณลดต่ำลง จึงเกิดปัญหาภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ เช่น ปัญหาเงินเฟ้อเพราะค่าเงินบาทของไทยผูกอยู่กับเงินดอลลาร์ของสหรัฐอเมริกา เมื่อค่าเงินดอลลาร์ลดลงจึงทำให้เกิดปัญหาเงินเฟ้อขึ้น ส่วนปัญหาการชะงักงันของการใช้จ่ายภาครัฐบาลใน พ.ศ. 2517 รัฐบาลได้กระจายรายได้ออกไปสู่ประชาชนน้อยลง เช่น การหยุดสร้างโครงการใหญ่ ๆ จำพวกเขื่อน การชลประทาน โดยให้เหตุผลว่าเพราะวัสดุก่อสร้างขึ้นราคา

สำหรับปัญหาการว่างงานเกิดขึ้นเพราะเกิดความตกต่ำในผลผลิต ทำให้การลงทุนในทางอุตสาหกรรม เช่น การก่อสร้าง การขนส่ง และการบริการด้านพาณิชย์ ซึ่งส่วนมากอยู่ในความดูแลของคนต่างชาติชะงักไปด้วย ประกอบกับเกิดปัญหาความไม่สงบในด้านแรงงาน เช่น มีการเรียกร้องค่าแรงเพิ่ม จึงทำให้ปัญหาการว่างงานมากขึ้น[1]

จากการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 3 นี้ปรากฏว่า ไม่ประสบผลตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ เช่น การขยายตัวทางเศรษฐกิจจากเป้าหมายที่ตั้งเอาไว้ร้อยละ 7.0 แต่ผลจากการพัฒนาทำได้ร้อยละ 6.2 เท่านั้น อย่างไรก็ตาม เนื่องจากประเทศไทยอยู่ในภาวะที่กำลังพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าทางด้านอุตสาหกรรมและการบริการ ในอีก 10 ปีข้างหน้า จึงจำต้องลงทุน เพื่อขยายงานต่าง ๆ ทางอุตสาหกรรมและการบริการทางพาณิชย์ควบคู่กันไป เมื่อเกิดปัญหาทางเศรษฐกิจขึ้นดังกล่าว รัฐบาลก็แก้ไขโดยการกู้เงินจากต่างประเทศ จำนวน 9,000 ล้านบาท เพื่อพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ[2] และสนับสนุนให้คนไทยหันมาสนใจประกอบอาชีพการค้าขายมากขึ้น โดยรัฐบาลช่วยเหลือในด้านสินเชื่อ และการอบรม ให้มีความรู้เกี่ยวกับการดำเนินการพาณิชย์ นอกจากนี้รัฐบาลยังได้สงวนอาชีพเพื่อคนไทยด้วย เช่น การประกอบ

---

[1]กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร ก/ป6/2518/1 "ภาวะเศรษฐกิจและการค้าของประเทศ" การเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม 23 มกราคม 2518

[2]กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร ก/ป1/2515/7 "ประกาศของคณะปฏิวัติ" รัฐสภา 3 มกราคม 2515

ธุรกิจทางการค้า การบัญชี การท่องเที่ยว ดังนั้นกรมอาชีวศึกษาจึงได้ออกนโยบายเน้นการจัดการอาชีวศึกษาด้านพณิชยการให้ขยายตัวขึ้น ทั้งในภาครัฐบาลและเอกชน ทำให้การจัดการศึกษาด้านพณิชยการในระหว่างนี้เจริญก้าวหน้าออกไปทั่วประเทศ เพื่อผลิตกำลังคนระดับกลางให้ไปมีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจต่อไป ซึ่งถือว่าการพัฒนาเศรษฐกิจนี้เป็นหัวใจของการพัฒนาทุก ๆ ด้าน[1] เพราะกำลังและอำนาจทางเศรษฐกิจย่อมเป็นที่มาของกำลัง และอำนาจทางด้านการเมืองและสังคม

สภาพการเมือง

ในการดำเนินการจัดการศึกษานั้น นอกจากจะคำนึงถึงสภาวะด้านเศรษฐกิจแล้ว ปัจจัยด้านการเมืองก็เป็นสิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่งที่จะต้องวิเคราะห์ควบคู่กันไปด้วย การศึกษาไม่ใช่จะมุ่งทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อการเมือง และก็ไม่ใช่เป็นแกนของปัญหาสำคัญ ๆ ของการเมือง ปัญหาต่าง ๆ ด้านการศึกษาย่อมมีส่วนกระทบถึงการเมือง ระบบ กระบวนการปัญหาของการศึกษาย่อมไม่อาจพิจารณาได้อย่างถ่องแท้ โดยไม่คำนึงถึงแนวนโยบาย ตลอดจนพฤติกรรมทางการเมือง กล่าวได้ว่าการเมืองเป็นเรื่องของอำนาจและอิทธิพล เพราะอิทธิพลทางการเมืองสามารถกำหนดได้ว่าใครในสังคมได้อะไร และได้มากน้อยแค่ไหน[2] ดังนั้นการเมืองจึงมีผลกระทบต่อปัจจัยด้านต่าง ๆ เช่น ด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งรวมทั้งการศึกษาด้วย

สำหรับด้านการศึกษานั้นเกี่ยวข้องกับการเมืองในแง่ที่ว่าอิทธิพลทางการเมืองสามารถเป็นผู้ชี้นำ วางนโยบายในการจัดการศึกษาได้ โดยจะปรากฏในรูปของนโยบายการศึกษา ที่แถลงออกมาจากรัฐบาลคณะต่าง ๆ เช่น ในระหว่าง พ.ศ. 2503 - 2519 นี้ ได้มีคณะรัฐบาลชุดต่าง ๆ ผลัดเปลี่ยนกันมาปกครองหลายคณะ และต่างก็มีนโยบายการจัดการศึกษาที่ยึดหลักการสำคัญอย่างหนึ่งร่วมกันคือ กำหนดนโยบายในลักษณะกว้าง ๆ ว่าจะมุ่งพัฒนาและส่งเสริมการจัดการศึกษาด้านวิชาชีพให้เจริญก้าวหน้าเป็นพิเศษ โดยให้สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เช่น

---

[1] กองเผยแพร่การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ งานพัฒนาการศึกษา หน้า 80

[2] เสน่ห์ จามริก การเมืองกับการศึกษาของไทย หน้า 12

ระหว่าง พ.ศ. 2503 - 2506 การบริหารประเทศได้ดำเนินไปภายใต้คณะรัฐบาล ของ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และระหว่าง พ.ศ. 2506 - 2516 เป็นคณะรัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร ซึ่งสามารถสรุปนโยบายทางการศึกษาได้คือ จากการมุ่งปรับปรุงและพัฒนาเศรษฐกิจ เป็นอันดับแรกจึงทำให้รัฐบาลส่งเสริมการศึกษาด้านอาชีพเป็นพิเศษ จะดำเนินการให้เยาวชน ได้รับทั้งวิทยาการ และจริยศึกษาควบคู่กันไปและเปิดโอกาสให้เอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ด้านวิชาชีพให้กว้างขวางยิ่งขึ้น[1] ถือว่าการศึกษาระดับอาชีวศึกษาเป็นรากฐานในการสร้าง แรงงานในแขนงอาชีพต่าง ๆ จึงต้องขยายการศึกษาวิชาชีพระดับอาชีวศึกษาให้ทั่วประเทศ[2] ดังนั้นในช่วงเวลาดังกล่าวจึงทำให้การจัดการศึกษาด้านพณิชยการเจริญก้าวหน้าและขยายตัวขึ้น อย่างรวดเร็ว ตามนโยบายของรัฐบาลประกอบกับได้รับความช่วยเหลือจากประเทศสหรัฐอเมริกา ที่เข้ามามีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับไทย นับจากทศวรรษ 2490 เป็นต้นมา ทั้งนี้เพราะสหรัฐอเมริกา ต้องการให้ประเทศไทยเป็นฐานทัพในการทำสงครามในอินโดจีน ส่วนประเทศไทยนั้นก็มุ่งจะได้รับ การคุ้มครองที่แข็งแรงทางด้านการเมืองในการต่อต้านคอมมิวนิสต์ รวมทั้งการช่วยเหลือในด้าน เศรษฐกิจจากสหรัฐอเมริกาด้วย ดังนั้นใน พ.ศ. 2505 จึงได้มีแถลงการณ์ร่วม รัสก์-ถนัด (The Rusk-Thanat Communiquc) แสดงถึงความร่วมมือและการช่วยเหลือของทั้ง 2 ประเทศในด้านเศรษฐกิจและทางการทหาร ใน พ.ศ. 2507 สหรัฐอเมริกาได้เข้าไปเกี่ยวข้อง กับเหตุการณ์ในเวียดนามมากขึ้น ประเทศไทยได้ยอมให้สหรัฐอเมริกาใช้ฐานทัพอากาศในไทย[3] และไทยเองก็ได้ส่งกองทหารอาสาสมัครไปร่วมรบด้วย โดยได้งบประมาณการใช้จ่ายจากสหรัฐอเมริกา อาทิใน พ.ศ. 2510 ได้เพิ่มงบประมาณช่วยเหลือทางการเงินจาก 1,200 ล้านบาท เป็น

---

[1]วันทนา เลิศสินไทย นโยบายการจัดการศึกษาและขยายการศึกษาภาคบังคับของประเทศไทย พ.ศ. 2503 - 2520 หน้า 189

[2]ประยูร ศรีประสาธน์ "นโยบายการศึกษาของไทยในรอบ 25 ปี" การศึกษาแห่งชาติ 18 : 88 - 117 ธันวาคม 2526 - มกราคม 2527

[3]ชาร์ลส์ อี. มอริสัน และแอสตรี ชรูห์เก ยุทธศาสตร์ของการคงอยู่ แปลโดย ชาติชาย พณานานนท์ หน้า 44

1,500 ล้านบาท ใน พ.ศ. 2511 และ 2512 ส่วนจำนวนทหารของสหรัฐอเมริกาในประเทศไทย เมื่อ พ.ศ. 2515 มีจำนวน 500,000 คน[1] อย่างไรก็ตามสภาพการณ์เปลี่ยนแปลงจากการหมดอำนาจของคณะรัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร ใน พ.ศ. 2516 จากเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ซึ่งมีสาเหตุสืบเนื่องมาจากการปกครองของรัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร ที่ปกครองในลักษณะใช้อำนาจเผด็จการ โดยการประกาศยึดอำนาจการปกครองใน พ.ศ. 2514 ทั้งที่เมื่อ พ.ศ. 2511 รัฐบาลได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2511 และจัดให้มีการเลือกตั้งใน พ.ศ. 2512[2] แต่แล้วก็เกิดการรัฐประหารขึ้นมาอีก นับได้ว่าเป็นการริดรอนสิทธิเสรีภาพของประชาชน ประกอบกับสภาพของเศรษฐกิจที่ตกต่ำจึงเป็นเหตุให้ประชาชนไม่พอใจมากพากันรวมตัวก่อการประท้วง ชุมนุม เดินขบวน[3] ในเหตุการณ์ต่าง ๆ เช่น การเรียกร้องให้รัฐบาลแก้ไขเรื่องขาดดุลย์การค้ากับต่างประเทศ โดยเฉพาะกับญี่ปุ่น การเรียกร้องด้านแรงงานอันเนื่องมาจากคนงานไม่ได้รับความเสมอภาคและความยุติธรรมในการทำงานกับนายจ้าง ดังนั้นใน พ.ศ. 2515 จึงได้มีประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 103 ออกมาโดยมุ่งคุมกรองแรงงาน มีการกำหนดอัตราแรงงานขั้นต่ำ และการจัดตั้งสมาคมนายจ้าง-ลูกจ้างขึ้น[4] นอกจากนี้ยังมีการเดินขบวนเรียกร้องความมีสิทธิเสรีภาพในการศึกษาด้วย ปรากฏว่ารัฐบาลได้ทำการปราบปรามการดำเนินการเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพของประชาชนอย่างรุนแรงจึงก่อให้เกิดการจราจลขึ้นในเดือนตุลาคม 2516 มีผลทำให้รัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจรหมดอำนาจไป[5] หลังจากนั้นก็มีรัฐบาลคณะต่าง ๆ เปลี่ยนกันเข้ามาปกครองประเทศอีกหลายคณะภายในระยะเวลาเพียง

---

[1]ชาร์ลส์ อี. มอริสัน และแอสตรี ซรูห์เก ยุทธศาสตร์ของการคงอยู่ แปลโดย ชาติชาย พฌานานนท์ หน้า 56

[2]ค. หน้า 26

[3]ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย ขบวนการประชาชนตุลาคม 16 หน้า 36

[4]กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร ก/ป6/2515/2 "การคุมครองแรงงาน" การเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม 21 มีนาคม 2515

[5]ชาร์ลส์ อี. มอริสัน และแอสตรี ซรูห์เก ล.ค. หน้า 27

3 ปี คือจาก พ.ศ. 2516 ถึง พ.ศ. 2519 นับเป็นระยะของความวุ่นวายทางการเมืองไทยเป็นอย่างมาก จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนี้ได้ส่งผลต่อนโยบายการจัดการศึกษาของประเทศโดยตรง เพราะการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลบ่อยเกินไปก่อให้เกิดความสับสนในการปฏิบัติงาน การทำงานขาดช่วงตอนและไม่ต่อเนื่อง เพราะมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารบ่อย ดังนั้นการดำเนินงานพัฒนาการศึกษาจึงไม่คล่องตัวเท่าที่ควร

จากปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนี้สามารถสรุปได้ว่ามีผลกระทบต่อแนวการจัดการศึกษาด้านพณิชยการในลักษณะที่ว่าจากความช่วยเหลืออย่างมากทางด้านการทหารและเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะการตั้งฐานทัพในประเทศไทยนั้น มีผลทำให้ธุรกิจการบริการ การท่องเที่ยวและการพาณิชย์ในประเทศไทยเจริญขึ้นอย่างมาก โดยเฉพาะตามแหล่งชุมชนที่เป็นที่ตั้งของฐานทัพสหรัฐอเมริกา ประชาชนสนใจศึกษาหาความรู้มากขึ้นทั้งในด้านธุรกิจ ภาษา การศึกษาด้านการโรงแรม การบริการต่าง ๆ เจริญขึ้น และประชาชนเข้ามาทำงานในแหล่งชุมชนมากขึ้น[1] นอกจากนี้ยังได้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์จากทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องในวงการศึกษา และผู้สนใจทั่วไปว่าการศึกษาของไทยไม่เหมาะสมกับกาลเวลาด้วยประการทั้งปวงในระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย เช่น โอกาสในการศึกษา หลักสูตร การเรียนการสอน เป็นต้น จึงกล่าวได้ว่าหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ทำให้ประชาชนมีทัศนคติที่แตกต่างไปจากเดิม มีการเรียกร้องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เรียกร้องโอกาสความเสมอภาคทางการศึกษาทางสังคมมากขึ้น จึงทำให้ประชาชนนิยมศึกษาหาความรู้และมีโอกาสได้รับการศึกษามากขึ้น ซึ่งเรียกยุคนี้ว่ายุคประชาธิปไตยเบ่งบาน

<u>สภาพสังคม</u>

สภาพแวดล้อมที่เป็นปัจจัยสำคัญต่อการจัดการศึกษาอีกประการหนึ่งก็คือ สภาพการเปลี่ยนแปลงด้านสังคม ซึ่งเกิดขึ้นควบคู่กันและมีความพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมือง เศรษฐกิจเสมอเปรียบประดุจเป็นวัฏจักรฉันใดฉันนั้น นับจากหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลง สังคมไทยได้รับ

---

[1] David K. Wyatt. <u>Thailand a short history.</u> p.288

วัฒนธรรม แนวความคิดและค่านิยมจากประเทศมหาอำนาจต่าง ๆ เช่น สหรัฐอเมริกา[1] และญี่ปุ่น มาโดยตลอด ทั้งนี้เนื่องจากการมีความสัมพันธ์กับประเทศเหล่านั้น ทั้งในด้านการเมืองและเศรษฐกิจนั่นเอง สิ่งเหล่านี้ทำให้โครงสร้างสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลง เช่น ความเป็นอยู่มีการพัฒนาความเจริญในด้านที่อยู่อาศัย เน้นเรื่องสุขนิสัยมากขึ้น ทางด้านการศึกษาก็นิยมศึกษาในระดับสูงขึ้น เพื่อความหวังในการได้ทำงานที่ดีสำหรับการศึกษาด้านพณิชยการก็เช่นกัน ประชาชนนิยมเข้ารับการศึกษาในด้านธุรกิจการค้า และบริการมากขึ้น ประกอบกับมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง จากเหตุการณ์วันที่ 14 ตุลาคม 2516 ทำให้ประชาชนกล้าแสดงความคิดเห็นในระบอบประชาธิปไตยมากขึ้น ทั้งนี้เพราะมีสาเหตุมาจากสภาพเศรษฐกิจตกต่ำเป็นเวลาหลายปีติดต่อกัน นับจากช่วง พ.ศ. 2515 ถึง พ.ศ. 2518 ประกอบกับความกดดัน จากคณะผู้บริหารประเทศที่ใช้อำนาจของคณะปฏิวัติปกครองประเทศในลักษณะการริดรอนสิทธิเสรีภาพของประชาชน ได้ก่อให้เกิดความเดือดร้อนในการดำรงชีวิตของประชาชนทั่วไป ดังนั้นจึงทำให้เกิดการเรียกร้องเพื่อสภาพการดำรงชีวิตที่ดีขึ้น ดังได้กล่าวแล้วข้างต้น และหลักการสำคัญ คือต้องการให้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ใน พ.ศ. 2517 เรียกว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งนับว่าเป็นรัฐธรรมนูญที่ให้สิทธิและเสรีภาพแก่ประชาชน ยิ่งกว่ารัฐธรรมนูญฉบับอื่น[2]

ในระยะ พ.ศ. 2516 - 2519 นี้ จึงเป็นระยะที่เรียกกันว่าประชาธิปไตยเบ่งบาน ประชาชนทั่วไปตื่นตัวในเรื่องของสิทธิและเสรีภาพของตนมากขึ้น นั่นคือ เกิดการเปลี่ยนแปลงแนวความคิดของประชาชนที่เคยรับฟัง ยึดตามกรอบประเพณีและการปฏิบัติแบบเดิมมาเป็นการใช้เหตุผลโต้แย้ง เพื่อสร้างสรรสิ่งที่ดีกว่าขึ้นมา และเพื่อหาทางปรับปรุงแนวธรรมเนียมปฏิบัติเดิม[3] ให้เกิดแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมกับกาลสมัยและความเป็นธรรมในสังคม โดยการระดมความคิดจากฝ่ายต่าง ๆ โดยเฉพาะเป้าหมายสำคัญของการเรียกร้องทางการศึกษาคือ การขอให้มี

---

[1] David K. Wyatt. Thailand a short history. p.285

[2] การศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการ นโยบายการศึกษาของประเทศไทย หน้า 9

[3] ประยูร ศรีประสาธน์ "นโยบายการศึกษาไทยในรอบ 25 ปี" การศึกษาแห่งชาติ 18 : 88 - 117 ธันวาคม 2526 - มกราคม 2527

การเปลี่ยนแปลง ปฏิรูปกระบวนการจัดการศึกษาและระบบของการศึกษาให้ทันสมัยขึ้น เพื่อสามารถพาสังคมให้ไปสู่แนวทางที่พึงประสงค์สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมและการเมือง เพื่อให้เกิดความเสมอภาคและความเป็นธรรมแก่ประชาชน ในการศึกษาเล่าเรียนโดยไม่มีข้อแตกต่างในเรื่องเพศ เชื้อชาติ ศาสนา ฐานะและถิ่นที่อยู่ ต่อมาได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการวางพื้นฐานปฏิรูปการศึกษาขึ้น โดยมีการจัดทำรายงานการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม ซึ่งมีแนวความคิดที่ว่าบุคคลต้องอยู่รวมกันในสังคม การจัดการศึกษาจึงควรจัดให้ประชาชนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีความรู้ และเข้าใจตนเอง ดังนั้นรัฐบาลควรสนับสนุนและปรับปรุงคุณภาพของการศึกษาให้เหมาะสมกับกาลสมัย สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม[1] ใน พ.ศ. 2518 ได้จัดตั้งคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาขึ้น เพื่อวางแผนและปฏิบัติจากรายงานการศึกษาของคณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษาแล้วมอบให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องรับไปดำเนินการต่อไป การทำงานนี้ได้รับความเห็นชอบให้ดำเนินการได้ใน พ.ศ. 2521

นอกจากนี้การเพิ่มจำนวนประชากรก็เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่มีผลต่อการจัดการศึกษา ซึ่งรัฐบาลจำเป็นต้องดูและควบคุมอัตราการเกิดของประชากรให้สอดคล้องกับภาวะการพัฒนาของประเทศสำหรับในช่วงเวลาจาก พ.ศ. 2503 ถึง พ.ศ. 2519 นั้น ปรากฏว่าปัญหาการเพิ่มของประชากรเป็นปัญหาสำคัญที่รัฐบาลต้องทำการแก้ไข เพราะหากประชากรเพิ่มมากเกินไปจะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการศึกษาและการพัฒนาเศรษฐกิจ เพราะทำให้รัฐบาลต้องรับภาระในการจัดการศึกษามากขึ้น ทางด้านเศรษฐกิจก็จะเกิดปัญหาความยากจน ประชาชนไม่มีที่ทำกินหรือที่อยู่อาศัยมากขึ้น เป็นสาเหตุของปัญหาอาชญากรรมทางสังคมได้ ดังนั้นรัฐบาลจึงได้รณรงค์ให้ประชากรคุมกำเนิดเพื่อลดอัตราการเกิดของประชากรมาโดยตลอด ในช่วง พ.ศ. 2503 - 2519 นับตั้งแต่หลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติลง ความเจริญด้านเทคโนโลยีการแพทย์และสาธารณสุขมีมากขึ้น เพราะการช่วยเหลือจากองค์การระหว่างประเทศ อัตราการตายของประชากรจึงลดลงมาก ขณะเดียวกันอัตราการเพิ่มของประชากรสูงขึ้นอย่างรวดเร็วคือ เกินกว่าร้อยละ 3 ต่อปี ในช่วง

---

[1] กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร ก/ป8/2518/9 "การปฏิรูปการศึกษา" การศึกษาและสังคม 6 พฤษภาคม 2518

10 ปีนี้ ประชากรไทยเพิ่มขึ้นเกือบ 10 ล้านคน คือเพิ่มจาก 26.2 ล้านคน ใน พ.ศ. 2503 เป็น 34.4 ล้านคน ใน พ.ศ. 2513[1] ทำให้รัฐบาลประกาศนโยบายการคุมกำเนิดประชากร ใน พ.ศ. 2513 อย่างไรก็ตามปรากฏว่า ยังไม่ได้ผลตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งเอาไว้อัตราเพิ่มยังคงอยู่ในระดับสูง คือร้อยละ 3 เช่นเดิม และต่อมาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแผน 3 ระหว่าง พ.ศ. 2515 - 2519 ก็สามารถลดอัตราการเกิดของประชากรลงได้เหลือร้อยละ 2.6 ซึ่งยังคงสูงกว่าเป้าหมายที่ตั้งเอาไว้คือ ร้อยละ 2.5[2] ดังนั้นรัฐบาลจึงต้องขวนขวายและรณรงค์ให้ประชากรคุมกำเนิดมากขึ้น เพื่อต้องการลดอัตราการเพิ่มของประชากรให้เหลือ 2.1 ต่อไป ดังจะเห็นได้จากตาราง 7

ตาราง 7 จำนวนประชากรของประเทศไทย ระหว่าง พ.ศ. 2515 - 2519

หน่วย : ล้านคน

พ.ศ.	จำนวนคน	อัตราเพิ่ม
2514	37.5	3.1
2515	38.6	3.0
2516	39.7	2.9
2517	40.8	2.7

[1]สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ การสำรวจสภาวะทางการศึกษาของประเทศ หน้า 22

[2]ชัตติยา กรรณสูต "การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของไทย" การศึกษาแห่งชาติ 17 . 1 - 15 ธันวาคม 2524 - มกราคม 2525

ตาราง 7 (ต่อ)

พ.ศ.	จำนวนคน	อัตราเพิ่ม
2518	41.9	2.7
2519	42.9	2.6

ที่มา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ การสำรวจภาวะทางการศึกษาของประเทศ

สำหรับผลที่เกิดขึ้นต่อการจัดการศึกษาด้านพณิชยการ ในกรณีการเพิ่มของประชากรนี้ ก็เช่นเดียวกับปัญหาการศึกษาด้านอื่น ๆ นั่นคือ ทำให้รัฐบาลโดยกรมอาชีวศึกษาต้องขยายสถานที่เรียน และรับจำนวนผู้เรียนมากขึ้นนับจากช่วง พ.ศ. 2503 เป็นต้นมา

จะเห็นว่าในระหว่าง พ.ศ. 2503 - 2519 นี้ ได้เกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ ขึ้นหลายประการ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ซึ่งล้วนมีส่วนสัมพันธ์และเกี่ยวเนื่องกันมาโดยตลอด นั่นคือ เป็นระยะของการฟื้นฟูเศรษฐกิจ การพัฒนาธุรกิจการค้าและอุตสาหกรรม จึงจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือในการดำเนินการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ โดยอาศัยเหตุการณ์ การเมืองเป็นตัวกลางนั่นคือ การช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา ซึ่งมุ่งใช้ประเทศไทยเป็นฐานทัพในการทำสงครามในอินโดจีน ผลที่ปรากฏต่อมาทางด้านสภาพสังคมก็คือ โครงสร้างและความสัมพันธ์ในสังคมของประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงด้วยการรับอิทธิพลจากชาติตะวันตกมากขึ้น หากกล่าวถึงผลดีและผลเสียที่เกิดขึ้นนั้นคงต้องกล่าวถึงเป็นด้าน ๆ ไป ผลเสียที่เกิดขึ้นและเห็นได้ชัดเจนก็คือ เกิดความวุ่นวาย แก่งแย่งกันมากขึ้นในสังคมไทย สำหรับด้านผลดีก็คือ ประเทศเราได้มีการพัฒนาความเจริญในทุก ๆ ด้านเพื่อการทัดเทียมกับชาติที่เจริญแล้วทั่วโลก สำหรับด้านการศึกษานั้นเป็นจุดเด่นที่เห็นได้ชัดเจนที่สุด ซึ่งประเทศของเราได้มีการพัฒนาขึ้น โดยเฉพาะการศึกษาด้านวิชาชีพสาขาพณิชยการ ซึ่งจากการฟื้นฟูขึ้นในระยะนี้ก็เนื่องมาจากอัตราการเพิ่มในปริมาณที่ค่อนข้างสูง

ของประชากรประกอบกับการปฏิรูปการศึกษา ใน พ.ศ. 2518 ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องการจัดการศึกษา คือมีความเป็นประชาธิปไตย มีสิทธิ หน้าที่ และเสรีภาพในการศึกษามากขึ้น ขณะเดียวกันก็มีการขยายและปรับปรุงการจัดการศึกษาให้ดีขึ้นกว่าเดิมด้วย

นโยบายการจัดการศึกษาด้านพณิชยการ ระหว่าง พ.ศ. 2503 - 2519

ในการดำเนินการจัดการศึกษาโดยทั่วไปนั้นจำเป็นที่จะต้องมีแนวทางหรือวิธีการที่เรียกว่า นโยบายในการจัดการศึกษา เพื่อให้สามารถดำเนินงานไปได้อย่างถูกต้องตามลำดับขั้นเพื่อให้ได้ผลตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ สำหรับการจัดการศึกษาด้านพณิชยการของกรมอาชีวศึกษาก็เช่นกัน ได้มีการวางแนวทางและนโยบาย โดยยึดนโยบายการศึกษาที่ประกาศไว้ในแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2503 นโยบายการศึกษาของรัฐบาล แต่ละคณะที่ประกาศไว้ในนโยบายของรัฐบาลพร้อมทั้งนโยบายการศึกษาในแผนพัฒนาการศึกษา และแผนพัฒนาเศรษฐกิจ-สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 - 3 ซึ่งสามารถสรุปสาระสำคัญของนโยบายการศึกษาระหว่าง พ.ศ. 2503 - 2519 ไว้ดังนี้คือ

1. นโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาล

ระหว่าง พ.ศ. 2503 - 2519 มีรัฐบาลบริหารประเทศหลายคณะด้วยกัน เริ่มจากรัฐบาลคณะปฏิวัติจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ระหว่างวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2502 ถึง 8 ธันวาคม 2506 มีนโยบายที่มุ่งแสวงหาวิถีทางที่เหมาะสมในการนำประเทศไปสู่ความเจริญ โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจและการศึกษา ซึ่งจะสนับสนุนเป็นพิเศษ[1] ดังนั้นใน พ.ศ. 2502 รัฐบาลจึงได้จัดตั้งสภาพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติและสภาการศึกษาขึ้น เพื่อให้ดำเนินงานประสานกัน ในการวางนโยบายการศึกษาและแนวทางเศรษฐกิจให้สอดคล้องกัน ต่อมาระหว่างวันที่ 9 ธันวาคม 2506 ถึง 14 ตุลาคม 2516 เป็นรัฐบาลชุดจอมพลถนอม กิตติขจร ได้ประกาศนโยบายทางการศึกษาไว้พอสรุปได้ว่าจะยึดหลักการส่วนใหญ่ตามคณะรัฐบาลชุดก่อน และมีการปรับปรุงในบางประการคือ

---

[1]ประยูร ศรีประสาธน์ "นโยบายการศึกษาไทยในรอบ 25 ปี" การศึกษาแห่งชาติ 18 : 88 - 117 ธันวาคม 2526 - มกราคม 2527

จะให้ความสนใจและความสำคัญต่อการศึกษา เพื่อการอาชีพเป็นพิเศษ พร้อมทั้งจะขยายการศึกษาขั้นสูงไปตามจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ สนับสนุนให้เอกชนเข้าร่วมในการจัดการศึกษาต่อมามีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ถึง 14 กุมภาพันธ์ 2518 เป็นรัฐบาลชุดนายสัญญา ธรรมศักดิ์ มีนโยบายจะส่งเสริมการศึกษาในด้านวิชาการ ความรู้และจิตใจ เพื่อให้มีความยึดมั่นในหลักธรรมแห่งศาสนา บำเพ็ญตนให้มีประโยชน์ จงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ตลอดจนช่วยกันบำรุงรักษาศิลปวัฒนธรรม และเน้นในเรื่องของการศึกษาเพื่อประกอบอาชีพ[1] ระหว่างวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2518 ถึง 18 มีนาคม 2518 รัฐบาลหม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช ได้แถลงนโยบายว่าจะดำเนินการปฏิรูปการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ ปลูกฝังให้เยาวชนมีทัศนคติที่ดีงามและมีความสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวม จัดให้บุคคลมีโอกาสเท่าเทียมกันในการศึกษา

ต่อมาระหว่างวันที่ 19 มีนาคม 2518 ถึง 20 เมษายน 2519 การบริหารประเทศอยู่ภายใต้คณะรัฐบาลของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ซึ่งมีนโยบายที่จะสร้างระบบการศึกษาให้เป็นธรรมขึ้น โดยดำเนินการให้ความเสมอภาคในการศึกษาทุกท้องถิ่นจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม ในระหว่างวันที่ 20 เมษายน 2519 ถึง 6 ตุลาคม 2519 การบริหารประเทศอยู่ภายใต้คณะรัฐบาลของ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช ซึ่งมีนโยบายที่มุ่งจะดำเนินการปฏิรูปการศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมให้ความเท่าเทียมกันในการศึกษา ตลอดจนขยายการศึกษาด้านอาชีวศึกษาให้กว้างขวางขึ้น

จากนโยบายของรัฐบาลทุกชุดที่แถลงไว้ข้างต้นนี้ สามารถแบ่งตามเนื้อหาสาระที่แถลงได้เป็น 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 เป็นช่วงรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และรัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร เป็นระยะเริ่มวางรากฐานของการศึกษาแบบใหม่ที่ได้รับอิทธิพลจากสหรัฐอเมริกาอย่างมาก โดยมุ่งเน้นการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ[2] และการศึกษาเพื่ออาชีพเป็นพิเศษ นับเป็นการให้ความสำคัญต่อ

---

[1]กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร ก/ป2/2517/1 "นายกรัฐมนตรีและการบริหารงานของรัฐบาล" การเมืองการปกครอง 7 มิถุนายน 2517

[2]ณรงค์ พ่วงพิศ การเมืองไทยความเปลี่ยนแปลงจากอดีตสู่ปัจจุบัน หน้า 334

การศึกษาด้านวิชาชีพ อาทิ การอุตสาหกรรมและการพาณิชย์เป็นอย่างมาก จะเห็นได้จากการที่รัฐบาลเปิดโอกาสให้เอกชนเปิดโรงเรียนพณิชยการ โรงเรียนสอนพิมพ์ดีด อย่างแพร่หลาย นับเป็นการส่งเสริมการศึกษาด้านพณิชยการเป็นอย่างมาก

ระยะที่ 2 เป็นช่วงรัฐบาลนายสัญญา ธรรมศักดิ์ มีการจัดตั้งคณะรัฐบาลในลักษณะที่เป็นเหตุการณ์บังคับ มิได้มีการตระเตรียมกันมาก่อน สภาพการณ์ขณะนั้นมีความขัดแย้งกันในสังคมระหว่างนิสิตนักศึกษากับฝ่ายรัฐบาล ดังนั้นนโยบายการศึกษาของรัฐบาลจึงยึดหลักการส่งเสริมความเรียบร้อย ความสามัคคีในชาติ ส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย และการประกอบอาชีพ รวมทั้งวางรากฐานการปฏิรูปการศึกษาด้วย

ระยะที่ 3 เป็นช่วงของรัฐบาลหม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช และหม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช จัดได้ว่ามีนโยบายทางการศึกษาที่คล้ายคลึงกันคือ เน้นการจัดการศึกษาให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพทางเศรษฐกิจและสังคม จัดให้บุคคลมีโอกาสเท่าเทียมกันในการศึกษาตามความสามารถทางสติปัญญาและกำลังทางเศรษฐกิจ รวมทั้งขยายการศึกษาด้านอาชีพให้เจริญขึ้นด้วย

จะเห็นได้ว่าในระยะที่ 2 และ 3 นี้ เนื่องจากมีความวุ่นวายทางการเมืองมาก มีการเปลี่ยนแปลงคณะรัฐบาลหลายครั้ง แม้นโยบายของรัฐบาลจะมุ่งสนับสนุนการศึกษาวิชาชีพ[1] มาโดยตลอดแต่ก็มีผลทำให้การดำเนินงานในภาคปฏิบัติเป็นไปอย่างขาดความต่อเนื่อง เพราะฝ่ายบริหารมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ โดยสรุปแล้วนโยบายการศึกษาด้านพณิชยการ ของรัฐบาลก็คือ สนับสนุนส่งเสริมให้การศึกษาเจริญและขยายตัวมากขึ้น

2. นโยบายการจัดการศึกษาในแผนการศึกษาชาติ ฉบับ พ.ศ. 2503

ภายหลังการรัฐประหารโดย จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ใน พ.ศ. 2501 ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการปรับปรุงแผนการศึกษาชาติขึ้น โดยได้จัดตั้งสภาการศึกษาแห่งชาติขึ้นใน พ.ศ. 2502 เพื่อทำหน้าที่ร่างแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามควรแก่เอกัตภาพ เพื่อเป็นพลเมืองที่ดี รู้จักหน้าที่และสิทธิตามระบอบประชาธิปไตย

---

[1]ประเสริฐ ปัทมะสุคนธ์ รัฐสภาไทยในรอบสี่สิบสองปี พ.ศ. 2475 - 2517 หน้า 1065

มีความรู้ที่จะประกอบอาชีพและทำคุณประโยชน์แก่ประเทศชาติ สำหรับการศึกษาด้านวิชาชีพนั้นมุ่งขยายให้มากขึ้น โดยเฉพาะการผลิตแรงงานระดับกลาง เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพการขยายตัวทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม การจัดการศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สายอาชีพ เรียกว่า มัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สายอาชีพ เรียกว่า มัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6 และระดับอุดมศึกษา สายอาชีพ เรียกว่า ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง มีกำหนดเวลา 2 - 3 ปี

มีข้อน่าสังเกตว่า แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2503 นี้ ประเทศไทยได้เลียนแบบจากแผนการศึกษาของสหรัฐอเมริกา โดยมิได้ดัดแปลงให้เหมาะสมกับสภาพที่แท้จริงของสังคมไทย จึงทำให้เกิดข้อบกพร่องหลายประการในการจัดการศึกษาของไทย ซึ่งจะได้กล่าวต่อไปในเรื่องปัญหาที่เกิดจากการจัดการศึกษา

3. <u>นโยบายการศึกษาจากแผนพัฒนาการศึกษาระหว่าง พ.ศ. 2503 - 2519</u>

เพื่อให้การจัดการศึกษาดำเนินไปตามนโยบายของรัฐบาลและนโยบายการศึกษาที่วางไว้ในแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2503 สภาพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ จึงได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 1 - 3 ซึ่งสามารถสรุปใจความสำคัญได้ดังต่อไปนี้

นโยบายสำหรับการพัฒนาการศึกษาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 1 ระยะที่ 2 ระหว่าง พ.ศ. 2507 - 2509 นั้น มุ่งพัฒนาและจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศในด้านกำลังคน โดยคำนึงถึงผลระยะยาวในเวลา 15 ปีข้างหน้า พร้อมทั้งขยายและปรับปรุงการอาชีวศึกษาให้กว้างหน้าขึ้น[1]

สำหรับนโยบายพัฒนาการศึกษาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับ 2 พ.ศ. 2510 - 2514 มุ่งที่จะจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยเฉพาะในเรื่องของความต้องการกำลังคนระดับกลางตลอดจนเทคนิค และความรู้ในการพัฒนาการศึกษาสาขาต่าง ๆ จัดอัตราการศึกษาระหว่างส่วนกลางและส่วนภูมิภาคให้ได้สัดส่วนใกล้เคียงกันมากขึ้นทั้งในเรื่องสถานที่ และคุณภาพในการศึกษา

---

[1]สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ <u>นโยบายการศึกษาของประเทศ</u> หน้า 80

ส่วนนโยบายการศึกษาในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับ 3 ระหว่าง พ.ศ. 2515 - 2519 นั้น ใน พ.ศ. 2514 ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการการวางแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 3 ขึ้น โดยมุ่งจะปรับปรุงคุณภาพขยายปริมาณการศึกษา ตลอดจนการผลิตกำลังคนให้สนองต่อความต้องการของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

จะเห็นได้ว่านโยบายการศึกษาในแผนพัฒนาการศึกษาทั้ง 3 ฉบับนี้ สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาในแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2503 และนโยบายการศึกษาของรัฐบาล ซึ่งมีแนวทางสำคัญ คือมุ่งส่งเสริมและขยายการศึกษาวิชาชีพทั้งด้านการเกษตร การอุตสาหกรรมและการพาณิชย์ ให้เจริญก้าวหน้าสนับสนุนเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะในสาขาพาณิชย์

4. <u>นโยบายการจัดการศึกษาด้านพณิชยการของกรมอาชีวศึกษาระหว่าง พ.ศ. 2503 - 2519</u>

กรมอาชีวศึกษาจัดตั้งขึ้นใน พ.ศ. 2484 ตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พุทธศักราช 2484 มีผลบังคับใช้เมื่อ 19 สิงหาคม 2484 แต่พอดีเกิดสงครามมหาเอเชียบูรพาขึ้น ทำให้กรมอาชีวศึกษาไม่สามารถดำเนินงานได้เท่าที่ควร ต่อมา พ.ศ. 2495 ได้มีการเปลี่ยนแปลงคำ "อาชีวะศึกษา" เป็นอาชีวศึกษาพร้อมทั้งได้แบ่งส่วนราชการในกรมอาชีวศึกษาออกเป็น 7 กอง ตามหน่วยงานต่าง ๆ และการศึกษาด้านพณิชยการ สังกัดกองโรงเรียนพาณิชย์และอุตสาหกรรม[1] ใน พ.ศ. 2515 ได้มีการปรับปรุงส่วนราชการในสังกัดกรมอาชีวศึกษาใหม่โดยแบ่งออกเป็น 9 กอง ส่วนการศึกษาด้านพณิชยการนั้น สังกัดอยู่กับกองวิทยาลัยและกองโรงเรียน

สำหรับนโยบายการจัดการศึกษาด้านพณิชยการของกรมอาชีวศึกษานั้น ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 1 กรมอาชีวศึกษา รับนโยบายการศึกษามาจากรัฐบาล แผนการศึกษาชาติและแผนพัฒนาเศรษฐกิจ-สังคมแห่งชาติ แล้วจึงดำเนินการจัดแนวนโยบายการศึกษาของกรมอาชีวศึกษาขึ้นเพื่อให้สนองตอบ และสอดคล้องกับนโยบายการศึกษาที่กล่าวมา โดยมุ่งที่จะสนับสนุนและส่งเสริมการจัดการศึกษาด้านพณิชยการให้เจริญขึ้น ชักจูงให้ประชาชนหันมาสนใจที่จะศึกษาด้านพณิชยการเพื่อให้ไปประกอบอาชีพทางธุรกิจการค้าขาย การบริการ เช่นเดียวกับนโยบายการจัดการศึกษา

---

[1]กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ <u>กรมอาชีวศึกษา 2522 - 2525</u> หน้า 17

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2510 - 2514 กรมอาชีวศึกษามุ่งที่จะปรับปรุงและส่งเสริมขยายการผลิตจำนวนนักศึกษาด้านพณิชยการ รวมทั้งปรับปรุงการเรียนการสอน อาคารสถานที่ ให้มีคุณภาพดีขึ้น ต่อมาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 3 พ.ศ. 2514 - 2519 กรมอาชีวศึกษา ได้วางนโยบายในการจัดการศึกษาด้านพณิชยการไว้ในลักษณะดังต่อไปนี้คือ

1. การขยายปริมาณ การจัดการศึกษาในระดับกลางหรือแรงงานระดับ ปวช. และ ปวส. ให้มากขึ้น โดยลดจำนวนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นลงและเลิกจัดต่อไปในอนาคต

2. การปรับปรุงสถานศึกษา คุณภาพในการจัดการเรียนการสอน เช่น อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ โรงฝึกงาน อัตราครูตามสถานศึกษาต่าง ๆ ที่เปิดสอนด้านพณิชยการ ให้ดีขึ้น เช่น โรงเรียนพณิชยการธนบุรี โรงเรียนพณิชยการบางนา วิทยาลัยพณิชยการพระนคร วิทยาลัยพณิชยการพระเชตุพน วิทยาลัยเทคนิค และวิทยาลัยอาชีวศึกษาต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อมุ่งให้เกิดประสิทธิภาพในการพัฒนาการพาณิชย์ เพื่อให้ได้แรงงานที่มีคุณภาพต่อไป

3. การเสนอโครงการพัฒนาต่าง ๆ ที่จะนำความเจริญก้าวหน้ามาสู่การศึกษาด้านพณิชยการทั้งโครงการในระยะสั้น เช่น การอบรม การประชุมสัมมนาปรับปรุงเรื่องการเรียนการสอน ส่วนโครงการระยะยาว เช่น การวางแผนแก้ไขปัญหาเรื่องการว่างงาน[1] ซึ่งจำเป็นที่จะต้องร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ในสังคมด้วย เช่น สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กรมแรงงาน บริษัท ห้างร้านเอกชนทั่วไป

จะเห็นได้ว่า ผลที่เกิดจากสภาพการณ์ต่าง ๆ ในประเทศ ระหว่าง พ.ศ. 2514 - 2519 ที่อยู่ในภาวะไม่เรียบร้อย ทั้งทางด้านการเมือง การปกครอง สังคม และเศรษฐกิจ ก็มีส่วนทำให้การดำเนินการจัดการศึกษาตามเป้าหมายที่วางไว้นั้น ต้องเปลี่ยนแปลงไป เช่น การจัดการศึกษา เพื่อสนองความเท่าเทียมทางการศึกษา การทำงานที่ไม่ต่อเนื่อง เพราะมีการเปลี่ยนผู้บริหารอยู่เสมอ

---

[1] กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร ก/ป6/2514/3 "แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับ 3" การเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม 2 ตุลาคม 2514

ในการวางนโยบายการจัดการศึกษาด้านพณิชยการของกรมอาชีวศึกษานั้น จำเป็นจะต้องอาศัยแนวทางจากนโยบายการศึกษาหลาย ๆ แนวทางด้วยกัน ทั้งนี้เพื่อจะได้สอดคล้องเหมาะสมกับนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ อย่างไรก็ตามในการกำหนดนโยบายและการปฏิบัติตามนโยบายนั้น ย่อมมีการคลาดเคลื่อนไม่สามารถปฏิบัติได้ตามนโยบายที่กำหนดไว้ ทุกประการได้เพราะการดำเนินการจัดการศึกษานั้น จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยจากสภาพแวดล้อมด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย หากสภาพแวดล้อมมีพัฒนาการที่ดี และเอื้อต่อนโยบายในการจัดการศึกษา การดำเนินงานก็สามารถลุล่วงไปแต่หากมีปัญหาหรืออุปสรรคเกิดขึ้นแล้ว เช่น การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ปัญหาค่านิยมของสังคม ทั้งหมดนี้จะเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินนโยบายในการจัดการศึกษาได้เช่นกัน

การดำเนินการจัดการศึกษาด้านพณิชยการของกรมอาชีวศึกษา (พ.ศ. 2503 - 2519)

ดังได้กล่าวแล้วว่า หน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินการจัดการศึกษาด้านพณิชยการระหว่าง พ.ศ. 2503 - 2519 ก็คือ กองโรงเรียนพาณิชย์และอุตสาหกรรมกับกองวิทยาลัย ซึ่งในการดำเนินการจัดการศึกษานั้นได้ดำเนินไปตามนโยบายการศึกษาที่วางเอาไว้ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การขยายสถานศึกษาและการเพิ่มจำนวนนักศึกษา

ใน พ.ศ. 2503 จากนโยบายที่มุ่งขยายการศึกษาด้านพณิชยการให้แพร่หลายขึ้น โดยเฉพาะการผลิต แรงงานระดับกลาง เพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพการขยายตัวทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม กรมอาชีวศึกษาจึงได้ดำเนินการคือ จัดการศึกษาด้านพณิชยการออกเป็น 3 ระดับ

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สายอาชีพ คือชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ คือชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6

ระดับอุดมศึกษา คือระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

นอกจากนี้ยังได้จัดทำหลักสูตรโรงเรียนสารพัดช่าง และหลักสูตรโรงเรียนฝึกฝนอาชีพเคลื่อนที่ขึ้น เพื่อเปิดบริการแก่ผู้ที่ไม่มีเวลาศึกษาในโรงเรียนและมีทุนน้อย การเปิดบริการนั้นคำนึงถึงความเหมาะสมและความจำเป็นของแต่ละท้องถิ่น โดยเริ่มใน พ.ศ. 2503 และขยายขึ้น

เรื่อย ๆ โดยการช่วยเหลือขององค์การยูซอม เปิดทำการสอนประเภทวิชาธุรกิจการบริการแก่ท้องถิ่น[1] และในส่วนกลาง เช่น ที่โรงเรียนสารพัดช่างพระนคร โรงเรียนสารพัดช่างวัดทองธรรมชาติ โรงเรียนการช่างพระนครวัดแก้วฟ้าลาง โดยรับผู้จบการศึกษาไม่ต่ำกว่าประถมปีที่ 4 เข้าเรียนต่อในสาขาวิชาบัญชีห้างหุ้นส่วน พิมพ์ดีด ชวเลข เลขานุการ ปรากฏว่าประชาชนนิยมเรียนมากต้องทำการเปิดสอนถึง 3 รอบคือ เช้า กลางวัน เย็น[2]

โรงเรียนสารพัดช่างนี้ นอกจากจะเปิดโอกาสให้ผู้ที่ไม่มีเวลาเรียนในระบบโรงเรียนได้เรียนแล้ว ก็ยังเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีอาชีพอยู่แล้ว แต่ต้องการความชำนาญมากขึ้น สามารถฝึกฝนตนเองได้ และนอกจากเปิดสอนวิชาพณิชยการแล้ว ยังเปิดสอนวิชาชีพอื่น ๆ ที่เห็นเหมาะสม เช่น ช่างต่าง ๆ และคหกรรมศาสตร์ด้วย เมื่อเรียนจบหลักสูตรที่กำหนดไว้ ระยะ 1 ปี ระยะ 6 เดือน และ 1 ปี กับอีก 6 เดือน ตามลักษณะของแต่ละวิชาแล้ว ทางกรมอาชีวศึกษาก็จะออกใบรับรองวุฒิบัตรให้ถ้าเมื่อประชาชนนิยมมากขึ้น กรมอาชีวศึกษาก็ได้ขยายการศึกษาระดับสูงขึ้นไปอีก โดยรับผู้ที่จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เข้าเรียน และจะขยายการศึกษาออกไปสู่ชนบทให้มากขึ้นอีกด้วยจะเห็นได้ว่าการจัดการอาชีวศึกษาในระบบโรงเรียนกับนอกระบบโรงเรียนนั้นแตกต่างกัน การจัดการศึกษาในโรงเรียนนั้นถ้านึงถึงการพัฒนาผู้เรียนในด้าน การพัฒนาทักษะทัศนคติ ความรู้ความสามารถ ตลอดจนการพัฒนากิจนิสัย[3]

ส่วนการศึกษานอกระบบโรงเรียน หรือการฝึกงานตามโรงงาน บริษัท ห้างร้านนั้นมีจุดประสงค์คือ ฝึกทักษะและการทำงานประจำหน้าที่หน่วยงานนั้น ๆ เมื่อเปลี่ยนหน้าที่ก็ต้องทำ

---

[1]ปราโมทย์ มากชู ค่าใช้จ่ายในการผลิตนักเรียน โรงเรียน ฝึกฝนอาชีพเคลื่อนที่ หน้า 3

[2]กองจดหมายเหตุแห่งชาติ, กรมศิลปากร ก/ป7/2509/ศธ.10 กรมอาชีวศึกษา สำนักนายกรัฐมนตรี หน้า 32

[3]ปรีชา ทัพพะกุล ณ อยุธยา และวีรพจน์ เวชชประสิทธิ์ อาชีวศึกษาและการแนะแนวอาชีพ หน้า 35

การฝึกหัดกันใหม่ ดังนั้นการสอนในระบบโรงเรียนจึงจัดเป็นการสอนที่ต้องคำนึงถึงความแตกต่าง ความสามารถของผู้เรียนในหลาย ๆ ด้านด้วย เพื่อคุณภาพในการจัดการศึกษา[1]

การพัฒนาการศึกษานอกระบบโรงเรียนนี้ ได้ดำเนินงานต่อมาใน พ.ศ. 2509 ภายใต้การช่วยเหลือของยูซอมได้จัดตั้งโรงเรียนฝึกฝนอาชีพเคลื่อนที่ ตามโครงการพัฒนาการศึกษาในชนบท (Rural Education Development) เพื่อผลิตช่างฝีมือระดับกลาง โดยยูซอมได้ช่วยจัดซื้อยานพาหนะ วัสดุ อุปกรณ์ ให้ทุนดูงานต่างประเทศ รวมทั้งส่งที่ปรึกษามาร่วมปฏิบัติงานด้วยโครงการฝึกฝนอาชีพเคลื่อนที่โดยดำเนินการจัดตั้งโรงเรียนดังต่อไปนี้

พ.ศ. 2503 - 2508	จำนวน 2 โรง
พ.ศ. 2509 - 2510	จำนวน 7 โรง
พ.ศ. 2511	จำนวน 18 โรง
พ.ศ. 2512	จำนวน 27 โรง
พ.ศ. 2513	จำนวน 36 โรง
พ.ศ. 2514	จำนวน 45 โรง

โรงเรียนเหล่านี้จะรับนักเรียนได้ประมาณปีละ 800 - 1,000 คน[2] วิชาที่เปิดคือ ช่างหัตถกรรม ช่างอุตสาหกรรม และธุรกิจ โดยคำนึงถึงความต้องการของท้องถิ่น และประชาชน จะเห็นได้ว่านับจากการใช้แผนการศึกษาชาติ 2503 เป็นต้นมานั้น รัฐบาลได้เพิ่มความสนใจในการจัดการศึกษาวิชาชีพมากขึ้น โดยเฉพาะในสาขาอุตสาหกรรมและบริการธุรกิจเพื่อให้งานอาชีพมาอยู่ในมือของคนไทยมากขึ้น โดยจะเปิดโรงเรียนเพิ่มขึ้น[3]

มีการจัดทำโครงการปรับปรุงโรงเรียนพณิชยการ เพื่อส่งเสริมวิชาด้านพณิชยการ เช่น เลขานุการ ภาษาต่างประเทศ ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ทั้งทางทฤษฎีและภาคปฏิบัติเพื่อความมี

---

[1]ศรีกาญจน์ ศรีมากุล อาชีวศึกษากับความนิยมของสังคม หน้า 65

[2]ปราโมทย์ มากชู ค่าใช้จ่ายในการผลิตนักเรียนโรงเรียนฝึกอาชีพเคลื่อนที่ หน้า 4

[3]กองจดหมายเหตุแห่งชาติ, กรมศิลปากร ก/ป7/2504/ศธ.1 กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานเลขานุการนายกรัฐมนตรี สำนักงานนายกรัฐมนตรี 11 กุมภาพันธ์ 2504

ประสิทธิภาพของนักเรียน เมื่อจบแล้วจะได้มีงานทำ เพื่อจะได้ช่วยฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศให้มั่นคงขึ้น[1] โดยดำเนินการเพิ่มอาคารเรียน อุปกรณ์การเรียนการสอน ปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพการณ์เน้นการปฏิบัติให้มากขึ้น จัดตั้งวิทยาลัยทางด้านบริหารธุรกิจขึ้นโดยตรงบริเวณแหล่งการค้า พร้อมทั้งรับครูและนักศึกษาเพิ่มขึ้นด้วย ต่อมาใน พ.ศ. 2506 กรมอาชีวศึกษาได้ขอสิทธิพิเศษให้นักศึกษาของกรมอาชีวศึกษามีโอกาสสอบเทียบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ได้ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้นักศึกษาเหล่านั้นได้มีโอกาสเรียนต่อในระดับมหาวิทยาลัยเช่นเดียวกับนักเรียนสายสามัญศึกษา[2] จากการสำรวจของกรมอาชีวศึกษาพบว่าทั่วทุกภาคของประเทศนั้น นักศึกษานิยมเรียนในโรงเรียนพณิชยการมากขึ้น ทางกรมอาชีวศึกษาได้จัดให้มีการตั้งบริษัทไทยอาชีวะบริการขึ้น เพื่อช่วยเหลือผู้ที่จบการศึกษาทางด้านอาชีวะให้มีงานทำทั้งเพื่อฝึกให้ผู้สำเร็จการศึกษาได้มีความชำนาญและเพื่อขายผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ของนักศึกษาอาชีวศึกษาด้วย โดยจัดตั้งขึ้นที่โรงเรียนสารพัดช่างวัดสระเกศ[3] พ.ศ. 2508 กรมอาชีวศึกษาได้ใช้งบประมาณถึง 1,000 ล้านบาท จากโครงการเงินกู้เพื่อปรับปรุงการอาชีวศึกษา โดยความช่วยเหลือขององค์การยูเนสโก และปรับปรุงคุณภาพของการอาชีวศึกษาทุก ๆ แขนงให้ดีขึ้น รวมทั้งเพิ่มจำนวนนักศึกษาและฝึกหัดครูขึ้นด้วย ต่อมาใน พ.ศ. 2509 ก็ได้ขยายโรงเรียนพณิชยการออกไปต่างจังหวัด โดยเฉพาะแหล่งที่มีการค้าขายในภาคใต้ ภาคกลาง โดยใช้งบประมาณ 18 ล้านบาท เช่น ที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้เปิดโรงเรียนพณิชยการขึ้น โดยปรับปรุงจากโรงเรียนการช่างสตรีเดิม[4] นอกจากนี้ยังได้ขยายเวลาเรียนเพิ่ม

---

[1]กองจดหมายเหตุแห่งชาติ, กรมศิลปากร สบ.5.2.2/38 โครงการจัดการอาชีวศึกษา 10 ปี 2504 - 2513 แผน 7

[2]กองจดหมายเหตุแห่งชาติ, กรมศิลปากร ก/ป7/2506/ศธ.10 "กรมอาชีวศึกษา" สำนักนายกรัฐมนตรี 28 เมษายน 2506

[3]แผนกข่าวประชาสัมพันธ์ กองการข่าว, กรมประชาสัมพันธ์ ข.1/ศธ./10 วิทยุสารประจำวัน หน้า 2914

[4]กองจดหมายเหตุแห่งชาติ, กรมศิลปากร ก/ป7/2509/ศธ.10 "กรมอาชีวศึกษา" สำนักนายกรัฐมนตรี 29 พฤษภาคม 2509

อีก 2 ปี ในโรงเรียนพณิชยการพระนคร โดยใช้หลักสูตรเดียวกับที่ใช้ในวิทยาลัยเทคนิคทั้งนี้ เพื่อเป็นการยกระดับการศึกษาให้สูงขึ้น พร้อมกับย้ายโรงเรียนพณิชยการตั้งตรงจิตมาอยู่ที่โรงเรียนการช่างอินทราชัย ซึ่งอยู่ในเขตชุมชน

พ.ศ. 2510 - 2512 ได้ตั้งวิทยาลัยครูช่างขึ้น ในสาขาบริหารธุรกิจ เพื่อไปเป็นครูสอนในโรงเรียนพณิชยการต่อไป ภายใต้งบประมาณ 60 ล้านบาท ต่อมาได้ทำการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรในระดับปวช. ที่สอนในวิทยาลัยเทคนิค และโรงเรียนพณิชยการต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับมาตรฐานเดียวกัน พร้อมกับจัดอบรมครูที่สอน เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในวิชาที่สอนมากขึ้น นอกจากนี้ได้ทำการยกระดับโรงเรียนพณิชยการ เป็นวิทยาลัยบริหารธุรกิจ โดยเปิดระดับ ปวส. รับผู้ที่จบจากระดับ ปวช. เข้าเรียนใน พ.ศ. 2512 ที่วิทยาลัยพณิชยการพระนคร ซึ่งทำการเปิดสอนทั้ง 2 ระดับ คือ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นต้น (ปวช.) ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สำหรับใน พ.ศ. 2513 ได้มีการจัดงานแสดงและแนะแนวอาชีพ พร้อมกับประกวดช่างฝีมือการแข่งขันพิมพ์ดีด และชวเลขด้วย นอกจากนี้ได้สร้างโรงเรียนพณิชยการบางนาขึ้น กับเปิดแผนกพณิชยกรรมขึ้นที่วิทยาลัยอาชีวศึกษา เชียงใหม่

ในระหว่างนี้ปรากฏว่า การศึกษาด้านพณิชยการเป็นที่นิยมของประชาชนโดยทั่วไปเพราะสามารถหางานทำได้ง่ายขึ้น ทำให้มีโรงเรียนเอกชนตั้งขึ้นมาสอนวิชาพิมพ์ดีดกันมาก โดยไม่มีคุณภาพที่ดีพอ จึงมีการห้ามจัดตั้งโรงเรียนพิมพ์ดีดเอกชนอีกต่อไป[1] ต่อมากรมอาชีวศึกษาได้ทำการเปิดรับนักเรียนที่สำเร็จชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นจำนวนมาก ทั้งนี้เพื่อแก้ปัญหาเด็กตกค้างไม่มีที่เรียน อันเป็นผลมาจากการขยายการศึกษาภาคบังคับทั่วประเทศ กรมอาชีวศึกษาจึงได้เปิดทำการสอนภาคค่ำเพิ่มในสถานศึกษา รวมทั้งเปิดแผนกพณิชยการขึ้นในโรงเรียนการช่างสตรีด้วย โดยการช่วยเหลือขององค์การยูนิเซฟ ทั้งด้านอุปกรณ์และค่าใช้จ่ายในการอบรมครู

ในระหว่าง พ.ศ. 2514 - 2519 จัดเป็นระยะที่กรมอาชีวศึกษาทำการปรับปรุงและพัฒนาการศึกษาด้านพณิชยการเพื่อเป็นการตอบสนองนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาล ได้ขยายการศึกษาด้านพณิชยการออกไป โดยเฉพาะในส่วนภูมิภาคเพื่อบรรเทาการหลั่งไหลของประชาชน

---

[1] กองจดหมายเหตุแห่งชาติ, กรมศิลปากร ก/ปส/2513/4 "กรมอาชีวศึกษา" การศึกษาและสังคม 23 เมษายน 2513

จากชนบทสู่ส่วนกลาง เช่น กรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียงเพื่อศึกษาต่อและหางานทำ โดยใน พ.ศ. 2514 กรมอาชีวศึกษาได้เปิดสอนระดับประโยคครูมัธยมธุรกิจขึ้นที่วิทยาลัยพณิชยการพระนคร และเปิดระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงขึ้นที่โรงเรียนพณิชยการธนบุรี พร้อมทั้งเปิดแผนกพณิชยการในโรงเรียนการช่างสตรีตามส่วนท้องถิ่น เช่น จังหวัดภูเก็ต นครราชสีมา โดยทำการสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ขณะเดียวกันก็ทำการขยายการศึกษาหลักสูตรระยะสั้นคือ โรงเรียนฝึกฝนอาชีพจำนวน 45 แห่ง ด้วยความช่วยเหลือขององค์การยูซอมจากประเทศสหรัฐอเมริกา[1] ในระยะนี้ กรมอาชีวศึกษามีสถานศึกษาที่เปิดสอนแผนกพณิชยการทั้งหมด 6 แห่ง คือ

วิทยาลัยพณิชยการพระนคร

วิทยาลัยพณิชยการบพิตรภิมุข

โรงเรียนพณิชยการบางนา

วิทยาลัยพณิชยการธนบุรี

วิทยาลัยพณิชยการเชตุพน

โรงเรียนพณิชยการพระนครศรีอยุธยา

สำหรับการสอนนั้นได้เปิดทำการสอนทั้งรอบเช้าและรอบบ่าย รวมทั้งเพิ่มจำนวนการรับนักเรียนเข้าเรียนต่อมากขึ้น เพื่อเป็นการใช้อาคารสถานที่ที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์มากขึ้น[2]

พ.ศ. 2515 ได้เปิดแผนกพณิชยการขึ้นที่โรงเรียนการช่างสตรีประจำจังหวัดอุดรธานี และนครสวรรค์และได้กำหนดเปิดแผนกวิชาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่วิทยาลัยเทคนิคกรุงเทพ ใน พ.ศ. 2516 ด้วย พร้อมทั้งได้มีการปรับปรุงส่วนราชการ ในกรมอาชีวศึกษาใหม่[3] ใน

---

[1] กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร ก/ป7/2509/ศธ.10 สำนักนายกรัฐมนตรี หน้า 32

[2] กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ รายงานประจำปี 2514 หน้า 69

[3] แบ่งออกเป็น 9 กอง คือสำนักงานเลขานุการกรม กองวิทยาลัย กองโรงเรียน กองแผนงาน กองการเจ้าหน้าที่ กองบริการเครื่องจักรกล และหน่วยศึกษานิเทศก์

พ.ศ. 2516 เปิดทำการสอนวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ ที่วิทยาลัยพณิชยการพระนคร มีนักศึกษาจำนวน 30 คน เริ่มโครงการสอนวิชาธุรกิจโรงแรมโดยได้รับความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญและอาสาสมัครจากประเทศเยอรมันนี และสหรัฐอเมริกาที่วิทยาลัยบพิตรพิมุข และวิทยาลัยพณิชยการพระนคร[1] รวมทั้งได้เพิ่มจำนวนนักศึกษาขึ้นด้วย ต่อมา พ.ศ. 2517 เปิดการสอนแผนกพณิชยการขึ้นที่วิทยาลัยอาชีวศึกษาจังหวัดเลย เนื่องจากใน พ.ศ. นี้ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษาขึ้น เพื่อดำเนินการปฏิรูปการศึกษาของประเทศให้เจริญก้าวหน้า เหมาะสมกับกาลสมัย ดังนั้นกรมอาชีวศึกษาจึงได้ทำการยกระดับโรงเรียนพณิชยการขึ้นเป็นวิทยาลัยอีก 3 แห่ง คือวิทยาลัยพณิชยการพระนครศรีอยุธยา วิทยาลัยพณิชยการบางนา และวิทยาลัยจักรพงษ์ภูวนารถ ซึ่งกรมอาชีวศึกษารับโอนโรงเรียนบุตรกองทัพบกมาจัดตั้งอีกที่หนึ่ง และเปิดสอนแผนกพณิชยการด้วย

นอกจากนี้ยังได้เริ่มตั้งโครงการโรงเรียนเทคนิคยโสธรขึ้นที่จังหวัดยโสธร และกำหนดจะผลิตนักเรียนแผนกพณิชยการได้ปีละประมาณ 150 คน สำหรับ พ.ศ. 2518 เปิดแผนกพณิชยการในโรงเรียนอาชีวศึกษา เพชรบุรี และเปิดวิชาการจัดการขึ้นที่วิทยาลัยพณิชยการธนบุรี เปิดระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงทางการบัญชี การเลขานุการ การตลาด ในภาคบ่ายที่วิทยาลัยพณิชยการพระเชตุพน ทางภาคใต้เปิดแผนกเลขานุการระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงเช่นกันที่วิทยาลัยเทคนิคภาคใต้ ขณะเดียวกันก็กำหนดให้สถานศึกษาในส่วนภูมิภาคทั่วไป เปิดสอนภาคบ่ายเพื่อบรรเทาปัญหานักเรียนที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ไม่มีที่เรียน ทั้งในสถานศึกษาประเภทเทคนิค โรงเรียนการช่าง และโรงเรียนอาชีวศึกษาทั่วไป[2] นอกจากนี้ทางด้านเอกชนก็ยังเปิดทำการสอนในแผนกพณิชยการจำนวนมาก โดยอยู่ภายใต้การควบคุมของคณะกรรมการการศึกษาเอกชนที่ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2515 ตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 273[3] เพื่อสนับสนุนให้เอกชน

---

[1] กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ <u>รายงานประจำปี 2516</u> ภาคผนวก

[2] แผนกข่าวประชาสัมพันธ์ กองการข่าว กรมประชาสัมพันธ์ ข.1/11 พฤษภาคม/2518 <u>วิทยุสารประจำวัน</u> หน้า 1594

[3] ฝ่ายแผนงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, กระทรวงศึกษาธิการ <u>การศึกษาเอกชนในประเทศไทย</u> หน้า 15

เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้มากขึ้น และใน พ.ศ. 2518 นี้ได้มีพระราชบัญญัติจัดตั้งวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาขึ้น และให้แยกสถานศึกษาจำนวน 28 แห่ง จากกรมอาชีวศึกษาไปตั้งเป็นวิทยาเขตของวิทยาลัยฯ เปิดทำการสอนระดับปริญญาตรี สถานศึกษาด้านพณิชยการที่แยกไปคือ วิทยาลัยพณิชยการพระนคร วิทยาลัยจักรพงษ์ภูวนาถ วิทยาลัยบพิตรภิมุข และวิทยาลัยพณิชยการพระนครศรีอยุธยา[1]

ดังนั้น กรมอาชีวศึกษาก็จะเหลือสถานศึกษาที่สอนแผนกพณิชยการโดยตรงที่วิทยาลัยพณิชยการธนบุรี และวิทยาลัยพณิชยการเชตุพน

นอกจากนั้นก็เป็นการสอนแผนกพณิชยการในสถานศึกษาอื่น ๆ เช่น วิทยาลัยเทคนิค วิทยาลัยอาชีวศึกษา โรงเรียนการช่าง โรงเรียนสารพัดช่าง ศูนย์ฝึกวิชาชีพ พร้อมกับประกาศใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย 1 ปี สายอาชีพ (ม.ศ.6) เดิม เปลี่ยนมาเป็น ปวช. ด้วย สำหรับใน พ.ศ. 2519 เปิดสอนแผนกพณิชยการในโรงเรียนการช่างสตรีอีก 15 แห่ง และเปิดหลักสูตรประโยคครูมัธยมระยะ 1 ปี ต่อจากระดับ ปวส. ที่วิทยาลัยพณิชยการเชตุพน เปิดสอนระดับ ปวส. ในภาคบ่ายที่วิทยาลัยพณิชยการบางนา

สำหรับในด้านปริมาณนักศึกษาปรากฏว่า กรมอาชีวศึกษาได้เพิ่มจำนวนการรับนักศึกษาเข้าเรียนในแผนกพณิชยการเป็นจำนวนมากขึ้น นับจาก พ.ศ. 2503 เป็นต้นมา จนถึง พ.ศ. 2519 ภาพประกอบ 1 และขณะเดียวกันจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาก็เพิ่มขึ้นตามลำดับดังจะเห็นได้จากภาพประกอบ 2

---

[1]กรมอาชีวศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ รายงานประจำปี 2519 ภาคผนวก

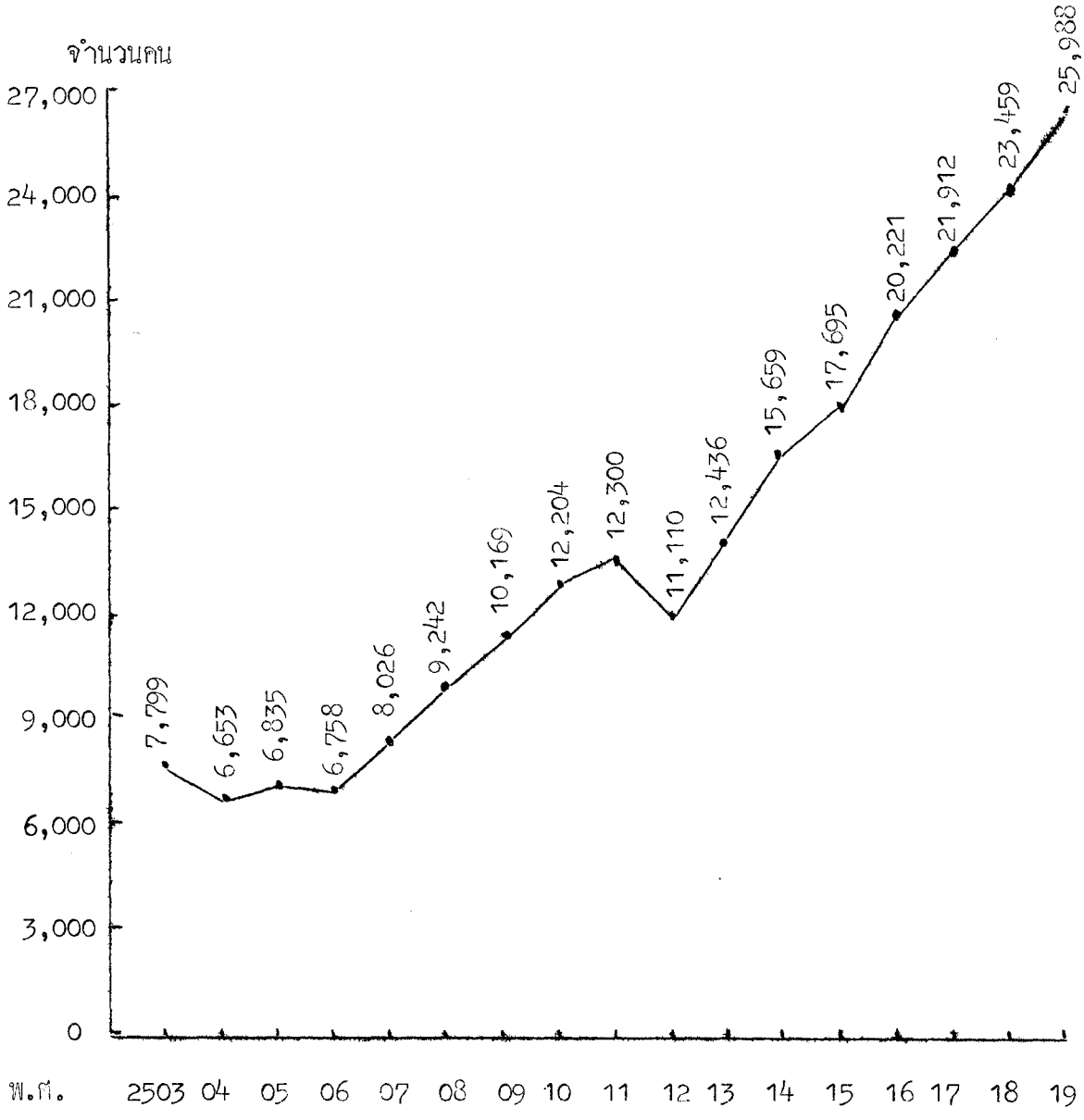

ที่มา สรุปจาก 1. กรมอาชีวศึกษา รายงานประจำปี 2500 - 2519

2. กรมวิชาการ สถิติการศึกษา พ.ศ. 2502 - 2506

3. สำนักงานสถิติแห่งชาติ รายงานสำมะโนโรงเรียนและสำมะโนครู ภาคสมบูรณ์ 2507 - 2511

ภาพประกอบ 1 กราฟ แสดงจำนวนนักศึกษาด้านพณิชยการระหว่าง พ.ศ. 2503 - 2519

จากภาพประกอบ 1 ได้แสดงให้เห็นถึงปริมาณของนักศึกษาด้านพณิชยการ ในระหว่าง พ.ศ. 2503 - 2519 ซึ่งมีจำนวนเพิ่มขึ้นเกือบทุกปีนับจาก พ.ศ. 2504 เป็นต้นมาและมีจำนวนสูงสุดใน พ.ศ. 2519

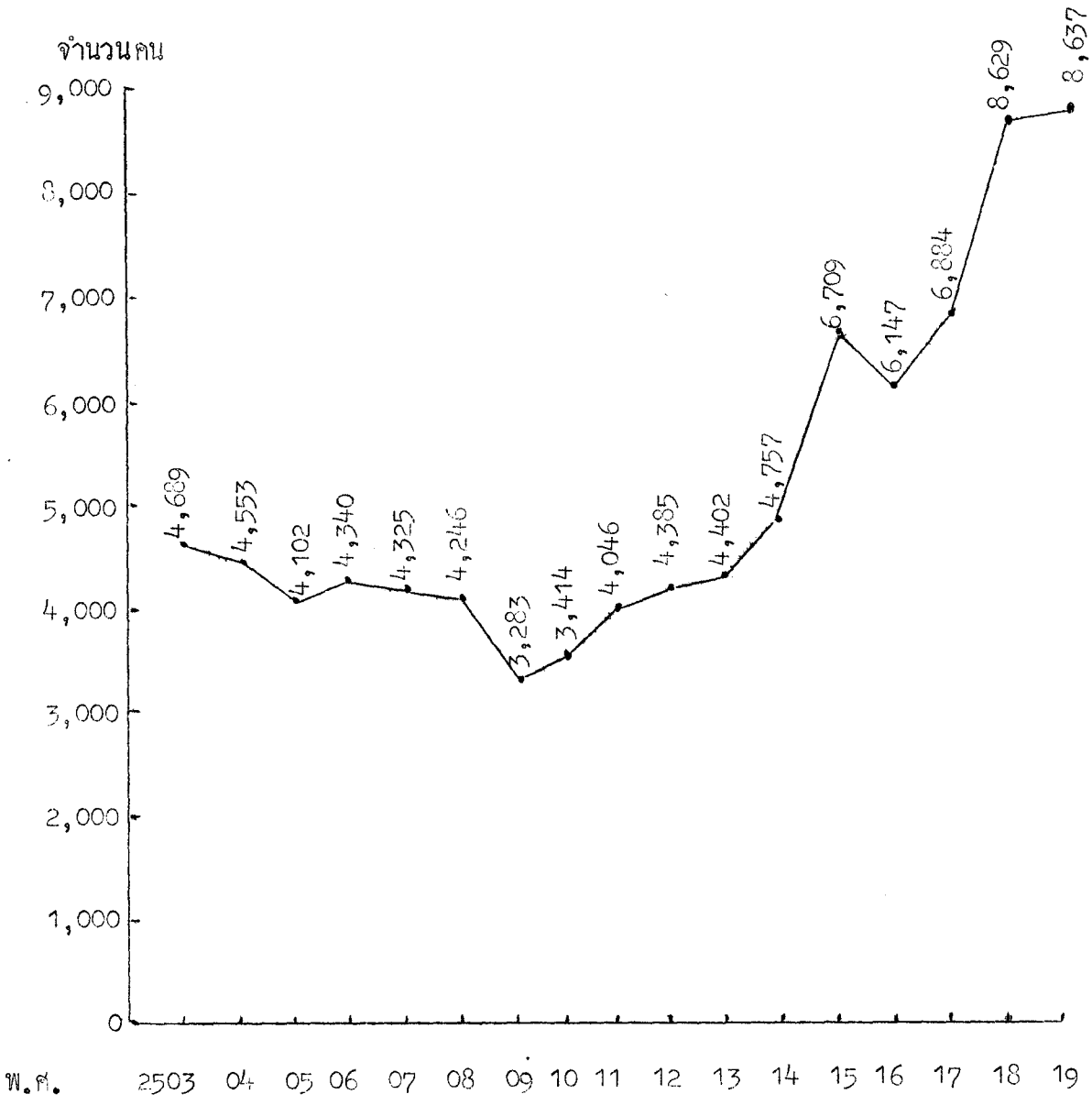

ที่มา สรุปจาก 1. กรมอาชีวศึกษา รายงานประจำปี 2500 - 2519

2. กรมวิชาการ สถิติการศึกษา พ.ศ. 2502 - 2506

3. สำนักงานสถิติแห่งชาติ รายงานสำมะโนโรงเรียนและสำมะโนครูภาคสมบูรณ์ 2507 - 2511

ภาพประกอบ 2 กราฟ แสดงจำนวนนักศึกษาด้านพณิชยการที่สำเร็จการศึกษาระหว่าง พ.ศ. 2503 - 2519

จากภาพประกอบ 2 แสดงให้เห็นถึงการเพิ่มของผู้สำเร็จการศึกษาด้านพณิชยการจาก พ.ศ. 2503 - 2519 ซึ่งมีจำนวนใกล้เคียงกันโดยตลอด สำหรับในช่วงระหว่าง พ.ศ. 2503 ถึง พ.ศ. 2513 และเพิ่มปริมาณสูงขึ้นอย่างชัดเจนใน พ.ศ. 2513 จนถึง พ.ศ. 2519 ซึ่งเป็นระยะของการพัฒนาการศึกษาด้านพาณิชย์และประชาชนให้ความนิยมมากขึ้น

2. <u>การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน</u>

หลักสูตรการเรียนการสอนด้านพณิชยการได้มีการปรับปรุงและพัฒนาให้เหมาะสมกับภาวะการพัฒนาประเทศ โดยเปิดสาขาด้านการพาณิชย์เพิ่มขึ้นพร้อมกับเปิดสอนในโรงเรียนการช่างด้วย แต่ปรากฏว่า เนื้อหาของหลักสูตรยังมีวิชาสามัญมาก ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงหลักสูตรการเรียนให้มีวิชาชีพมากขึ้น

นับจาก พ.ศ. 2514 เป็นต้นมา การศึกษาด้านพณิชยการ ได้ขยายตัวอย่างแพร่หลายทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ดังจะเห็นได้จากการเปิดสถานศึกษาต่าง ๆ ขึ้น เช่น โรงเรียนเทคนิคและวิทยาลัยอาชีวศึกษาต่าง ๆ รวมทั้งโรงเรียนการช่างสตรี ต่างเปิดแผนกพณิชยการขึ้นทั่วไป เพื่อสนองความต้องการของประชาชนและตลาดแรงงานในขณะนั้น ดังนั้นกรมอาชีวศึกษาจึงเห็นควรที่จะปรับปรุงคุณภาพในการศึกษา เช่น ด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ฯลฯ ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นดังต่อไปนี้

ก. <u>ด้านหลักสูตร</u>

กรมอาชีวศึกษาได้พยายามปรับปรุงเนื้อหาหลักสูตรการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบันมากขึ้น เช่น การปรับปรุงหลักสูตรใน พ.ศ. 2518 เพื่อรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่จบมา จำนวนมากเข้าเรียนในสถานศึกษาของกรมอาชีวศึกษา คือ

ในระดับ ม.ศ.4 - 5 นั้น จะใช้หลักสูตรการเรียน 2 ปี ของกระทรวงศึกษาธิการ[1] เรียนในวิชาดังต่อไปนี้

---

[1]การเรียนตามหลักสูตรนี้ใช้การวัดผลการศึกษาในระบบหน่วยกิตสถานศึกษาทุกแห่งวัดผลการศึกษาเอง นักเรียนที่จบชั้น ม.ศ.ปลาย มีสิทธิสมัครเข้าเรียนต่อระดับอุดมศึกษาได้ ส่วน ม.ศ.6 เดิมให้เปลี่ยนชื่อเป็น ปวช. เรียนระบบหน่วยกิตเช่นเดียวกัน

1. วิชาบังคับ ได้แก่ ภาษาไทย ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมือง และศีลธรรม พลานามัย วิทยาศาสตร์

2. วิชาเฉพาะสาขาพณิชยการ ได้แก่ บัญชี ธุรกิจทั่วไป พิมพ์ดีดไทย-อังกฤษ ลูกคิด เลขคณิตธุรกิจ การขาย กณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ภาษาต่างประเทศวิชาเลือก เช่น ภาษาจีน ซึ่งเริ่มใช้มาตั้งแต่ พ.ศ. 2513[1] และเรียนต่อในระดับ ม.ศ.6 อีก 1 ปี ซึ่งเน้นในเรื่องวิชาชีพมากขึ้นในระดับ ปวส. ได้ใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พ.ศ. 2516 ของวิทยาลัยพณิชยการพระนคร ซึ่งใช้ระยะเวลาเรียน 2 ปี ต่อจากชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยจัดแผนกการเรียนดังนี้ แผนกวิชาการบัญชี เรียนวิชาเอกทางด้านการบัญชี แผนกวิชาเลขานุการ เรียนวิชาเอกด้านสำนักงานการเลขานุการ และแผนกการขาย เรียนวิชาเอกด้านการตลาด[2] โดยเฉพาะระดับ ปวส. นี้ได้พยายามเปิดมากขึ้น ตามสถานศึกษาต่าง ๆ ที่มีคุณภาพและเป็นที่นิยมของประชาชนโดยทั่วไป เช่น วิทยาลัยพณิชยการพระนคร วิทยาลัยบพิตรภิมุข วิทยาลัยพณิชยการธนบุรี เป็นต้น เพื่อเป็นการยกระดับการศึกษาทางด้านอาชีวศึกษาให้สูงขึ้น พร้อมกับเพิ่มอุปกรณ์การเรียนการสอนต่าง ๆ เช่น เครื่องพิมพ์ดีด ทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ เครื่องคำนวณ เครื่องถ่ายเอกสาร ฯลฯ ให้มีจำนวนมากขึ้น

มีการเปิดหลักสูตรประโยคมัธยมขึ้น เพื่อสนับสนุนให้การเรียนการสอนทางด้านพณิชยการให้มีคุณภาพดีขึ้น เช่น เปิดหลักสูตรประโยคครูมัธยมขึ้นที่วิทยาลัยพณิชยการพระนคร พณิชยการเชตุพน การใช้หลักสูตรประโยคครูมัธยม (ปม.) ใช้หลักสูตร พ.ศ. 2519 ของวิทยาลัยพณิชยการเชตุพน ซึ่งมีรายวิชาดังต่อไปนี้

หลักการศึกษา การศึกษาและสังคม ประวัติและปรัชญาการศึกษา หลักการสอน เทคโนโลยีทางการศึกษา หลักการพูด จิตวิทยา สุขภาพจิต พัฒนาการวัยรุ่น การแนะแนว

---

[1]แผนกข่าวประชาสัมพันธ์ กองการข่าวกรมประชาสัมพันธ์ ข.1/6 มีนาคม/2513 วิทยุสารประจำวัน หน้า 1028

[2]อนุกรรมการเอกสารแนะแนว, กรมอาชีวศึกษา แนะแนวการศึกษาต่อวิชาชีพ ปีการศึกษา 2522 หน้า 194

การวัดผลการศึกษา การจัดหลักสูตรและประมวลการสอน มนุษยสัมพันธ์กับการศึกษา การฝึกสอน การแก้ปัญหาโรงเรียน การวิเคราะห์วิชาชีพ การจัดแผนผังโรงเรียน ระเบียบปฏิบัติราชการ การจัดห้องสมุด ศิลปวิจักษ์[1]

จะเห็นได้ว่า หลักสูตรของการศึกษาระดับประโยคครูมัธยมนี้ ส่วนมากเป็นทฤษฎีมากกว่าภาคปฏิบัติ นอกจากนี้กรมอาชีวศึกษา ยังได้ร่วมมือกับหน่วยงาน องค์การต่าง ๆ ในการจัดทำการพัฒนาหลักสูตร เช่น ใน พ.ศ. 2519 กรมอาชีวศึกษาได้ร่วมมือกับสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เรียกว่า สสวท. ประสานงานกับคณะกรรมการเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรวิทยาศาสตร์ภายภาพ สำหรับนักเรียนพณิชยการในโรงเรียนการช่างสตรี โดยกำหนดวิชาเลือกเพิ่มเติมขึ้นจากเดิม เพื่อให้เหมาะกับสภาพท้องถิ่น และพยายามให้มีการจัดประชุมการปฏิบัติการ เพื่อทำการพิจารณาศึกษาถึงความเหมาะสมของหลักสูตรพณิชยการ[2]

การพัฒนาทางด้านหลักสูตรของกรมอาชีวศึกษานั้น ได้มีการพัฒนาและปรับปรุงเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับสภาพทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลง รวมทั้งปรับปรุงตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมด้วย[3]

ข. <u>ด้านการเรียนการสอน</u>

กรมอาชีวศึกษาได้ทำการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ดังจะเห็นได้จาก

1. การปรับปรุงคุณภาพของครูผู้สอนตามสถานศึกษาต่าง ๆ เพื่อต้องการให้ครูทางการพณิชยการมีคุณภาพดีขึ้น นอกจากนี้ยังมีการส่งอาจารย์ผู้สอนไปศึกษาต่อในต่างประเทศ เช่น ในสาขาการเลขานุการ การประชาสัมพันธ์ และนอกจากนี้ยังจ้างผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศมาช่วยสอน แนะนำความรู้ต่าง ๆ แก่สถานศึกษาของกรมอาชีวศึกษาด้วย ทั้งนี้เพื่อให้ได้ครูที่ดีมีคุณภาพในการสอน และความประพฤติที่ดี[4]

---

[1]อนุกรรมการเอกสารแนะแนว กรมอาชีวศึกษา <u>แนะแนวการศึกษาต่อวิชาชีพในปีการศึกษา 2522</u> หน้า 192

[2]กรมอาชีวศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ <u>รายงานประจำปี 2528</u> หน้า 18

[3]ถาวร สารวิทย์ <u>การอาชีวศึกษาและเทคนิคศึกษา</u> หน้า 1

[4]กองจดหมายเหตุแห่งชาติ, กรมศิลปากร ก/ป2/2515/11 "นโยบายการศึกษาของคณะปฏิวัติ" <u>การเมืองการปกครอง</u> 12 กุมภาพันธ์ 2515

2. ปรับปรุงและเพิ่มเติมด้านอุปกรณ์การเรียนการสอนต่าง ๆ เช่น ตำราเรียน คู่มือครู แบบฝึกหัด เครื่องพิมพ์ดีด เครื่องคำนวณ ฯลฯ ในสถานศึกษาแต่ละแห่งเท่าที่ทางกรมอาชีวศึกษาจะสามารถจัดหาให้ได้ตามกำลังงบประมาณที่ได้รับจากกระทรวงศึกษาธิการ ดังตาราง 8

ตาราง 8 งบประมาณของกองโรงเรียนพาณิชย์และอุตสาหกรรม พ.ศ. 2503 - 2512

หน่วย : ล้านบาท

พ.ศ.	จำนวนงบประมาณการศึกษาของกองโรงเรียนพาณิชย์และอุตสาหกรรม
2503	89,986,795
2504	69,769,918
2505	109,982,100
2506	122,555,500
2507	200,511,700
2508	358,855,700
2509	32,433,900
2510	33,570,067
2511	36,785,900
2512	70,620,504
2513	71,020,500
2514	73,820,200
2515	53,645,700
2516	63,305,600

ตาราง 8 (ต่อ)

หน่วย : ล้านบาท

พ.ศ.	จำนวนงบประมาณการศึกษาของกองโรงเรียนพาณิชย์และอุตสาหกรรม
2517	25,082,600
2518	16,840,000
2519	66,860,000

ที่มา สรุปจาก 1. กรมวิชาการ กองการวิจัย กระทรวงศึกษาธิการ สถิติการศึกษานักศึกษา ปีการศึกษา 2503 - 2513

2. กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ รายงานประจำปี 2514 - 2520

จากตาราง 8 จะเห็นได้ว่า จำนวนงบประมาณในแต่ละปีนั้น แตกต่างกัน คือบางปีได้งบประมาณมาก บางปีได้งบประมาณน้อย สาเหตุเนื่องมาจากในปีที่มีการก่อสร้างอาคารเรียนโรงฝึกงานมากในปีนั้น งบประมาณก็จะสูงขึ้นตามนโยบาย ส่วนปีที่มีการปรับปรุงหรือการสร้างเล็กน้อย งบประมาณก็จะน้อยตามไปด้วย แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการพิจารณาของผู้บริหารกรมอาชีวศึกษาในระยะนั้นด้วย อย่างไรก็ตามงบประมาณใน พ.ศ. 2503 - 2516 นั้น เป็นงบประมาณของกองวิทยาลัยโดยตรง

3. จัดโครงการอบรม ประชุมสัมมนา เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องทางการเรียนการสอนและความประพฤติของนักศึกษาให้มีความรู้ซึ้งในเรื่องคุณธรรมมากขึ้น ทั้งนี้เพราะในระหว่าง พ.ศ. 2514 - 2519 นี้ ประเทศไทยตกอยู่ในภาวะที่ค่อนข้างสับสน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม ดังได้กล่าวแล้วในตอนต้น จากสภาพการณ์ดังกล่าวนั้นได้ทำให้เกิด

การเรียกร้องเพื่อสิทธิและเสรีภาพกันทั่วไป โดยเฉพาะในหมู่นักเรียน นิสิต นักศึกษา[1] จึงจำเป็นที่จะต้องปลูกฝังคุณธรรมที่ดีงามควบคู่ไปด้วย

สำหรับด้านจำนวนคณะครูผู้ทำการสอนนั้น เท่าที่ปรากฏหลักฐานใน พ.ศ. 2509 เป็นจำนวนครูที่สอนในโรงเรียนพาณิชย์ และสัดส่วนของนักศึกษากับครูคือ 14 : 1 หมายถึง ครู 1 คน ต่อนักศึกษา 14 คน ซึ่งนับว่าเป็นอัตราที่เพียงพอ ครูสามารถดูแลนักศึกษาได้อย่างทั่วถึง[2] จำนวนครูของกรมอาชีวศึกษาระหว่าง พ.ศ. 2509 - 2519 สามารถดูได้จากตาราง 9

ตาราง 9 จำนวนครูที่สอนในสถานศึกษาด้านพณิชยการระหว่าง พ.ศ. 2509 - 2519

หน่วย : คน

พ.ศ.	จำนวนครู
2509	1,294
2510	1,314
2511	1,337
2512	1,368
2513	1,138
2514	1,127
2515	1,204

[1]กองจดหมายเหตุแห่งชาติ, กรมศิลปากร ก/ป7/2518/22 "นักศึกษากับกลุ่มพลัง" เหตุการณ์ในประเทศ 20 สิงหาคม 2518

[2]สุพรรณี ภูษาทอง ผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสระบุรี ผู้ให้สัมภาษณ์ อรสา ถาวรวงศ์สกุล ผู้สัมภาษณ์ ที่วิทยาลัยอาชีวศึกษาสระบุรี วันที่ 21 มิถุนายน 2531

ตาราง 9 (ต่อ)

หน่วย : คน

พ.ศ.	จำนวนครู
2516	1,206
2517	1,206
2518	2,650
2519	1,037

ที่มา สรุปจาก กรมอาชีวศึกษา รายงานประจำปี พ.ศ. 2510 - 2520

จากตาราง 9 แสดงให้เห็นถึงจำนวนครูในแต่ละปีตั้งแต่ พ.ศ. 2509 ถึง 2517 นั้น เป็นจำนวนครูของกองโรงเรียนพาณิชย์และอุตสาหกรรมรวมกัน ใน พ.ศ. 2518 เป็นของกองวิทยาลัยพาณิชย์และอุตสาหกรรม ใน พ.ศ. 2519 เป็นจำนวนครูจากวิทยาลัยที่เปิดสอนในแผนกพณิชยการ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้มาจากกองแผนงานกรมอาชีวศึกษา

ผลของการจัดการศึกษาด้านพณิชยการระหว่าง พ.ศ. 2503 - 2519

จากนโยบายของรัฐบาลที่ประกาศว่า "จะจัดการศึกษาเพื่อให้เข้ากับสากลโดยทั่วไป" นั้นเป็นเพราะประเทศไทย ได้นำเอาแนวการศึกษาและแผนการศึกษาของสหรัฐอเมริกามาใช้ โดยมิได้ปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในสังคมของประเทศ ซึ่งเป็นเพียงประเทศที่กำลังพัฒนา[1] ในขณะที่สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่เจริญเป็นผู้นำของโลกประเทศหนึ่ง จะเห็นได้ว่าการที่สหรัฐอเมริกาจัดแผนการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีความรู้ในระดับสูงด้านวิชาการต่าง ๆ

[1]บุษรินทร์ ปัทมาคม "แนวนโยบายอาชีวศึกษากับสภาวะการณ์ของประเทศไทย" ศูนย์ศึกษา 20 : 34 - 39 กรกฎาคม - กันยายน 2517

พร้อมทั้งกระจายการศึกษาออกไปอย่างกว้างขวาง เพราะเป็นประเทศที่มีทรัพยากรที่เพียงพอ แต่สำหรับประเทศไทยยังไม่มีความพร้อม ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม แบบสหรัฐอเมริกา ดังนั้น การที่ประเทศไทยไปนำรูปแบบแผนการจัดการศึกษามาใช้โดยมิได้คำนึงถึงความเหมาะสมจึง ทำให้ประชาชนมุ่งศึกษา เพื่อรู้หนังสือด้านวิชาการอย่างเดียว แต่ไม่สนใจเรียนรู้ในการประกอบอาชีพ ดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน นับเป็นความผิดพลาดประการหนึ่งของการดำเนินการจัดการศึกษาของประเทศไทย แต่จากสภาพการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศจึงส่งผลให้กรมอาชีวศึกษามีนโยบายขยายการศึกษา ออกไปอย่างมาก ทั้งในภาครัฐบาลและเอกชน ในขณะที่ปัจจัยในการผลิตด้านต่าง ๆ ทั้งเงิน อุปกรณ์ บุคลากร ยังไม่เพียงพอ ดังนั้นจึงทำให้ประสิทธิภาพในการเรียนการสอนเป็นไปอย่าง ไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร[1] จะเห็นได้จากปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ได้แก่

1. การแบ่งหลักสูตรออกเป็น 3 ระดับ คือ

ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3

ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6

ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

ปรากฏว่า ในระดับ ม.ศ. 1 - 3 นั้น ประสบปัญหา มีนักเรียนน้อยเพราะส่วนใหญ่ มุ่งไปเรียนในโรงเรียนสามัญศึกษา นอกจากนี้ปัญหาของการศึกษาในระดับนี้ยังเนื่องมาจาก อายุของนักเรียนยังน้อยเกินไป ทำให้ไม่สามารถเข้าทำงานตามบริษัท ห้างร้านต่าง ๆ ได้ทาง กรมอาชีวศึกษาได้พยายามแก้ไข โดยการลดจำนวนของนักเรียนระดับ ม.ศ.1 - 3 ลงและหันไปรับนักเรียนที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มาเรียนต่อในระดับ ม.ศ. 4 - 6 (ปวช.) และระดับ ปวส. ให้มากขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของสภาพเศรษฐกิจและสังคม ในขณะนั้นที่มีการขยายตัวทางธุรกิจอุตสาหกรรม[2] โดยการจัดตั้งโรงเรียนพณิชยการขึ้นหลายแห่ง ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค นอกจากนี้ยังทำการยกฐานะสถานศึกษาขึ้นเป็นวิทยาลัย และเปิด

---

[1] ประยูร ศรีประสาธน์ "แนวนโยบายการศึกษาของไทยในรอบ 25 ปี " การศึกษาแห่งชาติ 18 : 88 - 117 ธันวาคม 2526 - มกราคม 2527

[2] กองจดหมายเหตุแห่งชาติ, กรมศิลปากร ก/ป6/2514/31 "การส่งเสริมอุตสาหกรรม" การเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม 5 กุมภาพันธ์ 2514

โรงเรียนหลักสูตรระยะสั้น เพื่อช่วยเพิ่มปริมาณแรงงาน ตามโรงเรียนสารพัดช่างต่าง ๆ และโรงเรียนหน่วยฝึกฝนอาชีพตามท้องที่ต่าง ๆ อีกประมาณ 36 แห่ง โดยรัฐบาลกู้เงินจากธนาคารโลกมาเพื่อดำเนินการพัฒนาการศึกษานี้

2. ผลจากการขยายการศึกษาภาคบังคับทั่วประเทศไปจนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 นั้น มีส่วนทำให้ประชาชนตื่นตัวทางการศึกษาอย่างมาก ดังนั้น ใน พ.ศ. 2513 จึงมีเด็กที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวนมากที่ไม่มีที่เรียนต่อ จึงต้องหันมาเรียนทางอาชีวศึกษาแทน กรมอาชีวศึกษาจึงต้องขยายสถานศึกษาเพิ่ม และทำการเปิดสอนภาคบ่ายด้วย โดยเฉพาะแผนกพณิชยการซึ่งมีนักเรียนนิยมเรียนมาก เพราะหางานง่ายในระยะนั้น และยังเสียค่าใช้จ่ายในการศึกษาน้อยทำให้มีโรงเรียนเอกชน เช่น โรงเรียนพิมพ์ดีด เปิดขึ้นจำนวนมาก จนรัฐบาลต้องออกกฎหมายห้ามเปิดอีกต่อไป ด้วยเกรงว่าคุณภาพของการศึกษาด้านพณิชยการจะด้อยลงไปอีก เพราะโรงเรียนพณิชยการของรัฐบาลเองก็ยังประสบปัญหาด้านขาดอุปกรณ์ บุคลากร และงบประมาณ ปัญหาในข้อนี้จัดว่าเป็นปัญหาระยะยาว เพราะในขณะนั้นความต้องการแรงงานด้านพณิชยการยังมากอยู่ ผู้เรียนก็ยังมีงานทำ แต่เมื่อปล่อยให้มีการเพิ่มปริมาณขึ้นทุกปีจนถึงปัจจุบัน นักเรียนก็ไม่มีงานทำ จึงเห็นได้ว่าปัญหาการว่างงานในปัจจุบันนี้สาเหตุหนึ่งมาจากการขยายการศึกษาในระยะแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503 นี่เอง

3. การแก้ไขทัศนคติของประชาชนโดยรัฐบาลนับจาก พ.ศ. 2504 เป็นต้นมานั้น ปรากฏว่า รัฐบาลได้พยายามสร้างความเข้าใจให้เกิดแก่ประชาชนในเรื่องการศึกษาวิชาชีพทางพณิชยการ ว่าอาชีพต่าง ๆ เช่น ค้าขาย พนักงานตามร้านค้า บริษัทต่าง ๆ ก็เป็นอาชีพหนึ่งที่สุจริตเหมือนการรับราชการเช่นกัน นอกจากนี้รัฐบาลยังได้ประกาศว่าบุคคลที่เรียนจบระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง แล้วสามารถเป็นครูสอนหนังสือได้ด้วย จึงทำให้ประชาชนนั้นหันมานิยมเรียนพณิชยการกันมากขึ้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าก็ยังคงเป็นค่านิยมในการรับราชการอยู่นั่นเอง

4. ปัญหาอีกข้อหนึ่งก็คือ หลักสูตรการเรียนการสอนนั้น มีวิชาสามัญศึกษามากเกินไป ส่วนวิชาภาคปฏิบัติและวิชาชีพนั้นมีน้อย ทั้งนี้เนื่องมาจากกรมอาชีวศึกษามีนโยบายที่ต้องการดึงให้ประชาชนหันมาเรียนทางด้านอาชีวศึกษามากขึ้น จึงปรับปรุงหลักสูตรและขอสิทธิให้นักศึกษาของกรมอาชีวศึกษาได้มีสิทธิสอบไล่ชั้น ม.ศ. 5 ได้เหมือนสายสามัญศึกษาให้เหตุผลว่าเพื่อเป็น

การส่งเสริมให้นักเรียนเหล่านี้ได้ใช้ความสามารถของตน สอบเรียนวิชาที่ตนถนัดในระดับสูงต่อไปได้ คือในระดับมหาวิทยาลัยแต่ผลที่เกิดต่อการศึกษาวิชาชีพด้านหนึ่งก็คือ ทำให้นักศึกษาของกรมอาชีวศึกษาเองขาดประสิทธิภาพในด้านเนื้อหาการฝึกหัด ปฏิบัติวิชาชีพ อันเป็นผลต่อการสมัครเข้าทำงานต่อไป

การดำเนินการจัดการอาชีวศึกษาด้านพณิชยการในระยะเวลา 2503 - 2519 นั้นได้ก่อให้เกิดผลคือ

ปริมาณสถานศึกษาและจำนวนนักเรียนเพิ่มขึ้นอย่างมาก เช่น ช่วงระยะก่อน พ.ศ. 2514 มีสถานศึกษาที่เปิดสอนด้านพณิชยการโดยตรง 4 แห่ง แต่หลังจาก พ.ศ. 2514 ไปแล้วเปิดทำการสอนมากขึ้น เฉพาะที่สอนด้านพณิชยการโดยตรงประมาณ 6 แห่ง และเปิดสอนตามวิทยาลัยเทคนิค โรงเรียนอาชีวศึกษาทั่วประเทศด้วย ส่วนปริมาณนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษานั้นก็เพิ่มจำนวนขึ้นอย่างมาก ดังตารางกราฟที่แสดงในภาพประกอบ 2 หน้า 51

จะเห็นได้ว่า ปริมาณนักศึกษาได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจาก พ.ศ. 2513 ถึง พ.ศ. 2514 เพราะการรับจำนวนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 เข้าเรียนต่อในสถานศึกษาของกรมอาชีวศึกษาเพื่อเป็นการแก้ปัญหานักเรียนไม่มีที่เรียนต่อด้วย ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากการที่รัฐบาลพยายามจัดการศึกษาภาคบังคับทั่วทั้งประเทศภายใน พ.ศ. 2533[1] ดังนั้นปริมาณของเด็กที่เรียนต่อจึงมากขึ้น โดยเฉพาะการศึกษาด้านพณิชยการที่กำลังเป็นที่นิยมของประชาชนในขณะนั้น เพราะเสียค่าใช้จ่ายน้อยและหางานทำได้ง่ายกว่าการศึกษาในสาขาอื่น ๆ ดังนั้นจึงทำให้กรมอาชีวศึกษาต้องทำการขยายการศึกษา[2] เพื่อรับปริมาณผู้เรียนอย่างเร่งด่วนในระยะเวลาอันสั้นผลที่เกิดคือ

1. ปัญหาในเรื่องคุณภาพของการเรียนการสอน ซึ่งนับว่าเกี่ยวข้องกับเรื่องของงบประมาณมาก เพราะการศึกษาในด้านอาชีพนี้ต้องใช้เงินเพื่อการฝึก การปฏิบัติและอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น เครื่องพิมพ์ดีด เครื่องคอมพิวเตอร์ ฯลฯ เป็นจำนวนมาก เมื่อจำนวนนักศึกษาเพิ่มขึ้น แต่ปรากฏว่างบประมาณของกรมอาชีวศึกษาไม่ได้เพิ่มสัดส่วนเดียวกับการเพิ่มของนักศึกษา

---

[1] ชบ แสวงศักดิ์ และชูใจ ศรีรัตน์ รวมบทความอาชีวศึกษา หน้า 76

[2] ค. หน้า 77

จากตาราง 8 นั้น แสดงให้เห็นถึงงบประมาณของการจัดการศึกษาด้านพณิชยการ จะเห็นได้ว่า จำนวนงบประมาณที่ได้เมื่อเทียบจาก พ.ศ. 2513 กับ พ.ศ. 2519 ซึ่งเป็นระยะที่จำนวนนักศึกษามากขึ้นนั้น งบประมาณกลับไม่เพิ่มแต่ลดลงเมื่อเทียบกับงบประมาณเต็มของกรมอาชีวศึกษา ดังนั้นจึงทำให้ประสบปัญหาในการจัดการด้านพณิชยการมาก เพราะขณะเดียวกันกรมอาชีวศึกษาก็จะต้องแบ่งเงินไปใช้จ่ายในหน่วยงานการศึกษาอื่นด้วย ดังนั้นจึงจำเป็นที่กรมอาชีวศึกษาจะต้องใช้เงินที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษามากที่สุด[1] กรมอาชีวศึกษาจึงได้ใช้วิธีการยกเลิกการจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 โดยรัฐบาลหันไปจัดในแบบมัธยมแบบประสมแทน ทางกรมอาชีวศึกษาได้เพิ่มการจัดการศึกษาในระดับสูงขึ้นแทน คือ ในระดับ ปวช. และ ปวส. พร้อมกับเปิดแผนกพณิชยการเพิ่มในสถานศึกษาต่าง ๆ ของกรมอาชีวศึกษา เช่น วิทยาลัยเทคนิค วิทยาลัยอาชีวศึกษา โรงเรียนการช่างสตรี ฯลฯ ทั้ง ๆ ที่สถานศึกษาบางแห่งก็ยังไม่พร้อมที่จะเปิดสอน เพราะมีปัญหาด้านครูผู้สอน และอุปกรณ์การเรียนการสอน[2] แต่เพื่อตามนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการสนองความต้องการของตลาดแรงงานและสังคมในขณะนั้นจะเห็นได้ว่าการดำเนินงานทุกอย่างนั้นต้องอาศัยเงินทั้งสิ้น แต่งบประมาณที่ได้น้อยเกินไปประกอบกับสภาพความวุ่นวายทางเศรษฐกิจและการเมืองดังกล่าวแล้วข้างต้น ล้วนเป็นอุปสรรคในการทำงานของกรมอาชีวศึกษาทั้งสิ้น คุณภาพการศึกษาที่ออกมาจึงไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

2. ปัญหาในการจัดทำหลักสูตร เรื่องของหลักสูตรก็ยังเป็นการจัดที่ไม่เอื้อต่อการปฏิบัติเท่าที่ควร เพราะปรากฏว่ามีวิชาปฏิบัติน้อย มีวิชาสามัญและทฤษฎีมาก เช่น วิชาการขายภาคปฏิบัติให้เด็กทำการขายแทบจะไม่มีเลย อาจเป็นเพราะขาดงบประมาณและความเอาใจใส่ของครูผู้สอนและกรมอาชีวศึกษาเอง จึงทำให้จัดการเรียนการสอนไปในลักษณะไหลไปดังจะเห็นได้จากการผลิตนักศึกษาในระยะนี้ที่ผลิตจำนวนมาก เปิดสอนทั้งภาคเช้า - ภาคบ่าย และยังมีโรงเรียนเอกชนที่เปิดสอนแผนกการพณิชยการอีกเป็นจำนวนมาก ซึ่งรัฐเองก็ควบคุมได้ไม่ทั่วถึง การผลิตนักศึกษา

---

[1] ชนู แสวงศักดิ์ และชูใจ ศรีรัตน์ รวมบทความอาชีวศึกษา หน้า 77

[2] สุวิทย์ อัตถากร ศึกษานิเทศก์ กรมอาชีวศึกษา ผู้ให้สัมภาษณ์ อรสา ถาวรวงศ์สกุล ผู้สัมภาษณ์ ที่หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมอาชีวศึกษา วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2529

ออกมาจำนวนมาก เก็บค่าเล่าเรียนแพงถึงประมาณปีละ 2,000 บาท[1] นับจาก พ.ศ. 2518 ที่รัฐบาลออกพระราชบัญญัติการศึกษาโรงเรียนราษฎร์ขึ้น เพื่อเพิ่มอำนาจให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ของโรงเรียนในการปฏิบัติหน้าที่[2] ปรากฏว่าโรงเรียนราษฎร์ต่าง ๆ ได้ผลิตนักศึกษาเป็นจำนวนมาก นับว่าเป็นการทำงานที่ผิดพลาดอย่างหนึ่งของนโยบายการศึกษาของไทย เพราะผลที่เกิดขึ้นในระยะเวลาต่อมาคือ การว่างงาน ซึ่งเกิดขึ้นเพราะคุณภาพของผู้จบการศึกษาไม่ดีพอ ขาดการฝึกหัดที่เพียงพอ บริษัทห้างร้านต่าง ๆ ก็ไม่อยากรับเข้าทำงานอีกสาเหตุหนึ่ง คือมีผู้จบการศึกษาในปริมาณที่มากเกินกว่าอัตราที่มีอยู่ จะเห็นได้ว่าปัญหาการเพิ่มปริมาณนักเรียนกับปัญหาคุณภาพในการศึกษานั้นเกี่ยวพันกันมาก

ภาระการจัดการศึกษาของกรมอาชีวศึกษามีมาก เพราะมีสาขาต่าง ๆ ถึง 5 สาขา คือ เกษตรกรรม พณิชยกรรม อุตสาหกรรม คหกรรมศาสตร์ และศิลปหัตถกรรม ซึ่งนอกจากการจัดการศึกษาในระบบแล้ว ยังมีการศึกษานอกระบบ เช่น โรงเรียนสารพัดช่าง หน่วยฝึกฝนอาชีพเคลื่อนที่ ศูนย์ฝึกวิชาชีพ ล้วนแต่เป็นงานที่ต้องเอาใจใส่และพัฒนาอย่างจริงจังเพราะมีผลต่อสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศมาก แต่เท่าที่ผ่านมา ปรากฏว่ารัฐบาลไม่ได้ให้ความสนใจอย่างจริงจัง ในการจัดการอาชีวศึกษาด้านพณิชยการ จะเห็นได้จากการที่รัฐบาลหมุนเหวี่ยงความสำคัญไปให้การศึกษาด้านสามัญศึกษามากกว่า โดยการให้งบประมาณที่มาก ยิ่งมีผลทำให้ทัศนคติของประชาชนนิยมเรียนแผนกสามัญศึกษามากขึ้น จะเห็นได้จากกรณีของเด็กที่จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ใน พ.ศ. 2513 ถึง พ.ศ. 2515 ที่ตกค้างจากการศึกษาแผนกสามัญศึกษา เพราะไม่มีสถานที่จะเรียนได้โอนมาเข้าเรียนในสาขาวิชาชีพแทน[3] จากปัญหานี้ก็ทำให้วิเคราะห์ได้ 2 กรณีคือ

1. ประชาชนนิยมเรียนการศึกษาวิชาชีพมากขึ้น โดยเฉพาะสาขาอุตสาหกรรม พณิชยการ

---

[1] กองจดหมายเหตุแห่งชาติ, กรมศิลปากร ก/ปส/2514/1 "นโยบายทางการศึกษา" การศึกษาและสังคม 4 พฤษภาคม 2514

[2] ฝ่ายงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, กระทรวงศึกษาธิการ การศึกษาเอกชนในประเทศไทย หน้า 5

[3] แผนกข่าวประชาสัมพันธ์ กองการข่าว, กรมประชาสัมพันธ์ ข.1/11 พฤษภาคม/2518 วิทยาสารประจำวัน หน้า 1594

2. การศึกษาวิชาชีพ เป็นการศึกษาที่เด็กจะเลือกรองลงมาจากแผนกสามัญศึกษา เมื่อไม่สามารถเข้าเรียนในแผนกสามัญศึกษาได้ ผู้เรียนจะมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อวิชาชีพแม้จะมาเรียนก็เรียนไปเพราะไม่รู้จะเรียนอะไร นับว่าเป็นผลเสียต่อคุณภาพการศึกษาวิชาชีพมากคนทั่วไปจะพากันคิดว่านักศึกษาอาชีวศึกษานั้น เป็นพวกเรียนไม่เก่ง เกเร และด้อยคุณภาพกว่าเด็กสายสามัญ โดยที่รัฐบาลเองก็ไม่ได้พยายามแก้ไขทัศนคติเช่นนี้ของประชาชนเท่าที่ควร จึงทำให้ประชาชนยังยึดมั่นอยู่กับทัศนคติเก่า ๆ ทั้ง ๆ ที่ปัจจุบันเด็กอาชีวศึกษาที่เรียนหนังสือเก่งมีมรรยาทดี ก็มีจำนวนมาก นับว่าเป็นข้อผิดพลาดอีกข้อหนึ่งในการจัดการศึกษา

สำหรับในด้านผลดีที่เกิดขึ้นจากการจัดการศึกษาในระยะนี้ มีอยู่พอควรคือ การจัดการศึกษาภาคบังคับได้ทำให้ประชาชนโดยส่วนมาก ตื่นตัวในการเรียนหนังสือและมีทัศนคติว่าการเรียนหนังสือจะช่วยให้คนได้ทำงานที่ดี ยิ่งเรียนสูงมากเท่าใดก็จะทำให้ได้งานที่ดีมากขึ้นเท่านั้น รวมไปถึงการมีอำนาจที่จะตามมาด้วย ดังนั้นประชาชนจึงหันมาสนใจการศึกษามากขึ้นทั้งด้านสายสามัญ และสายอาชีพ เช่น การศึกษาด้านพณิชยการ ขณะเดียวกันการที่เอกชนได้เข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษานั้น จัดเป็นการช่วยผ่อนเบาภาระของรัฐบาลไปได้มาก[1] ทั้งนี้ควรจะมีข้อจำกัดที่ว่ารัฐบาลควรพิจารณาควบคุมการผลิตนักเรียนของสถานศึกษาเอกชนให้สมดุลย์กับคุณภาพด้วย

จากการจัดการศึกษาด้านพณิชยการของกรมอาชีวศึกษาในระหว่าง พ.ศ. 2503 - 2519 นี้ จัดเป็นระยะของการเริ่มต้นพัฒนาการศึกษาด้านพณิชยการให้เจริญก้าวหน้า เป็นช่วงเวลาที่ชักจูงความสนใจของประชาชนให้หันมานิยมศึกษาด้านพณิชยการ มีการก่อสร้างสถานศึกษาขึ้นหลายแห่ง รวมทั้งการปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้มีคุณภาพและสอดคล้องกับสภาพการพัฒนาทางเศรษฐกิจสังคม และการเมือง เปิดโอกาสให้ความเสมอภาค

---

[1] กองจดหมายเหตุแห่งชาติ, กรมศิลปากร ก/ป6/2513/4 "แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติระยะ 3" การเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม 7 มีนาคม 2513

ทางการศึกษาแก่ประชาชนทั่วประเทศ โดยการกระจายการศึกษาไปสู่ท้องถิ่น รวมทั้งให้เอกชนมีส่วนร่วมในการจัดตั้งสถานศึกษาขึ้น เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระในการจัดการศึกษาของรัฐบาลด้วยอย่างไรก็ตามการเพิ่มจำนวนนักศึกษาในปริมาณที่มากนั้น ทำให้เกิดปัญหาติดตามมาคือ ปัญหาการว่างงาน ซึ่งจำเป็นที่จะต้องหาทางแก้ไขอย่างรีบด่วนต่อไป

บทที่ 3

การจัดการศึกษาด้านพณิชยการของกรมอาชีวศึกษา (พ.ศ. 2520 - 2529)

นับตั้งแต่ พ.ศ. 2503 เป็นต้นมา รัฐบาลได้ให้ความสนับสนุนการจัดการศึกษาด้านพณิชยการมากขึ้นจะเห็นได้ว่าระหว่าง พ.ศ. 2520 - 2529 นั้น มีการปรับปรุงและพัฒนาการศึกษาด้านพณิชยการในหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะในเรื่องค่านิยมของประชาชนที่หันมาศึกษาด้านพณิชยการเป็นจำนวนมากทำให้จำนวนผู้เรียนเพิ่มขึ้น แต่ในขณะเดียวกันปัญหาที่ตามมาก็คือ ปัญหาการว่างงาน ปัญหาคุณภาพของการศึกษา ซึ่งล้วนแต่เป็นผลที่เกี่ยวข้องจากการจัดการศึกษาด้านพณิชยการทั้งสิ้น อย่างไรก็ตามทางกรมอาชีวศึกษา ได้พยายามดำเนินการจัดการศึกษาด้านพณิชยการ ให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ รวมทั้งให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ซึ่งอาจแยกพิจารณาได้ดังนี้

สภาพแวดล้อมด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาด้านพณิชยการ

ในช่วงระหว่าง พ.ศ. 2520 - 2529 นี้ ได้มีการเปลี่ยนแปลงทางสภาพแวดล้อมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ซึ่งล้วนส่งผลต่อการจัดการศึกษาด้านพณิชยการทั้งสิ้นคือ

สภาพเศรษฐกิจ

หลังจากการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 - 3 (ระหว่าง พ.ศ. 2504 - 2519) และเมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 3 แล้วก็ได้มีการประเมินผลการพัฒนาดังกล่าว ปรากฏว่า แม้ผลผลิตและอัตราการเจริญทางเศรษฐกิจจะพัฒนาขึ้น แต่ยังต้องมีการปรับปรุงในส่วนที่เกี่ยวกับการกระจายรายได้ โอกาสและความเป็นธรรมในสังคมพร้อมทั้งเร่งรัดการพัฒนาเศรษฐกิจให้ก้าวหน้า สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมด้วย[1]

---

[1]ขัตติยา กรรณสูต "การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของไทย" การศึกษาแห่งชาติ 17 : 1 - 15 ธันวาคม 2524 - มกราคม 2525

ดังนั้น ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2520 - 2524 จึงมีจุดมุ่งหมายที่จะเร่งพัฒนาความเจริญทางเศรษฐกิจ การลงทุน การสร้างความเป็นธรรมในสังคม การสร้างงานในชนบท เพื่อให้เป็นลักษณะของชุมชนอุตสาหกรรม ในส่วนภูมิภาค มีการก่อสร้างโรงงาน บริษัทห้างร้านต่าง ๆ ที่ทำการติดต่อค้าขายทางธุรกิจต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศจำนวนมาก[1]

การพัฒนาในลักษณะที่ก้าวหน้าของเศรษฐกิจในระยะนี้ อาจมีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้นพบทรัพยากรภายในประเทศ เช่น การขุดพบแก๊สธรรมชาติ น้ำมันดิบ ใน พ.ศ. 2516[2] จึงมีผลทำให้มีการลงทุนด้านธุรกิจอุตสาหกรรมมากขึ้นประกอบกับรัฐบาล ได้สนับสนุนและประกาศนโยบายที่ชัดแจ้ง ต่อการส่งเสริมการลงทุนด้านอุตสาหกรรม โดยการให้หลักประกันแก่ผู้ลงทุน[3] ทำให้ภาวะเศรษฐกิจของประเทศดีขึ้นกว่าระยะก่อนหน้านั้น ซึ่งผลของการพัฒนาเศรษฐกิจอยู่ในอัตราร้อยละ 7 นับว่าสูงกว่าในช่วงที่ผ่านมา[4]

สำหรับผลที่เกิดขึ้นต่อการจัดการศึกษาด้านพณิชยการ ก็คือ จากการเร่งรัดขยายการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ทำให้ต้องมีการผลิตแรงงาน เพื่อรองรับการขยายตัวด้านเศรษฐกิจไปด้วย โดยเฉพาะในภาคอุตสาหกรรม และธุรกิจการบริการ ซึ่งพัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็ว และกรมอาชีวศึกษาก็เป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีหน้าที่ผลิตแรงงานด้านธุรกิจบริการด้วย จึงได้มีการขยายการศึกษาด้านพณิชยการออกไปทั่วประเทศอย่างกว้างขวาง

---

[1]กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ แผนพัฒนาอาชีวศึกษา ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2520 - 2524 ไม่ปรากฏเลขหน้า

[2]กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร ก/ป6/2518/3 "ภาวะเศรษฐกิจในไทยหลัง พ.ศ. 2517" การเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม 25 กรกฎาคม 2518

[3]กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร ก/ป6/2518/3 "ภาวะเศรษฐกิจในไทยหลัง พ.ศ. 2517" การเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม 9 ธันวาคม 2518

[4]สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับ 4 พ.ศ. 2520 - 2524 หน้า 62

ต่อมาในระหว่าง พ.ศ. 2525 - 2529 ซึ่งอยู่ในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 5 นั้น ปรากฏว่า ภาวะเศรษฐกิจของโลกซบเซาทั้งในด้านการขยายตัวของเศรษฐกิจและการค้าขายระหว่างประเทศ โดยมีสาเหตุมาจากวิกฤตการณ์น้ำมันระหว่าง พ.ศ. 2522 - 2523[1] เกิดการกีดกันทางการค้า อัตราดอกเบี้ยสูง ราคาสินค้าด้านเกษตรตกต่ำ ทำให้ภาวะเศรษฐกิจของประเทศไทยซบเซาไปด้วย คือมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจ และการส่งออกของผลิตภัณฑ์ต่ำกว่าเป้าหมาย เช่น การขยายตัวทางเศรษฐกิจนั้นตั้งเป้าหมายไว้ร้อยละ 6.6 ปรากฏว่าขยายตัวได้ ร้อยละ 4.4 แม้รัฐบาลจะยึดนโยบายการประหยัด และใช้วินัยทางการคลังอย่างเคร่งครัด เช่น มีการปรับราคาเงินบาทถึง 3 ครั้ง คือใน พ.ศ. 2524 จำนวน 2 ครั้ง และอีก 1 ครั้งใน พ.ศ. 2527 พร้อมกับได้มีการปรับอัตราการจัดเก็บภาษี แต่เนื่องจาก รายจ่ายของรัฐไม่ได้ชลอตัวลงเท่าที่ควร ทำให้การขาดดุลการคลังของรัฐ ยังอยู่ในอัตราค่อนข้างสูง คือตั้งแต่ พ.ศ. 2525 เป็นต้นมา ขาดดุลถึง 42,400 ล้านบาท ในระยะต่อมา ขาดทุนเฉลี่ย 35,000 ล้านบาทต่อปี จึงกล่าวได้ว่าในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 5 นี้ การขยายตัวทางเศรษฐกิจ มีแนวโน้มลดลงต่ำกว่าอดีตที่ผ่านมา ทำให้เกิดปัญหา เช่น การล้มละลายของสถาบันการเงิน และธุรกิจเอกชน เป็นต้น[2]

อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่าจากการดำเนินมาตราการต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการแก้ไขภาวะเศรษฐกิจ เพื่อป้องกันมิให้ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ลงไปกว่าที่เป็นอยู่ในภายภาคหน้าของรัฐบาล พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ชุดที่นายสมหมาย ฮุนตระกูล เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง นั้นถือว่าเป็นการกระทำที่ถูกต้องและไม่เคยมีรัฐบาลใด ยอมเสี่ยงทำมาก่อน เนื่องจากกลัวผลกระทบที่จะเกิดขึ้นทางการเมือง จะทำให้เสถียรภาพของรัฐบาลไม่มั่นคงนั่นเอง[3]

---

[1]เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม "นโยบายเศรษฐกิจของรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ พ.ศ. 2523 - 2529" สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 33 : 35 - 45 กันยายน - 5 ตุลาคม 2529

[2]สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับ 6 พ.ศ. 2530 - 2534 หน้า 29

[3]สมศักดิ์ ชูโต ประเทศไทยในทศวรรษ 1980 หน้า 113

และถึงแม้ผลที่ปรากฏขึ้นในขณะนั้นจะไม่เห็นชัดเจน แต่ก็มาปรากฏอย่างชัดเจน ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 6 ซึ่งภาวะเศรษฐกิจของไทยกระเตื้องขึ้นและส่งผลดีอย่างน่าพอใจ

จากสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นนี้ ส่งผลต่อการจัดการศึกษาด้านพณิชยการ ในลักษณะที่ว่าการจัดการศึกษาด้านพณิชยการจะต้องคำนึงถึงตลาดแรงงาน ตลอดจนการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานของรัฐบาลและเอกชน เพื่อให้เกิดคุณภาพทางการศึกษา ต้องปรับปรุงให้ก้าวหน้าทันต่อความเจริญของเทคโนโลยี ในทุก ๆ พื้นที่การศึกษาของประเทศเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา[1] ดังนั้นการจัดการศึกษาด้านพณิชยการในระยะนี้จึงให้ความสำคัญต่อคุณภาพทางการศึกษา และด้านการควบคุมการผลิตแรงงานให้สอดคล้องกันด้วย

จากสภาพการณ์ที่ผ่านมาในช่วงระหว่าง พ.ศ. 2520 - 2529 สามารถสรุปได้ว่าภาวะเศรษฐกิจของประเทศไทยนั้น มี 2 ลักษณะคือ

ระหว่าง พ.ศ. 2520 - 2524 เป็นช่วงของการฟื้นฟูเศรษฐกิจอัตราความเจริญทางเศรษฐกิจสูงขึ้น มีการลงทุนด้านอุตสาหกรรม ธุรกิจบริการมากขึ้น ดังนั้นจึงทำให้การจัดการศึกษาด้านพณิชยการ ทวีความสำคัญตามไปด้วยจะเห็นได้จากการขยายปริมาณการผลิตนักศึกษาที่เพิ่มขึ้นอย่างมาก ทั้งในภาครัฐบาลและเอกชน

สำหรับในช่วงหลังคือ ระหว่าง พ.ศ. 2525 - 2529 นั้น ปรากฏว่าภาวะเศรษฐกิจกลับชบเซาลงอีกครั้งหนึ่ง เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจโลกตกต่ำผลผลิตได้น้อย การค้าขายขาดดุลการค้า รัฐบาลต้องประกาศนโยบายให้ประชาชนช่วยกันประหยัด ดังนั้นผลที่ส่งถึงการจัดการศึกษาด้านพณิชยการ ก็คือปัญหาด้านการผลิตแรงงานกับการว่างงานที่จำเป็นต้องแก้ไขให้สมดุลย์กันในโอกาสต่อไป

สภาพการเมือง

สภาพการณ์ด้านการเมืองที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาด้านพณิชยการในระหว่าง พ.ศ. 2520 - 2529 นั้น สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ช่วง ตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ดังต่อไปนี้

---

[1]สุพรรณี ภูษาทอง ผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษา สระบุรี ผู้ให้สัมภาษณ์ อรสา ถาวรวงศ์สกุล ผู้สัมภาษณ์ ที่วิทยาลัยอาชีวศึกษาสระบุรี วันที่ 21 มิถุนายน 2531

ช่วงแรกระหว่าง พ.ศ. 2520-2524 เป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่สำคัญ กล่าวคือในปลาย พ.ศ.2520 เกิดการรัฐประหารยึดอำนาจรัฐบาลปฏิรูป ของนายธานินทร์ กรัยวิเชียร และรัฐบาลใหม่ภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรีพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันท์ ได้ผ่อนคลายความตึงเครียดทางการเมืองด้วยการเร่งรัดให้มีการร่างรัฐธรรมนูญเพื่อใช้ในการปกครองประเทศ จนสามารถจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกผู้แทนราษฎร ได้ในที่สุดเมื่อ พ.ศ.2522 ในสภาวะการณ์เช่นนี้ ได้เปิดโอกาสให้บรรดาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีบทบาทและมีอิทธิพลที่สำคัญ[1] ในการผลักดันให้กรมอาชีวศึกษาเพิ่มปริมาณการผลิตนักศึกษาด้านพณิชยการ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนที่กำลังนิยมการศึกษาด้านพณิชยการอย่างสูงในขณะนั้น

นอกจากนี้ตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 4 ระหว่าง พ.ศ. 2520 - 2524 ได้ระบุให้มีการขยายปริมาณการผลิตนักศึกษาของกรมอาชีวศึกษาให้มากขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตลอดจนแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520[2]

ดังนั้นจึงส่งผลกระทบต่อการผลิตนักศึกษาด้านพณิชยการของกรมอาชีวศึกษา ทำให้ปริมาณนักศึกษามีจำนวนสูงขึ้น

สำหรับในช่วงเวลาระหว่าง พ.ศ.2525-2529 นั้น ปรากฏว่ามีการเปลี่ยนคณะรัฐบาลถึง 3 ชุด ด้วยกันทำให้เปลี่ยนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการถึง 3 ครั้ง ดังนั้นผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อการจัดการศึกษาด้านพณิชยการ จึงเป็นไปในลักษณะที่ว่าเกิดความไม่คล่องตัวของระบบการบริหารงาน เพราะการเปลี่ยนผู้บริหารบ่อยเกินไปมีผลทำให้การทำงานของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาเป็นไปอย่างไม่ต่อเนื่อง ขึ้นอยู่กับความพอใจ ความสนใจ และการเห็นความสำคัญของรัฐบาลในแต่ละสมัยทำให้การจัดการศึกษาด้านพณิชยการไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร[3]

---

[1]อภิชัย พันธเสน และคนอื่น ๆ <u>การศึกษากับการมีงานทำ</u> หน้า 33

[2]ประยูร ศรีประสาธน์ "นโยบายการศึกษาในประเทศไทย ในรอบ 25 ปี" <u>การศึกษาแห่งชาติ</u> 18 : 88 - 117 ธันวาคม 2526 - มกราคม 2527

[3]สุวิทย์ อัตถากร ศึกษานิเทศก์กรมอาชีวศึกษา ผู้ให้สัมภาษณ์ อรสา ถาวรวงศ์สกุล ผู้สัมภาษณ์ที่หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมอาชีวศึกษา วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2529

สภาพสังคม

ผลจากการตื่นตัวในเรื่องประชาธิปไตยเบ่งบาน ในระหว่าง พ.ศ. 2516 - 2519 ได้ต่อเนื่องมาในสมัยนี้ด้วย นั่นคือประชาชนมีการตื่นตัวในเรื่องสิทธิเสรีภาพทั้งทางด้านความเป็นอยู่ การศึกษา การทำงาน และสังคมไทยในช่วงระหว่าง พ.ศ. 2520 - 2529 ก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงในหลาย ๆ ด้าน เช่น การย้ายถิ่นของประชาชน จากชนบทเข้ามาในชุมชนเมืองใหญ่ ๆ เพื่อทำงานตามโรงงานอุตสาหกรรม และธุรกิจการบริการต่าง ๆ ซึ่งสร้างขึ้นจำนวนมากทั้งนี้เนื่องมาจากนโยบายการพัฒนาเมืองต่าง ๆ ในแต่ละภูมิภาคของประเทศทำให้การคมนาคม และเทคโนโลยีต่าง ๆ เจริญขึ้น ประชาชนสามารถติดต่อและเคลื่อนย้ายได้สะดวกขึ้น[1] มีผลทำให้ในชนบทขาดแคลนแรงงาน และเกิดปัญหาความแออัด การขาดแคลนที่อยู่อาศัย ปัญหาการว่างงาน ปัญหายาเสพติด ปัญหาอาชญากร ติดตามมาในชุมชนต่าง ๆ

นอกจากนี้ปัญหาการเพิ่มของประชากรยังเป็นปัญหาที่สำคัญอยู่ เพราะอัตราการเพิ่มยังคงอยู่ในอัตราค่อนข้างสูง จึงต้องมีมาตราการคุมกำเนิดประชากร ในช่วง พ.ศ. 2520 - 2529 รัฐบาลได้ตั้งเป้าหมายการคุมกำเนิดประชากร จากร้อยละ 2.5 ใน พ.ศ. 2519 เป็นร้อยละ 1.5 ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 นี้ อย่างไรก็ตามจากจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นจำนวนมากนั้น จัดเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาทางสังคมขึ้น ทั้งในด้านการศึกษา การดำรงชีวิต และการทำงาน ดังจะเห็นได้จากเหตุการณ์ต่าง ๆ เช่น การเดินขบวนประท้วงในเรื่อง โอกาสทางการศึกษา การประท้วงเรื่องอุดมการณ์ทางการเมือง การปกครอง การประท้วงเรียกร้องค่าแรงเพิ่มขึ้น เป็นต้น

จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในช่วงระหว่าง พ.ศ. 2520 - 2529 นี้ เป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่าประเทศไทยกำลังเผชิญกับปัญหาความสับสน การเปลี่ยนแปลงในหลาย ๆด้าน ซึ่งล้วนแต่ต้องอาศัยหลักการระยะเวลาวิธีดำเนินการแก้ไข และความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในสังคม ที่เกิดขึ้นให้บรรลุไปด้วยดีในทุก ๆ ด้าน

---

[1]สมศักดิ์ ฐูโต ประเทศไทยในทศวรรษ 1980 หน้า 25 - 26

สำหรับในด้านที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาด้านพณิชยการนั้น เป็นไปในลักษณะที่ว่า เมื่อจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นพร้อม ๆ กับค่านิยมทางการศึกษาด้านพณิชยการได้เพิ่มขึ้นด้วย เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางระบบเศรษฐกิจดังกล่าวแล้ว ทำให้ตลาดแรงงานมีความต้องการแรงงานด้านพณิชยการมากขึ้น ดูตารางที่ 17 หน่วยงานที่มีหน้าที่ผลิตแรงงาน เช่น กรมอาชีวศึกษา จึงต้องเร่งสนองตอบความต้องการของประชาชนด้วยการเปิดรับนักศึกษาจำนวนมากขึ้น และเปิดแผนกพาณิชย์ขึ้นทั่วทุกภาคของประเทศ เป็นต้น แต่หลังจาก พ.ศ. 2525 เป็นต้นมา ปรากฏว่าผู้สำเร็จการศึกษาประสบปัญหาการว่างงานในสาขาต่าง ๆ ทั้งทางด้านวิชาสามัญ วิชาชีพ ซึ่งรวมทั้งผู้ที่จบการศึกษาด้านพณิชยการด้วย ดังตาราง 12 หน้า 101 ดังนั้นรัฐบาลจึงได้ทำการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ขึ้นในช่วงกลางแผนคือ ในระหว่าง พ.ศ. 2526 - 2527[1] โดยมุ่งให้หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในภาครัฐบาล และเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาของประเทศ โดยเฉพาะทางด้านวิชาชีพให้จัดการศึกษา เพื่อตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของตลาดแรงงาน และสภาพทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง กรมอาชีวศึกษาจะต้องมุ่งลดช่องว่างระหว่างโรงเรียนกับโรงงานลง[2] กล่าวคือ ต้องส่งเสริมจัดการศึกษาให้สอดคล้องต่อความต้องการของตลาดแรงงาน และเน้นคุณภาพของการศึกษามากขึ้น

จากสภาพการณ์ด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในระหว่าง พ.ศ. 2520 - 2529 สามารถสรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่เกิดขึ้นนั้น มีความสัมพันธ์และเกี่ยวเนื่องโดยตลอด ซึ่งล้วนส่งผลต่อการจัดการศึกษาด้านพณิชยการทั้งสิ้น คือสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจในขณะนั้น ได้กระตุ้นให้การจัดการศึกษาด้านพณิชยการขยายตัวออกไปอย่างกว้างขวาง ส่วนทางด้านการเมืองนั้นก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่ง ที่เป็นตัวกำหนดการจัดการศึกษาด้านนี้ ดังจะเห็นได้ว่ารัฐบาลทุกคณะต่างให้ความสนใจและส่งเสริมการจัดการศึกษาด้านพณิชยการ

---

[1]สนอง จันทนินทร "ปรับแผนการศึกษา ทิศทางสู่การมีงานทำ" <u>เศรษฐกิจและสังคม</u> 2 : 30 - 36 มีนาคม - เมษายน 2527

[2]<u>ค.</u>

โดยเฉพาะการขยายสถานศึกษาและการเพิ่มปริมาณนักศึกษาซึ่งทำให้เปอร์เซนต์การว่างงานของผู้สำเร็จการศึกษาสูงขึ้น ในขณะเดียวกันจากสภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคมก็เป็นแรงกระตุ้นอีกประการหนึ่งที่ทำให้กรมอาชีวศึกษาต้องดำเนินการจัดการศึกษาในด้านนี้ เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมด้วย นั่นคือ การเพิ่มปริมาณผู้เรียน สถานศึกษา และปรับปรุงคุณภาพของการศึกษา ให้ทันสมัยและเป็นที่ยอมรับของตลาดแรงงาน

นโยบายในการจัดการศึกษาด้านพณิชยการ (พ.ศ. 2520 - 2529)

สำหรับนโยบายในการจัดการศึกษาด้านพณิชยการของกรมอาชีวศึกษา ในระหว่าง พ.ศ. 2520 - 2529 ได้ยึดหลักในการจัดการศึกษา จากนโยบายของรัฐบาล แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ

1. นโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาล

ในระหว่าง พ.ศ. 2520 - 2529 นับเป็นช่วงเวลาที่รัฐบาลคณะต่าง ๆ ให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาด้านพณิชยการมากขึ้น โดยเฉพาะในช่วง พ.ศ.2520 - 2524 นั้น ปรากฏว่า รัฐบาลมุ่งส่งเสริมและขยายการศึกษาด้านนี้ ทั้งในและนอกระบบ[1] โดยให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ความเสมอภาคทางการศึกษา และโอกาสในการทำงานด้วย คือ

ระหว่างวันที่ 8 ตุลาคม 2519 - 20 ตุลาคม 2520 เป็นรัฐบาลชุดที่มี นายธานินทร์ กรัยวิเชียร เป็นนายกรัฐมนตรี มีนโยบายที่ถือว่าการจัดการศึกษาเป็นหน้าที่หลักของรัฐบาล จะปฏิรูปการศึกษา ให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ จะสนับสนุนการอาชีวศึกษาเป็นพิเศษ ให้สอดคล้องกับเอกลักษณ์ของชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์[2]

---

[1]ประยูร ศรีประสาธน์ "นโยบายการศึกษาไทย ในรอบ 25 ปี" การศึกษาแห่งชาติ 18 : 88 - 117 ธันวาคม 2526 - มกราคม 2527

[2]วันทนา เลิศสินไทย นโยบายการจัดการศึกษา และการขยายการศึกษาภาคบังคับของประเทศไทย พ.ศ. 2503 - 2520 หน้า 219

ระหว่างวันที่ 11 พฤศจิกายน 2520 - 2 มีนาคม 2523 เป็นรัฐบาล พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันท์ มีนโยบายทางด้านการศึกษาคือ จะเน้นการศึกษาในชนบท เพื่อการอาชีพเป็นสำคัญ และถือหลักกระจายอำนาจ การบริหาร พร้อมกับนำเอาวิธีการ และเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ในการพัฒนาการศึกษา[1]

สำหรับในช่วงเวลาตั้งแต่ พ.ศ. 2523 มาจนถึง พ.ศ. 2529 ปรากฏว่ามีการเปลี่ยนแปลงตัวผู้รวมรัฐบาลถึง 3 ครั้ง แต่ไม่เคยมีการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ดังนั้นแม้รายละเอียดในนโยบายการจัดการศึกษาจะมีความแตกต่างกันบ้าง แต่หลักการสำคัญยังคงเหมือนเดิม จึงขอกล่าวโดยสรุปดังนี้คือ

รัฐบาลจะจัดการศึกษาที่เน้นด้านการประกอบอาชีพ พัฒนาคุณภาพชีวิต ประชาชน สนับสนุนการศึกษาต่อ ส่งเสริมการฝึกอาชีพ เพื่อให้มีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพ ดังนั้นรัฐบาลจึงมุ่งส่งเสริมการขยายการศึกษาทั้งด้านปริมาณ และคุณภาพ เพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม[2] จะเห็นได้จากการที่รัฐบาลได้จัดให้มีการปรับแผนการศึกษาขึ้นใน พ.ศ. 2527 โดยตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจปรับแผนพัฒนาการศึกษา ในระหว่าง พ.ศ. 2527 - 2529 และส่งเสริมงานแนะแนวการศึกษา[3] เพื่อให้สอดคล้องกับโอกาสในการมีงานทำ

กล่าวได้ว่านโยบายการจัดการศึกษาด้านพณิชยการของรัฐบาลนั้น สามารถแบ่งได้เป็น 2 ระยะคือ ระหว่าง พ.ศ. 2520 - 2524 เป็นช่วงของการสนับสนุน ส่งเสริม ขยายการผลิตนักศึกษา จัดเป็นนโยบายที่มุ่งตอบสนองต่อความต้องการของนักการเมือง

---

[1]ประยูร ศรีประสาธน์ "นโยบายการศึกษาไทย ในรอบ 25 ปี" การศึกษาแห่งชาติ 18 : 88 - 117 ธันวาคม 2526 - มกราคม 2527

[2]เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสริธรรม "นโยบายเศรษฐกิจของรัฐบาล พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ พ.ศ. 2523 - 2529" สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 33 : 35 - 43 กันยายน - ตุลาคม 2529

[3]สนอง ทันทินทร "ปรับแผนการศึกษา ทิศทางสู่การมีงานทำ" เศรษฐกิจและสังคม 2 : 30 - 36 มีนาคม - เมษายน 2527

ผู้หวังผลประโยชน์และอำนาจของแต่ละฝ่าย รวมทั้งเพื่อผลประโยชน์ต่อการขยายงานของฝ่ายบริหารการศึกษาด้วย[1]

สำหรับในช่วงระหว่าง พ.ศ. 2525 - 2529 นั้น ปรากฏว่าประชาชนนิยมศึกษาด้านพณิชยการกันมากขึ้น ทำให้ปัญหาการว่างงานทวีความรุนแรงขึ้น รัฐบาลจึงได้ปรับนโยบายในการจัดการศึกษาใหม่โดยเน้นคุณภาพด้วยการสนับสนุนให้นำวิธีการทางเทคโนโลยีมาใช้มากขึ้น พร้อมกับตรึงกำลังการผลิตนักศึกษา นับจาก พ.ศ. 2525 เป็นต้นมา รัฐบาลมุ่งจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและการทำงานมากขึ้น

จากนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาลระหว่าง พ.ศ. 2520 - 2529 นั้น กล่าวโดยสรุปแล้ว มุ่งที่จะสนับสนุน ส่งเสริมการจัดการศึกษาด้านพณิชยการ ทั้งสิ้น และมีความแตกต่างกันในรายละเอียด คือในระยะแรกเป็นการมุ่งขยายจัดการศึกษาอย่างกว้างขวาง และเริ่มให้ความสำคัญต่อการตรึงกำลังการผลิตและคุณภาพของการศึกษาให้มีมาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานในระยะเวลาต่อมา

2. <u>นโยบายการจัดการศึกษาในแผนการศึกษาชาติ ฉบับ พ.ศ. 2520</u>

นับจากการปฏิรูปการศึกษาใน พ.ศ. 2518 เป็นต้นมาวงการศึกษาของประเทศไทยได้ตื่นตัวมีการเปลี่ยนแปลงหลักการและวิธีการในการดำเนินการการจัดการศึกษาที่ต่างไปจากสมัยก่อน โดยคำนึงถึงลักษณะสภาพที่แท้จริงของสังคมไทยมากขึ้น ดังนั้นคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ จึงได้จัดการร่างแผนการศึกษาชาติขึ้นอีก 1 ฉบับ คือแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2520 โดยประกาศใช้ใน พ.ศ. 2521 มีจุดมุ่งหมายที่ต้องการจัดการศึกษาให้เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกันตลอดชีวิต[2] มุ่งเสริมสร้างคุณภาพของพลเมือง ให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข สนับสนุนการศึกษาด้านพณิชยการ และการฝึกอาชีพให้สอดคล้อง

---

[1]สนอง จันทนินทร "ปรับแผนการศึกษา ทิศทางสู่การมีงานทำ" <u>เศรษฐกิจและสังคม</u> 2 : 30 - 36 มีนาคม - เมษายน 2527

[2]โกสินทร์ รังสยาพันธ์ "การศึกษากับสังคมเศรษฐกิจและการเมือง" <u>วิทยาจารย์</u> 85 : 18 - 24 มิถุนายน 2530

กับภาวะทางเศรษฐกิจ และสังคม นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามาร่วมในการรับภาระจัดการศึกษาด้านพณิชยการ ภายในขอบเขตพระราชบัญญัติที่รัฐบาลกำหนด

สำหรับด้านระบบการศึกษาได้มีการเปลี่ยนแปลงใหม่คือ ในด้านเนื้อหาสาระได้จัดกระบวนการเรียนรู้ให้มีประโยชน์มากขึ้น ในทุกระดับการศึกษา เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษาแต่ละระดับ สามารถดำรงชีพ ได้ด้วยความมั่นใจในความรู้ ความสามารถของตน[1] เช่น การจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษามุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพที่เหมาะสมกับวัย ความสนใจ และความถนัด ให้รู้จักเลือกอาชีพที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ระดับ คือ มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย ส่วนการศึกษาด้านพณิชยการ ได้เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีระยะเวลา 3 ปี มุ่งฝึกให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ ความรู้ ความชำนาญ ที่จะนำไปใช้ปฏิบัติ และประกอบอาชีพได้ นอกจากนี้ยังเปิดสอนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ซึ่งใช้เวลา 2 ปี ด้วย

แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2520 นี้ แตกต่างไปจากแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2503 เป็นอย่างมาก เช่น จุดมุ่งหมายนั้น มุ่งให้ความสำคัญต่อสภาพความเป็นไปของสังคมไทยมากขึ้น ไม่เป็นการลอกแบบนโยบายการจัดการศึกษา หรือค่านิยมทางการศึกษามาจากต่างประเทศ[2] ดังเช่นแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2503 นับว่าเป็นผลดีต่อการพัฒนาการศึกษาของประเทศมากขึ้น

3. <u>นโยบายการจัดการศึกษาในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ</u>

ในระหว่าง พ.ศ. 2520 - 2524 นี้ เป็นระยะที่มีการเปลี่ยนแปลงในด้านของเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศ ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายในการจัด

---

[1]ประยูร ศรีประสาธน์ "สาระสำคัญบางประการในแผนการศึกษาแห่งชาติ" <u>สภาการศึกษาแห่งชาติ</u> 11 : 109 - 119 เมษายน - พฤษภาคม 2520

[2]สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ <u>รายงานการสัมมนาเรื่องระบบค่านิยมไทย</u> หน้า 45

การศึกษาด้านพณิชยการด้วยคือ การจัดการศึกษาต้องมุ่งคำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนในส่วนรวมมากขึ้น ทั้งด้านโอกาสในการศึกษาและความเจริญด้านวิชาการ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ จึงกำหนดนโยบายที่เน้นปรับปรุงเนื้อหาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้มีโครงสร้างของหลักสูตรที่จบในตัวเอง และเน้นในเรื่องการฝึกปฏิบัติมากขึ้น

สำหรับในระหว่าง พ.ศ. 2525 - 2529 นโยบายการจัดการศึกษาในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ มุ่งที่จะเร่งรัดพัฒนาการศึกษา ทั้งในด้านปริมาณ และคุณภาพ ให้เหมาะสมกับสภาพของสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ให้การศึกษาเป็นตัวเสริมสร้างบุคลิก ความสามารถของบุคคลให้มีความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพ[1] เพื่อให้เป็นแรงงานที่มีคุณภาพต่อไป

โดยสรุปแล้วนโยบายการจัดการศึกษาในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ระหว่าง พ.ศ. 2520 - 2529 นี้ ได้ยึดหลักการมาจากนโยบายการศึกษาของรัฐบาล และนโยบายการศึกษาจากแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 คือมุ่งจัดการศึกษา โดยคำนึงถึงความเป็นธรรม ความเท่าเทียมกันในเรื่องโอกาสทางการศึกษา[2] เน้นความสำคัญที่ว่า การศึกษาเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกันตลอดชีวิต จึงเน้นการศึกษาทั้งในและนอกระบบโรงเรียน มุ่งให้ผู้ศึกษาด้านพณิชยการสามารถประกอบอาชีพได้ภายหลังจบการศึกษาแล้ว โดยถือว่าการศึกษานั้นเป็นการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม จึงมีการปฏิรูประบบการศึกษา จากระบบเดิมที่มีการศึกษา ในชั้นประถมศึกษาตอนต้น 4 ปี ชั้นประถมศึกษาตอนปลาย 3 ปี มัธยมศึกษาตอนต้น 3 ปี มัธยมศึกษาตอนปลาย 2 ปี มาเป็นประถมศึกษา 6 ปี มัธยมศึกษาตอนต้น 3 ปี และมัธยมศึกษาตอนปลาย 3 ปี ซึ่งนับว่าเป็นการลดความเหลื่อมล้ำด้านโอกาสทางการศึกษาระหว่างสายวิชาชีพ และสายสามัญลงด้วย

---

[1]สมศักดิ์ คงเที่ยง "นโยบายการศึกษาไทย" รามคำแหงฟาราม 10 : 37 - 46 ฉบับพิเศษ พ.ศ. 2528

[2]ชัตติยา กรรณสูต "การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของไทย" การศึกษาแห่งชาติ 17 : 1 - 25 ธันวาคม 2524 - มกราคม 2525

4. นโยบายการจัดการศึกษาด้านพณิชยการของกรมอาชีวศึกษา

ในระหว่าง พ.ศ. 2520 - 2529 นั้น กรมอาชีวศึกษาได้วางแผนนโยบายในการจัดการศึกษาด้านพณิชยการ โดยยึดหลักการสำคัญของแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2520 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับ 4 - 5 และแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับ 4 - 5 โดยสามารถสรุปนโยบายของกรมอาชีวศึกษาเป็น 2 ระยะ คือ

ระหว่าง พ.ศ. 2520 - 2524 กรมอาชีวศึกษามีนโยบายในการจัดการศึกษาด้านพณิชยการ ในลักษณะที่ว่าการศึกษาวิชาชีพเป็นการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม จึงเน้นจัดการศึกษาให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สภาพสังคมและหลักการปฏิรูปการศึกษา[1] เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษามีคุณภาพและประกอบอาชีพได้ โดยเฉพาะด้านการพาณิชย์ การบริการทางธุรกิจ โดยจะขยายการจัดการศึกษาในระดับกลาง คือระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง มุ่งรับผู้จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ประมาณร้อยละ 60 ให้เข้าศึกษาต่อในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง เพื่อให้ได้สัดส่วนกับจำนวนนักเรียน ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เปิดแผนกพณิชยการในสถานศึกษาส่วนภูมิภาค จำนวน 10 แห่ง เพื่อมิให้นักศึกษาหลั่งไหลเข้ามาในส่วนกลางมากเกินไป

สำหรับนโยบายการจัดการศึกษาของกรมอาชีวศึกษา ในระหว่าง พ.ศ. 2525 - 2529 นั้น มุ่งที่จะปรับปรุงและตรึงกำลังการผลิตนักศึกษา[2] เพื่อเป็นการดำเนินการในการที่จะจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งในด้านคุณภาพ และปริมาณกำลังการผลิต ปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน เช่น นำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการเรียนการสอน รวมทั้งสนับสนุนให้บริษัท ห้างร้านเอกชนต่าง ๆ เข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษาด้วย นอกจากนี้ยังมุ่งอบรมคุณธรรมของครูผู้สอนและนักศึกษา

---

[1] กรมอาชีวศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ แผนพัฒนาอาชีวศึกษา ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2520 - 2524 ไม่ปรากฏเลขหน้า

[2] กรมอาชีวศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ แผนพัฒนาอาชีวศึกษาในช่วงปลายแผน พ.ศ. 2527 - 2529 หน้า 7

เพื่อให้เป็นพลเมืองดีของสังคมด้วย กรมอาชีวศึกษา ตระหนักดีว่า ในสังคมปัจจุบัน มีปัญหาด้านจริยธรรมอยู่มาก ประกอบกับแรงงานด้านวิชาชีพ เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ ดังนั้นการส่งเสริมและปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และสร้างค่านิยมในการทำงานให้กับนักศึกษาของกรมอาชีวศึกษาจะช่วยให้เขาเหล่านั้น สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข[1]

จากนโยบายการจัดการศึกษาด้านพณิชยการของกรมอาชีวศึกษาในระหว่าง พ.ศ. 2520 - 2529 นั้น สรุปได้ดังนี้

1. มุ่งขยายการจัดการศึกษาด้านพณิชยการในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงไปทั่วประเทศ

2. พัฒนาการศึกษาทั้งในด้านคุณภาพ และปริมาณการผลิตให้สอดคล้องกับภาวะความต้องการของตลาดแรงงาน

3. มุ่งอบรมและส่งเสริมให้คณะครู และนักศึกษาของกรมอาชีวศึกษา มีคุณธรรมและจริยธรรมที่ดี

การวางนโยบายการจัดการศึกษาของกรมอาชีวศึกษานั้น ได้อาศัยหลักการและแนวทางจากสภาพการณ์ต่าง ๆ ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจสังคม เพื่อให้สามารถวางนโยบายการศึกษาได้อย่างเหมาะสม และช่วยให้การศึกษาได้มีส่วนร่วมพัฒนาความเจริญของประเทศด้วย ดังข้อความที่ว่าการศึกษามีหน้าที่ช่วยพัฒนากำลังคน ให้มีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม[2]

การที่จะดำเนินการจัดการศึกษาให้ได้ผลตามนโยบายที่วางไว้นั้น จำเป็นต้องมีการบริหารงานที่ดีได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในภาครัฐบาลและเอกชนด้วย หากทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำงานไม่ให้ความร่วมมือกันอย่างเต็มที่แล้ว นโยบาย

---

[1]กรมอาชีวศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ แผนพัฒนาอาชีวศึกษาในช่วงปลายแผน พ.ศ. 2527 - 2529 หน้า 108

[2]กองเผยแพร่การศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ งานพัฒนาการศึกษา หน้า 80

ที่วางไว้ ก็จะไม่มีความหมายอะไรเป็นเพียงหลักการที่วางไว้ บนแผ่นกระดาษเท่านั้น

การดำเนินการจัดการศึกษาด้านพณิชยการของกรมอาชีวศึกษา (พ.ศ. 2520 - 2529)

ในช่วงระหว่าง พ.ศ. 2520 - 2529 หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบดำเนินการจัดการศึกษาด้านพณิชยการ คือกองวิทยาลัยอาชีวศึกษา และกองวิทยาลัยเทคนิค กรมอาชีวศึกษา ซึ่งได้ดำเนินการจัดการศึกษาในด้านต่าง ๆ คือ

1. การขยายสถานศึกษาและการเพิ่มจำนวนนักศึกษา

การดำเนินการจัดการศึกษาด้านพณิชยการ ในระหว่าง พ.ศ. 2520 - 2524 ยังคงเน้นในเรื่องของปริมาณนักศึกษา เพื่อสนองความต้องการของสังคมที่มีความนิยมศึกษาด้านพณิชยการมากขึ้น กรมอาชีวศึกษามีสถานศึกษาที่เปิดทำการสอนด้านพณิชยการโดยตรง คือ วิทยาลัย 7 แห่ง โรงเรียน 1 แห่ง คณะบริหารธุรกิจในวิทยาลัยเทคนิค 4 แห่ง แผนกพณิชยการในวิทยาลัยอาชีวศึกษา และโรงเรียนเทคนิคอีก 12 แห่ง[1] ขณะเดียวกัน ใน พ.ศ. 2521 ทางกรมอาชีวศึกษา ได้ดำเนินการโอนวิทยาลัยระดับแนวหน้า ของกรมอาชีวศึกษา จำนวน 28 แห่ง ไปอยู่กับวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา ในจำนวนนี้มีวิทยาลัยพณิชยการจำนวน 4 แห่ง ซึ่งทำให้จำนวนนักศึกษาของกรมอาชีวศึกษาลดลง

ใน พ.ศ. 2521 - 2522 ได้เปิดการศึกษาแผนกพณิชยการ ระดับ ปวช. ขึ้นในวิทยาลัยอาชีวศึกษาและวิทยาลัยเทคนิค รวม 15 แห่ง เช่น ที่สงขลา ประจวบคีรีขันธ์ อ่างทอง ปทุมธานี ฯลฯ พร้อมกับได้เปิดแผนกวิชาบริหารธุรกิจด้านการบัญชี การธนาคารและธุรกิจ การเงิน เลขานุการและการตลาด ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค (ปวท.) ที่วิทยาลัยเทคนิคอินทราชัย วิทยาลัยอาชีวศึกษาธนบุรี วิทยาลัยอาชีวศึกษาพิษณุโลก และที่โรงเรียนเกษตรกรรมลำพูน เปิดสอนสาขาธุรกิจเกษตร ส่วนโรงเรียนสารพัดช่างนั้นจัดตั้งขึ้นปีละ 1 แห่ง

---

[1]กรมอาชีวศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ แผนพัฒนาอาชีวศึกษาฉบับ 4 พ.ศ. 2520 - 2524 ไม่ปรากฏเลขหน้า

พ.ศ. 2523 ได้ดำเนินการโครงการศูนย์ฝึกวิชาชีพ (Area Vocational Centers) โดยมีจุดประสงค์คือ

1. เป็นแหล่งจัดการสอนและฝึกวิชาชีพแก่นักเรียนทั้งของรัฐบาลและเอกชน เพื่อสนองนโยบายตามแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2520

2. จัดในลักษณะหลักสูตรระยะสั้น เปิดสอนตามเขตการศึกษา 12 เขต รวม 12 ศูนย์ แต่ละศูนย์จะรับนักเรียนได้ประมาณ 300 - 500 คน ดำเนินการโดยใช้เงินกู้จากธนาคารโลก[1]

นอกจากนี้ ยังเปิดการศึกษาระดับ ปวท. ขึ้นที่วิทยาลัยเทคนิคโพธารามด้วย และได้มีการแบ่งส่วนราชการ กรมอาชีวศึกษาใหม่ หน่วยงานที่รับผิดชอบจัดการศึกษาด้านพณิชยการ คือ กองวิทยาลัยอาชีวศึกษาและกองวิทยาลัยเทคนิค[2]

สำหรับใน พ.ศ. 2523 ได้เพิ่มการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิคขึ้นมาด้วย จำนวนนักศึกษาที่จบในสาขาบริหารธุรกิจ และธุรกิจเกษตร 564 คน จัดเป็นการศึกษาระดับใหม่ของกรมอาชีวศึกษาที่ทางกรมอาชีวศึกษามีโครงการจะขยายการศึกษาระดับนี้ออกไปทั่วประเทศ ต่อมาใน พ.ศ. 2524 มีสถานศึกษาที่เปิดสอนวิชาพณิชยการ 63 แห่ง แบ่งเป็นโรงเรียนอาชีวศึกษา 7 แห่ง วิทยาลัยอาชีวศึกษา 31 แห่ง วิทยาลัยพณิชยการ 3 แห่ง โรงเรียนสารพัดช่าง 11 แห่ง ศูนย์ฝึกวิชาชีพ 6 แห่ง[3] และได้เปิดหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค (ปวท.) ขึ้น ในวิทยาลัยเทคนิค 5 แห่ง เช่น ที่

---

[1]กรมอาชีวศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ รายงานประจำปี 2522 หน้า 21

[2]"พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ" ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่มที่ 97 ตอนที่ 39 ลงวันที่ 11 มีนาคม 2523 หน้า 7

[3]กองแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, กระทรวงศึกษาธิการ รายงานการศึกษา พ.ศ. 2524 หน้า 97

วิทยาลัยเทคนิคจันทบุรี ลำพูน ตรัง พร้อมกับวิทยาลัยอาชีวศึกษาอีก 7 แห่ง โดยทำการสอนในภาคเรียนที่ 2 ของปีการศึกษา 2524 คือที่วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่ ลำปาง นครราชสีมา สระบุรี เป็นต้น

กรมอาชีวศึกษา ยังมีโครงการจัดตั้งวิทยาลัยเทคนิคตามอำเภอใหญ่ ๆ ในแต่ละจังหวัด ทั้งนี้เพื่อสนองเรื่องความเสมอภาคทางการศึกษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยจะรับนักเรียน ม.ศ. 3 ประมาณร้อยละ 11 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมดที่จบในแต่ละปีเข้าเรียนโดยเริ่มที่จังหวัดอุบลราชธานี เชียงใหม่ และนครศรีธรรมราช[1]

ส่วนการดำเนินการจัดการศึกษาด้านอาคารสถานที่ และจำนวนนักศึกษา ใน พ.ศ. 2525 นั้น กรมอาชีวศึกษา ยังคงมีนโยบายมุ่งสนองความต้องการด้านการศึกษาของประชาชน ได้ทำการขยายการจัดการศึกษาด้านพณิชยการ โดยเปิดสอนแผนกพาณิชย์ ในวิทยาลัยเทคนิค วิทยาลัยอาชีวศึกษา ในระดับ ปวช. ปวท. และ ปวส. ทั่วประเทศ นอกจากนี้ยังได้จัดตั้งโครงการศูนย์ฝึกวิชาชีพ โดยยืมเงินจากธนาคารโลก จำนวน 99,960,000 บาท และจากงบประมาณ รวมเป็นเงิน 237,800,000 บาท จำนวน 12 ศูนย์[2] จัดตั้งขึ้นตามเขตการศึกษาทั้ง 12 เขต เพื่อทำการสอนฝึกวิชาชีพให้กับนักศึกษาตลอดจนประชาชนทั่วไป[3] เฉพาะใน พ.ศ. 2525 นี้ จะจัดตั้งขึ้น 4 แห่ง คือที่จังหวัดนครศรีธรรมราช สุรบุรี กาญจนบุรี และศรีสะเกษ

พ.ศ. 2526 เป็นอีกระยะหนึ่งที่กรมอาชีวศึกษา ยังคงดำเนินการขยายปริมาณการผลิตนักศึกษา ในสาขาพณิชยการ ได้ดำเนินการจัดตั้งโครงการศูนย์ฝึกวิชาชีพอีก 3 เขต คือ ศูนย์ฝึกวิชาชีพ ที่จังหวัดนครปฐม ตรัง นครนายก และยังวางแผนปรับปรุงส่งเสริม

---

[1] กรมอาชีวศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ รายงานประจำปี 2522 หน้า 21

[2] อาทร จันทวิมล การจัดการศึกษาวิชาชีพเพื่อคุณภาพ หน้า 7

[3] กรมอาชีวศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ รายงานประจำปี 2525 หน้า 107

ศูนย์การฝึกวิชาชีพ ออกไปอีกในงบประมาณ 10,907,700 บาท เพื่อจัดซื้อครุภัณฑ์[1] ที่จำเป็นต่าง ๆ เป็นต้น เพื่อพัฒนาให้สถานศึกษาของกรมอาชีวศึกษามีคุณภาพ แต่เนื่องจากเกิดวิกฤตการณ์ด้านเศรษฐกิจ และเกิดปัญหาการว่างงานของผู้สำเร็จการศึกษาด้านอาชีวศึกษาสูงถึงร้อยละ 26.7 ทำให้รัฐบาลมีการเคลื่อนไหว ปรับปรุงนโยบายในการจัดการศึกษาเพื่อเน้นในเรื่องของการมีงานทำ[2] ส่วนใน พ.ศ. 2527 เนื่องจากการปรับแผนพัฒนาการศึกษาในช่วงปลายแผน ระหว่าง พ.ศ. 2527 - 2529 โดยมุ่งจัดการศึกษาให้มีลักษณะเป็นการศึกษาเพื่ออาชีพที่แท้จริง เน้นคุณภาพมากกว่าปริมาณ ดังนั้นทางกรมอาชีวศึกษา จึงสนองตอบนโยบายของรัฐบาล โดยการให้สถานศึกษาทุกแห่งในสังกัดจัดตั้งศูนย์ข้อมูลเพื่ออาชีพและตลาดแรงงานขึ้น เพื่อประโยชน์ในการจัดเก็บและบริการการใช้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษา[3] และได้ตั้งกำลังการผลิตนักศึกษาด้านพณิชยการ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ดังกล่าว

สำหรับในระหว่าง พ.ศ. 2528 - 2529 นั้น จะขอกล่าวควบคู่กันไป ทั้งนี้เนื่องจากเป็นระยะในช่วงปลายแผนพัฒนาการศึกษา ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 - 2528) ประกอบกับอยู่ในระยะเริ่มต้นของการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพของการศึกษาวิชาชีพอย่างจริงจัง ดังนั้นในด้านการขยายสถานศึกษาและจำนวนนักศึกษา ดังเช่นเคยทำมาตลอดจึงต้องชะงักลง มีการจัดตั้งโรงเรียนสารพัดช่างไกลกังวล ที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพียงแห่งเดียวเพื่อเป็นการสนองนโยบายตรึงกำลังการผลิตการศึกษาด้านพณิชยการของรัฐบาล ดังจะเห็นได้จากจำนวนนักศึกษาที่ลดลงหลังจาก พ.ศ. 2527 เป็นต้นมาจากภาพประกอบ 3

---

[1] กรมอาชีวศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ รายงานประจำปี 2526 หน้า 64

[2] กรมอาชีวศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ 95 ปี กระทรวงศึกษาธิการ หน้า 72

[3] สุพรรณี ภูษาทอง ผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสระบุรี ผู้ให้สัมภาษณ์ อรสา ถาวรวงศ์สกุล ผู้สัมภาษณ์ ที่วิทยาลัยอาชีวศึกษาสระบุรี วันที่ 21 มิถุนายน 2531

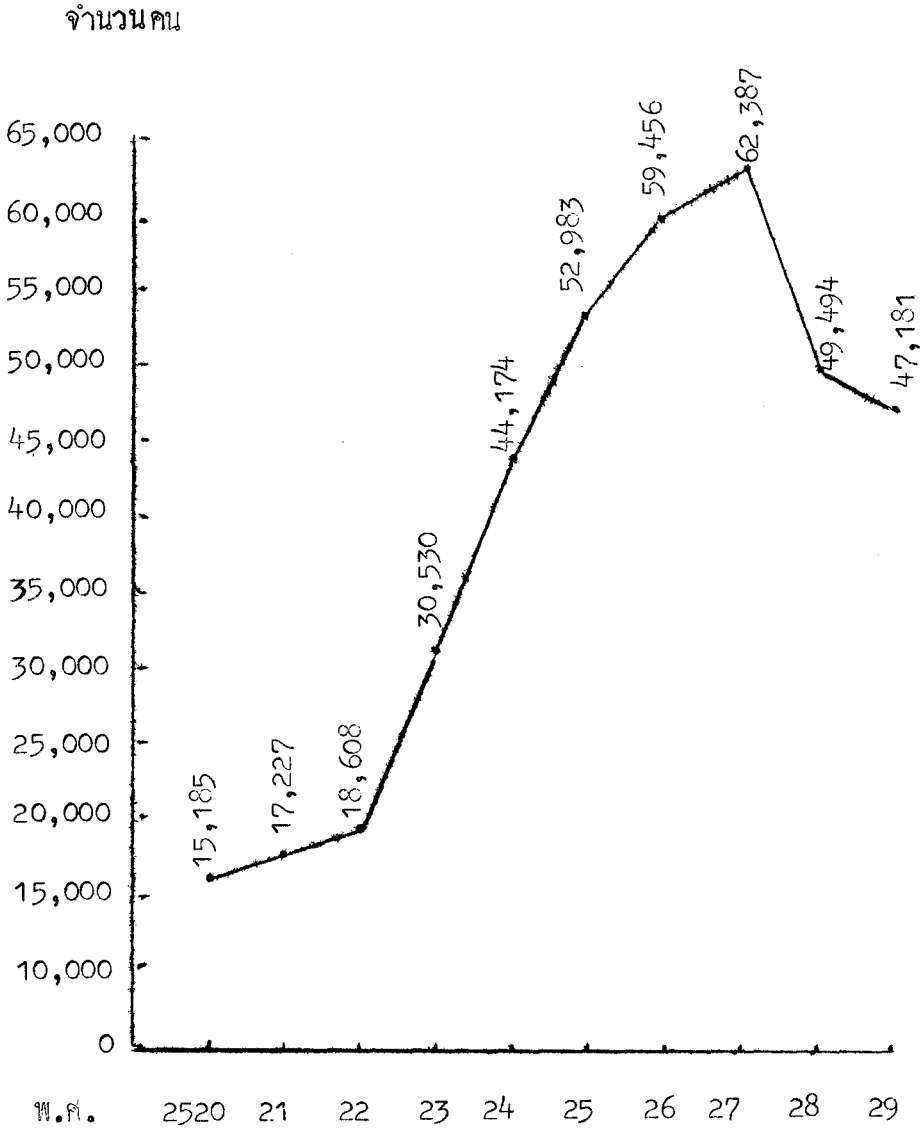

ที่มา สรุปจาก 1. กองแผนงาน, กรมอาชีวศึกษา รายงานประจำปี 2520 - 2528

2. กองแผนงาน, กรมอาชีวศึกษา สถิติอาชีวศึกษา 2529

ภาพประกอบ 3 กราฟ จำนวนนักศึกษาด้านพณิชยการระหว่าง พ.ศ. 2520 - 2529

จากภาพประกอบ 3 แสดงให้เห็นถึงปริมาณของนักศึกษาด้านพณิชยการระหว่าง พ.ศ. 2520 - 2529 จะเห็นว่าในระหว่าง พ.ศ. 2520 - 2527 จำนวนนักศึกษาสูงขึ้นโดยตลอดทุกปีสำหรับใน พ.ศ. 2527 นั้น กรมอาชีวศึกษาได้ทำการปรับแผนการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการตลาดแรงงาน ดังนั้นใน พ.ศ. 2528 และ 2529 จำนวนนักศึกษาจึงลดลง

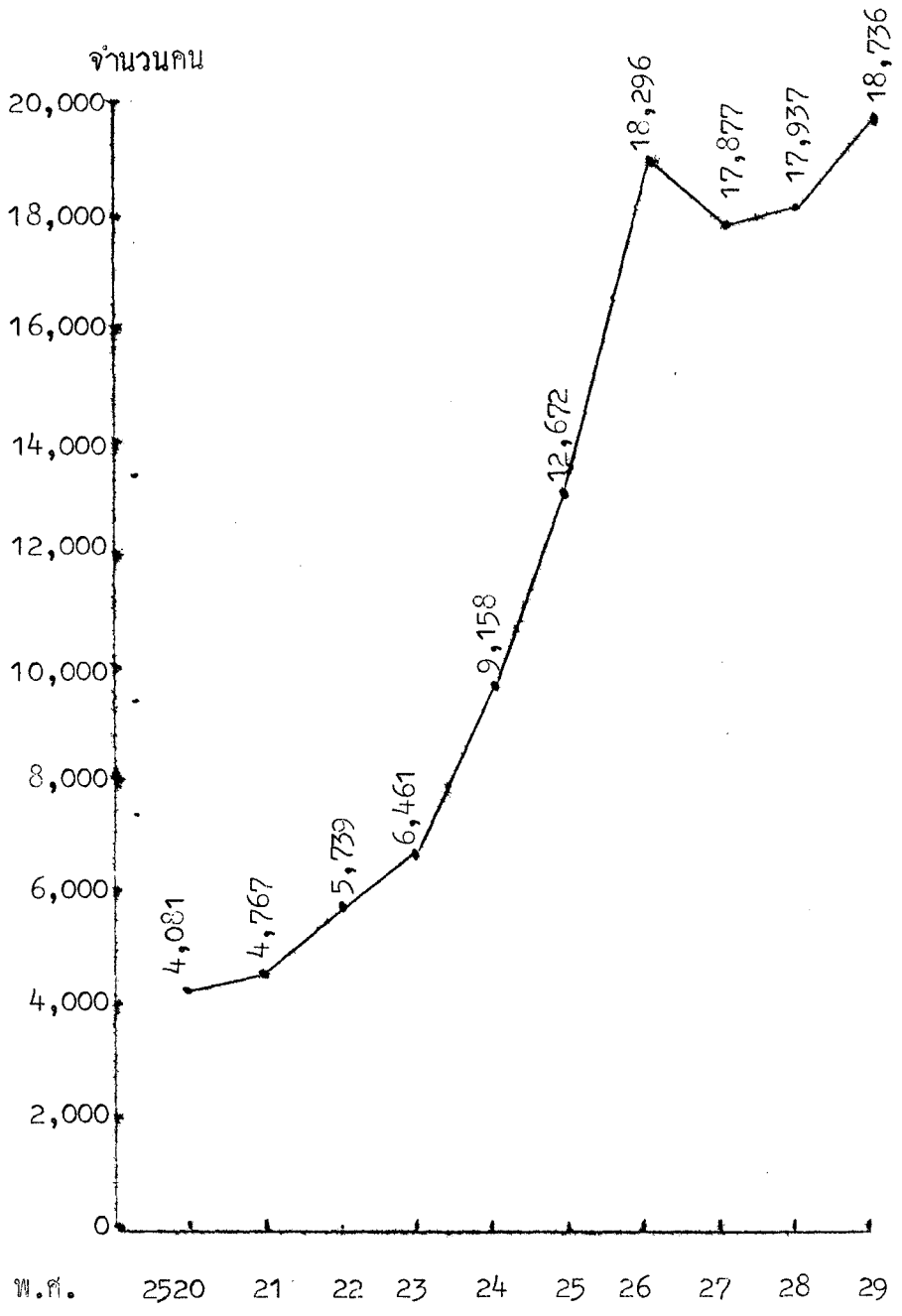

ที่มา สรุปจาก 1. กองแผนงาน กรมอาชีวศึกษา รายงานประจำปี 2520 - 2528

2. กองแผนงาน กรมอาชีวศึกษา สถิติอาชีวศึกษา พ.ศ. 2529

ภาพประกอบ 4 กราฟ จำนวนนักศึกษาสาขาพณิชยการที่สำเร็จการศึกษาระหว่าง พ.ศ. 2520 - 2529

จากภาพประกอบ 4 แสดงให้เห็นถึงจำนวนนักศึกษาสาขาพณิชยการที่สำเร็จการศึกษาจาก พ.ศ. 2520 - 2529 ใน พ.ศ. 2520 จำนวนนักศึกษาน้อยที่สุดเพราะกรมอาชีวศึกษาโอนสถานศึกษาด้านพาณิชย์ไปอยู่กับกรมเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาถึง 4 แห่ง ดังกล่าวแล้ว และในปีต่อมาทางกรมอาชีวศึกษาจึงได้เปิดสอนด้านพาณิชย์ขึ้นทั่วประเทศ ดังจะเห็นได้จากปริมาณผู้สำเร็จการศึกษาสูงขึ้นจนถึง พ.ศ. 2527 ที่มีการปรับแผนการศึกษาด้วยการหรึงกำลังการผลิตนักศึกษาด้านพาณิชย์ดังจะเห็นได้จากจำนวนที่ใกล้เคียงกันระหว่าง พ.ศ. 2528 - 2529

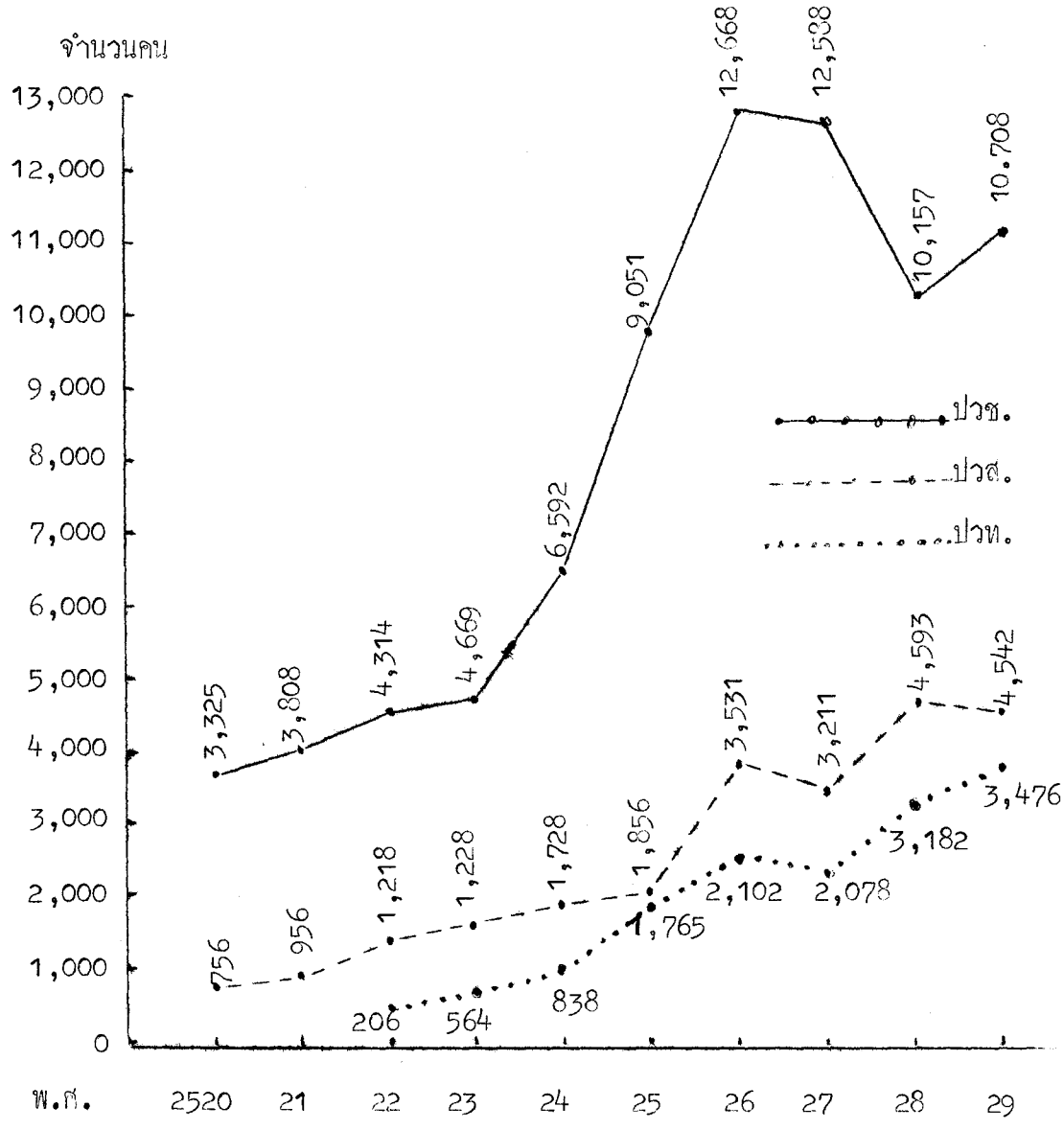

ที่มา สรุปจาก 1. กองแผนงาน, กรมอาชีวศึกษา รายงานประจำปี 2520 - 2528

2. กองแผนงาน, กรมอาชีวศึกษา สถิติอาชีวศึกษา พ.ศ. 2529

ภาพประกอบ 5 กราฟ จำนวนนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาด้านพณิชยการระดับต่าง ๆ ระหว่าง พ.ศ. 2520 - 2529

จากภาพประกอบ 5 แสดงให้เห็นจำนวนนักศึกษาในระดับต่าง ๆ คือหลักสูตรการศึกษาระดับ ปวช. ปวท. ปวส. จะเห็นได้ว่า ระดับ ปวช. เป็นระดับการศึกษาที่มีจำนวนนักศึกษาสูงสุดในแต่ละปี ส่วนในช่วงปรับแผนการศึกษาจึงไม่เพิ่มขึ้นดังแต่ก่อน สำหรับระดับ ปวท. และ ปวส. มีจำนวนนักศึกษาที่ใกล้เคียงกัน เพราะจัดเป็นการศึกษาในระดับวิชาชีพเทคนิคเช่นกัน

2. <u>การปรับปรุง พัฒนาหลักสูตร และการยกระดับการศึกษา</u>

กรมอาชีวศึกษาได้ดำเนินการปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพของสังคม และเศรษฐกิจมากขึ้น ขณะเดียวกันก็ได้ทำการยกระดับการศึกษา ด้านพณิชยการ โดยการเปิดทำการสอนในหลักสูตรระดับต่าง ๆ มากขึ้น เพื่อเป็นการบริการสังคม และพัฒนาคุณภาพของการศึกษาให้ก้าวหน้าต่อไป

ก. <u>การยกระดับการศึกษา</u>

เพื่อให้การอาชีวศึกษา เป็นการผลิตแรงงานระดับกลางอย่างแท้จริง ทางกรมอาชีวศึกษาจึงได้ทำการยกระดับการศึกษา โดยการปรับปรุงฐานะของสถานศึกษาให้สูงขึ้น คือใน พ.ศ. 2523 สถานศึกษาทุกแห่งของกรมอาชีวศึกษาได้รับการยกระดับเป็นวิทยาลัยทั่วประเทศ[1] และยังเปิดสอนในหลักสูตรที่ผลิตแรงงานระดับกลาง อาทิ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค (ปวท.) หลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้จัดตั้งศูนย์ฝึกวิชาชีพ เพื่อบริการด้านการศึกษาวิชาชีพต่อนักศึกษา นักเรียน และประชาชนทั่วไป จะเห็นได้ว่า แม้กรมอาชีวศึกษาจะโอนสถานศึกษาระดับประกาศนียบัตรเทคนิคชั้นสูงให้อยู่ในความควบคุมของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาใน พ.ศ. 2521 แล้วก็ตามแต่ก็ไม่ได้ทอดทิ้งในการพัฒนาและยกระดับการศึกษาด้านวิชาชีพกลับส่งเสริมและพัฒนายกฐานะการศึกษาวิชาชีพให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ

---

[1]วิชัย สงวนพงศ์ หัวหน้างานฝ่ายบริหารสถานศึกษา กองวิทยาลัยเทคนิค ผู้ให้สัมภาษณ์ อรสา ถาวรวงศ์สกุล ผู้สัมภาษณ์ ที่กองวิทยาลัยเทคนิค กรมอาชีวศึกษา วันที่ 19 เมษายน 2531

ข. การปรับปรุงหลักสูตร

ภายหลังจากที่มีการประกาศใช้แผนการศึกษาชาติ ฉบับ พ.ศ. 2520 แล้วปรากฏว่าการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนได้มีการพัฒนาไปด้วย คือ มีการเพิ่มเนื้อหาในภาคปฏิบัติและวิชาชีพมากขึ้น พร้อม ๆ กับได้เปิดทำการสอนในหลักสูตรใหม่หลายประเภทดังรายละเอียดคือ

หลักสูตรระดับ ปวช.

ระหว่าง พ.ศ. 2520 - 2523 หลักสูตรที่ใช้สอนในแผนกพาณิชย์ ระดับ ปวช. ก็คือ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พ.ศ. 2520 ซึ่งเปิดโอกาสให้นักเรียนแผนกสามัญศึกษาที่สำเร็จการศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มาศึกษาต่อเป็นเวลา 1 ปี เมื่อสำเร็จก็จะได้รับวุฒิประกาศนียบัตรวิชาชีพ เช่นเดียวกับนักเรียนที่เรียนในสาขาวิชาชีพโดยตรง โดยจัดแผนการเรียนดังนี้ สาขาวิชาบัญชี เรียนวิชาบัญชี และวิชางานสำนักงานเป็นวิชาหลัก สาขาวิชาเลขานุการ เรียนวิชาชวเลขไทย และงานสำนักงาน และสาขาวิชาการขาย เรียนวิชาการขายและการโฆษณา พร้อมกับวิชางานสำนักงาน เป็นวิชาหลัก ทั้ง 3 สาขานี้ต้องเรียนวิชาสัมพันธ์ คือภาษาอังกฤษธุรกิจ ภาษาไทยธุรกิจ ภาษาต่างประเทศ (เลือก) มรรยาทและการสมาคม กฎหมายพาณิชย์ พลศึกษา ควบคู่ไปด้วย[1]

ในระยะต่อมา เพื่อให้การศึกษาด้านพณิชยการนี้มีความสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม จึงต้องปรับปรุงหลักสูตรใหม่ใน พ.ศ. 2524 โดยมุ่งสนองต่อการรับนักเรียนในระดับ ม.ศ. 3 ที่ตกค้างจากการศึกษาระบบเดิม (4-3-3-2)[2] และนักเรียนที่สำเร็จระดับ ม.3 ในระบบการศึกษาใหม่ (6 : 3 : 3)[3] ให้มีโอกาสเรียนต่อในระดับ ปวช. พร้อมกัน

---

[1]อนุกรมการเอกสารแนะแนวการศึกษา, กรมอาชีวศึกษา แนะแนวการศึกษาต่อวิชาชีพ ปีการศึกษา 2522 หน้า 19

[2]คือชั้นประถมศึกษาตอนต้น 4 ปี ประถมศึกษาตอนปลาย 3 ปี มัธยมศึกษาตอนต้น 3 ปี และมัธยมศึกษาตอนปลาย 2 ปี ในสายวิชาชีพจะเรียน 3 ปี คือระดับ ปวช.

[3]ชั้นประถมศึกษาตอนต้น 6 ปี มัธยมศึกษาตอนต้น 3 ปี และมัธยมศึกษาตอนปลาย 3 ปี ทั้งในวิชาสามัญและวิชาชีพ

จึงจัดหลักสูตรเป็นระบบเปิดใช้การวัดผลระบบหน่วยกิต จัดเป็นหลักสูตรที่ประกอบด้วยการจัดประสบการณ์ในการเรียนรู้ให้นักเรียนได้เรียน เพื่อพัฒนาความสามารถทั่วไปที่บุคคลควรมี และความสามารถพิเศษ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วย[1] ดังรายละเอียดคือ การแบ่งแผนการเรียนเป็นหมวดวิชาต่าง ๆ เช่น หมวดวิชาแกนวิชาชีพสามัญ เช่น ภาษาไทย สังคมศึกษา สุขศึกษา หมวดวิชาสัมพันธ์ เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์พณิชยกรรม ภาษาอังกฤษธุรกิจ หมวดวิชาเลือกเสรี อาจเป็นวิชาชีพ หรือวิชาสามัญก็ได้แล้วแต่ผู้เรียน และหมวดวิชาชีพบังคับ มี 4 กลุ่ม คือกลุ่มวิชาเลขานุการ กลุ่มวิชาบัญชี กลุ่มวิชาการขาย และกลุ่มวิชาการสื่อสารธุรกิจ

แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรแล้วก็ตาม แต่จำนวนวิชาสามัญยังคงมีอยู่มากกว่าที่ควรจะเป็น ซึ่งนับเป็นความบกพร่องของการจัดหลักสูตร[2] และกว่ากรมอาชีวศึกษาจะทำการปรับปรุงหลักสูตรใหม่ ก็เป็นระยะเวลานานถึง 6 ปี คือได้เปลี่ยนแปลงจัดทำหลักสูตร ปวช. 30 ขึ้นใหม่ ใน พ.ศ. 2528 เพื่อเน้นด้านภาคปฏิบัติ และการฝึกหัด ทฤษฎีวิชาชีพให้มากขึ้น ซึ่งคาดว่าคงจะส่งผลให้การศึกษาด้านพณิชยการมีคุณภาพมากขึ้น

<u>หลักสูตรระดับ ปวท.</u>

เนื่องจากในแต่ละปีมีผู้สำเร็จชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เป็นจำนวนมากที่ไม่มีโอกาสได้เข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย และนักเรียนเหล่านี้เป็นผู้มีความรู้ในด้านวิชาสามัญเป็นอย่างดีแล้ว แต่ความรู้ในด้านวิชาชีพยังไม่เพียงพอที่จะประกอบอาชีพส่วนตัวหรือเข้าทำงานตามหน่วยงานต่าง ๆ ได้ ทำให้เกิดการว่างงานขึ้น เพื่อให้แรงงานเหล่านี้ มีความมั่นคงในการประกอบอาชีพ และไม่สูญเปล่าทางการศึกษา กรมอาชีวศึกษาจึงได้เปิดหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิคขึ้นใน พ.ศ. 2522 ใช้ระยะเวลาเรียน 2 ปี โดยเริ่มเปิด

---

[1]จรูญ ผาสุวรรณ "หลักสูตรแบบหน่วยกิต" <u>แนะแนวการศึกษาต่อวิชาชีพ ปีการศึกษา 2522</u> หน้า 55 - 56

[2]นิโคลัส เบนเนต <u>การศึกษาในประเทศด้อยพัฒนา</u> แปลโดย อรรณพ พงษ์วาท หน้า 223

แผนกบริหารธุรกิจในสถานศึกษาดังต่อไปนี้ วิทยาลัยเทคนิคอินทราชัย วิทยาลัยอาชีวศึกษาธนบุรี วิทยาลัยอาชีวศึกษาพิษณุโลก และโรงเรียนเกษตรกรรมลำพูน ซึ่งเปิดในสาขาธุรกิจการเกษตร

สำหรับลักษณะของหลักสูตรระดับ ปวท. นี้มีการจัดเนื้อหาการเรียนการสอนเน้นหนักไปทางด้านวิชาชีพมากขึ้น เพื่อให้นักศึกษามีความรู้ และทักษะที่เพียงพอแก่การประกอบอาชีพ วิชาที่เปิดสอนคือ วิชาการตลาด การบัญชี การเลขานุการ การเงินและการธนาคาร หลักสูตรมีความยืดหยุ่น เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการจัดการสอน เช่น อาจสอนทั้งวันหรือจะสอนรวมในวันเสาร์ก็ได้ ตามแต่สถานศึกษาเห็นสมควร เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกเวลาเรียนได้ ภายในกำหนดเวลา 6 ปี จากระยะเวลาของหลักสูตร 2 ปี เป็นการศึกษาในระบบเปิด[1]

นอกจากนี้ในระยะต่อมาทางกรมอาชีวศึกษาได้เปิดทำการสอนระดับ ปวท. ในภาคนอกเวลาด้วย อย่างไรก็ตามปรากฏว่าการศึกษาในระดับนี้ยังไม่เป็นที่นิยมมากเท่ากับในระดับ ปวส. เมื่อเทียบจากจำนวนผู้มาสมัครเรียน ดังนั้น จึงจำเป็นที่ทางกรมอาชีวศึกษาจะต้องหาวิถีทางแก้ไขและปรับปรุงให้การศึกษาในระดับ ปวท. นี้ มีคุณภาพ และเป็นที่นิยมของประชาชนต่อไปโดยเฉพาะในเรื่องของหลักสูตร ต้องทันสมัย และมีคุณภาพ

<u>หลักสูตรระดับ ปวส.</u>

การจัดหลักสูตรการเรียนในระดับ ปวส. นี้เป็นหลักสูตรระดับวิชาชีพที่เน้นด้านฝีมือหรือทักษะใช้เวลา 2 ปี เป็นหลักสูตรที่สามารถจบในตัวเองได้ ให้โอกาสผู้ที่ทำงานแล้วมาศึกษาต่อ[2] เนื้อหาหลักสูตรการเรียนการสอนจะเน้นทางด้านวิชาชีพ เพื่อให้นักศึกษามีคุณภาพในการประกอบอาชีพ วิชาที่เปิดสอน เช่น การบัญชี การตลาด การเลขานุการ

---

[1]กรมอาชีวศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ <u>รายงานประจำปี 2522</u> หน้า 15

[2]วิเวก ปางพุฒิพงศ์ "หลักสูตรวิชาชีพของอาชีวศึกษา" <u>พัฒนาหลักสูตร</u> 26 : 26 - 28 มิถุนายน 2526

การเงินและการธนาคาร การประชาสัมพันธ์ การโฆษณา การโรงแรม การท่องเที่ยว หนังสือพิมพ์ คอมพิวเตอร์ เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าสาขาวิชาที่เปิดสอนนี้ เป็นสาขาที่ทันสมัย และตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน ปัญหาจึงอยู่ที่ว่า การเรียนการสอนสามารถจัดให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพมากเพียงใด

3. <u>การปรับปรุงการเรียนการสอน</u>

กรมอาชีวศึกษา ได้ทำการปรับปรุงด้านการเรียนการสอนดังต่อไปนี้คือ

1. จัดอบรมครู ในสาขาต่าง ๆ เช่น อบรมครูสอนวิชาพิมพ์ดีด วิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ วิชาบริหารธุรกิจ เพิ่มจำนวนครูผู้สอนให้มากขึ้น การอบรมนี้ ดำเนินการโดยหน่วยศึกษานิเทศก์ ศูนย์ที่ 3 ซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณวิทยาลัยอาชีวศึกษาเสาวภา รับผิดชอบการฝึกอบรมและพัฒนาการศึกษาด้านพณิชยการ คหกรรม และศิลปหัตถกรรม โดยเฉพาะทางหลักสูตร การเรียน การสอน การทำอุปกรณ์ การวิจัยทางวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษาใหม่ ๆ

2. จัดทำใบงานและเอกสารให้ครูใช้สอน ในวิชาที่มีการปฏิบัติ เพื่อให้เด็กเกิดทักษะในการทำงาน และเพื่อให้เป็นมาตรฐานในการเรียนการสอน โดยทั่วไปและจัดอบรมวิธีการใช้ใบงานด้วย[1]

3. ดำเนินงานตามโครงการอาสาสมัครจากต่างประเทศ ซึ่งจะมีชาวต่างชาติเข้ามาช่วยสอนด้านภาษา เช่น ที่วิทยาลัยพณิชยการธนบุรี พณิชยการเชตุพน พณิชยการบางนา ในระหว่าง พ.ศ. 2522 - 2523 ในการดำเนินการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนดังกล่าวนี้ได้รับความร่วมมือจากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา ด้วยการช่วยเหลือทางวัสดุ อุปกรณ์ ตลอดจนด้านบุคลากร

---

[1]กรมอาชีวศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ <u>รายงานประจำปีกรมอาชีวศึกษา 2525</u> หน้า 35

4. จัดตั้งนโยบายอาชีวะครบวงจร ขึ้นใน พ.ศ. 2528 โดยมุ่งเน้นให้การอาชีวศึกษาเป็นหลักหรือแนวทางในการพัฒนาคุณภาพคนนั่นคือ การอาชีวศึกษาจะสอนให้ผู้เรียนเป็นผู้มีทักษะ ความชำนาญความคิดสร้างสรรค์ จนสามารถผลิตผลต่าง ๆ ได้อย่างมีคุณภาพและสามารถนำไปบริการต่อชุมชนได้[1] แนวทางสำคัญ คือคิดเป็น ทำเป็น ขายเป็น บริการเป็น โดยเฉพาะด้านพณิชยการนั้น ได้ทำการส่งนักศึกษาเข้าฝึกงานตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น ในสถานศึกษาของกรมอาชีวศึกษาตามสหกรณ์ บริษัทห้างร้านสรรพสินค้า เช่น ห้างโรบินสันเป็นต้น[2]

5. จัดตั้งศูนย์ข้อมูล ขึ้นเพื่อทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของการเก็บข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการอาชีพ และตลาดแรงงาน เป็นตัวกลางที่จะช่วยประสานความสัมพันธ์ระหว่างตลาดแรงงาน และสถานศึกษา ในเรื่องที่เกี่ยวกับนักศึกษา ตลาดแรงงาน บุคลากรงบประมาณ ครุภัณฑ์ อาคารสถานที่ ข้อมูลหลักสูตรและแผนการเรียน[3]

6. ส่งเสริมการบริการแนะแนวการศึกษา และการทำงานทางกรมอาชีวศึกษาได้ส่งเสริมให้สถานศึกษาทุกแห่งของกรมอาชีวศึกษา จัดตั้งบริการแนะแนวการศึกษา และการทำงาน โดยให้การสนับสนุนอย่างมาก เพื่อให้บริการแนะแนวนี้เป็นตัวกลางในการช่วยจัดหางานแก่นักศึกษาด้วย

7. ส่งเสริมให้มีการคัดเลือกสถานศึกษาดีเด่น เพื่อยกย่องให้เกียรติแก่สถาบันและเป็นกำลังใจต่อบุคลากร ผู้ทำงานของสถานศึกษาในการร่วมแรงกาย แรงใจพัฒนาให้สถานศึกษามีคุณภาพ และได้มาตรฐานที่ดีพอแก่ความต้องการของตลาดแรงงาน

---

[1]บรรจง ชูสกุลชาติ "อาชีวศึกษาครบวงจร" 95 ปี กระทรวงศึกษาธิการ หน้า 73

[2]อาทร จันทวิมล "อาชีวศึกษาครบวงจร" กฤษฎีพระราชทานกรมอาชีวศึกษาประจำปี 2528 หน้า 44

[3]ปรีชา ทัพพะกุล ณ อยุธยา ผู้ช่วยผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคคอนเมือง ผู้ให้สัมภาษณ์ อรสา ถาวรวงศ์สกุล ผู้สัมภาษณ์ ที่วิทยาลัยอาชีวศึกษาสระบุรี วันที่ 20 มีนาคม 2531

8. ส่งเสริมด้านคุณธรรมและจริยธรรมของครู นักศึกษา ด้วยการจัดให้มีการเรียนการสอนด้านจริยธรรม และมรรยาทต่าง ๆ ของชาวไทย ตลอดจนจัดการอบรมครูผู้สอนอยู่เป็นประจำ เพื่อให้บุคลากรของกรมอาชีวศึกษาเป็นบุคคลที่มีคุณค่าของสังคมสืบไป

นอกจากนี้ยังได้ทำการอบรมหัวหน้าก่องต่าง ๆ เพื่อพิจารณาแบ่งหน่วยงานในสถานศึกษา ใน พ.ศ. 2523 ด้วย ปรากฏว่า การศึกษาด้านพณิชยการนั้นได้ถูกจัดไว้ในลักษณะต่อไปนี้

(1) สถานศึกษาที่สอนด้านพณิชยการ คณะบริหารธุรกิจ จะมีแผนกต่าง ๆ คือ

แผนกวิชาการบัญชี

แผนกวิชาการบริหารงานสำนักงาน

แผนกวิชาการตลาด

แผนกวิชาการโฆษณา

แผนกวิชาการจัดการ

แผนกวิชาการธนาคารและธุรกิจการเงิน

แผนกวิชาการบริหารงานพัสดุ

แผนกวิชาการธุรกิจโรงแรม

แผนกวิชาการเลขานุการ

แผนกวิชาการขาย

แผนกวิชาการบริหารงานบุคคล

แผนกวิชาการธุรกิจศึกษา

(2) สถานศึกษาประเภทสาขาช่าง คณะวิชาพาณิชย์ จะประกอบด้วยแผนกวิชาต่าง ๆ คือ

แผนกวิชาบัญชี

แผนกวิชาธุรกิจ

แผนกวิชาพิมพ์ดีด[1]

---

[1]กรมอาชีวศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ กรมอาชีวศึกษา 2522 - 2525 หน้า 54 - 60

ผลของการจัดการศึกษาด้านพณิชยการ (พ.ศ. 2520 - 2529)

จากการดำเนินการจัดการศึกษาด้านพณิชยการของกรมอาชีวศึกษา ในระหว่าง พ.ศ. 2520 - 2529 นั้น ได้ปรากฏผลดังต่อไปนี้คือ

ปริมาณของนักศึกษาและจำนวนสถานศึกษาที่เปิดสอนด้านพณิชยการ ยังคงเพิ่มอยู่ในระดับสูง โดยเฉพาะระหว่าง พ.ศ. 2520 - 2526 ทั้งนี้เป็นผลมาจากการขยายตัวของการศึกษาด้านพณิชยการ ตามความนิยมของประชาชน และจากการเปลี่ยนระบบการศึกษาใหม่ ทำให้มีนักศึกษาที่สำเร็จชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นพร้อมกัน 2 ระบบ จึงทำให้จำนวนผู้ศึกษาและสำเร็จการศึกษาด้านพณิชยการ มีปริมาณสูง ขณะเดียวกันด้านเอกชนก็ทำการขยายการศึกษาด้านพณิชยการออกไปอย่างมาก โดยเปิดโรงเรียนพณิชยการขึ้นจำนวนมากทั่วประเทศ ทำให้มีนักศึกษาด้านพณิชยการที่สำเร็จการศึกษาในแต่ละปีเป็นจำนวนสูง ดังตารางข้างล่างนี้

ตาราง 10 จำนวนนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาด้านพณิชยการในสถานศึกษาของกรมอาชีวศึกษา และสถานศึกษาของเอกชนระหว่าง พ.ศ. 2520 - 2529

หน่วย : คน

พ.ศ.	จำนวนนักศึกษาของกรมฯ	จำนวนนักศึกษาของเอกชน	รวม
2520	4,081	15,458	19,539
2521	4,764	19,435	24,199
2522	5,739	26,328	32,067
2523	6,461	46,768	53,229
2524	9,158	42,394	51,552
2525	12,672	44,094	56,766
2526	18,296	77,306	95,602
2527	17,877	60,456	78,333

ตาราง 10 (ต่อ)

หน่วย : คน

พ.ศ.	จำนวนนักศึกษาของกรมฯ	จำนวนนักศึกษาของเอกชน	รวม
2528	17,932	49,494	67,426
2529	18,736	47,181	65,917

ที่มา สรุปจาก 1. กรมอาชีวศึกษา รายงานประจำปีกรมอาชีวศึกษา พ.ศ. 2521 - 2529
2. คณะกรรมการจัดการศึกษาเอกชน รายงานประจำปี 2521 - 2529
3. สำนักงานสถิติแห่งชาติ ประมวลข้อมูลสถิติที่สำคัญของประเทศไทย พ.ศ. 2529

จากตาราง 10 จะเห็นได้ว่า กรมอาชีวศึกษาผลิตนักศึกษาในปริมาณที่น้อยกว่าภาคเอกชนมาก แต่เมื่อเทียบกับอัตราของการมีงานทำในตลาดแรงงานแล้ว ก็สมควรที่กรมอาชีวศึกษาจะต้องลดปริมาณการผลิตนักศึกษาด้านพณิชยการลง ซึ่งจะได้กล่าวโดยละเอียดในเรื่องปัญหาการว่างงาน

สำหรับในด้านการจัดการเรียนการสอนนั้นกล่าวได้ว่า กรมอาชีวศึกษาได้พยายามปรับปรุงเพิ่มคุณภาพในการจัดการศึกษาโดยตลอด เช่น จัดตั้งศูนย์ฝึกวิชาชีพ การร่างหลักสูตรขึ้นใหม่ทุกระดับการศึกษา ตลอดจนการสร้างงานคุณภาพ เช่น อาชีวศึกษาครบวงจร เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ล้วนแสดงให้เห็นถึงความพยายามและการเอาใจใส่ของกรมอาชีวศึกษาต่อการจัดการศึกษาด้านพณิชยการ เพื่อให้มีคุณภาพและสามารถมีส่วนร่วมพัฒนาความเจริญของประเทศได้ อย่างไรก็ตามในการดำเนินการจัดการศึกษานี้ก็ยังมีปัญหาเกิดขึ้นหลายประการ คือ

1. คุณภาพทางการเรียนการสอน

หลังจากการประกาศใช้แผนการศึกษาชาติฉบับ พ.ศ. 2520 โฉมหน้าการศึกษาได้เปลี่ยนแปลงไปทั้งในด้านจุดมุ่งหมาย และตัวระบบการศึกษา สิ่งเหล่านี้มีผลต่อการจัดการศึกษาด้านพณิชยการโดยตรง ทำให้กรมอาชีวศึกษาต้องปรับปรุงระบบการจัดการศึกษาเสียใหม่คือ จัดการศึกษาหลักสูตร ปวท. หลักสูตรระยะสั้น ศูนย์ฝึกวิชาชีพ พร้อม ๆ กับต้องปรับปรุงหลักสูตรในระบบเดิม คือระดับ ปวช. และปวส. เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพของสังคม[1] โดยกรมอาชีวศึกษาได้แก้ไขหลักสูตรในระดับต่าง ๆ ให้มีภาคปฏิบัติ และวิชาชีพมากขึ้น เช่น ในระดับ ปวช. ได้ปรับปรุงให้เรียนวิชาชีพเพิ่มเติม เป็นวิชาในภาคบังคับ 6 วิชา คือธุรกิจทั่วไป พิมพ์ดีดไทย 1 บัญชี 1 - 2 การขาย เศรษฐศาสตร์ผู้บริโภค สำหรับวิชาเลือก คือพิมพ์ดีดไทย เอกสารทางธุรกิจ

อย่างไรก็ตาม เนื้อหาในหลักสูตรระดับต่าง ๆ ยังต้องปรับปรุงต่อไปให้ทันสมัยยิ่งขึ้น นอกจากนี้ในการจัดการศึกษายังประสบกับปัญหาในด้านต่าง ๆ อีกคือ

(1) การทำงานที่ล่าช้าของหน่วยศึกษานิเทศก์ เช่น การจัดทำคู่มือครู การพัฒนาปรับปรุงแบบเรียน และอุปกรณ์ต่าง ๆ ยังไม่มีคุณภาพที่ดีพอ ทั้งนี้เนื่องมาจากระยะเวลาในการเตรียมการปรับปรุงหลักสูตรในทุกระดับ ค่อนข้างกระชั้นชิดประกอบกับงบประมาณไม่เพียงพอทำให้เกิดการขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ขึ้น จะเห็นได้จากตารางแสดงงบประมาณการศึกษาด้านพณิชยการในแต่ละปี ซึ่งมีสัดส่วนที่น้อยเกินไป[2]

---

[1]กรมอาชีวศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ "การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย" ที่ระลึกงานทอดกฐินพระราชทาน 2523 หน้า 91

[2]สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สรุปสภาพปัญหา และแนวโน้มนโยบายของกรมอาชีวศึกษา ระยะที่ 5 (2525 - 2529) หน้า 31

ตาราง 11 จำนวนงบประมาณการศึกษาด้านพณิชยการระหว่าง พ.ศ. 2520 - 2529

หน่วย : ล้านบาท

พ.ศ.	จำนวนงบประมาณกรมอาชีวศึกษา	จำนวนงบประมาณด้านพณิชยการ	เปอร์เซนต์
2520	933.00	55.61	5.96
2521	478.08	22.48	2.97
2522	898.03	26.65	2.97
2523	1,118.00	31.14	2.78
2524	1,356.00	36.00	2.65
2525	1,580.06	40.40	2.55
2526	1,792.90	49.87	2.78
2527	2,126.73	53.66	2.52
2528	2,219.06	50.38	2.27
2529	2,097.20	47.06	2.24

ที่มา สรุปจาก สำนักงานงบประมาณ เอกสารงบประมาณ ระหว่าง พ.ศ. 2520 - 2529

จากตาราง 11 จะเห็นได้ว่าสัดส่วนของงบประมาณที่ได้นั้นไม่สอดคล้องกับจำนวนการผลิตนักศึกษาที่เพิ่มขึ้นอย่างมาก ดังนั้นคุณภาพของผู้จบการศึกษาก็น้อยตามไปด้วยประกอบกับการที่เอกชนเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษาด้านพณิชยการด้วย ทำให้เกิดปัญหาในเรื่องจำนวนนักศึกษาซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างมากทำให้เป็นปัญหาในเรื่องของตลาดแรงงาน[1]

[1]ตุลา มนต์ชาตรี หัวหน้างานการศึกษากองวิทยาลัยอาชีวศึกษา ผู้ให้สัมภาษณ์ อรสา ถาวรวงศ์สกุล ผู้สัมภาษณ์ ที่กองวิทยาลัยอาชีวศึกษา กรมอาชีวศึกษา วันที่ 11 กรกฎาคม 2529

(2) ปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ค่านิยมของประชาชนที่นิยมศึกษาในสาขาพณิชยการ มีมากขึ้นนับเป็นความสำเร็จของกรมอาชีวศึกษาที่สามารถชักจูงความสนใจของประชาชนได้เป็นผลสำเร็จ แต่ขณะเดียวกันการที่รัฐบาลมิได้วางมาตรการในการแก้ไขปัญหาที่จะเกิดจากค่านิยมของประชาชนในระยะยาวไว้ล่วงหน้า จึงทำให้เกิดปัญหาการว่างงานขึ้น ดังจะเห็นได้จากตาราง 12 ที่แสดงต่อไปนี้

ตาราง 12 แสดงการว่างงานของนักศึกษาสาขาพาณิชย์ ระหว่าง พ.ศ. 2521 - 2530

หน่วย : คน

พ.ศ.	ระดับการศึกษา	จำนวนผู้สำเร็จการศึกษา	ติดตามได้	มีงานทำและศึกษาต่อ	ว่างงาน	เปอร์เซ็นต์
2521	ปวช.	3,325	3,150	2,763	384	12.19
	ปวส.	756	715	646	69	9.65
2522	ปวช.	3,808	3,103	2,686	417	13.43
	ปวส.	956	854	727	127	14.87
2523	ปวช.	4,314	3,365	2,860	505	15.00
	ปวส.	1,219	982	874	108	11.00
	ปวท.	206	186	146	40	22.00
2524	ปวช.	4,669	3,765	3,238	527	14.00
	ปวส.	1,228	980	872	108	11.00
	ปวท.	564	518	398	114	22.00
2525	ปวช.	6,592	4,030	3,443	587	14.56
	ปวส.	1,728	1,196	1,075	121	10.11
	ปวท.	38	451	349	102	22.61

ตาราง 12 (ต่อ)

พ.ศ.	ระดับการศึกษา	จำนวนผู้สำเร็จการศึกษา	ติดตามได้	มีงานทำและศึกษาต่อ	ว่างงาน	เปอร์เซ็นต์
2526	ปวช.	9,051	5,008	4,205	803	16.03
	ปวส.	1,656	1,197	931	266	22.22
	ปวท.	1,765	921	830	91	9.88
2527	ปวช.	12,663	6,908	5,587	1,321	19.12
	ปวส.	3,531	1,453	950	503	21.32
	ปวท.	2,102	1,327	1,044	283	34.61
2528	ปวช.	12.588	8.568	7,737	1,321	19.12
	ปวส.	3,211	2,203	1,358	845	38.35
	ปวท.	2,078	1,327	1,044	283	34.61
2529	ปวช.	10,157	6,818	5,067	1,751	25.68
	ปวส.	4,593	1,819	1,056	763	41.94
	ปวท.	3,182	1,650	895	755	45.75

ตาราง 12 (ต่อ)

หน่วย : คน

พ.ศ.	ระดับการศึกษา	จำนวนผู้สำเร็จการศึกษา	ติดตามได้	มีงานทำและศึกษาต่อ	ว่างงาน	เปอร์เซ็นต์
2530	ปวช.	10,718	7,189	5,468	1,721	23.93
	ปวส.	4,542	2,612	1,657	955	36.56
	ปวท.	3,476	1,420	671	749	52.74

ที่มา สรุปจาก 1. กองแผนงาน, กรมอาชีวศึกษา รายงานการติดตามผลผู้สำเร็จอาชีวศึกษา ระหว่าง พ.ศ. 2521 - 2529

2. กองแผนงาน, กรมอาชีวศึกษา รายงานประจำปีกรมอาชีวศึกษา พ.ศ. 2522 - 2526

จากตาราง 12 นี้แสดงให้เห็นว่าอัตราของการว่างงานนั้น อยู่ในภาวะที่น่าหนักใจพอสมควร โดยเฉพาะในระดับ ปวท. นั้น ปรากฏว่า อัตราการศึกษาต่อ และการทำงานค่อนข้างต่ำ เมื่อเทียบกับการศึกษาในระดับ ปวช. และปวส. ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเป็นหลักสูตรการศึกษาระบบใหม่ หน่วยงานทั้งในภาครัฐบาลและเอกชน ตลอดจนประชาชนทั่วไปจึงยังไม่นิยมเท่าการศึกษาระดับ ปวส. และ ปวช. ซึ่งเป็นปัญหาที่กรมอาชีวศึกษาจะต้องหาวิธีการแก้ไขต่อไป ส่วนอัตราการว่างงานในระดับ ปวส. นั้นจะเห็นได้ว่ามีแนวโน้มค่อนข้างสูงรองลงมาจากระดับ ปวท. นับจาก พ.ศ. 2525 เป็นต้นมา

สำหรับอัตราการว่างงานในระดับ ปวช. นั้น ไม่น่าหนักใจเท่าใด สาเหตุอาจเป็นเพราะส่วนมากผู้ที่สำเร็จการศึกษาจะเข้าศึกษาต่อมากกว่าจะทำงาน จึงทำให้อัตราการเรียนต่อและการทำงานค่อนข้างสูง นอกจากนี้จะเห็นได้ว่าการติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาในแต่ละปียังมีน้อยมาก จากการที่ผู้เขียนสอบถามในวิทยาลัยอาชีวศึกษา และทำการเก็บข้อมูลต่าง ๆ อยู่ในกรมอาชีวศึกษานานพอควร จึงทราบว่าส่วนมากงานแนะแนวและการจัดหางาน ตลอดจนงานศูนย์ข้อมูลในสถานศึกษาของกรมอาชีวศึกษานั้น มีการพัฒนาไปไม่เต็มที่[1] ยังขาดการจูงใจให้นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาตอบแบบข้อมูลกลับมาด้วย ในกรณีนี้จึงเป็นปัญหาสำคัญที่ควรเร่งหาทางแก้ไขเพื่อให้การติดตามข้อมูลของการมีงานทำ การศึกษาต่อ ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ สภาพการจัดเก็บและประเมินผลผู้สำเร็จการศึกษาของกรมอาชีวศึกษาในช่วงเวลาที่ผ่านมานั้น ยังขาดประสิทธิภาพอยู่พอควร การจัดเก็บข้อมูลและรายงานผลไม่ต่อเนื่องทำให้ขาดข้อมูลและข้อเท็จจริงในบางปีไป[2]

---

[1]สุวิทย์ อัตถากร ศึกษานิเทศก์ กรมอาชีวศึกษา ผู้ให้สัมภาษณ์ อรสา ถาวรวงศ์สกุล ผู้สัมภาษณ์ ที่ศูนย์ศึกษานิเทศก์การศึกษา กรมอาชีวศึกษา วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2529

[2]สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สรุปสภาพปัจจุบันปัญหาและแนวนโยบายอาชีวแผน 5 หน้า 32

อย่างไรก็ตามในปัจจุบันทางกรมอาชีวศึกษา โดยกองแผนงานได้ดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาในเรื่องของการเก็บและประเมินผลข้อมูลการสำเร็จการศึกษาและการมีงานทำอย่างจริงจัง[1] เช่น การเสนออัตราการเข้าทำงานในระยะกึ่งมีการศึกษาและมีการจัดทำเป็นเอกสารเพื่อบริการและรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ แล้ว ดังตาราง 13 ซึ่งแสดงถึงภาวะความต้องการแรงงานของตลาดแรงงาน

ตาราง 13 ความต้องการแรงงานสาขาต่าง ๆ ของตลาดแรงงาน พ.ศ. 2528

หน่วย : คน

สาขาวิชาชีพ	ความต้องการแรงงาน	เปอร์เซนต์
พณิชยกรรม	5,080	35.58
ช่างอุตสาหกรรม	7,930	55.52
คหกรรม	478	3.34
ศิลปหัตถกรรม	268	1.89
เกษตรกรรม	525	3.67
รวม	14,281	100.00

ที่มา กองแผนงาน, กรมอาชีวศึกษา ข่าวตลาดแรงงานอาชีวศึกษา พ.ศ. 2528

จากตาราง 13 แสดงให้เห็นถึงความต้องการแรงงานของตลาดใน พ.ศ. 2528 สาขาพณิชยการอยู่ในลำดับที่ 2 รองจากสาขาช่างอุตสาหกรรม คิดเป็นเปอร์เซนต์ได้ 35.58 % และหากคิดเทียบกับจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาใน พ.ศ. 2527 โดยไม่รวมถึงแรงงานที่ตกค้างในระยะก่อนหน้านั้น สามารถเทียบเป็นจำนวนผู้ว่างงานได้ 33.32 เปอร์เซนต์ (จากจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาใน พ.ศ. 2527) จัดว่าอยู่ในภาวะที่สร้างความหนักใจได้พอควร อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่าสาขาที่ตลาดแรงงานต้องการน้อยที่สุดคือ ศิลปหัตถกรรม

[1] วิชัย สงวนพงศ์ หัวหน้างานฝ่ายบริหารสถานศึกษา กองวิทยาลัยเทคนิค ผู้ให้สัมภาษณ์ อรสา ถาวรวงศ์สกุล ผู้สัมภาษณ์ที่กองวิทยาลัยเทคนิค กรมอาชีวศึกษา วันที่ 19 เมษายน 2531

ใน พ.ศ. 2529 กองแผนงาน กรมอาชีวศึกษา ได้ทำการสำรวจภาวะความต้องการของตลาดแรงงานในช่วง 6 เดือนแรกด้วย ดังข้อมูลต่อไปนี้

ตาราง 14 ความต้องการแรงงานวิชาชีพต่าง ๆ ระหว่างเดือนมกราคม - มิถุนายน 2529

หน่วย : คน

สาขาวิชาชีพ	มกราคม	กุมภาพันธ์	มีนาคม	เมษายน	พฤษภาคม	มิถุนายน	รวม
พณิชยกรรม	489	728	488	644	326	432	3,107
อุตสาหกรรม	364	299	255	508	195	206	1,827
คหกรรม	24	35	15	22	11	20	127
เกษตรกรรม	17	10	7	8	8	-	50
ไม่ระบุวิชา	1	6	3	5	6	4	25
รวม	181	76	60	58	294	30	699
	1,076	1,154	828	1,245	840	692	5,835

ที่มา กองแผนงาน, กรมอาชีวศึกษา ข่าวตลาดแรงงานอาชีวศึกษา เดือนกันยายน 2529

ในช่วงระหว่างเดือนมกราคม ถึงมิถุนายน 2529 นี้ ปรากฏว่า แรงงานพาณิชย์เป็นที่ต้องการมากเป็นลำดับที่ 1 ถึง 3,107 ตำแหน่ง แต่เป็นการสำรวจในช่วง 6 เดือนแรกเท่านั้น

สำหรับภาวะความต้องการแรงงานของตลาดแรงงานที่มีต่อการศึกษาสายพณิชยการโดยตรงนั้น สามารถดูได้จากตารางแสดงอัตราความต้องการแรงงานของตลาดที่มีต่อการศึกษาสายพณิชยการในแต่ละสาขา ระดับชั้นในเดือน พฤษภาคม 2529 ดังตาราง 15

ตาราง 15 ความต้องการแรงงานแยกตามสาขาและระดับชั้นอาชีวศึกษา ในเดือน พฤษภาคม 2529

หน่วย : คน

ระดับชั้น สาขาวิชา	ปวช.	ปวส.	ปวท.	รวม
พนักงานขายของ	122	82	-	204
พนักงานบัญชี	30	14	-	44
เสมียนพนักงานธุรการ	20	2	-	22
พนักงานพิมพ์ดีด	1	2	-	3
เลขานุการ	6	5	-	11
ทั่วไปไม่จำกัดสาขา	65	39	2	106
รวม	244	144	2	390

ที่มา กองแผนงาน, กรมอาชีวศึกษา ข่าวตลาดแรงงานกรมอาชีวศึกษา เดือนมิถุนายน 2529

จากตาราง 15 แสดงให้เห็นว่า ตลาดแรงงานต้องการแรงงานในระดับ ปวช. มากที่สุด ถึง 244 ตำแหน่ง รองลงมาคือ ระดับ ปวส. ส่วนระดับ ปวท. นั้น ตลาดแรงงานต้องการเพียง 2 ตำแหน่งเท่านั้น จากกรณีนี้ทำให้วิเคราะห์ได้ว่าเป็นเพราะระดับ ปวช. นั้นค่าจ้างถูกที่สุดและมีตำแหน่งงานให้ทำมาก ผู้สมัครบางส่วนต้องลดคุณของตัวเองเพื่อให้มีงานทำ ลักษณะเช่นนี้มีอยู่จำนวนไม่น้อยในสังคมไทย[1]

[1]สุพรรณี ภูษาทอง ผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสระบุรี ผู้ให้สัมภาษณ์ อรสา ถาวรวงศ์สกุล ผู้สัมภาษณ์ ที่วิทยาลัยอาชีวศึกษาสระบุรี วันที่ 21 มิถุนายน 2531

สำหรับสาขาที่ตลาดแรงงานต้องการมากที่สุดคือ พนักงานขายของ ซึ่งคนไทยไม่นิยมยึดเป็นอาชีพเพราะถือว่าเป็นอาชีพไม่มีเกียรติ ค่านิยมเช่นนี้ควรได้รับการปลูกฝังเสียใหม่ในทางที่ถูกต้องเพราะในอนาคตวิชาชีพด้านพาณิชย์ที่ไม่สามารถใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ต่าง ๆ ทำแทนคนได้ก็คือ อาชีพการขายเท่านั้น[1]

2. <u>การปฏิบัติงานของกรมอาชีวศึกษา</u>

เนื่องจากมีการโอนสถานศึกษา 2 ประเภท คือหน่วยฝึกฝนอาชีพเกษียนที่ 45 แห่ง ไปสังกัดกรมสามัญศึกษา และวิทยาลัยของกรมอาชีวศึกษาอีก 28 แห่ง ไปสังกัดวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา ใน พ.ศ. 2520 และ 2521 ตามลำดับนั้น สถานศึกษาด้านพณิชยการที่โอนไปล้วนเป็นสถานศึกษาที่มีชื่อเสียงและมีคุณภาพ[2] วิทยาลัยพณิชยการพระนคร วิทยาลัยพณิชยการบพิตรพิมุข วิทยาลัยพณิชยการพระนครศรีอยุธยา วิทยาลัยจักรพงษ์ภูวนาถ และสถานศึกษาที่เปิดสอนสาขาพาณิชย์ เช่น วิทยาลัยเทคนิคกรุงเทพ วิทยาลัยครูอาชีวศึกษา ขณะเดียวกันรัฐบาลก็ได้จัดการศึกษาระดับใหม่ คือระดับ ปวท. ให้กรมอาชีวศึกษาดำเนินการ ทำให้กรมอาชีวศึกษาต้องหาวิธีการจัดการศึกษาและสร้างทัศนคติที่ดีสำหรับการศึกษาระดับนี้กับประชาชนต่อไปในขณะที่รัฐบาลต้องการให้การศึกษาระดับ ปวท. นี้เป็นการรองรับนักเรียนที่ไม่สามารถสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้ ซึ่งมีจำนวนมาก จึงมีนโยบายให้เปิดสอนใน พ.ศ. 2522 เพราะเห็นว่าการศึกษาด้านพณิชยการกำลังเป็นที่นิยมของประชาชน

นอกจากนี้ยังปรากฏว่าหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐบาล เช่น วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา กรมสามัญศึกษา ได้เปิดสอนการศึกษาในระดับเดียวกันกับกรมอาชีวศึกษา นับเป็นการทำงานที่ซับซ้อน ก่อให้เกิดความสับสนต่อผู้ดำเนินการจัดการศึกษา ตลอดจนประชาชนทั่วไป

---

[1]อาทร จันทวิมล <u>การจัดการศึกษาวิชาชีพเพื่อคุณภาพ</u> หน้า 11

[2]ปรีชา หัพพะกุล ณ อยุธยา รองอธิบดีกรมอาชีวศึกษา ผู้ให้สัมภาษณ์
อรสา ถาวรวงศ์สกุล ผู้สัมภาษณ์ ที่วิทยาลัยอาชีวศึกษาสระบุรี วันที่ 20 มีนาคม 2531

ไม่สามารถบอกได้ว่าหน่วยงานใดเป็นผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษาที่แท้จริง[1] ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความไม่เป็นระเบียบในระบบการทำงานของภาครัฐบาลและยังไม่มีการแก้ไขให้ถูกต้องมาจนปัจจุบันนี้

จะเห็นได้ว่ากรมอาชีวศึกษานั้นต้องประสบปัญหาในการทำงานมาโดยตลอด เช่น การรับภาระจัดการศึกษาวิชาชีพที่แต่เดิมคนไม่นิยมศึกษา โดยเฉพาะด้านพณิชยการ เมื่อสามารถทำให้บรรลุผลแล้วก็ต้องโอนสถานศึกษาเหล่านั้นไปให้หน่วยงานอื่น และต้องกลับมารับภาระจัดการศึกษาในระดับใหม่ต่อไปอีกทำให้กรมอาชีวศึกษาอยู่ในสภาพที่ต้องสร้างงานใหม่อยู่ตลอดเวลา ดังนั้นจึงต้องปรับปรุงการทำงานให้มีคุณภาพอยู่เสมอ เช่นกัน นอกจากนี้รัฐบาลยังไม่สามารถจัดระบบการบริหารการศึกษาให้แน่นอน หน่วยงานหลายแห่งยังทำงานซับซ้อนกัน ยิ่งเป็นการเพิ่มปัญหาในการจัดการศึกษาของกรมอาชีวศึกษามากขึ้น ทำให้เห็นว่ารัฐบาลมิได้สนใจที่จะส่งเสริมการจัดการศึกษาด้านวิชาชีพอย่างจริงจัง ดังที่ประกาศในนโยบายการศึกษาของรัฐบาล โดยเฉพาะด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งรัฐบาลให้งบประมาณที่ไม่เพียงพอและยังไม่เคร่งครัดเท่าที่ควรในการควบคุมคุณภาพของสถานศึกษาเอกชน จนมีการผลิตแรงงานด้านพณิชยการออกมาอย่างล้นตลาด เช่นที่เป็นอยู่ยังคงปล่อยให้ประชาชนนิยมการศึกษาสายสามัญ **เพื่อมุ่งหวังเข้ามหาวิทยาลัย เมื่อสอบเข้าไม่ได้จึงสนับสนุนให้หันมาศึกษาวิชาชีพเป็นการสร้าง** ภาพพจน์ที่ไม่ดีต่อการศึกษาวิชาชีพระดับ ปวท. ตั้งแต่เริ่มต้นเลยทีเดียว เมื่อเป็นเช่นนี้อีกเมื่อไรที่การศึกษาวิชาชีพ โดยเฉพาะระดับ ปวท. จะเป็นที่ยอมรับของประชาชน

ดังนั้นรัฐบาลน่าจะได้แก้ไขนโยบายการจัดการศึกษาด้านวิชาชีพเสียใหม่ โดยให้ความสนใจอย่างจริงจัง สร้างทัศนคติที่ดีในการศึกษาให้ประชาชนและโดยให้ความสนใจอย่างจริงจัง สร้างทัศนคติที่ดีในการศึกษาให้ประชาชนและมีการวางแผนเรื่องการจัดการศึกษาในระยะยาว เพื่อป้องกันปัญหาต่าง ๆ ด้วย ในกรณีที่รัฐบาลได้ปรับนโยบายในแผนพัฒนาการศึกษาด้านวิชาชีพ โดยเน้นในเรื่องคุณภาพมากขึ้นนั้นน่าจะเป็นนิมิตหมายที่ดีต่อการศึกษาวิชาชีพ หากรัฐบาลจะสนับสนุนอย่างจริงจังต่อไป

---

[1]บรรจง ชูสกุลชาติ "การศึกษาไทยปัจจุบันปัญหาและแนวทางแก้ไข" มิตรครู 20 : 9 - 11 ตุลาคม 2529

จากการจัดการศึกษาด้านพาณิชย์ในระหว่าง พ.ศ. 2520 - 2529 ภายใต้การดำเนินงานของกรมอาชีวศึกษานั้น แสดงให้เห็นว่าประสบความสำเร็จอย่างยิ่งในเรื่องการชักจูงความสนใจของผู้เรียน ขณะเดียวกันก็ทำให้เกิดปัญหาด้านคุณภาพของการศึกษา เช่น หลักสูตรตามไม่ทันกับความเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงาน ปัญหาจากงบประมาณไม่เพียงพอทำให้ขาดวัสดุ อุปกรณ์ที่ทันสมัยในการเรียนการสอนและขาดความคล่องตัวในการทำงานของคณะครู และข้าราชการกรมอาชีวศึกษา ตลอดจนปัญหาการบริหารหน่วยงานทางการศึกษา ดังนั้นการที่จะพัฒนาให้การศึกษาด้านพาณิชยการเจริญขึ้นตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ รัฐบาลต้องปรับปรุงและแก้ไขปัญหาในด้านระบบการบริหาร คุณภาพการศึกษาให้เกิดความคล่องตัว และมีประสิทธิภาพมากกว่าที่ผ่านมา

บทที่ 4

วิเคราะห์การดำเนินการจัดการศึกษาด้านพณิชยการของกรมอาชีวศึกษา (พ.ศ. 2503 - 2529)

การจัดการศึกษาด้านพณิชยการของกรมอาชีวศึกษา ระหว่าง พ.ศ. 2503 - 2529 นั้น ปรากฏว่า ประสบกับความสำเร็จในระดับหนึ่ง แต่ขณะเดียวกันก็ประสบปัญหา ซึ่งยังคงต่อเนื่องมาถึงปัจจุบันด้วย การนำเอาผลที่เกิดจากการดำเนินการจัดการศึกษาด้านพณิชยการมาวิเคราะห์หาข้อสรุป แนวทางแก้ไข และเสนอแนะต่าง ๆ จึงเป็นข้อมูลสำหรับการวางนโยบาย และการจัดการศึกษาในโอกาสต่อไป ทำให้สามารถวางนโยบายและดำเนินการจัดการศึกษาด้านพณิชยการได้อย่างมีประสิทธิภาพขึ้น

การวิเคราะห์ผลการจัดการศึกษาด้านพณิชยการของกรมอาชีวศึกษาระหว่าง พ.ศ. 2503 - 2529 นั้น มุ่งพิจารณาประเด็นหลักเพียง 2 ประเด็น คือ

1. การดำเนินการจัดการศึกษาที่ประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ
2. ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการจัดการศึกษา

การดำเนินการจัดการศึกษาด้านพณิชยการที่ประสบความสำเร็จ และมีประสิทธิภาพ

การดำเนินการจัดใด ๆ ก็ตามจะต้องประสบทั้งความสำเร็จ และปัญหาต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคในด้านการดำเนินงานด้วยกันทั้งสิ้น การจัดการศึกษาด้านพณิชยการก็เช่นเดียวกัน การดำเนินการจัดการศึกษาที่ประสบความสำเร็จสามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

1. จำนวนนักศึกษาและสถานศึกษา

ตามนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาล ตลอดจนนโยบายการศึกษาในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ แผนการศึกษาชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ในระหว่าง พ.ศ. 2503 - 2529 ที่ผ่านมานั้น ล้วนมีจุดมุ่งหมายให้มีการขยายการศึกษาด้านพณิชยการออกไปตามชุมชนต่าง ๆ ทั่วประเทศ เพื่อให้ความเสมอภาค และโอกาสทางการศึกษา

แก่ประชาชน รวมทั้งเป็นการส่งเสริมการผลิตแรงงานระดับกลาง[1] เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจสังคม และแผนการศึกษาแห่งชาติ กรมอาชีวศึกษา จึงได้จัดการศึกษาตามนโยบายดังกล่าว ด้วยการขยายการศึกษาประเภทพณิชยการไปทั่วประเทศ เช่น จัดตั้งวิทยาลัยเทคนิคในจังหวัดต่าง ๆ พร้อมกับเปิดแผนกบริหารธุรกิจขึ้นในวิทยาลัยเทคนิค จัดตั้งโครงการวิทยาลัยจตุรทิศขึ้นตามชานเมืองของ กรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นการบรรเทาความแออัดของสถานศึกษาในกรุงเทพฯ และสนองนโยบายความเท่าเทียมทางการศึกษาระหว่างในเมืองกับชนบท นอกจากนี้ ทางกรมอาชีวศึกษายังได้จัดสร้างโรงเรียนหลักสูตรระยะสั้นเพิ่ม เช่น ศูนย์ฝึกวิชาชีพ โรงเรียนสารพัดช่าง จำนวนมาก โดยเปิดสอนแผนกพณิชยการด้วยใน พ.ศ. 2527 มีสถานศึกษาที่เปิดสอนแผนกพณิชยการ จำนวน 76 แห่งทั่วประเทศ นับว่าทางกรมอาชีวศึกษา ทำการเพิ่มจำนวนสถานศึกษาได้อย่างมากในระยะเวลาอันสั้น

เมื่อจำนวนสถานศึกษามากขึ้น ก็ทำให้จำนวนผู้ศึกษามากตามไปด้วย อันเป็นจุดมุ่งหมายของนโยบายการศึกษาของรัฐบาลดังได้กล่าวแล้ว นับจาก พ.ศ. 2514 เป็นต้นมา ที่ปริมาณผู้สำเร็จการศึกษาด้านพณิชยการเพิ่มขึ้น ในปริมาณที่สูง เพราะระยะนั้นหางานทำง่าย[2] ต่อมาได้มีการปฏิรูปการศึกษา ทำให้เกิดความเสมอภาคทางการศึกษาระหว่างสายวิชาชีพกับสายสามัญศึกษาในการศึกษาต่อ ดังภาพประกอบ 6

---

[1]กิรศักดิ์ จันทรจรัสวัฒน์ การพัฒนากำลังคนระดับกลางในประเทศไทยโดยโครงการเพื่อพัฒนาอาชีวศึกษา พ.ศ. 2510 - 2514 หน้า 22

[2]โกศล ศรีขวัญ ผู้ช่วยผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสระบุรี ผู้ให้สัมภาษณ์ อรสา ถาวรวงศ์สกุล ผู้สัมภาษณ์ ที่วิทยาลัยอาชีวศึกษาสระบุรี วันที่ 11 กรกฎาคม 2529

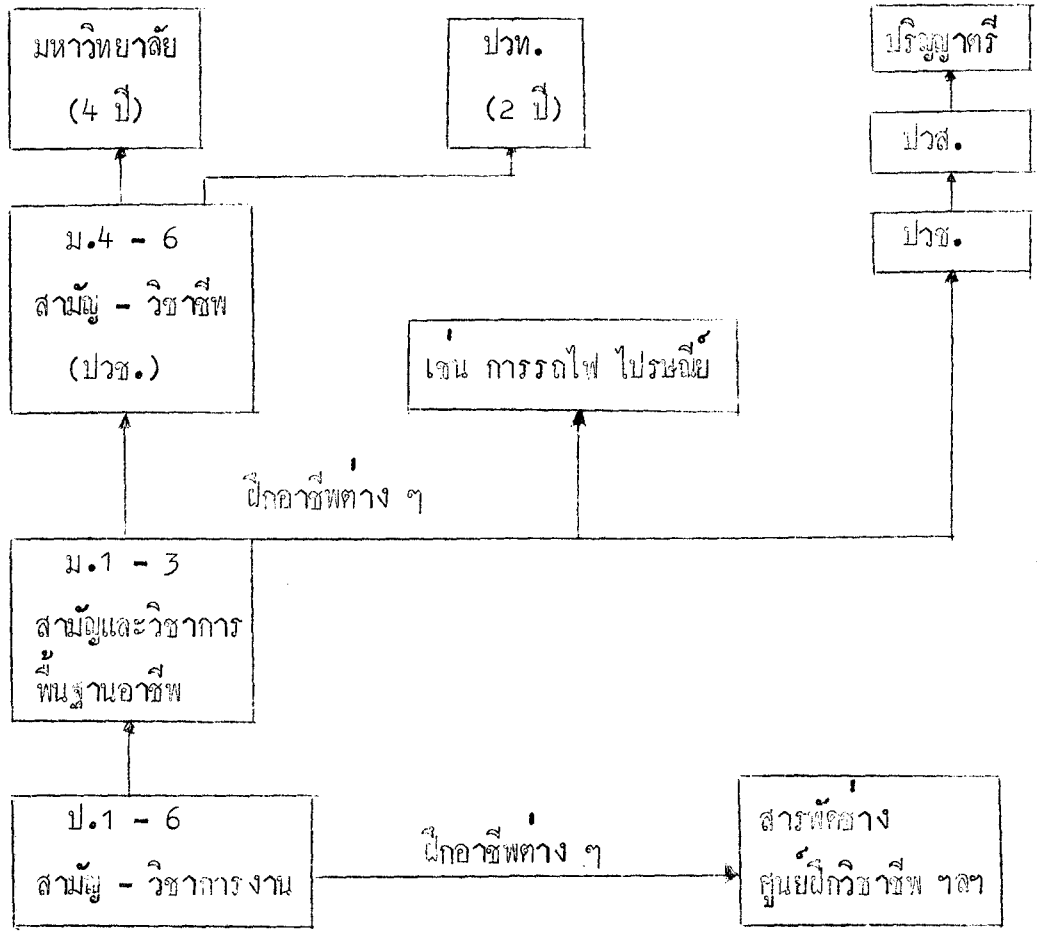

ที่มา ปรีชา ทัพพะรุล ณ อยุธยา และวีรพจน์ เวชชประสิทธิ์ อาชีวศึกษาและการแนะแนวอาชีพ

ภาพประกอบ 6 การศึกษาวิชาชีพสามัญ ทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน

ในระบบการศึกษาแบบใหม่นี้ทำให้ระยะเวลาเรียนของ 2 สายวิชา คือ สายสามัญและสายวิชาชีพเท่ากัน[1] จึงเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ประชาชนหันมานิยมเรียนสายอาชีพโดยเฉพาะพณิชยการมากขึ้น โดยเห็นได้จากการเปิดสถานศึกษาของเอกชนและจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาที่เพิ่มขึ้น

[1] แผนภูมิการศึกษาต่อแผนกพณิชยการในระหว่างก่อนการปฏิรูประบบการศึกษา ดูเพิ่มเติมที่ภาคผนวก

นอกจากนี้การที่รัฐบาลมีนโยบายว่า การศึกษาคือ กระบวนการที่ต่อเนื่องกันตลอดชีวิต ได้ทำให้มีการเปิดการศึกษาหลักสูตรระยะสั้นขึ้น สำหรับผู้ที่ไม่มีโอกาสศึกษาต่อในระบบโรงเรียน ปรากฏว่าเป็นที่นิยมของประชาชนมาก[1] เช่น หน่วยฝึกวิชาชีพเคลื่อนที่ โรงเรียนสารพัดช่าง ศูนย์ฝึกวิชาชีพ ซึ่งมีประชาชนพากันมาสมัครเรียนเป็นจำนวนมาก แม้ว่าเป็นผลดีต่อการศึกษาวิชาชีพและทำให้การศึกษาระบบนี้มีความสำคัญยิ่งขึ้นในระยะเวลาต่อมา เนื่องจากความนิยมของประชาชน ลักษณะการเรียนการสอน ซึ่งเน้นแต่วิชาชีพและการไม่จำกัดการเข้าชั้นเรียน[2] ก่อให้เกิดความสะดวกต่อผู้เรียนมาก

2. การยกระดับการศึกษา

กรมอาชีวศึกษาได้ดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาลในเรื่องของการขยายและเพิ่มแรงงานระดับกลางในระหว่าง พ.ศ. 2514 - 2526 นั้น ทางกรมอาชีวศึกษา ทำการขยายการศึกษาระดับ ปวช. และปวส. ให้มากขึ้น ขณะเดียวกันก็ทำการลดการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นลงและเลิกไปในที่สุด ส่วนการศึกษาระดับ ปวท. ที่จัดขึ้นใหม่นั้น เป็นหลักสูตรสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเรียนต่ออีก 2 ปี สำหรับหลักสูตรการศึกษาระดับ ปวช. ระดับ ปวส. และระดับ ปวท. นั้น เป็นการผลิตแรงงานระดับกลางทั้งสิ้น และเป็นหลักสูตรการศึกษาที่สามารถจบได้ในตัวเอง คือเมื่อสำเร็จการศึกษาก็สามารถออกมาประกอบอาชีพได้ ทางกรมอาชีวศึกษาได้มีจุดมุ่งหมายที่จะทำการยกฐานะสถานศึกษาเป็นวิทยาลัยทั้งหมดทั่วประเทศ ยกเว้นสถานศึกษาประเภทหลักสูตรระยะสั้นเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการยกระดับการศึกษาทางด้านวิชาชีพ

3. การเปลี่ยนแปลงค่านิยมของประชาชน

ในสมัยก่อนประชาชนคนไทยไม่นิยมประกอบอาชีพค้าขาย ด้วยรังเกียจถือว่าเป็นอาชีพต่ำ แต่กลับไปนิยมการรับราชการแทนเพราะเห็นว่าเป็นงานเบากว่า อีกประการหนึ่ง

---

[1] กระทรวงศึกษาธิการ แผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมระยะ 5 (พ.ศ. 2525 - 2529) หน้า 6

[2] กรมอาชีวศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ รายงานประจำปี 2523 หน้า 32

คือได้อยู่ใกล้ชิดกับคนใหญ่คนโต อันเป็นค่านิยมที่มีมาแต่สมัยโบราณ นับเป็นเป้าหมายของรัฐบาลมาตลอด แต่ทางรัฐบาลก็ได้พยายามจัดการศึกษาด้านพณิชยการ โดยหวังว่าเมื่อตำแหน่งทางราชการเต็มหมดแล้ว ประชาชนอาจหันไปประกอบอาชีพทางการค้าได้ และก็เป็นไปตามนั้น เพราะในระยะเวลาต่อมา ประชาชนเริ่มสนใจประกอบอาชีพทางการค้าและการดำเนินกิจการทางธุรกิจมากขึ้น[1] เพราะสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลง ดังนั้นการศึกษาด้านพณิชยการในระยะ พ.ศ. 2503 - 2529 จึงเจริญและเป็นที่นิยมของประชาชนอย่างมาก ทั้งสถานศึกษาของรัฐบาลและเอกชน เพื่อเข้าทำงานในบริษัท ห้างร้านอื่น ๆ ที่นอกเหนือไปจากการรับราชการเพียงอย่างเดียวเหมือนแต่ก่อน นอกจากนี้ยังมีนักศึกษาบางส่วนที่ไปประกอบอาชีพส่วนตัว นับเป็นความสำเร็จข้อหนึ่งในการดำเนินนโยบายการจัดการอาชีวศึกษาด้านพณิชยการ และคาดว่าในอนาคตแนวโน้ม เรื่องการเรียนด้านพณิชยการ และการประกอบอาชีพส่วนตัวของผู้เรียนคงจะพัฒนาขึ้นอีกอย่างแน่นอน เพราะกรมอาชีวศึกษาได้ทำการส่งเสริมและพัฒนาเรื่องอาชีพส่วนตัว และอาชีวครบวงจรอย่างจริงจังอยู่ในปัจจุบัน

4. <u>เอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา</u>

จากนโยบายการศึกษาของรัฐบาลที่เปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นประชาธิปไตยในการจัดการศึกษา และเพื่อผ่อนเบาภาระการจัดการศึกษาของรัฐบาล[2] ดังจะเห็นได้ว่า ในประเทศที่มีความเจริญแล้วนั้น เอกชนจะเข้ามามีส่วนในการจัดการศึกษาเป็นอย่างมาก[3] เพราะจะทำให้เกิดการแข่งขันกันในการจัดการศึกษาทั้งด้านคุณภาพและปริมาณ เพื่อความมีชื่อเสียง และผลทางธุรกิจ ของสถานศึกษาเหล่านั้น นับจาก พ.ศ. 2514 เป็นต้นมา เอกชนได้เข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษาด้านพณิชยการ

---

[1] กรมอาชีวศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ <u>รายงานการศึกษาและภาวะเศรษฐกิจ 2503</u> หน้า 45

[2] ฝ่ายแผนงานสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, กระทรวงศึกษาธิการ <u>การศึกษาเอกชนในประเทศไทย</u> หน้า 7

[3] ทวี ธีระวงศ์เสรี "มหาวิทยาลัยในญี่ปุ่น" <u>ไทย - ญี่ปุ่น ศึกษา</u> 2 : 115 - 127 ธันวาคม 2523

เป็นอย่างมาก เพราะความนิยมของประชาชนที่นิยมศึกษาด้านนี้ จะเห็นได้จากการที่ปริมาณการผลิตนักศึกษาของสถานศึกษาเอกชนนั้นมากกว่าการผลิตจากสถานศึกษาของกรมอาชีวศึกษา และสถานศึกษาบางแห่งของเอกชนก็ดำเนินการจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน เช่น วิทยาลัยอัสสัมชัญพาณิชย์ โรงเรียนกรุงเทพการบัญชี เป็นต้น แต่ก็ยังมีสถานศึกษาอีกเป็นจำนวนมากที่จัดการศึกษาไม่มีคุณภาพเท่าที่ควร มุ่งหวังแต่ผลทางธุรกิจเกินไป โดยเฉพาะสถานศึกษาในส่วนภูมิภาค มักจะขาดแคลนอุปกรณ์การเรียนการสอน สถานบริการความรู้ เช่น ห้องสมุด ตลอดจนคุณสมบัติของผู้สอน และผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งควรจะมีความรู้ความชำนาญในการสอน และการบริหารด้วย

ดังนั้นรัฐบาลจึงต้องกำหนดกฎเกณฑ์ที่แน่นอนในการควบคุมสถานศึกษาของเอกชน ให้ปฏิบัติตามอย่างจริงจัง เพื่อคุณภาพของการศึกษา รัฐบาลเองก็จะได้ประโยชน์ในการผ่อนเบาภาระการจัดการศึกษามากขึ้น

5. <u>การพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอน</u>

กรมอาชีวศึกษาได้ปรับปรุงรูปแบบการเรียน การสอนด้านพณิชยการอยู่เสมอ เพื่อให้มีคุณภาพทันต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคม เช่น ระบบการเรียนการสอนในโรงเรียนสารพัดช่าง หรือตามศูนย์ฝึกวิชาชีพต่าง ๆ เพื่อเน้นการฝึกปฏิบัติให้มากที่สุด เช่น การขาย ซิมพ์คีด การทำบัญชี เป็นต้น และใน พ.ศ. 2528 ก็ได้นำรูปแบบการเรียน การสอนแบบใหม่คือ อาชีวศึกษาครบวงจร มาใช้เพื่อพัฒนาระบบการเรียน การสอนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น โดยมีศูนย์ดำเนินงานอยู่ที่วิทยาลัยช่างกลปทุมวัน กล่าวได้ว่า อาชีวศึกษาครบวงจร เป็นการเตรียมบุคคลเพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงาน ไม่ว่าจะเป็นการประกอบอาชีพอิสระ หรือรับจ้างก็ตาม สำหรับด้านพณิชยการนั้นเป็นสาขาที่คนต้องการศึกษากันมาก เพราะส่วนใหญ่จัดเป็นอาชีพที่นั่งทำงานอยู่กับที่ เช่น พนักงานบัญชี เลขานุการ พนักงานขาย หรือการทำการค้าส่วนตัว เป็นต้น งานเหล่านี้ ต้องอาศัยความสามารถในการดำเนินงาน ตลอดจนประสบการณ์ในการทำงาน[1] ซึ่งจะทำให้บุคคลนั้น ๆ เป็นแรงงานที่มี

---

[1]ศรีนวล โพธิลวณิช "อาชีพอิสระของคหกรรม ศิลปกรรม และพณิชยกรรม" <u>45 ปี กรมอาชีวศึกษา</u> หน้า 71

คุณภาพต่อไปในระยะเวลาที่ผ่านมา กรมอาชีวศึกษาได้ดำเนินการต่าง ๆ เช่น ส่งนักศึกษาออกไปตามชุมชนรับจ้างทำบัญชีตามห้างร้านต่าง ๆ รับกรอกรายการภาษีรายได้ และจัดการขายสินค้าต่าง ๆ เช่น ที่วิทยาลัยเทคนิคธนบุรี วิทยาลัยเทคนิคลพบุรี[1] การส่งนักศึกษาไปฝึกงานตามห้างสรรพสินค้า เช่น ห้างโรบินสัน โดยวิทยาลัยอินทราชัยและวิทยาลัยเทคนิคธนบุรี

นอกจากนี้ยังมีการส่งครูผู้สอนวิชาการขายไปอบรมที่ห้างสรรพสินค้าเพื่อเพิ่มทักษะในภาคปฏิบัติ อันจะทำให้การเรียนการสอนมีคุณภาพดีขึ้น กล่าวได้ว่า การอาชีวศึกษากรบวงจรเป็นรูปแบบของการเรียนการสอนระบบใหม่ ที่มีคุณภาพ คุณประโยชน์ ต่อการอาชีวศึกษายิ่ง

6. <u>การส่งเสริมและอบรมจริยธรรมตลอดจนความประพฤติของนักศึกษา</u>

ในช่วงเวลาระหว่างพศวรรษ 2500 และพศวรรษ 2510 เป็นช่วงระยะที่นักศึกษาของกรมอาชีวศึกษากำลังเป็นที่เลื่องลือกันในด้านความประพฤติที่ค่อนข้างไม่เรียบร้อย อาทิ การแต่งกาย การยกพวกตีกัน เป็นต้น สื่อมวลชนต่าง ๆ พากันลงข่าวโจมตี วิพากษ์วิจารณ์กรมอาชีวศึกษาให้เร่งชวนขวายปรับพฤติกรรมของนักศึกษาเสียใหม่ กรมอาชีวศึกษาก็ได้ตระหนักดีถึงความจริงในเรื่องนี้ จึงได้พยายามพัฒนาอบรม เรื่องคุณธรรมของบุคลากร ตลอดจนนักศึกษาของกรมอาชีวศึกษาให้เป็นผู้มีศีลธรรมประจำใจ มีความประพฤติ และการแต่งกายที่เป็นระเบียบ เช่น การแต่งกายของคณะครู พนักงานที่จะต้องแต่งเครื่องแบบเป็นประจำ ทั้งเครื่องแบบข้าราชการ และเครื่องแบบประจำกรมอาชีวศึกษา ส่วนนักศึกษานั้นก็เช่นกัน ได้ออกกฎระเบียบที่เข้มงวดในการแต่งกาย และความประพฤติขึ้น ตลอดจนจัดให้มีการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา มรรยาท และการสมาคมอย่างจริงจังและต่อเนื่องในระดับปวช.[2] ทำให้นักศึกษาเกิดความเลื่อมใส และมีความศรัทธาในศาสนา ประเพณี วัฒนธรรมของชาติมากขึ้นกว่าเดิม เป็นผลดีต่อตัวนักศึกษาและประเทศ

---

[1]วิชัย สงวนพงศ์ หัวหน้างานฝ่ายบริหารสถานศึกษา กองวิทยาลัยเทคนิค ผู้ให้สัมภาษณ์ อรสา ถาวรวงศ์สกุล ผู้สัมภาษณ์ ที่กรมอาชีวศึกษา วันที่ 19 เมษายน 2531

[2]<u>ค.</u>

จะเห็นได้ว่าในปัจจุบันไม่มีช่างนักศึกษาช่างกล หรือนักศึกษาพณิชยการยกพวกตีกันอีกต่อไป นับเป็นความสำเร็จของกรมอาชีวศึกษา เพราะการจะสอนความรู้ใด ๆ นั้น ทำได้ไม่ยาก สอนให้เก่งให้ฉลาดนั้น ใคร ๆ อาจทำได้ แต่การสอนให้เป็นคนดี มีความประพฤติชอบ มีคุณธรรมประจำใจนั้น ทำได้ไม่ง่ายนัก

<u>การดำเนินการจัดการศึกษาด้านพณิชยการที่ประสบปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ</u>

ปัญหาที่เป็นอุปสรรคในการดำเนินการจัดการศึกษาด้านพณิชยการของกรมอาชีวศึกษา ระหว่าง พ.ศ. 2503 - 2529 มีอยู่หลายประการ ซึ่งล้วนแต่ทำให้การดำเนินการจัดการศึกษาไม่บรรลุผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ตลอดจนทำให้เกิดความล่าช้าในการจัดการศึกษา มีการพัฒนาไม่ทันต่อความเจริญทางเทคโนโลยี ปัญหาต่าง ๆ เหล่านั้น ได้แก่

1. <u>ด้านคุณภาพการศึกษา</u>

คุณภาพการศึกษา หมายถึง ส่วนประกอบต่าง ๆ ทางการศึกษา เช่น หลักสูตร การเรียน การสอน ปริมาณผู้เรียน อุปกรณ์ต่าง ๆ ทั้งหมดนี้ล้วนมีความสำคัญ ในการจัดการศึกษาเพื่อให้มีคุณภาพ การดำเนินงานจัดการศึกษาด้านพณิชยการของกรมอาชีวศึกษาในระหว่าง พ.ศ. 2503 - 2529 นั้น มุ่งผลิตแรงงานระดับกลางให้มากขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับการขยายตัวทางภาคอุตสาหกรรม และธุรกิจการบริการต่าง ๆ ตลอดจนเพื่อสนองตอบค่านิยมของประชาชน[1] ที่มีต่อการศึกษาด้านพณิชยการ ซึ่งมีสาเหตุดังนี้

(1) หางานทำได้ง่ายในระยะแรก เมื่อจบหลักสูตรในระดับ ปวช. หรือ ปวส. แล้วสามารถเข้าทำงานในบริษัทห้างร้านต่าง ๆ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานของรัฐบาลหรือประกอบธุรกิจส่วนตัว ซึ่งรัฐบาลได้พยายามส่งเสริมให้ขยายมากขึ้น ดังนั้นนักเรียนที่จบด้านพณิชยการ ก็สามารถหางานทำได้ง่าย

---

[1] ตุลา มนต์ชาตรี หัวหน้างานการศึกษา กองวิทยาลัยอาชีวศึกษา ผู้ให้สัมภาษณ์
อรสา ถาวรวงศ์สกุล ผู้สัมภาษณ์ ที่กองวิทยาลัยอาชีวศึกษา กรมอาชีวศึกษา วันที่ 11 กรกฎาคม 2529

(2) ค่าใช้จ่ายในการศึกษาถูกกว่าการเรียนวิชาชีพประเภทอื่น เช่น คหกรรม ช่างกล ช่างก่อสร้าง ในสถานศึกษาของรัฐบาล นักศึกษาจะเสียค่าใช้จ่ายประมาณ 3,000 บาทต่อปี ส่วนในโรงเรียนเอกชนจะเสียค่าใช้จ่ายประมาณ 5,700 บาทต่อปี[1] ดังนั้นจึงทำให้ประชาชนนิยมเรียนกันมากกว่าการศึกษาวิชาชีพสาขาอื่น ๆ

(3) มีโอกาสศึกษาต่อในระดับสูงได้มากขึ้น เช่น จบการศึกษาระดับ ปวช. แล้วนอกจากศึกษาต่อระดับ ปวส. ได้ ยังสามารถศึกษาต่อในคณะบริหารธุรกิจของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ได้ หรืออาจทำงานควบคู่ไปกับการเรียนในมหาวิทยาลัยเปิดได้เช่นกัน

จากเหตุผลต่าง ๆ นี้ ทำให้การศึกษาด้านพณิชยการ เป็นที่นิยมของประชาชนอย่างมาก ซึ่งมีผลต่อคุณภาพในการศึกษาด้วย เพราะทำให้การจัดการศึกษาของกรมอาชีวศึกษามีปัญหาต่าง ๆ ตามมาหลายประการ ทำให้ประสิทธิภาพทางการจัดการศึกษาไม่ดีเท่าที่ควร ปัญหาต่าง ๆ นั้นคือ

ก. <u>ด้านการจัดหลักสูตร</u>

การจัดหลักสูตรไม่สอดคล้องกับระบบการศึกษาที่แพร่ขยายอย่างรวดเร็ว เช่น เนื้อหาหลักสูตรล้าสมัย ทั้งนี้เป็นเพราะความเจริญอย่างรวดเร็วทางด้านเทคโนโลยีและวิทยาการใหม่ ๆ จนการปรับปรุงหลักสูตรตามไม่ทัน เช่น การเปิดเรียนวิชาคอมพิวเตอร์ ซึ่งยังมีน้อยมากในสถานศึกษา แต่ปรากฏว่าเครื่องคอมพิวเตอร์กำลังเป็นที่นิยมในการทำงานทั่ว ๆ ไปตามบริษัทร้านค้า และสถานที่ราชการต่าง ๆ นอกจากนี้ วิชาต่าง ๆ ที่จัดให้การเรียนในหลักสูตรยังเป็นภาคทฤษฎีมากกว่าปฏิบัติเนื่องจากการขาดเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการเรียนการสอน เช่น เครื่องพิมพ์ดีด เครื่องพิมพ์ดีดไฟฟ้า เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องคำนวณ และเครื่องถ่ายเอกสาร ฯลฯ จึงกลายเป็นการละเลยต่อการฝึกปฏิบัติไป หรือทำก็ไม่มากเท่าที่ควร[2]

---

[1]ตุลา มนตชาตรี หัวหน้างานการศึกษา กองวิทยาลัยอาชีวศึกษา ผู้ให้สัมภาษณ์ อรสา ถาวรวงศ์สกุล ผู้สัมภาษณ์ ที่กองวิทยาลัยอาชีวศึกษา กรมอาชีวศึกษา วันที่ 11 กรกฎาคม 2529

[2]วิรัช กมุทมาศ <u>การอาชีวศึกษาในทศวรรษใหม่</u> หน้า 1

ดังนั้นในการจัดหลักสูตรจึงควรคำนึงถึงเรื่องความต้องการของตลาดแรงงานให้มากขึ้น เลือกเนื้อหาวิชาที่จะช่วยเสริมสร้างให้นักศึกษาเป็นผู้มีความรู้ความสามารถพิเศษในการประกอบอาชีพได้ เช่น จัดวิชาเลือก ด้านการตลาด การโรงแรม การประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

ข. ด้านการเรียนการสอน

สำหรับด้านการเรียนการสอน ประสบกับปัญหาดังนี้คือ

1. สภาพและวิธีการเรียนการสอน ซึ่งปรากฏว่ายังไม่มีคุณภาพเท่าที่ควร โดยเฉพาะในวิชาภาคปฏิบัติ ยังมีการปฏิบัติที่น้อยกว่าที่ควรจะเป็น[1]

ข้อเสนอแนะและการแก้ไข

กรมอาชีวศึกษาควรจะได้จัดให้นักศึกษาได้มีเวลาในการฝึกปฏิบัติให้มากขึ้น โดยเฉพาะในวิชาพิมพ์ดีด การขาย บัญชี งานสำนักงาน เอกสารทางธุรกิจ ดังต่อไปนี้

วิชาพิมพ์ดีด ควรจัดห้องพิมพ์ดีดให้นักศึกษาเข้าไปใช้ได้เป็นกรณีพิเศษ นอกเวลาเรียน เช่นเดียวกับห้องสมุดของสถานศึกษา แทนที่จะให้นักศึกษาใช้ได้เฉพาะเวลาเรียนเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อนักศึกษาจะได้มีการฝึกหัดการพิมพ์ได้มากขึ้น

วิชาการขาย ควรจัดภาคปฏิบัติให้นักศึกษาฝึกหัด เช่น อาจให้นักศึกษาแผนกอื่นที่เปิดสอนในสถานศึกษา เช่น คหกรรม อุตสาหกรรม ศิลปหัตถกรรม ผลิตสิ่งของต่าง ๆ และนำมาจัดส่งสหกรณ์ของโรงเรียน โดยให้นักเรียนแผนกพณิชยกรรมทำหน้าที่ผลัดเปลี่ยนกันมาขาย ซึ่งอาจตั้งรางวัลให้ผู้ที่สามารถขายได้มากที่สุดด้วย จะเป็นการจูงใจให้นักศึกษาแสดงความสามารถ สนใจในการฝึกปฏิบัติมากขึ้น[2]

---

[1]โกศล ศรีขวัญ ผู้ช่วยผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสระบุรี ผู้ให้สัมภาษณ์ อรสา ถาวรวงศ์สกุล ผู้สัมภาษณ์ ที่วิทยาลัยอาชีวศึกษาสระบุรี วันที่ 11 กรกฎาคม 2529

[2]สุวิทย์ อัตถากร ศึกษานิเทศก์ กรมอาชีวศึกษา ผู้ให้สัมภาษณ์ อรสา ถาวรวงศ์สกุล ผู้สัมภาษณ์ ที่หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมอาชีวศึกษา วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2529

วิชาบัญชีและเอกสารทางธุรกิจ ปรกติตามสถานศึกษาต่าง ๆ จะมีแผนกธุรการอยู่ด้วย ดังนั้นเพื่อเป็นการเพิ่มทักษะในการปฏิบัติงานของนักศึกษา การให้นักศึกษาได้มาทำความรู้จักกับเอกสารประเภทต่าง ๆ เพื่อดูระบบการจัดเก็บหรือพานักศึกษาไปตามบริษัทห้างร้านต่าง ๆ เพื่อให้นักศึกษาได้ดูหรือฝึกงานจะทำให้เด็กมีประสบการณ์ในการทำงานมากขึ้นกว่าการสอนในห้องเรียนเพียงอย่างเดียว แต่เท่าที่ปรากฏสถานศึกษาไม่ค่อยปฏิบัติกัน หรือถ้าปฏิบัติก็เพียงส่วนน้อย มักจะอ้างว่าไม่มีเวลาทำ หรืออ้างว่าขาดงบประมาณ หากครูผู้สอนและผู้บริหารสถานศึกษาจะยอมสละเวลาเอาใจใส่และสนับสนุนภาคปฏิบัติของนักศึกษาจะดีขึ้นอีกมาก

นอกจากนี้การจัดทำคู่มือครู แบบเรียน ใบงานสอนภาคปฏิบัติ ยังล่าช้าเกินไป ครูสอนกันไปเองตามเนื้อหาวิชา เช่น วิชาภาษาอังกฤษ การขาย ทำให้ขาดมาตรฐานในการสอน ดังนั้น กรมอาชีวศึกษาควรจะได้พิจารณาอย่างเร่งด่วน เพื่อให้การศึกษามีคุณภาพ

2. คุณภาพของครู ปัญหาก็คือ ครูผู้สอนแผนกพณิชยการมักจะขาดความชำนาญในการใช้เครื่องมือต่าง ๆ เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ พิมพ์ดีดไฟฟ้า ทั้งนี้เพราะหลักสูตรที่ใช้สอนนักศึกษา ครู คือประโยคครูมัธยมวิชาธุรกิจนั้น เน้นภาคทฤษฎีมากกว่าภาคปฏิบัติอีกเช่นกัน นอกจากนี้ปรากฏว่าผู้ที่มีความรู้ความสามารถในภาคปฏิบัติดีมักจะไปทำงานกับบริษัทเอกชนเสียมากกว่า[1] ที่จะมาทำงานเป็นครูให้กับรัฐบาลเพราะได้เงินค่าตอบแทนมากกว่านั่นเอง ในกรณีนี้ทางรัฐบาลน่าจะได้มีการแก้ไขด้วยการเพิ่มอัตราเงินเดือน ค่าครองชีพ ค่าสอนล่วงเวลาให้มากขึ้น และส่งครูที่มีความรู้ความสามารถไปศึกษาต่อทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ โดยเฉพาะในกรณีนี้ทางกรมอาชีวศึกษาควรจะได้เร่งรีบปรับปรุงให้มากที่สุดจะเห็นได้ว่ายังมีครูจำนวนมากที่มีวุฒิเพียง ปวส. ในขณะที่ทางกรมอาชีวศึกษาเองเปิดสอนในระดับ ปวส. เช่นกัน[2] สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะขั้นตอนในการขอลาศึกษาต่อนั้นสับสน ผู้ที่จะไปขอสอบเรียนต่อจะต้องแจ้งให้หัวหน้า

---

[1]กระทรวงศึกษาธิการ แผนพัฒนาการศึกษาชาติฉบับที่ 3 พ.ศ. 2515 - 2519 หน้า 732

[2]ดุลา มนัศชาศรี หัวหน้างานการศึกษา กองวิทยาลัยอาชีวศึกษา ผู้ให้สัมภาษณ์
อรสา ถาวรวงศ์สกุล ผู้สัมภาษณ์ ที่กรมอาชีวศึกษา วันที่ 11 กรกฎาคม 2529

สถานศึกษาทราบก่อน 6 เดือน และมีสิทธิ์ขอสอบตามอายุราชการ ในกรณีที่มีผู้ขอสอบหลายราย และนอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาบางแห่งไม่ค่อยส่งเสริมในการศึกษาต่อของครูด้วย ดังนั้น ทำให้ในปีหนึ่ง ๆ อัตราศึกษาต่อของครูอาชีวศึกษามีน้อยมาก บางปีไม่ถึง 50 % ของจำนวนที่กรมอาชีวศึกษากำหนดไว้ ในขณะที่จำนวนการลาศึกษาต่อของครู กรมสามัญศึกษา มีปริมาณที่สูงกว่ามาก ดังนั้นกรมอาชีวศึกษาควรรีบเร่งดำเนินการในกรณีนี้อย่างรีบด่วน เพราะหากครูผู้สอนมีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น นักศึกษาเองก็จะได้รับประโยชน์จากการสอนของครูมากขึ้น สวนสถานศึกษาเองก็จะมีชื่อเสียงเป็นที่เชื่อมั่นในคุณภาพ การเรียนการสอนต่อบุคคลทั่วไปมากขึ้น สำหรับอัตราครูต่อนักศึกษาคือ 1 : 24 นั่นคือ ครู 1 คน ต่อนักศึกษา 24 คน โดยประมาณก็ยังจัดเป็นอัตราที่ไม่มีปัญหาในการเรียนการสอนแต่อย่างใด[1] และจำนวนครูระหว่าง พ.ศ. 2520 - 2529 มีดังตาราง 16

---

[1]ตุลา มนต์ชาตรี หัวหน้างานการศึกษา กองวิทยาลัยอาชีวศึกษา ผู้ให้สัมภาษณ์ที่กรมอาชีวศึกษา วันที่ 11 กรกฎาคม 2529

ตาราง 16 จำนวนครู ด้านพณิชยการ ระหว่าง พ.ศ. 2520 - 2529

พ.ศ.	จำนวนครู
2520	284
2521	260
2522	522
2523	629
2524	725
2525	994
2526	1,206
2527	1,307
2528	1,500
2529	1,538

ที่มา สรุปจาก 1. กรมอาชีวศึกษา รายงานประจำปี 2521 - 2528

2. กรมอาชีวศึกษา รายงานการสำรวจข้าราชการครูในสังกัดกรมอาชีวศึกษา พ.ศ. 2529

จากตาราง 16 แสดงให้เห็นถึงจำนวนครูด้านพณิชยการ จาก พ.ศ. 2520 - 2524 เป็นจำนวนครูจากวิทยาลัย และโรงเรียนที่เปิดสอนด้านพณิชยการ และจาก พ.ศ. 2525 - 2529 นั้น เป็นจำนวนครูด้านพณิชยการ จากสถานศึกษาทั้ง 12 เขตการศึกษา ที่เปิดสอนด้านพณิชยการ

ค. ด้านงบประมาณ

ในอดีตที่ผ่านมา รัฐบาลให้การสนับสนุนการจัดการศึกษาด้านสายสามัญมากกว่าด้านอาชีวศึกษา เช่น จำนวนงบประมาณประจำปี หรือจากการสนับสนุนก่อสร้างอาคารสถานที่ ในขณะที่สถานศึกษาของกรมสามัญศึกษาได้รับการพัฒนาสร้างตึกเรียนแล้ว แต่อาคารเรียนของกรมอาชีวศึกษายังเป็นอาคารไม้อยู่เพราะงบประมาณไม่เพียงพอ อาคารเรียนที่สร้างเป็นตึกแห่งแรกของกรมอาชีวศึกษาเกิดขึ้นจากความอนุเคราะห์ของผู้วาราชการจังหวัดนครสวรรค์ นายสวัสดิ์วงศ์ ปฏิทัศน์ โดยร่วมมือกับประชาชนจัดสร้างขึ้นที่วิทยาลัยอาชีวศึกษา นครสวรรค์ ในช่วงทศวรรษ 2500[1]

ในระยะเวลาต่อมาขณะที่รัฐบาลมีนโยบายให้ กรมอาชีวศึกษารับนักศึกษาเพิ่มจาก พ.ศ. 2514 เป็นต้นมานั้น ปรากฏว่ารัฐบาลมิได้เพิ่มงบประมาณให้เพียงพอ อ้างว่าไม่มีเงินพอ[2] เกิดปัญหาต่อกรมอาชีวศึกษาในการดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อให้ได้มาตรฐานทั้งนี้ เพราะการขาดแคลนอุปกรณ์การเรียนการสอน เครื่องมือฝึกหัด กิจกรรมต่าง ๆ เช่น การจัดนิทรรศการ หรือการพานักศึกษาไปทัศนศึกษา เป็นต้น รัฐบาลควรจะเข้าใจว่า การจัดการศึกษาในด้านวิชาชีพนั้น มีความจำเป็นที่จะต้องใช้เงินจำนวนมากกว่าการจัดการศึกษาด้านสามัญศึกษา เพราะต้องใช้อุปกรณ์การฝึกหัดต่าง ๆ จำนวนมาก ยิ่งจำนวนผู้เรียนมากเท่าใด อุปกรณ์ต่าง ๆ ก็ควรจะเพิ่มตามไปด้วย การเรียนการสอนจึงจะมีคุณภาพ แต่จากจำนวนงบประมาณที่รัฐบาลจัดสรรให้แกกรมอาชีวศึกษาและกรมอาชีวศึกษานำมาจัดสรรให้งานทางด้านพณิชยการ ในแต่ละปีนั้นน้อยมาก ไม่เป็นสัดส่วนกับจำนวนนักศึกษา จึงนับได้ว่า เป็นสาเหตุข้อหนึ่ง[3] ที่ทำให้เกิดความล้มเหลวในเรื่องของคุณภาพทางการศึกษาด้านพณิชยการของกรมอาชีวศึกษา

---

[1]สุพรรณี ภูษาทอง ผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสระบุรี ผู้ให้สัมภาษณ์ อรสา ถาวรวงศ์สกุล ผู้สัมภาษณ์ ที่วิทยาลัยอาชีวศึกษาสระบุรี วันที่ 21 มิถุนายน 2531

[2]กองจดหมายเหตุแห่งชาติ, กรมศิลปากร ก/ป8/2521/1 "นโยบายและการดำเนินงานทางการศึกษา" การศึกษาและสังคม 5 มกราคม 2521

[3]สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สรุป สภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวนโยบายของการอาชีวศึกษา ระยะ 5 (2524 - 2529) หน้า 83

2. การวางโครงการและการแก้ไขปัญหาในระยะยาว

ในการดำเนินการจัดการใด ๆ ก็ตาม แผนการที่ดีนั้นควรจะมีทั้งแผนระยะสั้นและแผนระยะยาวควบคู่กันไปด้วย จึงจะทำให้การวางแผนนั้นสมบูรณ์ ขณะเดียวกันการติดตามแก้ไขปัญหาอย่างใกล้ชิดทั้งปัญหาระยะสั้น และในระยะยาว ก็ควรจะได้ดำเนินการควบคู่กันไปด้วย จึงจะทำให้การดำเนินการนั้น ๆ ได้ผลตามที่มุ่งหวังไว้ แต่ที่ผ่านมานั้น ปรากฏว่าการเตรียมโครงการและแก้ไขปัญหาในระยะยาวนั้นไม่ได้เตรียมเอาไว้ การดำเนินการจัดการศึกษาและการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ มักจะเป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า เป็นเรื่องเฉพาะจุดส่วนใดส่วนหนึ่งในขณะนั้น[1] ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการขยายปริมาณการศึกษาหรือเรื่องการเปิดแผนกการศึกษาหลักสูตรใหม่ก็ตาม เช่น ปัญหาปริมาณนักศึกษาพณิชยการในระหว่าง พ.ศ. 2518 - 2526 มีจำนวนมากกว่าทุกระยะที่ดำเนินการจัดการศึกษากันมา เพื่อแก้ปัญหาเด็กนักเรียนชั้น ม.ศ.3 ไม่มีที่เรียนต่อ ทำให้เด็กหันมานิยมการศึกษาด้านพณิชยการมากขึ้น โดยรัฐบาลปล่อยให้การผลิตจำนวนมากจากโรงเรียนรัฐบาลและเอกชนดำเนินต่อไป จนปริมาณผู้สำเร็จการศึกษาในปีหนึ่ง ๆ ประมาณหลายหมื่นคน ทำให้เกิดภาวะการว่างงานเพิ่มมากขึ้น ซึ่งรัฐบาลควรจะได้วางแผนแก้ไขแต่ระยะแรกที่คิดเพิ่มปริมาณการศึกษาแล้ว อันเป็นหลักธรรมดาทั่วไปในการดำเนินการใด ๆ ก็ตาม แต่รัฐบาลมิได้ดำเนินการแก้ไขใด ๆ จนเมื่อถึงภาวะที่คนว่างงานจำนวนมากขึ้น รัฐบาลจึงจะแก้ไขแบบแก้ปัญหาเฉพาะหน้า

ข้อเสนอแนะการแก้ไข รัฐบาลควรมีนโยบายให้สถานศึกษาทั้งของรัฐบาลและเอกชนลดปริมาณการผลิตนักศึกษาลง โดยการตั้งเป็นอัตราส่วนไว้ในแต่ละปี ซึ่งรัฐบาลควรจะดูเกณฑ์การตั้งอัตราส่วนนี้จากความต้องการของตลาดแรงงาน แล้วจึงกำหนดผู้เรียนให้สอดคล้องกับตลาดแรงงาน แต่วิธีนี้จะมีปัญหาคือ

---

[1]ประยูร ศรีประสาธน์ "นโยบายการศึกษาไทยในรอบ 25 ปี" การศึกษาแห่งชาติ 118 : 88 - 117 ธันวาคม 2526 - มกราคม 2527

1. ความไม่แน่นอนของความต้องการแรงงานของตลาดแรงงาน ซึ่งเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นรัฐบาลควรตั้งเกณฑ์เฉลี่ยจำกัดเผื่อเอาไว้ในปริมาณที่ไม่มากหรือน้อยเกินไป

2. ความนิยมของประชาชน รัฐบาลจะต้องสร้างความเข้าใจ และช่วยแก้ภาพจนในการเรียนด้านพณิชยการให้ประชาชน วิธีที่สะดวกที่สุดก็คือ การแนะแนวการศึกษาวิชาชีพเพื่อให้ผู้ปกครองและนักศึกษาเข้าใจถึงความสำคัญในการเลือกเรียนวิชาต่าง ๆ ว่าควรกำนึงถึงตลาดแรงงาน คุณสมบัติ ความถนัด ความพร้อมของผู้เรียนประกอบด้วย ไม่ใช่เรียนเพราะเห็นเขานิยมเรียนกัน หรือเห็นว่าค่าเล่าเรียนถูกกว่าการศึกษาประเภทอื่น[1] ปัญหานี้รัฐบาลควรแก้ไขโดยชี้แจงให้ประชาชนเข้าใจว่า การศึกษาวิชาชีพใด ๆ ก็สามารถประกอบอาชีพได้ก้าวหน้าเช่นกัน หากผู้เรียนมีความตั้งใจจริงในการศึกษา และทำงานของตน

นอกจากนี้ รัฐบาลควรแก้ไขเรื่องจุดมุ่งหมายในการศึกษาด้านพณิชยการของนักเรียนด้วย โดยแสดงจุดมุ่งหมายที่แน่ชัดของรัฐบาลในด้านพณิชยการว่า นอกจากต้องการให้ผู้เรียนจบออกไปประกอบอาชีพรับจ้างทำงานตามบริษัท ห้างร้าน หน่วยงานของรัฐบาล ตามความมุ่งหมายของผู้เรียนส่วนมากแล้ว รัฐบาลควรมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนจบออกไปประกอบอาชีพส่วนตัวได้ด้วย ซึ่งในข้อนี้ขัดกับนิสัยดั้งเดิมของคนไทย ที่ไม่ชอบการลงทุน เพราะกลัวสูญเหลว ขาดทุน คนไทยเมื่อมีเงินมักจะนิยมให้กู้ยืมเงินคิดดอกเบี้ยมากกว่า เพราะเสี่ยงน้อยกว่า[2] ดังนั้นรัฐบาลควรหาวิธีชักจูงให้ประชาชนหันมาประกอบอาชีพทางการค้าและลงทุนในกิจการต่าง ๆ ให้มากขึ้นดังนี้

(1) สนับสนุนให้นักเรียนใช้เวลาว่างทำงานหารายได้พิเศษ เช่น การเสิร์ฟอาหารในร้านอาหาร การส่งหนังสือพิมพ์ การเร่ขายของในเวลาว่าง โดยพยายามให้เด็กฝึกปฏิบัติมาก ๆ เมื่อเป็นเวลานานขึ้น เด็กก็จะรู้สึกชิน เห็นเป็นของปรกติ เป็นอาชีพอย่างหนึ่งที่สุจริตไม่เสียหายแต่อย่างใด ทั้งนี้ควรให้สถานศึกษาทุกแห่งบังคับปฏิบัติเหมือนกันด้วย

---

[1] อภิชัย พันธเสน การศึกษาปฏิรูปหรือปฏิวัติ หน้า 439

[2] กรมอาชีวศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ รายงานการศึกษาและภาวะเศรษฐกิจ พ.ศ. 2503 หน้า 13

(2) สนับสนุนให้คนไทยที่มีทุนอยู่แล้ว ทำการค้าธุรกิจต่าง ๆ ให้มากขึ้น เช่น การส่งเสริมร้านค้าย่อยในการส่งผลผลิตมาป้อน โดยให้เครดิตและขายในราคาถูก พร้อมทั้งสนับสนุนให้คนไทยนิยมใช้ของไทย ให้ความรู้ในเรื่องหลักของการบริการที่ดีให้มากขึ้น เพื่อดึงดูดใจลูกค้า หากทำได้อย่างจริงจังแล้ว เชื่อว่าการพณิชยการ และการบริหารธุรกิจต่าง ๆ คงจะพัฒนาและอยู่ในความควบคุมของคนไทยมากขึ้น

3. ความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ

การดำเนินการจัดการอาชีวศึกษาด้านพณิชยการ ของกรมอาชีวศึกษา ในระหว่าง พ.ศ. 2503 - 2529 นั้น มีความจำเป็นจะต้องเพิ่มการติดต่อและประสานงานกันกับหน่วยงานราชการ หรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้มากกว่าเดิมเพราะในการจัดการศึกษาวิชาชีพนั้นเป็นงานที่ต้องอาศัยหน่วยงานหลายฝ่ายสนับสนุนส่งเสริม เพื่อให้งานของกรมอาชีวศึกษา ได้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ต้องอาศัยด้านการฝึกงาน การหาข้อมูลตลาดแรงงาน ความเจริญทางวิทยาการ และสถานที่ทำงาน เป็นต้น หากไม่ประสานงานกันจะทำให้เกิดผลเสียต่อการจัดการศึกษาของประเทศได้ ดังนั้น นอกจากการร่วมมือกับสภาพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแล้ว กรมอาชีวศึกษาควรจะได้ร่วมมือในการดำเนินการจัดการศึกษาด้านพณิชยการ กับหน่วยงานต่าง ๆ ต่อไปนี้ให้มากกว่าที่เคยปฏิบัติกัน

3.1 กรมแรงงาน

จะช่วยในด้านการจัดหาข้อมูลที่เกี่ยวกับความต้องการของแรงงานในตลาดแรงงาน พร้อมทั้งปัญหาต่าง ๆ ในเรื่องที่เกี่ยวกับแรงงาน เช่น ปัญหาเรื่องค่าแรงงาน ปัญหานายจ้างกับลูกจ้าง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อกรมอาชีวศึกษาในการนำข้อมูลที่ได้มาใช้ประกอบการจัดการศึกษาเช่น ตาราง 17

ตาราง 17 ความต้องการแรงงานที่เพิ่มขึ้นของแต่ละปี พ.ศ. 2521 ถึง 2525 โดยจำแนกเป็นรายระดับอาชีพ

พ.ศ.	วิชาชีพชั้นสูง		ระดับบริหาร จัดการ		เทคนิค		แรงงานฝีมือ		แรงงานกึ่งฝีมือ		กรรมกร	
	จำนวนคน พ.ศ.2520	จำนวนคนที่เพิ่มขึ้น	จำนวนคน พ.ศ.2520	จำนวนคนที่เพิ่มขึ้น	จำนวนคน พ.ศ.2520	จำนวนคนที่เพิ่มขึ้น	จำนวนคน พ.ศ.2520	จำนวนคนที่เพิ่มขึ้น	จำนวนคน พ.ศ.2520	จำนวนคนที่เพิ่มขึ้น	จำนวนคน พ.ศ.2520	จำนวนคนที่เพิ่มขึ้น
2520	64,170	-	7,961	-	29,425	-	82,280	-	62,570	-	116,985	-
2521		14,136		1,109		1,994		10,960		6,557		12,813
2522		8,006		573		3,505		7,986		4,113		18,498
2523		4,586		326		2,293		5,301		3,279		5,284
2524		4,336		251		2,246		3,742		2,000		5,170
2525		3,406		326		1,756		3,585		1,838		5,172

ที่มา ปรีชา ทัพพะกุล ณ อยุธยา และวีรพจน์ เวชชประสิทธิ์ อาชีวศึกษาและการแนะแนวอาชีพ

จากตาราง 17 แสดงให้เห็นถึงความต้องการแรงงานที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปี ซึ่งปรากฏว่า ตลาดแรงงานต้องการระดับกรรมกร มากที่สุด รองลงมาคือ แรงงานระดับวิชาชีพชั้นสูง แรงงานฝีมือ แรงงานกึ่งฝีมือ แรงงานเทคนิค และแรงงานระดับบริหาร การจัดการตามลำดับ

3.2 สถาบันทางธุรกิจและอุตสาหกรรม

สถาบันทางธุรกิจ และทางอุตสาหกรรม ทั้งที่เป็นของรัฐบาลและเอกชน ล้วนเป็นแหล่งรับแรงงานจากกรมอาชีวศึกษา ดังนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่กรมอาชีวศึกษาจะต้องร่วมมือประสานงานกับหน่วยงานดังกล่าว เพื่อจะได้รับฟังข้อคิดเห็นต่าง ๆ ในด้านแรงงานจากสถาบันเหล่านี้โดยตรง เช่น ควรเชิญตัวแทนจากสถาบันเหล่านี้ให้มีส่วนเข้าร่วมประชุม[1] ในการดำเนินการจัดการศึกษาของกรมอาชีวศึกษา เพื่อสามารถนำข้อมูลและประโยชน์ที่ได้นี้ไปจัดการปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานส่วนนี้ได้

3.3 หน่วยงานของราชการส่วนต่าง ๆ

เป็นแหล่งที่ทางกรมอาชีวศึกษาสามารถติดต่อและขอความร่วมมือได้มากที่สุดเพราะเป็นหน่วยงานของรัฐบาลเหมือนกัน เช่น สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) คุรุสภา กรมวิเทศสหการ ซึ่งจะให้ความร่วมมือในเรื่องการพิจารณาอัตรากำลังการผลิตของกรมอาชีวศึกษาได้ โดยส่งข้อมูลแรงงานที่ต้องการให้กรมอาชีวศึกษา หรือช่วยรับนักศึกษาไปฝึกงาน การให้ทุนการศึกษา เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า หน่วยงานต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้ล้วนมีผลประโยชน์และความสำคัญต่อการดำเนินการจัดการศึกษาของกรมอาชีวศึกษาเป็นอย่างยิ่ง คาดว่าในอนาคตกงจะมีการร่วมมือและประสานงานกันระหว่างกรมอาชีวศึกษากับหน่วยงานต่าง ๆ เหล่านี้มากขึ้น

---

[1] อาทร จันทวิมล การจัดการศึกษาวิชาชีพเพื่อคุณภาพ หน้า 8

4. การว่างงาน

ปัญหาว่างงานนี้จัดได้ว่าเป็นผลที่สืบเนื่องมาจากความล้มเหลวในการดำเนินการจัดการศึกษาตามพณิชยการในด้านต่าง ๆ เช่น คุณภาพทางการศึกษา ขาดการวางโครงการแก้ไขปัญหาในระยะยาว ขาดความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ และสามารถสรุป สาเหตุของการว่างงานได้ดังนี้

4.1 การเพิ่มปริมาณของผู้จบการศึกษา

การเพิ่มปริมาณของผู้สำเร็จการศึกษาเนื่องมาจากการเพิ่มอัตราการเกิดของประชาชนที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว นับจาก พ.ศ. 2509 คือ 3.2 % ประกอบกับการขยายการศึกษาภาคบังคับของรัฐบาล ทำให้เกิดการขยายตัวทางการศึกษาอย่างมาก ดังนั้น การศึกษาด้านพณิชยการสามารถหางานทำในขณะนั้นได้ง่าย เพราะยังมีผู้จบการศึกษาในปริมาณน้อยอยู่[1] จึงทำให้ประชาชนหันมานิยมเรียนด้านพณิชยการกันมาก เป็นจำนวนหลายหมื่นคน[2] ทำให้ปริมาณของผู้จบการศึกษามีมากกว่าปริมาณแรงงานที่ตลาดแรงงานต้องการ และคุณภาพในการศึกษาก็ยังไม่ได้มาตรฐานที่ดีพอ

4.2 คุณสมบัติของผู้สำเร็จการศึกษา

ผู้สำเร็จการศึกษามีคุณสมบัติที่ไม่ตรงกับความต้องการของนายจ้าง เช่น ผู้สมัครจบทางแผนกวิชาบัญชี แต่นายจ้างจะให้เป็นเจ้าหน้าที่พิมพ์ดีด เป็นต้น[3] จะเห็นได้ว่า ขาดการประสานงานและความร่วมมือกันระหว่างกรมอาชีวศึกษากับบริษัทร้านค้าที่ดีพอ โดยเฉพาะนายจ้างยังมีความสนใจน้อยมากในเรื่องการให้ความร่วมมือกับทางการ ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของกรมอาชีวศึกษาที่จะต้องดำเนินการจัดการแก้ไขต่อไป

---

[1] สุวิทย์ อัตถากร ศึกษานิเทศก์ กรมอาชีวศึกษา ผู้ให้สัมภาษณ์ อรสา ถาวรวงศ์สกุล ผู้สัมภาษณ์ ที่หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมอาชีวศึกษา วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2529

[2] วิเวก ปางพุฒิพงศ์ สารพัฒนาหลักสูตร หน้า 4

[3] พงษ์ศักดิ์ วรสุนทโรสถ "ความสำเร็จของการอาชีวศึกษาอยู่ที่ตรงไหน" รวมบทความศิลปหัตถกรรมนักเรียน หน้า 3

4.3 โครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศเป็นแบบเกษตรกรรม

ปัญหาในข้อนี้เป็นปัญหาที่ต้องใช้ส่วนประกอบหลาย ๆ ด้านพิจารณา เหตุที่ทำให้เกิดการว่างงานมากขึ้นนั้นก็เพราะว่า ในขณะที่รัฐบาลพยายามจะสร้างประเทศให้เป็นชาติทางอุตสาหกรรม โดยการจัดการศึกษา การลงทุนในการก่อสร้าง ที่มีแนวโน้มเป็นระบบอุตสาหกรรมมากขึ้น โดยที่ต้องใช้ระยะเวลานานกว่าจะเปลี่ยนโครงสร้างได้นั้น สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจที่แท้จริง ยังคงเป็นระบบเกษตรกรรมอยู่ เช่น จำนวนประชาชนที่ประกอบอาชีพการทำนาทำไร่ ทำสวน มีประมาณถึง 80 % ของประชาชนทั้งประเทศ ดังนั้นการลงทุนในด้านอุตสาหกรรม การบริหารธุรกิจก็ยังมีน้อย อัตราการว่างงานก็ต่ำตามไปด้วย

4.4 เทคโนโลยีและความเจริญทางวิทยาการกับหลักสูตรของกรมอาชีวศึกษา

ปัจจุบันนี้ ความเจริญทางด้านเทคโนโลยีและวิทยาการต่าง ๆ ของโลกได้เจริญก้าวหน้าไปมาก เช่น วิทยาการทางธุรกิจของประเทศญี่ปุ่นที่ก้าวหน้าเป็นผู้นำทางโลกธุรกิจ[1] อาทิ การนำเครื่องคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ เป็นต้น ประเทศไทยได้รับเอาความเจริญทางด้านเทคโนโลยีและวิทยาการต่าง ๆ เหล่านี้เช่นกัน ดังนั้นจึงมีการนำเอาอุปกรณ์เครื่องมือทันสมัย มีราคาสูงมาใช้ในหน่วยงานต่าง ๆ ขณะที่การพัฒนาหลักสูตรของกรมอาชีวศึกษาตามไม่ทัน จึงทำให้คุณภาพทางการศึกษาของกรมอาชีวศึกษานั้นค่อนข้างล้าหลัง นักศึกษาส่วนมากไม่สามารถใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ ได้ชำนาญ เพราะขาดการฝึกหัดที่ดีพอจากสถานศึกษานั่นเอง[2]

---

[1]เอ็ดวิน โอไรเชาเออร์ ญี่ปุ่น วุฒิชัย มูลศิลป์ สุภัทรา นิลวัชระ บรรณาธิการแปล หน้า 184

[2]โกศล ศรีขวัญ ผู้ช่วยผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสระบุรี ผู้ให้สัมภาษณ์ อรสา ถาวรวงศ์สกุล ผู้สัมภาษณ์ ที่วิทยาลัยอาชีวศึกษาสระบุรี วันที่ 11 กรกฎาคม 2529

4.5 ค่านิยมในสังคมไทย

นับจากสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ซึ่งมีการประกาศตั้งโรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบขึ้นเพื่อรับคนเข้าเรียนและฝึกหัดรับราชการ[1] ทำให้ความนิยมรับราชการของประชาชนสูงมากขึ้นตลอดมา แม้ในปัจจุบันค่านิยมเช่นนี้ก็ยังมีอยู่ การศึกษาด้านวิชาสามัญได้รับการยกย่องอย่างสูงในสมัยก่อน เพื่อรับราชการ ในสมัยปัจจุบัน เพื่อมุ่งเรียนในมหาวิทยาลัย โดยถือว่าการศึกษาวิชาชีพเป็นการศึกษาชั้นรองลงมา[2] ดังนั้นแม้จะเรียนจบทางด้านวิชาชีพก็ยังคงต้องการการยอมรับจากสังคม โดยการได้ทำงานราชการ แต่ปัจจุบันเมื่อตำแหน่งทางราชการอิ่มตัว โดยรัฐบาลได้กำหนดการรับข้าราชการในแต่ละปีไม่เกิน 2 %[3] จึงทำให้ผู้จบการศึกษาจะเปลี่ยนทัศนะหันไปทำงานกับเอกชนมากขึ้น แต่ขณะเดียวกันก็คอยหาโอกาสเข้าทำงานราชการอยู่เสมอ เมื่อมีหนทางที่จะทำได้ จะเห็นได้จากประกาศรับสมัครสอบเข้าทำงานตามหน่วยงานของรัฐบาลในแต่ละปีจะมีผู้มาสมัครกันในปริมาณสูง และจำนวนไม่น้อยเป็นผู้ที่มีงานของบริษัทเอกชนแล้ว[4]

ดังนั้นจากสาเหตุของการเกิดปัญหาการว่างงานที่กล่าวนั้นประกอบจากหลายส่วนร่วมกัน ไม่อาจกล่าวได้ว่าเป็นความบกพร่องของหน่วยงานใด หรือของผู้ใดเพียงอย่างเดียว จำเป็นที่จะต้องร่วมมือกันหาทางแก้ไขในปัญหานี้โดยเร็ว

ข้อเสนอแนะและการแก้ไข

กรมอาชีวศึกษาควรที่จะได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น กรมแรงงาน สถาบันธุรกิจอุตสาหกรรมต่าง ๆ หน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวง ทบวงกรมต่าง ๆ

---

[1] วุฒิชัย มูลศิลป์ การปฏิรูปการศึกษาในสมัยรัชกาลที่ 5 หน้า 73

[2] มาร์ค บลาวก์ การศึกษากับปัญหาการมีงานทำในประเทศกำลังพัฒนา แปลโดย สุนทร โคตรบรรเทา หน้า 28

[3] โกศล กีรติวัฒ ผู้ช่วยผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสระบุรี ผู้ให้สัมภาษณ์ อรสา ถาวรวงศ์สกุล ผู้สัมภาษณ์ ที่วิทยาลัยอาชีวศึกษาสระบุรี วันที่ 11 กรกฎาคม 2529

[4] วิชัย สงวนพงศ์ หัวหน้างานฝ่ายบริหารสถานศึกษากองวิทยาลัยเทคนิค ผู้ให้สัมภาษณ์ อรสา ถาวรวงศ์สกุล ผู้สัมภาษณ์ ที่กรมอาชีวศึกษา วันที่ 19 เมษายน 2531

กรมการฝึกหัดครู กรมพาณิชย์สัมพันธ์ กรมสามัญศึกษา ทำงานร่วมมือช่วยเหลือการดำเนินงานซึ่งกันและกัน และกรมอาชีวศึกษาก็ควรจะได้พิจารณาแก้ไขปัญหานี้ด้วยวิธีการดังต่อไปนี้ คือ

ก. การจัดตั้งระบบแนะแนวอาชีพ

การแนะแนวอาชีพนั้นเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องจัดดำเนินการให้ประชาชนได้รู้จักเลือกพิจารณาการศึกษาอาชีพที่เห็นว่าเหมาะสมกับความรู้ความสามารถ ความถนัดของตน และสภาพการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้เพื่อมิให้เกิดการสูญเปล่าในการศึกษาและการประกอบอาชีพ โดยการจัดข้อมูลและคำแนะนำต่าง ๆ จากผู้เชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ในเรื่องการจัดการศึกษาวิชาชีพ หรือเจ้าหน้าที่แนะแนวเสียก่อน โดยจัดให้มีขึ้นในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ขบวนการในการจัดการแนะแนวควรประกอบด้วย

(1) จัดให้มีการรวบรวมข้อมูลจากตลาดแรงงาน เช่น หลักเกณฑ์การทำงานและรายละเอียดงานของสถาบันต่าง ๆ ทั้งของรัฐบาลและเอกชน ในเรื่องของการรับสมัครงาน อัตราการจ้างงาน สถานที่ เวลา อาทิ การรวบรวมคุณสมบัติหรือลักษณะของแรงงานที่ตลาดแรงงานต้องการ โดยรวบรวมจากประกาศต่าง ๆ ในหน้าหนังสือพิมพ์ ทั้งหน่วยงานของรัฐบาล เอกชน จากกรมแรงงาน จากรัฐวิสาหกิจ เป็นต้น สำหรับแรงงานด้านพณิชยการ ตลาดแรงงานมักต้องการผู้ที่มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

1.1 คุณสมบัติทั่วไป

1.1.1 พิมพ์ดีด ภาษาไทย ภาษาอังกฤษได้

1.1.2 จดชวเลขไทย อังกฤษได้

1.1.3 บุคลิกภาพ ลายมือสวย พูดไพเราะ สามารถทำงานเป็นกะได้และมีลักษณะเป็นผู้นากลุ่ม

1.1.4 มีความพื้นฐานด้านคอมพิวเตอร์ ภาษาอังกฤษ ภาษาจีนกลาง แต้จิ๋ว ภาษากวางตุ้ง

1.1.5 มีประสบการณ์ผ่านงานประมาณ 1 - 3 ปี

1.1.6 มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีคุณธรรมประจำใจ ตลอดจนมีระเบียบวินัย

1.1.7 มีบานพาหนะของตนเอง

1.2 คุณสมบัติพิเศษ

จัดเป็นคุณสมบัติที่ตลาดแรงงานจะกำหนดขึ้นส่วนมากจะได้แก่

พนักงานขาย ควรที่จะพูดเก่ง ออนหวาน พูดภาษาจีน อังกฤษ มีมนุษย์สัมพันธ์ดี เคยผ่านงานการขายมาก่อน มีรถจักรยานยนต์ และสามารถไปทำงานต่างจังหวัดได้

พนักงานบัญชี ทำงานสะอาดเป็นระเบียบ เคยผ่านงาน สวย และมีมนุษย์สัมพันธ์ดี

พนักงานธุรการ พิมพ์ดีดภาษาไทย ภาษาอังกฤษได้ นาทีละประมาณ 40 คำ และควรมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี ทำงานคล่องไม่เชื่องช้า

พนักงานเลขานุการ สวย ลายมือเป็นระเบียบสวยงาม ภาษาอังกฤษและภาษาจีนดี[1]

คุณสมบัติทั้ง 2 ลักษณะที่แสดงให้เห็นข้างต้นนี้ทำให้ทราบว่า ตลาดแรงงานในปัจจุบันเลือกแรงงาน และตั้งกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของตนขึ้น สำหรับการทำงานด้านเทคนิคนั้น จำเป็นที่จะต้องติดต่อกับชุมชนตลอดเวลา เพราะเป็นงานด้านการบริการ ส่วนใหญ่มักเจาะจงคุณสมบัติพิเศษไว้ว่า หน้าตาดี และเคยผ่านงาน[2] คุณลักษณะอื่น ๆ เป็นลำดับรองลงมา เมื่อกลับมาพิจารณาถึงคุณสมบัติของนักศึกษาที่จบการศึกษาแล้วปรากฏว่า บางคนอาจหน้าตาดี แต่ประสบการณ์การผ่านงานมีน้อย หรือไม่มีเลย[3]

ดังนั้นในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานให้ได้มากที่สุด จำเป็นอย่างยิ่งที่กรมอาชีวศึกษาจะต้องพึ่งสถานประกอบการต่าง ๆ ด้วยการจัดส่งนักศึกษาไปฝึกหัด อบรม หรือทำงานเป็นภาคปฏิบัติ ปัญหาอยู่ที่ว่า สถานประกอบการต่าง ๆ กลัวว่านักศึกษาจะไปทำเครื่องมือ อุปกรณ์ต่าง ๆ ของเขาเสียหาย ในกรณีเช่นนี้อยู่ที่กรมอาชีวศึกษาจะสามารถสร้างนักศึกษาให้มีคุณภาพ และเป็นผู้มีความรับผิดชอบเพียงใด จึงจะทำให้สถานประกอบการต่าง ๆ ยอมรับ ในกรณีเช่นนี้สถานศึกษาที่สังกัดกรมอาชีวศึกษาอาจมีวิธีการในการสร้างความสัมพันธ์กับสถานประกอบการที่อยู่ใกล้เคียงได้ เช่น

---

[1]วิชัย สงวนพงศ์ หัวหน้างานฝ่ายบริหารสถานศึกษา กองวิทยาจัยเทคนิค ผู้ให้สัมภาษณ์
อรสา ถาวรวงศ์สกุล ผู้สัมภาษณ์ ที่กรมอาชีวศึกษา วันที่ 19 เมษายน 2531

[2]กองแผนงาน กรมอาชีวศึกษา ข่าวตลาดแรงงานอาชีวะ 2529 หน้า 4

[3]วิชัย สงวนพงศ์ ล.ค.

1. เอื้ออำนวยสถานที่ เช่น สนามกีฬา ให้เป็นที่พบปะออกกำลังกาย และสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างพนักงานของสถานประกอบการกับบุคลากรของสถานศึกษา

2. รับบุตรหลานของผู้นำสถานประกอบการ หรือเจ้าหน้าที่ เข้าศึกษาเพื่อการประสานสัมพันธ์ที่ดีในอนาคต

3. เชิญกลุ่มผู้นำสถานประกอบการมาร่วมในงานพิธีสำคัญของสถานศึกษา

ข้อเสนอเหล่านี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งในข้อเท็จจริงที่สถานศึกษาต่าง ๆ สามารถคิดค้นขึ้น ประสานงานกับสถานประกอบการ เพื่อการร่วมมือที่จะพัฒนาการศึกษาของประเทศให้ก้าวหน้าสืบไป

(2) ควรมีการจัดส่งนักศึกษาเข้าฝึกงานตามสถานที่ต่าง ๆ ให้มากที่สุด เพื่อเด็กจะได้มีประสบการณ์การทำงานมากยิ่งขึ้น และบริการในเรื่องจัดหางานให้แก่นักศึกษา

(3) มีการติดตามและประเมินผลผู้สำเร็จการศึกษาอย่างจริงจัง เพื่อจะได้ทราบข้อมูลของแรงงานที่สำเร็จการศึกษาไปนั้นได้ทำงาน เรียนต่อ หรือตกงาน ในปริมาณเท่าใด ทั้งนี้เพื่อจะได้นำมาพิจารณาในการจัดแนวการศึกษาในวาระต่อไป

นอกจากนี้ ในการจัดการแนะแนวอาชีพทางด้านพณิชยการนั้น ควรชี้แนะให้ผู้ที่จะสมัครเข้าเรียนต่อในด้านนี้คำนึงถึงหลักสำคัญ เช่น ต้องเป็นผู้ที่สนใจในเรื่องธุรกิจการค้า เรียนวิชาคณิตศาสตร์และภาษาอังกฤษได้ดีพอสมควร ควรเป็นผู้มีมรรยาทเรียบร้อย คล่องตัว และพูดจาอ่อนหวาน[1]

การแนะแนวทางอาชีพที่ถูกต้องให้แก่ผู้เรียนนั้น จัดเป็นการแก้ไขปัญหาในการเพิ่มคุณภาพทางการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น และยังสามารถช่วยให้มีการผลิตแรงงานได้ตามความต้องการของตลาดแรงงาน ซึ่งนับเป็นการช่วยแก้ปัญหาการว่างงานได้เป็นอย่างดี

---

[1]สวัสดิ์ สุวรรณอักษร "แนวทางการศึกษา - แนวทางอาชีพ" แนะแนวการศึกษาต่อวิชาชีพ พ.ศ. 2522 หน้า 49

ในปัจจุบันสถานศึกษาของกรมอาชีวศึกษามีหน่วยงานด้านต่าง ๆ ที่มีส่วนพัฒนาการแนะแนว และการจัดหางาน เช่น งานศูนย์ข้อมูล งานวิจัยและพัฒนาวิทยาลัย เป็นต้น ดังนั้นหากหน่วยงานต่าง ๆ นี้ สามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้วงานแนะแนวการจัดหางาน เพื่อแก้ไขปัญหาการว่างงาน คงจะพัฒนาไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับโครงสร้างระบบแนะแนวอาชีพในสถาบันการศึกษามีลักษณะดังภาพประกอบ 7 คือ

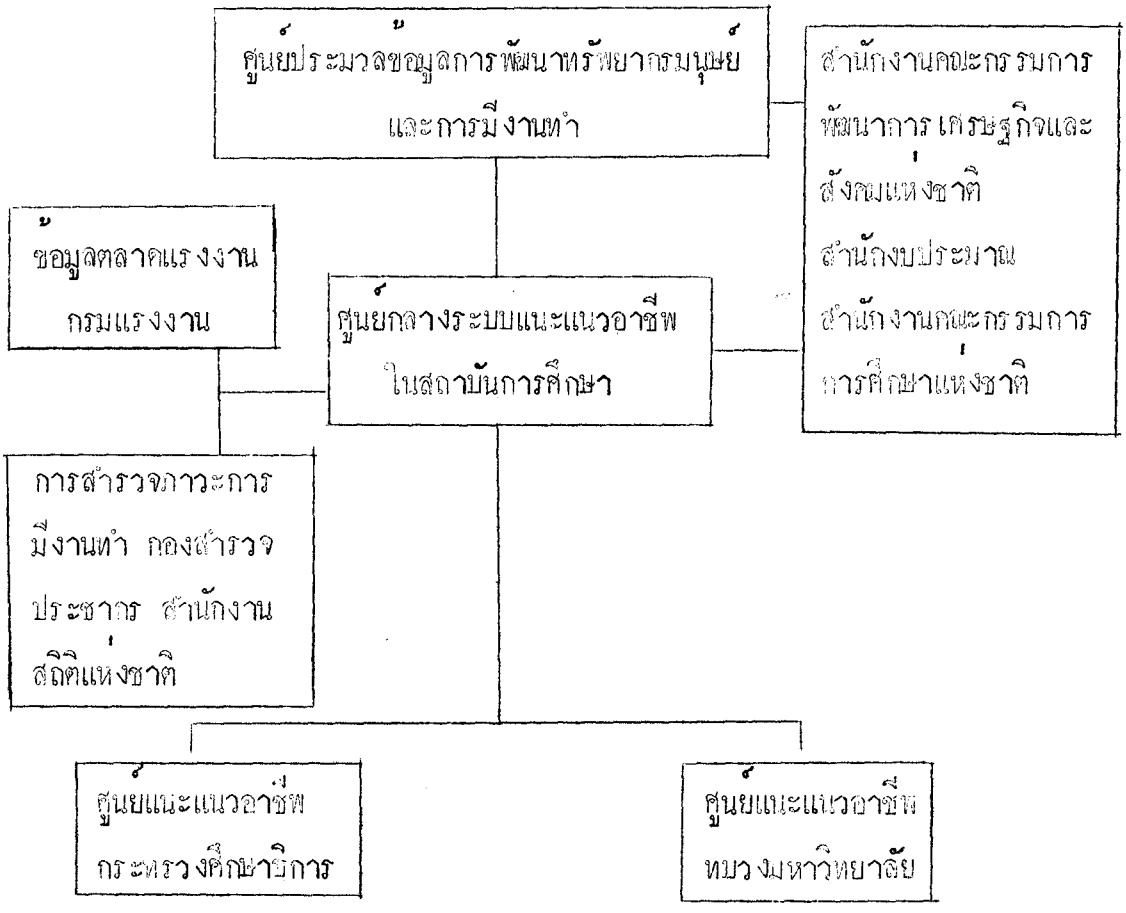

ที่มา ปรีชา ทัพพะกุล ณ อยุธยา และวีรพจน์ เวชชประเสริฐ อาชีวศึกษาและการแนะแนวอาชีพ

ภาพประกอบ 7 โครงสร้างระบบแนะแนวอาชีพในสถาบันการศึกษา

จากภาพประกอบนี้ จะเห็นได้ว่า อาศัยความร่วมมือการทำงานเพื่อให้ได้ข้อมูลต่าง ๆ จากหลายหน่วยงานด้วยกัน โดยการประสานงานของศูนย์แนะแนวสถานศึกษา

ข. <u>การติดต่อขอความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ</u>

กรมอาชีวศึกษาควรจะได้มีการติดต่อและขอความร่วมมือกับหน่วยที่เป็นตลาดแรงงานต่าง ๆ ส่วนในการพิจารณาคัดเลือกนักศึกษาเข้าทำงานให้มากขึ้น อีกกรณีหนึ่งก็คือ การที่กรมอาชีวศึกษาได้ทำการจัดตั้งหน่วยจัดหางานขึ้นใน พ.ศ. 2523 และดำเนินการในวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2524 ที่วิทยาลัยช่างกลปทุมวัน[1] โดยใช้ชื่อการดำเนินงานว่า วันตลาดนัดแรงงานนั้น จัดเป็นการริเริ่มที่ดีมาก เพราะมีการเชิญบริษัท ห้างร้าน หน่วยงานต่าง ๆ ที่มีความประสงค์ทางด้านแรงงานใหม่มารวมงาน เปิดการรับสมัครนักศึกษาเข้าทำงาน ทำให้สะดวกทั้งฝ่ายนายจ้างและผู้สมัครงานทั้ง 2 ฝ่าย และงานนี้กรมอาชีวศึกษา ควรจะได้จัดการขยายให้กว้างขวางยิ่งขึ้น หากเป็นไปได้ควรจัดในทุก ๆ เขตการศึกษา แทนที่จะจัดในส่วนกลางหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของประเทศเท่านั้น

ค. <u>ปรับปรุงคุณภาพทางการศึกษา</u>

การแก้ไขปัญหาการว่างงานในข้อต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วจะบรรลุผลได้โดยสมบูรณ์นั้น ทางกรมอาชีวศึกษาจะต้องมีความมั่นใจในคุณภาพของนักศึกษาหรือแรงงานของตนเองเสียก่อนว่ามีคุณภาพที่ดีพอกับการเข้าทำงานตามหน่วยงานต่าง ๆ ดังนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาของกรมอาชีวศึกษาให้ดีขึ้น ในด้านต่อไปนี้

<u>หลักสูตร</u> ปรับปรุงให้ทันสมัย และสนองตอบความต้องการของตลาดแรงงาน เช่น จัดให้มีวิชาภาคปฏิบัติมากขึ้น

<u>การเรียนการสอน</u> มีการใช้อุปกรณ์เครื่องมือเทคโนโลยีที่ทันสมัยประกอบ ทั้งนี้ควรปลูกฝังให้ครูผู้สอนทำความเข้าใจด้วยว่า การนำเทคโนโลยีมาใช้นั้นมีผลเกิด 2 ประการ

---

[1] กองแผนงาน, กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ <u>การแก้ไขปัญหาการว่างงาน</u> หน้า 1

1. ทางตรง นักศึกษาจะได้รับความรู้ ความคิด ความสะดวกสบายจากอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีนั้น ๆ

2. ทางอ้อม นักศึกษาจะได้รับทัศนคติ ค่านิยม ที่มีต่อการใช้เทคโนโลยีนั้น ๆ

นอกจากนี้จะต้องคำนึงถึงทัศนคติที่เกิดขึ้นต่อการศึกษาทางด้านอาชีวศึกษา โดยเฉพาะทางด้านพณิชยการ ซึ่งในปัจจุบันได้กลายเป็นค่านิยมในการศึกษาวิชาชีพแล้ว เพื่อมิให้เกิดลักษณะถึงจุดอิ่มตัว จนเกินปริมาณและมีคุณภาพต่ำ เช่น การฝึกหัดครู[1] โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการเรียนการสอนให้เกิดคุณภาพ มุ่งปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมมากขึ้น จะเห็นได้ว่า ในการแก้ไขปัญหาคนว่างงานนั้น มิใช่จะทำได้ในระยะเวลาสั้น และทำตามลำพังเพียงหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง ปัญหานี้เป็นปัญหาที่สะสมไว้ระยะเวลานาน ดังนั้นจึงต้องมีการวางขอแก้ไขที่ละส่วน โดยเริ่มจากความรู้ความเข้าใจที่ตรงกัน ทั้งผู้เรียน สถานศึกษาและตลาดแรงงาน ในเรื่องของหน้าที่ที่แต่ละฝ่ายควรปฏิบัติ ต่อมาก็คือ ต้องทำการจัดการศึกษาด้านพณิชยการ ให้มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของตลาดแรงงานในปริมาณที่พอเหมาะ และต้องมีการร่วมมือประสานงานกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง[2] ด้วย ซึ่งหากกรมอาชีวศึกษาสามารถดำเนินการได้เช่นนี้ ในอนาคตปัญหาเรื่องการว่างงานของนักศึกษาด้านพณิชยการคงลดน้อยลงไปจากนี้ที่เป็นอยู่แน่นอน

5. <u>การปรับปรุงระบบบริหารงานการศึกษาของประเทศ</u>

ระบบการบริหารการศึกษาของประเทศไทย ที่มีมาแต่สมัยก่อนนั้นค่อนข้างสับสน ไม่เป็นสัดส่วนในการปฏิบัติหน้าที่ เป็นระบบที่ขาดความเป็นเอกภาพหรือความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างเห็นได้ชัดเจน อาทิ การจัดการศึกษาด้านวิชาชีพนั้น ปรากฏว่ามีหน่วยงานหลายหน่วยที่รับผิดชอบ เช่น กรมอาชีวศึกษา กรมเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา กรมการศึกษา

---

[1]อภิชัย พันธเสน <u>การศึกษาปฏิรูปหรือปฏิวัติ</u> หน้า 261

[2]ชินภัทร ภูมิรัตน "แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยและการประเมินผลการพัฒนาการศึกษา" <u>การศึกษาแห่งชาติ</u> 20 : 19 - 25 ตุลาคม - พฤศจิกายน 2528

นอกโรงเรียน กรมแรงงาน เป็นต้น สภาพการณ์เช่นนี้ก่อให้เกิดความสิ้นเปลืองทั้งเวลา เงินตรา ตลอดจนบุคลากร และที่สำคัญ คือความมุ่งหมายของการพัฒนาการศึกษาด้านวิชาชีพ เพื่อให้นักศึกษาเป็นผู้ที่มีความพร้อมทั้งด้านวิชาชีพ คุณธรรม จริยธรรม และวิทยาการต่าง ๆ ย่อมขาดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันไปด้วย เป็นการสูญเสียพลังงานของชาติโดยไม่จำเป็น[1]

นอกจากนี้ ระบบการบริหารการศึกษาที่ขาดความเป็นเอกภาพนี้ ย่อมทำให้ขาดการประสานสัมพันธ์ต่อกันอย่างเห็นได้ชัด เพราะแต่ละฝ่ายต่างมีปรัชญาและหลักการ ในการดำเนินงานบริหารการศึกษาที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้นระบบบริหารการศึกษาที่ขาดทั้งเอกภาพและการประสานสัมพันธ์นี้ ย่อมทำให้เกิดการขาดบุคลากรที่จะทำงานเพื่องาน แต่มีแนวโน้มที่จะทำงานเพื่อระบบอันขาดเอกภาพ และการประสานสัมพันธ์ของแต่ละหน่วยงาน หรือไม่เช่นนั้นก็เป็นการทำงานเพื่อบุคคลมากกว่าเพื่อหลักการที่เป็นส่วนรวม

<u>วิธีการแก้ไขและข้อเสนอแนะ</u> คือควรกำหนดให้มีหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง ทำหน้าที่จัดการศึกษาด้านวิชาชีพ และจัดการศึกษาทุกระดับตั้งแต่ ศูนย์ฝึกวิชาชีพ หลักสูตรระยะสั้น ปวช. ปวท. ปวส. และระดับปริญญา การกำหนดนั้น ควรจะออกมาในลักษณะของพระราชบัญญัติการบริหารการศึกษาแห่งชาติ[2] เพื่อจะได้เป็นกฎเกณฑ์ที่แน่นอน หากระบบการบริหารการศึกษาไทยสามารถปฏิบัติได้เช่นนี้การจัดการศึกษาด้านวิชาชีพของประเทศ จะพัฒนาไปได้มากกว่าที่เป็นอยู่

การดำเนินการจัดการศึกษาด้านพณิชยการของกรมอาชีวศึกษาระหว่าง พ.ศ. 2503 - 2529 ปรากฏว่า ประสบทั้งความสำเร็จ และพบกับปัญหาต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคในการจัดการศึกษาหลายประการ ในด้านความสำเร็จนั้น คือสามารถชักจูงให้ประชาชนนิยมศึกษาด้านพณิชยการได้มากขึ้น เปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทำให้ลดภาระความรับผิดชอบของรัฐบาลไปได้มาก ประชาชนมีระดับการศึกษาสูงขึ้น ตลอดจนมีการคิดค้นระบบการศึกษาวิชาชีพในรูปใหม่ คืออาชีวศึกษาครบวงจร ซึ่งคำนึงถึงคุณภาพของนักศึกษา

---

[1]บรรจง ชูสกุลชาติ "การศึกษาไทยในปัจจุบัน" <u>มิตรครู</u> 20 : 9 - 11 ตุลาคม 2529

[2]<u>ค.</u>

ทั้งในด้านคิดเป็น ทำเป็น ขายเป็น และบริการเป็น นอกจากนี้ภาพพจน์ของนักศึกษาสายวิชาชีพยังเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะที่ดีขึ้น ทั้งในด้านการแต่งกาย ความประพฤติ และคุณธรรมประจำใจ

สำหรับ การจัดการศึกษาที่ประสบกับปัญหาต่าง ๆ เป็นอุปสรรคในการดำเนินงาน ได้แก่ คุณภาพของการศึกษายังด้อยเกินไป เพราะสาเหตุหลายประการ เช่น ขาดงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ทันสมัยมาใช้ในการเรียน การสอน หลักสูตรการเรียนการสอนล้าหลังไม่ตรงต่อความต้องการของตลาดแรงงาน ขาดความร่วมมือที่ดีกับหน่วยงานต่าง ๆ ปริมาณนักศึกษามากเกินความต้องการของตลาดแรงงาน ทำให้เกิดปัญหาการว่างงานติดตามมา ปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าวควรได้รับการแก้ไขปรับปรุงดังนี้คือ

คุณภาพของการศึกษา ควรให้มีประสิทธิภาพที่ดีต่อความต้องการของตลาดแรงงาน เช่น วิเคราะห์วิจัย เปลี่ยนแปลงหลักสูตรเป็นประจำทุก 5 ปี ส่งเสริมด้านคุณภาพของบุคลากร วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน ตลอดจนการสร้างทัศนคติ และความเชื่อมั่นที่ดีในการศึกษาวิชาชีพแก่ผู้เรียน กวดขันเรื่องของปริมาณในการผลิตนักศึกษาให้สอดคล้องต่อความต้องการของตลาดแรงงานด้วยการตรึงกำลังการผลิตนักศึกษา ทั้งในภาครัฐบาลและภาคเอกชน

การดำเนินการจัดการ ซึ่งหมายถึง การดำเนินงานบริหาร การประสานงานในหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภายในกรมอาชีวศึกษาเอง และหน่วยงานแห่งอื่นที่เกี่ยวข้องให้มีความร่วมมือช่วยเหลือกันมากขึ้น เพื่อความเจริญก้าวหน้าในการจัดการศึกษา ทั้งในเรื่องของการพัฒนาการศึกษา การหาตลาดแรงงานให้กับผู้เรียน โดยการส่งเสริมในเรื่องของการแนะแนว การมีงานทำ และเรื่องศูนย์ข้อมูล ตลอดจนการวิจัยและพัฒนา ความเจริญด้านต่าง ๆ ในการจัดการศึกษาด้วย

การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นนั้น มิใช่สิ่งที่ไม่สามารถดำเนินการได้ หากมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาอย่างจริงจังก็สามารถประสบความสำเร็จได้

บทที่ 5

บทสรุป

การจัดการศึกษาด้านพณิชยการได้เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีความสนใจในวิชาชีพแทนที่จะมุ่งเรียนแต่วิชาสามัญ เพื่อเข้ารับราชการเพียงอย่างเดียว เพราะระบบราชการอยู่ในภาวะที่อิ่มตัวแล้ว และเพื่อเป็นการสนับสนุนให้ประชาชนหันไปประกอบอาชีพด้านการค้าขายมากขึ้น อันจะเป็นผลดีต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ เพราะในขณะนั้น ภาวะเศรษฐกิจของประเทศ ตกอยู่ในอิทธิพลของคนจีนเป็นส่วนใหญ่

ดังนั้น จึงมีการจัดตั้งโรงเรียนพณิชยการแห่งแรกขึ้น ในประเทศไทย เมื่อ พ.ศ. 2453 คือโรงเรียนพณิชยการวัฒนาพณิชยาราม เพื่อฝึกหัดการขาย การทำบัญชีของนักเรียน และต่อมาได้จัดทำหลักสูตรขึ้นควบคู่กับการศึกษาสายสามัญ ในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา สภาพการณ์ดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงความพยายามของรัฐที่จะชักจูงให้ประชาชนสนใจการศึกษาด้านพณิชยการ แต่ปัญหาที่เป็นอุปสรรคขัดขวางความเจริญของการศึกษาก็คือ ทัศนคติของคนไทยที่นิยมศึกษาวิชาสามัญ เพื่อเข้ารับราชการ เพราะเห็นว่า เป็นงานที่มีเกียรติ สบาย ส่วนอาชีพการค้าขายนั้น เป็นงานชั้นต่ำ ลำบาก เสี่ยงต่อการขาดทุนประกอบกับภาวะเศรษฐกิจทั่วโลกตกต่ำเพราะเกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 การจัดการศึกษาด้านพณิชยการจึงไม่สามารถพัฒนาให้เจริญขึ้นได้

ความพยายามของรัฐในการที่จะปลูกฝังค่านิยม และชักจูงให้ประชาชนหันไปศึกษาด้านพณิชยการยังคงดำเนินต่อไป ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 รัฐบาลจัดการศึกษาออกเป็น 2 ประเภท คือสายสามัญศึกษา และสายวิสามัญ (วิชาชีพ) จัดชั้นเรียนเป็น 3 ระดับ คือประถมศึกษา มัธยมศึกษาและอุดมศึกษา พร้อมกับมีการสร้างโรงเรียนพณิชยการขึ้นทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เช่น โรงเรียนพณิชยการเสาวภา โรงเรียนประถมพณิชยการในจังหวัดชลบุรี เชียงใหม่ เป็นต้น ขณะเดียวกันรัฐบาลได้ให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาในภาคบังคับเป็นอย่างมาก เพื่อเป็นการส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่มุ่งให้คนอ่านออกเขียนได้ เป็นหลักจึงลดความสำคัญของการศึกษาด้านพณิชยการ โดยเลิกจัดการศึกษา

ด้านพณิชยการในระดับประถมศึกษา ซึ่งนับเป็นข้อผิดพลาดในการดำเนินงานของรัฐบาล เพราะเท่ากับรัฐได้ตัดรากฐานของการปลูกฝัง ค่านิยมในการศึกษาด้านพณิชยการออกไปโดยสิ้นเชิง และถึงแม้รัฐบาลจะจัดตั้งกรมอาชีวศึกษาขึ้นใน พ.ศ. 2484 เพื่อทำหน้าที่จัดการศึกษาด้านวิชาชีพโดยตรงก็ตาม แต่เนื่องจากอยู่ในภาวะสงครามโลกครั้งที่ 2 จึงทำให้การจัดการศึกษาด้านพณิชยการไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

อย่างไรก็ตามการตั้งกรมอาชีวศึกษาขึ้น นับว่าเป็นการดำเนินงานที่เหมาะสมเพราะหลังจากนั้นมา กรมอาชีวศึกษาก็ได้ดำเนินการจัดการศึกษาด้านพณิชยการอย่างจริงจัง จัดเป็นยุคของการวางรากฐานในการพัฒนาความเจริญของการศึกษาด้านพณิชยการ ทั้งนี้เพราะมีปัจจัยหลายประการที่เอื้อต่อการดำเนินงานจัดการศึกษา เช่น หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติลง ประเทศไทยได้รับการช่วยเหลือจากต่างประเทศ โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา ซึ่งเข้ามามีบทบาทในเอเชียอาคเนย์ด้วยปัญหาทางการเมือง สหรัฐอเมริกาได้ให้ความช่วยเหลือไทย ทั้งในด้านการจัดการศึกษา และการฟื้นฟูภาวะเศรษฐกิจ เพื่อพัฒนาประเทศให้เจริญขึ้น การพัฒนาความเจริญในช่วงนี้ จัดได้ว่าเป็นยุคเริ่มต้นของการพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้าน ภายหลังจากภาวะสงครามผ่านพ้นไป

สำหรับทางด้านการศึกษา มีการจัดตั้งสภาพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติขึ้นเพื่อสร้างแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ไว้เป็นแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ มีการวางแผนการศึกษาแห่งชาติ ตลอดจนแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ เพื่อพัฒนาการศึกษาของประเทศ ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจที่ต้องการปรับปรุงลักษณะโครงสร้างจากสังคมเกษตรไปเป็นสังคมอุตสาหกรรมธุรกิจและการบริการ รัฐบาลจึงได้สนับสนุนและส่งเสริมการจัดการศึกษา ด้านพณิชยการอีกครั้งหนึ่งภายใต้การดำเนินงานของกรมอาชีวศึกษา โดยยึดนโยบายการจัดการศึกษาให้ตอบสนองต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่มีความต้องการแรงงานระดับกลางเป็นพื้นฐานในการพัฒนาประเทศ เช่น

การสร้างสถานศึกษาด้านวิชาชีพ และเปิดสอนด้านพณิชยการขึ้นทั่วทุกภูมิภาคในสถานศึกษาของกรมอาชีวศึกษา อาทิ โรงเรียนพณิชยการ โรงเรียนการช่างสตรี โรงเรียนสารพัดช่าง โรงเรียนฝึกฝนอาชีพเคลื่อนที่ จัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาอย่างแพร่หลาย โดยเปิดสอนทั้งในภาคเช้าและบ่าย เช่น ที่โรงเรียนพณิชยการพระนคร โรงเรียนพณิชยการธนบุรี เป็นต้น

นับจาก พ.ศ. 2503 เป็นต้นมา จัดเป็นระยะของการวางรากฐาน การจัดการศึกษาด้านพณิชยการให้มั่นคงขึ้น พร้อมกับการสร้างทัศนคติ และจูงใจประชาชนให้นิยมการศึกษาด้านนี้เป็นผลสำเร็จ เพราะในระยะนั้นหางานทำได้ง่าย ค่าใช้จ่ายในการศึกษาไม่สูงเกินไป ทำให้ประชาชนต่างพากันนิยมศึกษาด้านพณิชยการกันเป็นจำนวนมาก ประกอบกับสภาพแวดล้อมทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมในระหว่าง พ.ศ. 2503 - 2524 ล้วนเอื้ออำนวยต่อการจัดการศึกษาด้านพณิชยการ อาทิ ภาวะความเจริญเติบโตของเศรษฐกิจวงการธุรกิจอุตสาหกรรมการบริการ การสนับสนุนและส่งเสริมด้านการศึกษาของรัฐบาล ตลอดจนความตื่นตัวของประชาชน หลังจากเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ในเรื่องของประชาธิปไตย สิทธิโอกาสในการดำรงชีวิต และการศึกษา มีการปฏิรูปการศึกษา โดยถือหลักที่ว่าการศึกษาเป็นการศึกษาเพื่อชีวิต นอกจากนี้ภาวะการเพิ่มของประชากรยังอยู่ในอัตราที่ค่อนข้างสูง จนรัฐบาลต้องออกนโยบายการคุมกำเนิดในระยะต่อมา สภาพการณ์เหล่านี้ล้วนส่งผลให้ประชาชนมีค่านิยมในการศึกษาด้านพณิชยการมากขึ้น จนสถานศึกษาของกรมอาชีวศึกษาไม่สามารถจะตอบสนองภาวะความต้องการทางการศึกษาของประชาชนในระยะนั้นได้ จึงทำให้มีสถานศึกษาของเอกชนเกิดขึ้นจำนวนมาก

ดังนั้น เมื่อเกิดภาวะเศรษฐกิจทรุดตัวในช่วงต้นทศวรรษ 2520 จึงส่งผลมายังการจัดการศึกษาด้านพณิชยการ ในลักษณะที่ว่า ความเจริญทางเศรษฐกิจขยายตัวไม่ทันต่อความเจริญทางด้านการศึกษา การก่อสร้าง การจ้างงาน การลงทุนในธุรกิจบริการต่าง ๆ ลดลงไม่เพียงพอต่อแรงงานที่สำเร็จการศึกษา ประกอบกับขบวนการดำเนินการจัดการศึกษาค่อนข้างขาดประสิทธิภาพ เช่น หลักสูตรการเรียนการสอน บุคลากร อุปกรณ์การเรียนการสอน งบประมาณ ระบบการบริหารการศึกษา ที่ไม่เป็นเอกภาพมีหน่วยงานทำงานซับซ้อนหลายแห่ง ตลอดจนทัศนคติของผู้สำเร็จการศึกษาที่มีต่อการทำงานในกรณีนี้หากพิจารณาดูดี ๆ จะพบว่า ความพยายามของรัฐบาลที่พากเพียรสร้างค่านิยมที่ดีในการศึกษาด้านพณิชยการต่อประชาชนนั้น ประสบความสำเร็จในระหว่าง พ.ศ. 2510 - 2524 แต่หากพิจารณาโดยละเอียดแล้วจะพบว่า ค่านิยมที่เกิดขึ้นนี้ไม่ได้แตกต่างไปจากระยะก่อนหน้านี้เลย กล่าวคือ ประชาชนยังคงศึกษาเพื่อจะเข้ารับราชการเป็นเสมียน พนักงาน ทั้งนี้เนื่องจากสาเหตุ 2 ประการคือ

ประการที่หนึ่ง เป็นเพราะคนไทยมีทัศนคติที่นิยมรับราชการมาตั้งแต่อดีต

ประการที่สอง รัฐบาลไม่ได้เน้นเรื่องค่านิยมในการประกอบอาชีพส่วนตัวมาตั้งแต่ระยะแรกของการจัดการศึกษา

นอกจากนี้ความบกพร่องของการจัดการศึกษาด้านพาณิชย์อีกประการหนึ่ง คือการวางนโยบายการจัดการศึกษามิได้มีการเตรียมมาตราการใด ๆ ไว้ล่วงหน้าในการที่จะแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างการดำเนินงาน สภาพการณ์ดังกล่าว เป็นปัจจัยที่กระตุ้นให้รัฐบาลต้องปรับปรุงแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ โดยเร่งด่วนในช่วงกลางของแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 5 พ.ศ. 2527 - 2529 เพื่อดำเนินการแก้ไขสภาพการณ์ที่เป็นปัญหาต่าง ๆ โดยเน้นว่าการศึกษาวิชาชีพ เป็นการศึกษาที่ควรจัดอย่างมีคุณภาพ ให้ความสำคัญในการเรียนภาคปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการประกอบอาชีพส่วนตัว มีคุณธรรม ตลอดจนพัฒนาขบวนการการจัดหางาน และการแก้ปัญหาการว่างงานด้วย การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลการแนะแนวจัดหางาน งานวิจัยและพัฒนา ดำเนินวิธีการแสวงหารูปแบบ และแนวทางที่จะพัฒนาให้การศึกษาด้านพณิชยการเจริญขึ้น กรมอาชีวศึกษา ได้สนองตอบนโยบายการศึกษานี้ด้วยการจัดระบบการศึกษาที่เรียกว่า อาชีวศึกษาครบวงจรขึ้นใน พ.ศ. 2528 รูปแบบการศึกษาใหม่นี้ยังอยู่ในระยะของการดำเนินงานอยู่ในปัจจุบัน

การจัดการศึกษาด้านพณิชยการในปัจจุบันได้ดำเนินมาถึงภาวะที่จำนวนผู้สำเร็จการศึกษามีจำนวนมากกว่าความต้องการของตลาดแรงงาน ทำให้นายจ้างมีสิทธิ์ที่จะเลือกสรรและพิจารณาคัดคุณภาพของแรงงานได้ตามความต้องการ มีการเอาเปรียบแรงงาน เช่น ให้ค่าจ้างที่ต่ำกว่าวุฒิการศึกษา นอกจากนี้ยังมีการนำเอาเทคโนโลยีต่าง ๆ มาใช้แทนแรงงานคนกันอย่างแพร่หลาย เพราะมีความรวดเร็ว มีประสิทธิภาพในการทำงานค่อนข้างสูง

ดังนั้นในอนาคต ตลาดแรงงานจะต้องลดปริมาณความต้องการแรงงานลงไปอีก และจะจ้างแรงงานที่มีความชำนาญ มีความสามารถใช้เครื่องมือ และอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีที่ทันสมัยได้มากขึ้น เมื่อเกิดแนวโน้มของปัญหาในลักษณะนี้ ทางกรมอาชีวศึกษาและหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องน่าจะมีการปรับปรุงจัดการศึกษาด้านพณิชยการให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และการพัฒนาประเทศ โดยพิจารณาจากข้อเสนอต่อไปนี้

1. ลดปริมาณการผลิตจำนวนนักศึกษาสาขาพณิชยการลง ทั้งในสถานศึกษาของรัฐบาล และเอกชน ให้เหมาะสมกับความต้องการของตลาดแรงงาน

2. ปรับปรุงคุณภาพการเรียนและการสอน เนื้อหาวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรที่มีภาคปฏิบัติ โดยฝึกหัดให้เด็กได้ปฏิบัติมากขึ้น ใช้อุปกรณ์ที่ทันสมัยทางเทคโนโลยี ในกรณีที่สถานศึกษาต่าง ๆ ไม่มีงบประมาณพอ อาจจัดให้สถานศึกษาเหล่านั้นใช้อุปกรณ์ตามศูนย์ฝึกวิชาชีพ โรงเรียนสารพัดช่างต่าง ๆ

3. สนับสนุนการจัดการศึกษาประเภทหลักสูตรระยะสั้น เช่น โรงเรียนสารพัดช่างให้มากขึ้น เพราะการศึกษาประเภทนี้ เอื้ออำนวยความสะดวกให้ผู้เรียน และฝึกอาชีพได้อย่างมีคุณภาพในระยะเวลาอันสั้น

4. สนับสนุนคณะครู ให้มีคุณวุฒิ ตลอดจนประสบการณ์ทางการศึกษามากขึ้น ทั้งในและต่างประเทศ อาทิการศึกษาต่อ การดูงาน การอบรมและสัมมนาทางวิชาการ ความรู้ทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

5. ดำเนินความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างสถานศึกษากับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งของรัฐบาลและเอกชน โดยใช้มาตราการต่าง ๆ ตลอดจนสิ่งจูงใจ เช่น เปิดตลาดการค้าเพิ่มแก่หน่วยงานเอกชนนั้น ๆ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการหน่วยงานต่าง ๆ

6. ปรับปรุงระบบการบริหารการศึกษา รัฐบาลควรมอบหน้าที่ในการจัดการศึกษาด้านวิชาชีพในระดับกลางแก่กรมอาชีวศึกษา กรมเทคโนโลยี จัดการศึกษาวิชาชีพในระดับปริญญา ส่วนกรมสามัญศึกษาควรจัดการศึกษาด้านวิชาสามัญ ไม่ควรทำงานซ้ำซ้อนกัน ดังที่เป็นในปัจจุบัน เช่น การศึกษาในระดับกลาง (ปวช. ปวท. ปวส.) ทั้งกรมอาชีวศึกษาและกรมเทคโนโลยีต่างดำเนินการจัดเหมือนกัน สำหรับกรมสามัญศึกษาเองได้จัดหลักสูตรวิชาชีพ (วช.2) แบบกรมอาชีวศึกษาขึ้น ลักษณะเช่นนี้ทำให้ทั้งผู้เรียนและตลาดแรงงานต่างสับสนไม่มีมาตรฐานที่แน่นอนในด้านคุณภาพของการศึกษา ดังนั้น รัฐบาลจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องปรับปรุงระบบการบริหารงานจัดการศึกษา

7. สนับสนุนงานด้านศูนย์ข้อมูล บริการแนะแนว และการจัดหางาน ตลอดจนงานด้านการวิจัยและพัฒนา เพื่อให้หน่วยงานเหล่านี้คิดค้นหาแนวทางที่จะช่วยพัฒนาการศึกษาด้านพณิชยการให้เจริญขึ้น

8. ปลูกฝังค่านิยมที่ดีในการศึกษาวิชาชีพแก่ผู้เรียนด้วยการอบรมสั่งสอนควบคู่ไปกับการปลูกฝังเรื่องคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้เขาเหล่านั้น เป็นผู้มีกำลังใจศรัทธาและมีความเชื่อมั่นในการประกอบวิชาชีพ อันจะทำให้เป็นแรงงานที่มีคุณภาพ

หากกรมอาชีวศึกษา สามารถปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษา โดยยึดหลักของการสร้างคุณภาพอย่างจริงจังแล้ว ก็จะประสบความสำเร็จตามนโยบายที่มุ่งหวังไว้

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

เอกสารขั้นต้น

ก. เอกสารขั้นต้นที่ยังไม่ได้พิมพ์

จดหมายเหตุแห่งชาติ, กอง กรมศิลปากร เอกสารส่วนบุคคลหม่อมหลวงปิ่น มาลากุล

สบ.5.2.2/38 โครงการอาชีวศึกษาในระยะเวลา 10 ปี พ.ศ. 2504 - 2513 2504

_____ เอกสารส่วนบุคคลหม่อมหลวงปิ่น มาลากุล สบ.5.2.2/39 โครงการอาชีวศึกษาประเภทโรงเรียนธุรกิจ 2504

_____ เอกสารส่วนบุคคลหม่อมหลวงปิ่น มาลากุล สบ.5.2/100 การศึกษากับภาวะเศรษฐกิจ 2502

_____ เอกสารรัชกาลที่ 7 ศ.1/1 - 13 เล่ม 1 บันทึกและรายงานโครงการศึกษา 5 กันยายน 2461 - 4 มิถุนายน 2475

_____ เอกสารรัชกาลที่ 6 ศ.2/12 ประมวญศึกษาพิเศษ 1 ตุลาคม 2464

_____ ศธ.52.1/1-41 โรงเรียนพณิชยการวัดแก้วฟ้า 19 เมษายน 2471 - 30 เมษายน 2472

_____ ศธ.52.4/16-17 โรงเรียนพณิชยการวัดสามพระยา 10 พฤษภาคม 2473 - 3 มิถุนายน 2473

_____ เอกสารรัชกาลที่ 6 ศ.1/11 แสดงศิลปการและหัตถกรรม 1 ตุลาคม 2453 - 3 กรกฎาคม 2457

_____ ศธ.10/42 เอกสารการจัดการศาสนาและการศึกษารัชกาลที่ 6 17 - 18 พฤศจิกายน 2462

ข. เอกสารขั้นต้นที่ตีพิมพ์แล้ว

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน รายงานการสัมมนาเรื่องระบบค่านิยมไทย ม.ป.ท. 2523, 89 หน้า

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน **การสำรวจสภาวะทางการศึกษาของประเทศ** นวนคร 2526, 487 หน้า

_____ สรุปสภาพปัญหาและแนวโน้มของกรมอาชีวศึกษา ระยะที่ 5 ม.ป.ป., 36 หน้า

_____ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 ศรีเมืองการพิมพ์ 385 หน้า ม.ป.ป.

คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2520 - 2524 ตะวันนา 2520, 365 หน้า

_____ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 พ.ศ. 2525 - 2529 ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย 2525, 433 หน้า

_____ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 พ.ศ. 2530 - 2534 รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์ 2529, 248 หน้า

คณะกรรมการการศึกษาเอกชน, สำนักงาน สถิติการศึกษาเอกชนปี 2519 ม.ป.ท., 36 หน้า

_____ สถิติการศึกษาเอกชนปี 2520 การศาสนา 2521, 76 หน้า

_____ สถิติการศึกษาเอกชนปี 2521 การศาสนา 2522, 60 หน้า

_____ สถิติการศึกษาเอกชนปี 2522 สินทวีการพิมพ์ 2523, 36 หน้า

_____ สถิติการศึกษาเอกชนปี 2523 ม.ป.ท. 2524, 36 หน้า

_____ สถิติการศึกษาเอกชนปี 2524 ศรีเดชาการพิมพ์ 2525, 48 หน้า

_____ สถิติการศึกษาเอกชนปี 2525 ม.ป.ท. 2526, 81 หน้า

_____ สถิติการศึกษาเอกชนปี 2526 ฝ่ายแผนงาน 2527, 28 หน้า

_____ สถิติการศึกษาเอกชนปี 2527 ฝ่ายแผนงาน 2528, 30 หน้า

_____ สถิติการศึกษาเอกชนปี 2528 ฝ่ายแผนงาน 2529, 25 หน้า

_____ สถิติการศึกษาเอกชนปี 2529 ฝ่ายแผนงาน 2530, 28 หน้า

_____ สถิติการศึกษาเอกชนปี 2530 ฝ่ายแผนงาน 2531, 20 หน้า

งบประมาณ, สำนักงาน เอกสารงบประมาณฉบับ 3 เล่ม 5 พ.ศ.2525 วิบูลย์กิจการพิมพ์ ม.ป.ป., 469 หน้า

_____ เอกสารงบประมาณฉบับ 3 เล่ม 5 พ.ศ. 2526 สำนักงบประมาณ ม.ป.ป., 486 หน้า

งบประมาณ, สำนักงาน เอกสารงบประมาณฉบับ 3 เล่ม 5 พ.ศ. 2527 ป.สัมพันธ์พาณิชย์ 2526, 375 หน้า

_____ เอกสารงบประมาณฉบับ 3 เล่ม 5 พ.ศ. 2528 ป.สัมพันธ์พาณิชย์ 2527, 462 หน้า

_____ เอกสารงบประมาณฉบับ 3 เล่ม 5 พ.ศ. 2529 วิคตอรี่เพาเวอร์พอยท์ 2528, 348 หน้า

จดหมายเหตุแห่งชาติ, กอง กรมศิลปากร ก/ป8/2513/4 การศึกษาและสังคม 14 มกราคม - 24 กันยายน 2513

จดหมายเหตุแห่งชาติ, กอง กรมศิลปากร ก/ป8/2514/1 "ปัญหาและนโยบายทางการศึกษา" การศึกษาและสังคม 4 มกราคม - 28 ธันวาคม 2514

จดหมายเหตุแห่งชาติ, กอง กรมศิลปากร ก/ป8/2518/9 "คณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อการปฏิรูปการศึกษา" การศึกษาและสังคม 10 กุมภาพันธ์ - 13 พฤศจิกายน 2518

จดหมายเหตุแห่งชาติ, กอง กรมศิลปากร ก/ป8/2521/1 "นโยบายและการดำเนินงานทางการศึกษา" การศึกษาและสังคม 5 มกราคม - 22 ธันวาคม 2521

จดหมายเหตุแห่งชาติ, กอง กรมศิลปากร ข2/สข/2520/34 กรมอาชีวศึกษา 21 กุมภาพันธ์ 2520

จดหมายเหตุแห่งชาติ, กอง กรมศิลปากร ข2/สข/2520/175 "การจัดอบรมบุคคลเพื่อใช้หลักสูตรใหม่" กรมอาชีวศึกษา 26 กันยายน 2520

จดหมายเหตุแห่งชาติ, กอง กรมศิลปากร ก/ป2/2515/11 "การบริหารงานของคณะปฏิวัติ" การเมือง - การปกครอง 3 มกราคม - 16 ธันวาคม 2515

จดหมายเหตุแห่งชาติ, กอง กรมศิลปากร ก/ป2/2515/11 "นโยบายศึกษาธิการ" การเมือง - การปกครอง 12 กุมภาพันธ์ - 29 มีนาคม 2515

จดหมายเหตุแห่งชาติ, กอง กรมศิลปากร ก/ป2/2517/1 "การบริหารงานของรัฐ" การเมือง - การปกครอง 12 มกราคม - 18 ธันวาคม 2517

จดหมายเหตุแห่งชาติ, กอง กรมศิลปากร ข.1/11 พฤษภาคม 2518 วิทยุสารประจำวัน พ.ศ. 2518

จดหมายเหตุแห่งชาติ, กอง กรมศิลปากร ข.1/6 มีนาคม 2513 วิทยุสารประจำวัน พ.ศ. 2513

จดหมายเหตุแห่งชาติ, กอง กรมศิลปากร ข.1/ศธ.10/2506 วิทยุสารประจำวัน พ.ศ.2506

จดหมายเหตุแห่งชาติ, กอง กรมศิลปากร ก/ป.1/2515/7 "ประกาศคณะปฏิวัติ" รัฐสภา 3 มกราคม - 25 ธันวาคม 2515

จดหมายเหตุแห่งชาติ, กอง กรมศิลปากร ก/ป.7/2506/ศธ.1 กระทรวงศึกษาธิการ สำนักนายกรัฐมนตรี 20 มกราคม - 10 พฤศจิกายน 2506

จดหมายเหตุแห่งชาติ, กอง กรมศิลปากร ก/ป.7/2509/ศธ.10 กรมอาชีวศึกษา สำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2509

จดหมายเหตุแห่งชาติ, กอง กรมศิลปากร ก/ป.6/2513/4 "แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ระยะ 3" พ.ศ.2514 - 2519 การเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม 9 มกราคม - 22 ธันวาคม 2513

จดหมายเหตุแห่งชาติ, กอง กรมศิลปากร ก/ป.6/2514/3 "แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับ 3" การเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม 18 พฤษภาคม - 19 ธันวาคม 2514

จดหมายเหตุแห่งชาติ, กอง กรมศิลปากร ก/ป.6/2515/2 "การคุมครองแรงงาน" การเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม 25 มกราคม - 7 ธันวาคม 2515

จดหมายเหตุแห่งชาติ, กอง กรมศิลปากร ก/ป.6/2516/9 "การสำรวจแหล่งน้ำมันในไทย" การเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม 25 มกราคม - 18 ธันวาคม 2516

จดหมายเหตุแห่งชาติ, กอง กรมศิลปากร ก/ป.6/2518/1 การเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม 23 มกราคม - 23 ธันวาคม 2518

จดหมายเหตุแห่งชาติ, กอง กรมศิลปากร ก/ป.6/2518/3 "ภาวะเศรษฐกิจ" การเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม 14 กันยายน - 18 กันยายน 2518

จดหมายเหตุแห่งชาติ, กอง กรมศิลปากร ก/ป.7/2518/22 "นักศึกษาและกลุ่มพลัง" เหตุการณ์ในประเทศ 20 สิงหาคม 2518

"ระเบียบจัดการศึกษาแผนกพณิชยการ" วิทยาจารย์ 15 : 3 พ.ศ. 2457 - 2458

"ประกาศแผนการศึกษาแห่งชาติ" ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 53 ลงวันที่ 21 มีนาคม 2479 หน้า 1471 - 1475

"พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ" ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่ม 97 ตอนที่ 39 ลงวันที่ 11 มีนาคม 2523 หน้า 7 - 10

แผนกเก็บกองกลาง สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เอกสาร พ.ศ. 2476 ประเภทการแพ้มที่ 1 เล่มที่ 31 เรื่องคณะรัฐมนตรีขอให้แสดงโครงการกิจการต่าง ๆ ที่คิดจะจัดทำในปี 2476 เพื่อแถลงแก่ประชาชน สำเนาที่ ค.632/2476 ลงวันที่ 4 พฤษภาคม 2476

สภาพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ, สำนักงาน รายงานการดำเนินผลการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติระยะที่ 2 พ.ศ. 2507 - 2509 ม.ป.ท., ไม่ปรากฏจำนวนหน้า

สถิติแห่งชาติ, สำนักงาน รายงานสำมะโนโรงเรียนแบบสำมะโนครูภาคสมบูรณ์ 2507 ไทยแบบเรียนการพิมพ์ 2509, 227 หน้า

_____ รายงานสำมะโนโรงเรียนและสำมะโนครูภาคสมบูรณ์ 2508 สหกรณ์การขายส่งแห่งประเทศไทย จำกัด 2512, 294 หน้า

_____ รายงานสำมะโนโรงเรียนและสำมะโนครูภาคสมบูรณ์ 2509 การศาสนา ม.ป.ป., 375 หน้า

_____ รายงานสำมะโนโรงเรียนและสำมะโนครูภาคสมบูรณ์ 2510 การศาสนา ม.ป.ป., 375 หน้า

_____ รายงานภาคสมบูรณ์สำมะโนโรงเรียนและสำมะโนครู 2511 ชุมนุมสหกรณ์การขายและการซื้อแห่งประเทศไทย จำกัด 2514, 373 หน้า

_____ ประมวลข้อมูลสถิติที่สำคัญของประเทศไทย พ.ศ. 2529 ม.ป.ป., 69 หน้า

ศึกษาธิการ, กระทรวง แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับ 3 พ.ศ. 2515 - 2519 โรงพิมพ์การศาสนา ม.ป.ป., 804 หน้า

_____ แผนพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระยะที่ 5 พ.ศ. 2525 - 2529 จงเจริญการพิมพ์ 2526, 132 หน้า

ศึกษาธิการ, กระทรวง รายงานการศึกษา ปีการศึกษา 2524 อักษรสุวรรณการพิมพ์ 2526, 227 หน้า

ศึกษาธิการ, กระทรวง กรมวิชาการ สถิติการศึกษาปี พ.ศ. 2502 การศาสนา ม.ป.ป., 255 หน้า

_____ สถิติการศึกษาปี พ.ศ. 2503 การช่างวุฒิศึกษาแผนกพิมพ์ 2504, 241 หน้า

_____ สถิติการศึกษาปี พ.ศ. 2504 การศาสนา ม.ป.ป., 249 หน้า

_____ สถิติการศึกษาปี พ.ศ. 2505 การศาสนา 2506, 197 หน้า

_____ สถิติการศึกษาปี พ.ศ. 2506 การศาสนา 2507, 159 หน้า

ศึกษาธิการ, กระทรวง กรมอาชีวศึกษา แผนพัฒนาอาชีวศึกษาในช่วงปลายแผน พ.ศ. 2527 - 2529 ม.ป.ท. 2527, 116 หน้า

_____ แผนพัฒนาอาชีวศึกษาระยะที่ 3 พ.ศ. 2515 - 2519 ตอนที่ 1 - 2 ม.ป.ท., ไม่มีเลขหน้า

_____ แผนพัฒนาอาชีวศึกษาฉบับที่ 4 พ.ศ. 2520 - 2524 ม.ป.ท. 2520, ไม่มีเลขหน้า

_____ รายงานการศึกษาและภาวะเศรษฐกิจ พ.ศ. 2503 โรงพิมพ์คุรุสภา 2503, 86 หน้า

_____ รายงานกรมอาชีวศึกษา 2500 กรุงเทพการพิมพ์ 2502, 170 หน้า

_____ รายงานประจำปี 2513 โรงพิมพ์สารพัดช่างพระนคร 2513, 122 หน้า

_____ รายงานประจำปี 2513 โรงพิมพ์ส่งเสริมอาชีพ 2514, 96 หน้า

_____ รายงานประจำปี 2514 โรงพิมพ์คุรุสภา 2515, 90 หน้า

_____ รายงานประจำปี 2515 โรงพิมพ์คุรุสภา 2516, 118 หน้า

_____ รายงานประจำปี 2516 โรงพิมพ์คุรุสภา 2517, 91 หน้า

_____ รายงานประจำปี 2517 โรงพิมพ์คุรุสภา 2518, 85 หน้า

_____ รายงานประจำปี 2518 โรงพิมพ์คุรุสภา 2519, 95 หน้า

_____ รายงานประจำปี 2519 โรงพิมพ์การศาสนา 2520, 118 หน้า

_____ รายงานประจำปี 2520 โรงพิมพ์สารพัดช่างพระนคร 2521, 125 หน้า

ศึกษาธิการ, กระทรวง กรมอาชีวศึกษา รายงานประจำปี 2521 โรงพิมพ์การศาสนา 2522, 72 หน้า

_____ รายงานประจำปี 2522 โรงพิมพ์การศาสนา 2523, 160 หน้า

_____ รายงานประจำปี 2523 โรงพิมพ์การศาสนา 2524, 66 หน้า

_____ รายงานประจำปี 2524 โรงพิมพ์การศาสนา 2525, 206 หน้า

_____ รายงานประจำปี 2525 โรงพิมพ์การศาสนา ม.ป.ป., 206 หน้า

_____ รายงานประจำปี 2526 โรงพิมพ์การศาสนา ม.ป.ป., 104 หน้า

_____ รายงานประจำปี 2527 โรงพิมพ์การศาสนา ม.ป.ป., 98 หน้า

_____ รายงานประจำปี 2528 โรงพิมพ์คุรุสภา 2530, 120 หน้า

_____ กรมอาชีวศึกษา 2522 - 2525 สารพัดช่างพระนคร 2525, 204 หน้า

_____ สถิติอาชีวศึกษา 2529 ม.ป.ท. 2530, 48 หน้า

ศึกษาธิการ, กระทรวง กรมอาชีวศึกษา กองแผนงาน รายงานการติดตามผู้สำเร็จอาชีวศึกษาประจำปี 2524 เข้าตลาดแรงงานปี 2525 ม.ป.ท. 2525, 42 หน้า

_____ คู่มือการติดตามและประเมินผลผู้สำเร็จอาชีวศึกษา ม.ป.ท. 2528, 18 หน้า

_____ รายงานการติดตามผู้สำเร็จอาชีวศึกษาประจำปีการศึกษา 2525 เข้าตลาดแรงงานปี 2526 ม.ป.ท. 2526, 105 หน้า

_____ รายงานการติดตามผู้สำเร็จอาชีวศึกษาเข้าตลาดแรงงานปี 2527 ม.ป.ท. 2527, 123 หน้า

_____ รายงานการติดตามผู้สำเร็จการศึกษาประจำปีการศึกษา 2527 เข้าตลาดแรงงานปี 2528 ม.ป.ท., ม.ป.ป.

_____ รายงานการติดตามผู้สำเร็จอาชีวศึกษาประจำปีการศึกษา 2528 เข้าตลาดแรงงานปี 2529 ม.ป.ท. 2530, 200 หน้า.

เอกสารชั้นรอง

ก. หนังสือทั่วไปและปริญญานิพนธ์

การศึกษาเอกชน, คณะกรรมการ การศึกษาเอกชนในประเทศไทย ม.ป.ท. 2526, 23 หน้า

_____ สถิติการศึกษาเอกชน พ.ศ. 2524 ศรีเดชาการพิมพ์ 2525, 48 หน้า

_____ สรุปวิเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาเอกชน พ.ศ. 2504 - 2525 สำนักพิมพ์ภาพพิมพ์ 2525, 223 หน้า

การศึกษาแห่งชาติ, คณะกรรมการ นโยบายการศึกษาของประเทศไทย ม.ป.ท. 2518, 68 หน้า

_____ แนวทางปฏิรูปการศึกษา ยูไนเต็ดโปรดัคชั่น 2518, 68 หน้า

กิรศักดิ์ จันทร์จรสวัฒน์ การพัฒนากำลังคนระดับกลางในประเทศไทยโดยโครงการเงินกู้เพื่อพัฒนาอาชีวศึกษา พ.ศ.2510-2514 วิทยานิพนธ์ อ.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2515, 146 หน้า

กฤษณา สินชัย 200 ปีการศึกษาไทย ลำดับเหตุการณ์สำคัญ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2525, 147 หน้า

จรรยา แสนจิตต์ นโยบายและการจัดการอาชีวศึกษาของไทย ระหว่าง พ.ศ. 2441 - 2474 ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2524, 374 หน้า อัดสำเนา

เจริญศรี เจริญวัฒน์ นโยบายเกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษาของไทย ระหว่าง พ.ศ. 2475 - 2503 ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2526, 351 หน้า อัดสำเนา

ชิรวัฒน์ นิจเนตร พัฒนศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยครูภูเก็ต 2528, 234 หน้า

ณรงค์ พ่วงพิศ นโยบายเกี่ยวกับการศึกษาของคนจีนในประเทศไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2514, 236 หน้า อัดสำเนา

_____ การเมืองไทยความเปลี่ยนแปลงจากอดีตสู่ปัจจุบัน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2530, 478 หน้า

ถาวร สารวิทย์ การอาชีวศึกษาและเทคนิคศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก 2529, 231 หน้า

ทัศนีย์ ดวงรัตน์ การแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจในสมัยรัชกาลที่ 7 ภาคนิพนธ์ ศศ.บ. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2522, 86 หน้า

ธนู แสวงศักดิ์ และชูใจ ศรีรัตน์ รวมบทความอาชีวศึกษา วิทยากร 2517, 227 หน้า

_____ การศึกษาเพื่อการงานและอาชีพ ม.ป.ท. 2529, 150 หน้า

ธรรมนูญ อัคคพานิช คู่มือนักเรียนนักศึกษา พ.ศ. 2515 วิทยาลัยพณิชยการพระนคร 2515, 38 หน้า

ธำรงค์ อุดมไพรจิตกุล พัฒนาการเศรษฐกิจ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม ม.ป.ป., 172 หน้า

นิพัทธ์ จิตรประสงค์ ธุรกิจเบื้องต้น มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2519, 358 หน้า

แน่งน้อย ติตติตรานนท์ เสนาบดีในกระทรวงยุติธรรมการในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชวิทยานิพนธ์ อ.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2519, 321 หน้า อัดสำเนา

บลาวก์, มาร์ค การศึกษากับปัญหาการมีงานทำในประเทศกำลังพัฒนา แปลโดย สุนทร โคตรบรรเทา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2524, 146 หน้า

เบนเนต นิโคลัส การศึกษาในประเทศด้อยพัฒนา แปลโดย อรรณพ พงษ์วาท เคล็ดไทย 2518, 267 หน้า

ปัญญา ตันติยวรงค์ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการพาณิชย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2519, 195 หน้า

ประยูร ภมรมนตรี บันทึกการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 บรรณกิจ 2517, 116 หน้า

ประเสริฐ ปัทมะสุคนธ์ รัฐสภาไทยในรอบสี่สิบสองปี 2475 - 2517 โรงพิมพ์ ช.ชุมนุมช่าง 2517, 1156 หน้า

ปราโมทย์ มากฐู ค่าใช้จ่ายในการผลิตนักเรียนโรงเรียนฝึกฝนอาชีพเคลื่อนที่ วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2515, 113 หน้า อัดสำเนา

ปรีชา ทัพพะกุล ณ อยุธยา และวีรพจน์ เวชชประสิทธิ์ อาชีวศึกษาและการแนะแนวอาชีพ พิมิจอักษร 2527, 164 หน้า

พัดกรรชิง อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ นายกรรชิง โชติกเสถียร 15 มีนาคม ไทยเขษม 2516, 120 หน้า

พลกูล อังกินันท์ บทบาทชาวจีนในประเทศไทย รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2514, 220 หน้า อัดสำเนา

ฟรายคลูนด์, เวิร์น ซี. คู่มือการวิเคราะห์อาชีพ : เทคนิควิธี และขั้นตอนการวิเคราะห์อาชีพ แปลโดย ศรีนวล โกมลวนิช 2527, 281 หน้า

ฟูสเฟิลด์, แคเนียล อาร์, วิวัฒนาการของแนวคิดทางเศรษฐกิจ แปลโดย สุนิตย์ แป้นนาบอน คุรุสภา 2528, 74 หน้า

ภิญโญ สาธร รวมคำบรรยายเรื่องนโยบายทางการศึกษาของรัฐบาล การศาสนา 2520, 53 หน้า

_____ หลักการศึกษา สัมพันธ์พาณิชย์ 2521, 314 หน้า

มนูญ ลาชโรจน์ นโยบายการจัดการศึกษาในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พ.ศ. 2453 - 2468 ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2521, 157 หน้า อัดสำเนา

มอร์ริสัน, ชาร์ลส์ อี. และแอสตรี ซรูห์เก ยุทธศาสตร์ของการคงอยู่ แปลโดย ชาติชาย พณานานนท์ แสงรุ่งการพิมพ์ 2526, 108 หน้า

ระลึก ชานี นโยบายการจัดการศึกษาภาคบังคับของไทยภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2522, 494 หน้า อัดสำเนา

ไรเชาเออร์ เอ็ดวิน โอ. ญี่ปุ่น แปลโดย วุฒิชัย มูลศิลป์ แสงรุ่งการพิมพ์ 2524, 487 หน้า

ลาลูแบร์ เดอ จดหมายเหตุลาลูแบร์ ฉบับสมบูรณ์ เล่ม 1 แปลโดย สันต์ ท.โกมลบุตร กาวหน้า 2510, 2 เล่ม

เลิศลักษณ์ กาญจนวัฒนา การเปรียบเทียบต้นทุนการศึกษารายหัวระหว่างการศึกษาภาคเช้าและภาคบ่ายของนักศึกษา หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยอาชีวศึกษานครราชสีมา วิทยานิพนธ์ บ.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2524, 115 หน้า อัดสำเนา

วันทนา เลิศสินไทย นโยบายการจัดการศึกษาและการขยายการศึกษาภาคบังคับของประเทศไทย พ.ศ. 2503 - 2520 ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2523, 318 หน้า อัดสำเนา

วิไลลักษณ์ วณวนานนท์ ความคิดเห็นของอาจารย์และนักเรียนเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยธุรกิจ ในวิทยาลัยอาชีวศึกษา วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2528, 90 หน้า อัดสำเนา

วิเวก ปางพุฒิพงศ์ สารพัฒนาหลักสูตร วิคตอรี่ เพาเวอร์ พอยท์ 2528, 80 หน้า

วิรัช กุมุทมาศ การอาชีวศึกษาในทศวรรษใหม่ ม.ป.ท. 2525, ไม่มีเลขหน้า

วีรวรรณ หงส์วิลาส เหตุที่นักเรียนเลือกเข้าเรียนในโรงเรียนพณิชยการ วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2506, 94 หน้า

วุฒิชัย มูลศิลป์ การปฏิรูปการศึกษาในสมัยรัชกาลที่ 5 สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย 2516, 240 หน้า

ศรีกาญจน์ สีมากุล อาชีวศึกษากับความนิยมของสังคม วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2518, 96 หน้า อัดสำเนา

ศึกษาธิการ, กระทรวง กองโรงเรียนราษฎร์ คู่มือโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ. 2497 การรถไฟ 2497, ม.ป.ป.

_____ ประเภทงานพัฒนาการศึกษา คุรุสภา 2514, 139 หน้า

_____ บทความศิลปหัตถกรรม ม.ป.ท. 2517, 83 หน้า

_____ ประวัติกระทรวงศึกษาธิการ 2435 - 2507 คุรุสภา 2507, 1127 หน้า

ศึกษาธิการ, กระทรวง กองโรงเรียนราษฎร์ สรุปผลงานของกระทรวงศึกษาธิการ ตุลาคม 2521 - พฤษภาคม 2522 จุฬีนไทย 2522, 106 หน้า

ศึกษาธิการ, กระทรวง กรมสามัญศึกษา บนเส้นทางการแสวงหาโฉมหน้าใหม่ของการศึกษาไทย การศาสนา 2516, 343 หน้า

ศึกษาธิการ, กระทรวง กรมอาชีวศึกษา 95 ปี กระทรวงศึกษาธิการ กรมการศาสนา 2530, 96 หน้า

_____ การศึกษาวิชาชีพ ม.ป.ป., 29 หน้า

_____ 45 ปี กรมอาชีวศึกษา สยามรัฐ 2529, 87 หน้า

ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย ขบวนการประชาชน ตุลาคม 2516 กรุงสยามการพิมพ์ 2517, 678 หน้า

สมศักดิ์ ชูโต ประเทศไทยในทศวรรษ 1980 เทพรัตน์การพิมพ์ 2526, 213 หน้า

สมศักดิ์ ศรีมาโนชน์ สัมมนาการศึกษา โอเดียนสโตร์ 2527, 312 หน้า

เสน่ห์ จามริก การเมืองกับการศึกษาไทย การพิมพ์พระนคร 2526, 174 หน้า

สาโรช บัวศรี การศึกษาเพื่อการงานและอาชีพ วัฒนาพานิช 2521, 129 หน้า

สุดใจ เหล่าสุนทร ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษา พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ ศาสตราจารย์ ดร.สุดใจ เหล่าสุนทร เมื่อวันที่ 18 มกราคม 2525 จุฬารัตน์การพิมพ์ 2525, 131 หน้า

อภิชัย พันธเสน การศึกษาปฏิรูปหรือปฏิวัติ บพิธการพิมพ์ 2518, 522 หน้า

อภิชัย พันธเสน และคนอื่น ๆ การศึกษากับการมีงานทำ เจริญผลการพิมพ์ 2528, 691 หน้า

อาชีวศึกษา, กรม กองแผนงาน การแก้ไขปัญหาการว่างงาน ม.ป.ท. 2528, 27 หน้า

_____ กฤษฎีราชทาน พ.ศ. 2526 สารพัดช่างพระนคร 2526, 83 หน้า

อาชีวศึกษา, กรม ฝ่ายแผนงาน กฤษฎีราชทาน 2521 สารพัดช่างพระนคร 2521, 121 หน้า

_____ กฤษฎีราชทาน 2523 สารพัดช่างพระนคร 2523, 112 หน้า

อาชีวศึกษา, กรม ฝ่ายแผนงาน แนะแนวการศึกษาต่อวิชาชีพ ปีการศึกษา 2522 สารพัดช่างพระนคร 2522, 225 หน้า

อาทร จันทวิมล การจัดการศึกษาวิชาชีพเพื่อคุณภาพ กองวิทยาลัยเทคนิค 2530, 23 หน้า

ข. วารสาร

เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม "นโยบายเศรษฐกิจของรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ พ.ศ. 2523 - 2529" สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 33 : 35 - 43 กันยายน - 5 ตุลาคม 2529

ก่อ สวัสดิพาณิชย์ "ข้อสังเกตและแนวคิดเกี่ยวกับการอาชีวศึกษาและการฝึกหัดครู" วิทยาจารย์ 82 : 16 - 23 พฤษภาคม 2527

โกสินทร์ รังสยาพันธ์ "การศึกษากับสังคมเศรษฐกิจและการเมือง" วิทยาจารย์ 85 : 18 - 24 มิถุนายน 2530

ชัตติยา กรรณสูต "การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของไทย" การศึกษาแห่งชาติ 17 : 1 - 15 ธันวาคม 2524 - มกราคม 2525

ชินภัทร ภูมิรัตน "แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยและการประเมินผลการพัฒนาการศึกษา" การศึกษาแห่งชาติ 20 : 19 - 25 ตุลาคม - พฤศจิกายน 2528

ทวี ธีระวงศ์เสรี "มหาวิทยาลัยในญี่ปุ่น" ไทย - ญี่ปุ่นศึกษา 2 : 115 - 127 ธันวาคม 2523

ธนู แสวงศักดิ์ "การพัฒนาอาชีวศึกษาของไทย" วิทยาจารย์ 72 : 50 - 62 มิถุนายน 2516

ธนู แสวงศักดิ์ และถนอม มากะจันทร์ "ความสำคัญของการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ" ศูนย์ศึกษา 11 . ๓ - 15 มีนาคม 2507

นุชนารถ สุนทรพันธ์ "วิเคราะห์ข่าวทางการศึกษาในประเทศไทย" สภาการศึกษาแห่งชาติ 11 : 50 - 53 ตุลาคม - พฤศจิกายน 2519

บรรจง ชูสกุลชาติ "การศึกษาไทยปัจจุบันปัญหาและแนวทางแก้ไข" มิตรครู 20 : 9 - 11 ตุลาคม 2529

บุรินทร์ ปัทมาคม "แนวนโยบายอาชีวศึกษากับสภาวะการณ์ของประเทศไทย" ศูนย์ศึกษา 20 : 34 - 39 กรกฎาคม - กันยายน 2517

ประยูร ศรีประสาธน์ "นโยบายการศึกษาไทยในรอบ 25 ปี" การศึกษาแห่งชาติ 18 : 88 - 117 ธันวาคม 2526 - มกราคม 2527

_____ "สาระสำคัญบางประการในแผนการศึกษาชาติ" การศึกษาแห่งชาติ 11 : 109 - 119 เมษายน - พฤษภาคม 2520

วารุณี โอสถารมย์ "การศึกษาของประเทศสยามกึ่งศตวรรษที่แล้วมากับการกสิกรรมของเจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี" รวมบทความประวัติศาสตร์ 9 : 13 - 37 กุมภาพันธ์ 2530

วิทยากร เชียงกูร "การศึกษากับพัฒนาสังคม" ครุศาสตร์ 9 : 41 - 49 มกราคม - กุมภาพันธ์ 2522

วิเวก ปางพุฒิพงศ์ "หลักสูตรวิชาชีพของอาชีวศึกษา" ว.พัฒนาหลักสูตร 26 : 26 - 28 มิถุนายน 2526

ศึกษาธิการ, กระทรวง กรมอาชีวศึกษา ข่าวตลาดแรงงานอาชีวศึกษา 2528 1 : 4 กันยายน 2529

_____ ข่าวตลาดแรงงานอาชีวศึกษา 2529 1 : 1 มิถุนายน 2529

สมศักดิ์ คงเที่ยง "นโยบายการศึกษาไทย" รามคำแหงพาราม 10 : 37 - 46 ฉบับพิเศษ พ.ศ. 2528

สนอง จันทนินทร "ปรับแผนการศึกษาทิศทางสู่การมีงานทำ" ว.เศรษฐกิจและสังคม 2 : 30 - 36 มีนาคม - เมษายน 2527

สุรินทร์ เศรษฐมานิต "การอาชีวศึกษาของไทยในอนาคต" ไทย - ญี่ปุ่นศึกษา ฉบับพิเศษ 76 - 80 มีนาคม 2527

อรรณพ พงษ์วาท "การศึกษากับการเมือง" ครุศาสตร์ 13 : 3 มกราคม - มีนาคม 2526

อานุภาพ ธิราวาท และสุจิตต์ มีมงคลกุลดิลก "การมีงานทำ...การศึกษากับความต้องการของตลาดแรงงาน" ว.ธรรมศาสตร์ 14 : 57 - 82 2528

ค. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

โกศล ศรีขวัญ ผู้ช่วยผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสระบุรี ผู้ให้สัมภาษณ์ อรสา ถาวรวงศ์สกุล ผู้สัมภาษณ์ ที่วิทยาลัยอาชีวศึกษาสระบุรี วันที่ 11 กรกฎาคม 2529

ตุลา มนต์ชาตรี หัวหน้างานการศึกษา กองวิทยาลัยอาชีวศึกษา ผู้ให้สัมภาษณ์ อรสา ถาวรวงศ์สกุล ผู้สัมภาษณ์ ที่กรมอาชีวศึกษา วันที่ 10 กรกฎาคม 2529

ปรีชา ทัพพะกุล ณ อยุธยา ผู้ช่วยผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคดอนเมือง ผู้ให้สัมภาษณ์ อรสา ถาวรวงศ์สกุล ผู้สัมภาษณ์ ที่วิทยาลัยอาชีวศึกษาสระบุรี เมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2531

วิชัย สงวนพงศ์ หัวหน้างานฝ่ายบริหารสถานศึกษา กองวิทยาลัยเทคนิค ผู้ให้สัมภาษณ์ อรสา ถาวรวงศ์สกุล ผู้สัมภาษณ์ ที่กองเทคนิค กรมอาชีวศึกษา เมื่อวันที่ 19 เมษายน 2531

สุวิทย์ อัตถากร ศึกษานิเทศก์ กรมอาชีวศึกษา ผู้ให้สัมภาษณ์ อรสา ถาวรวงศ์สกุล ผู้สัมภาษณ์ ที่ศูนย์ศึกษานิเทศก์การศึกษา กรมอาชีวศึกษา วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2529

สุพรรณี ภูษาทอง ผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสระบุรี ผู้ให้สัมภาษณ์ อรสา ถาวรวงศ์สกุล ผู้สัมภาษณ์ ที่วิทยาลัยอาชีวศึกษาสระบุรี เมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2531

ง. ข้อมูลภาษาอังกฤษ

Purcell, Victor, The Chiness in Southeast Asia. Oxford University Press London, 1965. 623 p.

Repert, N. Evan. Foundation of Vocational Education. Ohio : Charlen E. Merrill Publishing Company, 1971. 324 p.

Wyatt, David K. Thailand a Short History. Yale University Press, 1963. 351 p.

_____ The Politices of Reform in Thailand : Education in the Reign of King Chulalongkorn. New Haven and London, Yale University Press, 1969. 425 p.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หลักสูตรของโรงเรียนพาณิชยการ

หลักสูตรของโรงเรียนพาณิชยการ

วิชชา	ชั้น	รายการที่ต้องสอน
1. จรรยา	ประถมปีที่ 1	เทียบเสมอหลักสูตรชั้นมัธยมสามัญปีที่ 4
	ประถมปีที่ 2	เทียบเสมอหลักสูตรชั้นมัธยมสามัญปีที่ 5
	ประถมปีที่ 3	เทียบเสมอหลักสูตรชั้นมัธยมสามัญปีที่ 6
	มัธยมปีที่ 1	เทียบเสมอหลักสูตรชั้นมัธยมสามัญปีที่ 7
	มัธยมปีที่ 2	เทียบเสมอหลักสูตรชั้นมัธยมสามัญปีที่ 8
2. ภาษาไทย	ประถมปีที่ 1	เทียบเสมอหลักสูตรชั้นมัธยมสามัญปีที่ 4
	ประถมปีที่ 2	เทียบเสมอหลักสูตรชั้นมัธยมสามัญปีที่ 5
	ประถมปีที่ 3	เทียบเสมอหลักสูตรชั้นมัธยมสามัญปีที่ 6
	มัธยมปีที่ 1	เทียบไม่สูงกว่าหลักสูตรชั้นมัธยมสามัญตอนปลาย
	มัธยมปีที่ 2	
3. ภาษาอังกฤษ	ประถมปีที่ 1	ก. อ่าน อ่านประโยคสามัญได้อย่างชัดเจน และแปลถอยคำสำนวนจากหนังสือที่กำหนดให้เป็นภาษาไทย ข. สนทนาโต้ตอบ แต่งประโยคง่าย ๆ เกี่ยวกับความเป็นไปของนักเรียน และการงานในชั้น เช่น เรื่องโรงเรียน ห้องเรียน สนามเล่น วัด ถนน บ้านและครอบครัว อวัยวะของร่างกาย เครื่องนุ่งห่ม รถไฟ รถยนต์ ดวงดาวในท้องฟ้า สัตว์เลี้ยง และสัตว์ป่า ค. แต่ง แต่งประโยคใช้คำที่เลือกให้ บรรยายความจากภาพ เช่นที่เห็นในห้องเรียน หรือหนังสือเรียนได้อย่างสามัญ

วิชา	ชั้น	รายการที่ต้องสอน
	ประถมปีที่ 2	ง. ไวยากรณ์ สัมพันธ์อย่างง่าย ให้เข้าใจความหมายของคำนาม กริยา คุณศัพท์ และกริยาวิเศษณ์บางคำเหล่านี้จากประโยคง่าย ๆ ได้ จ. แ ล แปลประโยคภาษาอังกฤษซึ่งยากง่ายเสมอหนังสืออ่านให้เป็นภาษาไทย และแปลประโยคภาษาไทยอย่างสามัญเป็นภาษาอังกฤษ ฉ. เขียนตามคำบอก จากหนังสืออ่าน ก. อ่าน อ่านให้ชัดอักขระและถ้อยคำได้คล่องพอสมควรและเน้นเสียงหนักเบาได้ถูกต้องสามารถแปลถ้อยคำและสำนวนในหนังสืออ่านเป็นภาษาไทยได้ ข. สนทนาโต้ตอบ ตอบคำถามง่าย ๆ อันเกี่ยวแก่ความเป็นไปประจำวัน ค. ท่องบทกลอน ให้จำได้เท่าที่กำหนดให้ไม่เกิน 30 บรรทัด และถอดคำประพันธ์ในบทกลอนนั้น ๆ เป็นภาษาอังกฤษอย่างง่าย ง. แต่ง แต่งประโยคใช้คำที่เลือกให้ แปลงประโยคกรรตุวาจก ทำแบบฝึกหัดง่าย ๆ ในการเปลี่ยนเลขใน (Direct Speech) เป็นเลขนอก (Indirect Speech) และเลขนอกเป็นเลขใน จ. ไวยากรณ์ สัมพันธ์และกระจายอย่างง่าย ฉ. แปล อย่างเดียวกับประถมปีที่ 1 แต่ยากขึ้น ช. เขียนตามคำบอก จากหนังสืออ่าน

วิชา	ชั้น	รายการที่ต้องสอน
	ประถมปีที่ 3	ก. อ่าน เช่นเดียวกับชั้นประถมปีที่ 2 แต่ยากขึ้น ข. สนทนาโต้ตอบ เช่นเดียวกับชั้นประถมปีที่ 2 แต่ยากขึ้น ค. ท่องบทกลอน ตามที่กำหนดให้ไม่ต่ำกว่า 40 บรรทัด ง. แต่ง เขียนเค้าเรื่องที่ให้อ่านหรืออ่านให้ฟัง จบ 2 ครั้ง เป็นภาษาอังกฤษ เขียนจดหมายง่าย ๆ ในเรื่องค้าขาย เช่น สั่งของหรือถามราคา ซื้อขาย เป็นต้น จ. ไวยากรณ์ สัมพันธ์และกระจายสามัญประโยค สังกรประโยค และอเนกัตถประโยค ฉ. แปล แปลประโยคที่ยากพอควรจากหนังสืออ่านภาษาอังกฤษให้เป็นภาษาไทย และแปลภาษาไทยบางเรื่อง เช่นที่ปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์ มีแจ้งความการค้าขายและประกาศราชการบางเรื่อง เป็นต้น ช. เขียนตามคำบอก จากหนังสืออ่านและจากหนังสือที่ไม่เคยเห็นเพียงง่าย ๆ
	มัธยมปีที่ 1	ก. อ่าน อ่านชัดถ้อยคำอักขระไกคลองพอสมควรและเน้นเสียงหนักเบาให้ถูกต้องในหนังสือที่กำหนดให้กับบรรยายความที่อ่านเป็นภาษาอังกฤษได้ ข. สนทนาโต้ตอบได้คล่องพอสมควร

วิชา	ชั้น	รายการที่ต้องสอน
	มัธยมปีที่ 2	ค. ท่องบทกลอน ซึ่งผู้มีชื่อเสียงได้รวบรวมไว้ไม่ต่ำกว่า 50 บรรทัด ง. แต่ง เขียนเค้าเรื่องที่อ่านหรือได้ฟังแล้วเป็นภาษาอังกฤษ และแต่งเรื่องง่าย ๆ เช่น ที่เกี่ยวแก่พณิชยการ เป็นต้น แต่งจดหมายโต้ตอบในเชิงค้าขาย จ. ไวยากรณ์ สำหรับชั้นนี้ให้หนักไปในทางทั่ว ๆ ไป ที่จะช่วยภาษาอังกฤษให้ดีขึ้น ซึ่งไม่เกี่ยวแก่แบบฝึกหัดตามตำราเรียน ฉ. แปล เช่นเดียวกับประถมปีที่ 3 แต่ยากขึ้น (แบบแต่งจดหมายในหนังสือ Pittman's Commercial Letter Writer) เป็นตัวอย่างที่ดีควรแปล) ช. เขียนตามคำบอก จากหนังสืออ่านและหนังสืออื่นที่ยากพอปานกลาง ก. อ่าน อ่านอักขระถอยคำชัดเจนและคล่องแคล่วดี และเน้นเสียงหนักเบาให้ถูกต้อง อ่านเรื่องที่ไม่เคยเห็นที่ยากพอสมควร และบรรยายเค้าเรื่องที่อ่านแล้วเป็นภาษาอังกฤษได้ ข. สนทนาโต้ตอบ ในเรื่องสามัญได้ดีพอสมควร ค. ท่องบทกลอน ของเซกส์เปียร์ที่กำหนดให้ไม่ต่ำกว่า 60 บรรทัด

วิชา	ชั้น	รายการที่ต้องสอน
		ง. แต่ง เรียงความและเขียนจดหมายเรื่องพณิชยการได้ดีพอสมควร จ. แปล เช่นเดียวกับชั้นประถมปีที่ 1 แต่ยากขึ้น ฉ. เขียนตามคำบอก จากหนังสืออื่นที่ยากพอสมควรนอกจากหนังสือที่กำหนดให้
4. ภาษาจีน (แต้จิ๋ว)	ประถมปีที่ 1	ท่องจำและรู้วิธีผสมของอักษรจีนได้ไม่ต่ำกว่า 600 คำ แต่งและพูดประโยคสามัญในภาษาจีน
	ประถมปีที่ 2	ท่อง จำ และรู้วิธีผสมของอักษรจีนได้ไม่ต่ำกว่า 1,400 คำ สนทนาโต้ตอบในประโยคสามัญได้พอสมควร
	ประถมปีที่ 3	ท่อง จำ และรู้วิธีผสมของอักษรจีนได้ไม่ต่ำกว่า 2,000 คำ สนทนาโต้ตอบเรื่องธุรกิจสามัญได้
	มัธยมปีที่ 1	ท่อง จำ และรู้วิธีผสมของอักษรจีนได้ไม่ต่ำกว่า 3,500 คำ เขียนจดหมายสามัญ ลงบัญชีรายวันและเขียนใบเสร็จในภาษาจีนได้ สนทนาโต้ตอบเรื่องสามัญได้คล่องแคล่วพอสมควร
	มัธยมปีที่ 2	ท่อง จำ และรู้วิธีผสมของอักษรจีนได้ไม่ต่ำกว่า 5,000 คำ เขียนจดหมายสามัญและอ่านเรื่องในหนังสือพิมพ์จีนได้ สนทนาโต้ตอบเรื่องสามัญได้คล่องพอสมควร

วิชา	ชั้น	รายการที่ต้องสอน
5. เลขวิธี	ประถมปีที่ 1	บวก ลบ คูณ หาร มาตราเงินสยามและอังกฤษ
	ประถมปีที่ 2	เศษส่วนและทศนิยม มาตราเมตริก (ทางยาว น้ำหนักและเนื้อที่) โจทย์เลขอย่างง่าย
	ประถมปีที่ 3	มาตราเมตริกจบบริบูรณ์ และโจทย์ฝึกหัดบัญญัติไตรยางค์ การวัดทางยาว น้ำหนักและเนื้อที่ของอังกฤษ วิธีหาเนื้อที่ (รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสและผืนผ้า) คิดเงินตรา ตามอัตราแลกเปลี่ยนปัจจุบัน
	มัธยมปีที่ 1	เทียบส่วนร้อย ดอกเบี้ยชั้นเดียว กำไรและขาดทุน กรณีที่หาเนื้อที่รูปสามเหลี่ยมและสี่เหลี่ยม เทียบราคาเงินบาท เปานด์สเตอร์ลิง ดอลลาร์ รูปี กิล์เดอร์ แฟรงค์ มาร์ก ฯลฯ
	มัธยมปีที่ 2	วิธีดอกเบี้ยสองชั้น (เพียงหาดอกเบี้ย) คิดเทียบส่วนร้อยลดสต๊อกส์และแชร์ หุ้นส่วน คิดเนื้อที่ลูกบาศก์
6. ภูมิศาสตร์	ประถมปีที่ 1	ลักษณะภูมิประเทศของสยาม โภคทรัพย์ในทางแร่ธาตุ สัตว์นิกร และพืชพรรณ เขียนแผนที่อาวสยาม สายลำน้ำเจ้าพระยาและแควพอเป็นเค้า
	ประถมปีที่ 2	ลักษณะการปกครองของสยามโดยละเอียด การรถไฟและโทรเลขในสยาม เงินรายได้ของสยาม เขียนแผนที่แสดงรถไฟสยาม

วิชา	ชั้น	รายการที่ต้องสอน
	ประถมปีที่ 3	หัวข้อสังเขปเรื่องภูมิประเทศและการปกครองของ สหรัฐมลายู และสเตรตส์ เสตตลเมนตร์ พม่า อินเดีย อินโดจีน ฝรั่งเศส จีน และญี่ปุ่น ความ สัมพันธ์ระหว่างสยามกับประเทศเหล่านี้ ให้สามารถเขียนแผนที่ประเทศที่กล่าวมาแล้วพอเป็นเค้า เพื่อแสดงเมืองท่า และการเดินเรือสินค้าติดต่อกับ กรุงเทพฯ
	มัธยมปีที่ 1	หัวข้อสังเขปเรื่องลักษณะภูมิประเทศและการปกครอง ของอังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน สแกนดิเนเวีย ความ สัมพันธ์ทางการค้าขายระหว่างสยามกับประเทศเหล่านี้ คลองใหญ่ ๆ ของโลก เช่น คลองสุเอซ ปานามา แมนเชสเตอร์ ชิป คะนาล คัล เป็นต้น ทางรถไฟใหญ่ของโลก เช่น ทรานส์ไซเบียเรียน คะเนเดียน ปาซิฟิก จูเนียนปาซิฟิก และทางรถไฟ จากเคปถึงไคโร เป็นต้น เขียนแผนที่คลองและทางรถไฟเหล่านี้พอเป็นเค้า
	มัธยมปีที่ 2	หัวข้อสังเขปเรื่องลักษณะภูมิประเทศและการปกครอง ของสหปาลีรัฐอเมริกา และความสัมพันธ์ทางการค้าขาย ระหว่างสยามกับสหปาลีรัฐอเมริกา โภคยทรัพย์ของโลกในเชิงค้าขาย ทางเดินสินค้าสายใหญ่ในคาบสมุทร ทางเดินสินค้าสายใหญ่โดยสัตว์พาหนะ

วิชา	ชั้น	รายการที่ต้องสอน
		ประวัติการเดินทางโดยชลมารคของ วาสโก ดะ กลมา โคลัมบัส มาเจนลัน กัปตันคุก เขียนแผนที่ทางเดินสินค้าสายใหญ่ในคาบสมุทร
7. วิทยาศาสตร์	ประถมปีที่ 1	ให้รู้สรีรศาสตร์เบื้องต้น เช่น อวัยวะของร่างกาย อาการเคลื่อนไหว การย่อยอาหาร การหายใจ ทางเดินของโลหิต ฯลฯ
	ประถมปีที่ 2	ความรู้สุขวิทยาเบื้องต้นสำหรับบุคคลและครอบครัว เช่น การรักษาความสะอาดของร่างกาย การบำรุงรักษาส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย เช่น ปาก ฟัน ผม และผิวหนัง เป็นต้น การรักษาความสะอาดในการปรุงอาหาร น้ำดื่มที่บริสุทธิ์ อันตรายที่เกิดจากเชื้อโรค อันติดจากแมลงวันที่เกาะในอาหาร ฯลฯ พยาธิไข้มาเลเรีย และยุง การรักษาบ้านเรือนให้สะอาด การชำระของโสโครกในบ้านเรือน ส่วม และห้องน้ำ การพักผ่อนร่างกาย โทษแห่งการนอนดึก การเสพยาเสพติดให้โทษ
	ประถมปีที่ 3	ให้มีความรู้ในเรื่องหลักแหล่งที่หาได้และค่าของโภคทรัพย์ในเชิงค้าขาย เช่น แร่ธาตุ สัตว์นิกรและพืชพรรณ การอุตสาหกรรมและหัตถกรรม การเหมืองแร่ การจับสัตว์น้ำ การตัด ฟัน และเลื่อยไม้ เช่น ไม้ซุง เป็นต้น เพื่อประโยชน์ในทางสินค้า

วิชา	ชั้น	รายการที่ต้องสอน
	มัธยมปีที่ 1	ให้มีความรู้เรื่องวัตถุต่าง ๆ ที่ใช้ทำเป็นสินค้า ตลอดจนที่กำเนิดของวัตถุนั้น ๆ และเกิดขึ้นหรือทำขึ้นอย่างไร เช่น กาแฟ โกโก้ พันธุ์เชา พันธุ์ไม้ เยื่อไม้ต่าง ๆ ที่ใช้ทำเยื่อกและป่าน อินเดียรับเบอร์ โลหธาตุและแร่ที่ใช้เป็นเครื่องประดับและเครื่องภาชนะใช้สอย หินที่ใช้ในการก่อสร้าง เกลือ และน้ำมันเปโตรเลียม
	มัธยมปีที่ 2	เช่นเดียวกับมัธยมปีที่ 1 แต่ละเอียดขึ้น เช่น สอนให้รู้อย่างพิสดารในเรื่องประโยชน์ของสิ่งต่อไปนี้ในทางค้าขาย ถ่านหิน เหล็ก ธาตุเงิน ทองและทองแดง ดีบุก สังกะสี แปลตินัม เปโตรเลียม เพชร พลอย การทำเหมืองดีบุกในสยาม ยาเสพย์ที่เป็นสินค้าในสยาม การจับและการบำรุงสัตว์น้ำ
8. การบัญชี	ประถมปีที่ 3	สอนวิธีบัญชีคู่
	มัธยมปีที่ 1	วิธีทำบัญชีกำไรและขาดทุน และในงบดุลย์ บัญชีตั๋วสั่งจ่าย บัญชีหุ้นส่วน
	มัธยมปีที่ 2	บัญชีตั๋วแลกเงิน บัญชีสำรองต่าง ๆ บัญชีนายหน้า
9. การค้าขาย	ประถมปีที่ 1	ให้ทราบวิธีค้าขายอย่างสามัญ และศัพท์ที่ใช้ในการนั้น ๆ เช่น ความมุ่งหมายแห่งพาณิชยการ การซื้อและขาย การโฆษณา สมุดรายการสินค้าและราคาขาย การต่อและตกลงราคาของ การทำสัญญา การขายเชื่อ

วิชชา	ชั้น	รายการที่ต้องสอน
		การบรรจุสินค้า การรับและส่งสินค้า วิธีกำหนดราคาของวิธีใช้เงิน
	ประถมปีที่ 2	เช่นเดียวกับประถมปีที่ 1 แต่เรียนเพิ่มเติมคือ การขายส่ง การขายปลีก การซื้อ การจัดหาสินค้าตามลักษณะต้องการแห่งท้องตลาด ตั๋วสัญญาใช้เงิน การซื้อขายโดยวิธีใช้ผู้แทน หุ้นส่วน ขายเลหลัง ราคาขึ้นลงในตลาด
	ประถมปีที่ 3	เช่นเดียวกับประถมปีที่ 2 แต่ยากขึ้น กับมีเรียนเพิ่มเติม คือหน้าที่เสมียนชั้นต่ำ แบบส่งสินค้า การส่งสินค้าเผื่อเลือก การไปรษณีย์ ตั๋วสินค้า การภาษีการประกันสินค้าทางทะเล การตรวจสินค้าเสียหาย วิธีปฏิบัติเมื่อไม่ได้รับสินค้าครบ การธนาคาร (การฝากประจำและรายวัน บัญชีฝากเงิน ใบสั่งจ่ายชนิดต่าง ๆ) บัญชีไปรษณียากร บัญชีเงินสดย่อย อักษรย่อของศัพท์พณิชยการ
	มัธยมปีที่ 1	ความรู้ทั่วไปเกี่ยวแก่ธุรกิจค้าขาย ทางรถไฟ ทางเรือและโทรเลข การธนาคาร เช่น การขนส่ง โทรเลขประมวญโทรเลข อัตราโทรเลข โทรเลขช้า สายเดินเรือไฟที่ติดต่อกับกรุงเทพฯ ตั๋วแลกเงิน ตั๋วสัญญาใช้เงิน เอกสารต่าง ๆ ฯลฯ

วิชชา	ชั้น	รายการที่ต้องสอน
	มัธยมปีที่ 2	การค้าขายระหว่างสยามกับต่างประเทศ ตลาดเงิน การส่งเงินทางโทรเลขและทางธรรมดา การประกันทางทะเล ไฟ และชีวิต สินค้าเข้าและออก ตั๋วแลกเงินต่างประเทศ ตั๋วเงินธนาคาร และความหมายแห่งศัพท์พณิชยการต่าง ๆ
10. กฎหมายพาณิชย์	ประถมปีที่ 3 มัธยมปีที่ 1 มัธยมปีที่ 2	ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1 - 2 ลักษณะหุ้นส่วนและบริษัท ลักษณะลมละลาย
11. ชวเลข	มัธยมปีที่ 1-2	เรียนวิธีชวเลขของเกรกก์ ให้มีความชำนาญพอใช้การได้
12. วาดเขียน	ประถมปีที่ 1 ประถมปีที่ 2	เช่นเดียวกับหลักสูตรสามัญศึกษาชั้นมัธยมปีที่ 4 เช่นเดียวกับหลักสูตรสามัญศึกษาชั้นมัธยมปีที่ 5
13. การพิมพ์ดีด	มัธยมปีที่ 1-2	เรียนการพิมพ์ดีดให้มีความชำนาญพอใช้การได้ (นอกเวลาเรียน)

ที่มา กองจดหมายเหตุแห่งชาติ, กรมศิลปากร ศธ.52.1/22 หลักสูตรโรงเรียนพาณิชยการวัดแก้วฟ้า 20 มิถุนายน 2471 - 30 เมษายน 2472

ภาคผนวก ข

ระดับการศึกษาด้านพณิชยการของกรมอาชีวศึกษา

ระดับการศึกษาด้านพณิชยการของกรมอาชีวศึกษา

การเปิดสอนด้านพณิชยการของ กรมอาชีวศึกษานั้น จัดแบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ ระดับ ปวช. ปวท. ปวส. ปม. (ปัจจุบันเลิกจัดแล้ว) หลักสูตรระยะสั้นโดยมีสาขาวิชาให้เลือกเรียนได้ตามความถนัดและความสามารถคือ

บัญชี เลขานุการ การตลาด การเงิน การธนาคาร การบริหารส่วนบุคคล ภาษาต่างประเทศ การขาย การโฆษณา เศรษฐศาสตร์ คอมพิวเตอร์ธุรกิจ วิชาการจัดการพณิชยการ บริหารธุรกิจ การโรงแรม การท่องเที่ยว จะเห็นได้ว่าวิชาต่าง ๆ ที่เปิดสอนนี้สามารถเข้าทำงานตามสถานที่ราชการ บริษัท ห้างร้านต่าง ๆ รัฐวิสาหกิจ ธนาคาร โรงแรม แล้วแต่จบสาขาใด สำหรับตำแหน่งหน้าที่ เมื่อผู้เรียนศึกษาจบในแต่ละระดับแล้วจะสามารถเข้าทำงานได้ในระดับต่อไปนี้

1. <u>ระดับ ปวช.</u> ใช้เวลาศึกษา 3 ปี โดยรับผู้จบจากชั้น ม. 3 เรียนต่อ เมื่อจบแล้วสามารถออกไปเป็นช่างฝีมือระดับกลาง เช่น เป็นเจาหน้าที่พิมพ์ดีด พนักงานต้อนรับ พนักงานขายของหรือประกอบอาชีพส่วนตัวได้

2. <u>ระดับ ปวท.</u> ใช้เวลาศึกษา 2 ปี โดยรับจากผู้จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เมื่อจบแล้วสามารถออกไปประกอบอาชีพเป็นช่างฝีมือได้ เช่น เป็นพนักงานบัญชี พนักงานการเงิน หรือประกอบอาชีพส่วนตัว

3. <u>ระดับ ปวส.</u> ใช้เวลาเรียน 2 ปี รับจากผู้จบชั้น ปวช. เมื่อเรียนจบแล้ว สามารถออกไปประกอบอาชีพเป็นช่างฝีมือระดับเทคนิคได้ เช่น เจาหน้าที่บัญชีชั้นสูง หรือประกอบอาชีพส่วนตัว

4. <u>ระดับ ปม.</u> หรือประโยคครูมัธยม รับผู้จบจาก ปวส. เรียนต่ออีก 1 ปี เมื่อจบแล้วสามารถทำงานเป็นครูสอนแผนกพณิชยการ ในระดับมัธยมศึกษาได้

5. <u>หลักสูตรระยะสั้น</u> เปิดสอนตามโรงเรียนสารพัดช่างทั่วไป ศูนย์ฝึกวิชาชีพ ซึ่งไม่มีการกำหนดชั้นเรียน แต่ใช้เวลาฝึกงานระยะสั้น ตั้งแต่ 6 เดือน ถึง 1 ปี 6 เดือน หรือ 225 ชั่วโมง โดยรับผู้ศึกษาที่มีคุณวุฒิการศึกษาตั้งแต่ชั้นประถมปีที่ 4 ขึ้นไป เมื่อเรียนจบแล้วจะออกไปประกอบอาชีพเป็นแรงงาน พนักงานทั่วไป หรือประกอบอาชีพส่วนตัว

จะเห็นได้ว่า การศึกษาในแต่ละประเภทนั้น มีจุดมุ่งหมายในการทำงานอยู่ในตัวของมันเองอยู่แล้ว หากผู้เรียนเลือกให้เหมาะกับความถนัดของตนเองและตั้งใจศึกษาเพื่อความรู้อย่างจริงจัง แรงงานที่สำเร็จการศึกษาก็จะเป็นแรงงานที่มีคุณภาพ แต่ทั้งนี้ต้องประกอบกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่เรียนด้วยว่าจะทำได้ดีเพียงไร

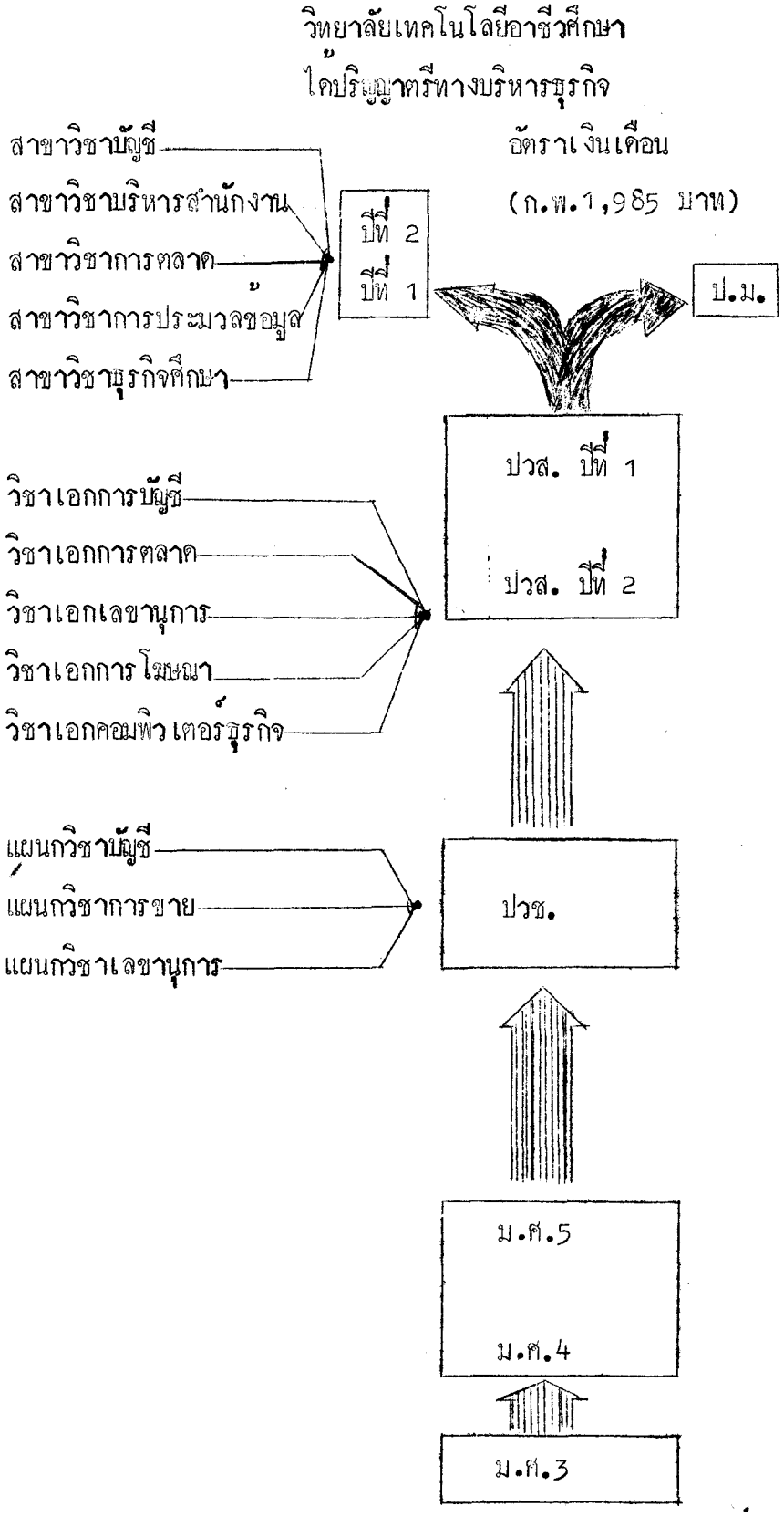
วิทยาลัยเทคโนโลยีอาชีวศึกษา
ได้ปริญญาตรีทางบริหารธุรกิจ
สาขาวิชาบัญชี
สาขาวิชาบริหารสำนักงาน
สาขาวิชาการตลาด
สาขาวิชาการประมวลข้อมูล
สาขาวิชาธุรกิจศึกษา
ปีที่ 2
ปีที่ 1
อัตราเงินเดือน
(ก.พ.1,985 บาท)
ป.ม.
จบ ป.ม. ออกไป
เป็นครูหรือศึกษาต่อ
ในระดับอุดมศึกษา
ทำงานได้เงินเดือน
(ก.พ.1.885)
ปวส. ปีที่ 1
ปวส. ปีที่ 2
วิชาเอกการบัญชี
วิชาเอกการตลาด
วิชาเอกเลขานุการ
วิชาเอกการโฆษณา
วิชาเอกคอมพิวเตอร์ธุรกิจ
จบ ปวส. สามารถ
ประกอบอาชีพได้หรือ
ศึกษาต่อในระดับอุดม
ศึกษา ทำงานได้เงินเดือน
(ก.พ. 1,785)
แผนกวิชาบัญชี
แผนกวิชาการขาย
แผนกวิชาเลขานุการ
ปวช.
จบ ปวช. สามารถ
ประกอบอาชีพได้ หรือ
ศึกษาต่อในระดับ ปวส.
หรือระดับอุดมศึกษา
ทำงานได้รับเงินเดือน
(ก.พ.1,400)
ม.ศ.5
ม.ศ.4
จบ ม.ศ.5 ประกอบ
อาชีพได้ หรือศึกษาต่อ
ในระดับ ปวช. หรือใน
ระดับอุดมศึกษาได้ทุกแห่ง
ม.ศ.3

การจัดการศึกษาด้านพณิชยการของกรมอาชีวศึกษา ระหว่าง พ.ศ. 2503 - 2529

บทคัดย่อ

ของ

อรสา ถาวรวงศ์สกุล

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

ตุลาคม 2531

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ศึกษาถึงพัฒนาการของการศึกษาด้านพณิชยการในประเทศไทย ในช่วง พ.ศ. 2503 ถึง พ.ศ. 2529 โดยการศึกษาจะเน้นที่นโยบายของกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ที่มีต่อการจัดการศึกษาด้านพณิชยการ การดำเนินงานให้เป็นไปตามนโยบายดังกล่าว องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินการจัดการศึกษาตามนโยบายที่ได้วางไว้ และผลของการจัดการศึกษาด้านพณิชยการของกรมอาชีวศึกษา

ผู้วิจัยพบว่า เหตุการณ์ที่สัมพันธ์กันหลายประการในช่วง ทศวรรษ 2500 ได้ทำให้รัฐบาลไทยหันมาให้ความสนใจกับการศึกษาทางด้านพณิชยการ ประการแรกที่เกี่ยวโครงสร้างทางเศรษฐกิจ และสังคมไทยในช่วงทศวรรษ 2500 ได้ก้าวเข้าสู่ยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง กล่าวคือ เศรษฐกิจของไทยได้เปลี่ยนแปลงจากเศรษฐกิจแบบเกษตรกรรมไปสู่เศรษฐกิจแบบกึ่งอุตสาหกรรม ซึ่งอุตสาหกรรมภาคบริการเป็นกิจกรรมที่โดดเด่นขึ้นมา ประการที่สอง ประเทศไทยในช่วงทศวรรษ 2500 ได้กลายเป็นประเทศที่มีความสำคัญขึ้นมาตามสถานการณ์แห่งการเมืองโลกยุคนั้น จึงทำให้ประเทศไทยได้รับความช่วยเหลือจากประเทศค่ายโลกเสรี เป็นจำนวนมาก ซึ่งความช่วยเหลือที่ประเทศค่ายโลกเสรีให้แก่ไทยในยุคนั้น ก็มีเจตนาเพื่อช่วยให้ไทยเป็นประเทศที่พัฒนาขึ้น และสามารถที่จะต่อต้านการรุกรานของคอมมิวนิสต์ได้ รัฐบาลไทยในขณะนั้นจึงได้เริ่มแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติขึ้น และแผนย่อยแผนหนึ่งก็คือ แผนการพัฒนาการศึกษาของชาติ ประการที่สาม ในทศวรรษ 2500 นั้น การศึกษาของไทยเปิดกว้างขึ้นกว่ายุคที่ผ่านมา จึงทำให้ประชาชนชาวไทยมีความสนใจในการศึกษามากขึ้น

องค์ประกอบเหตุการณ์ต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น เป็นตัวกระตุ้นให้การศึกษาด้านพณิชยการ ของไทยเจริญก้าวหน้าขึ้น คนไทยเริ่มให้ความสนใจการศึกษาด้านพณิชยการอย่างจริงจัง และเลือกเรียนสาขานี้โดยเจตนา จำนวนนักเรียนที่เข้าเรียนในสถานศึกษาด้านพณิชยการ ทั้งที่จัดโดยเอกชน และโดยรัฐบาลเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงปลายทศวรรษ 2510

อย่างไรก็ตามผู้วิจัยพบว่า ความพยายามของกรมอาชีวศึกษาในการส่งเสริมการศึกษาด้านพณิชยการนั้น ต้องเผชิญกับอุปสรรคหลายประการด้วยกัน อุปสรรคประการที่สำคัญที่สุดก็คือ การขาดงบประมาณที่เพียงพอ ซึ่งเป็นตัวสร้างปัญหาอื่นที่ตามมา เช่น ทำให้บรรยากาศการเรียน

การสอนไม่ดี และสาขาวิชาที่จัดสอนก็เป็นสาขาที่ใช้ทุนน้อย ซึ่งทำให้ผลิตนักศึกษาออกมาไม่ตรงกับความต้องการของตลาด นักศึกษาจึงตกงาน เมื่อกรมอาชีวศึกษาได้ทราบปัญหา ก็ได้พยายามแก้ไขด้วยการลดนักศึกษาลง และปรับปรุงหลักสูตร ให้สนองความต้องการของตลาดแรงงาน

ผู้วิจัยเห็นว่านโยบายและการจัดการศึกษาด้านพณิชยการของรัฐบาลจากช่วง พ.ศ. 2503 - 2529 นั้น ประสบความสำเร็จเพียงบางส่วน โดยเฉพาะในด้านการสร้างทัศนคติของประชาชนให้มองการศึกษาด้านพณิชยการในแง่ที่ดีขึ้น แต่ผู้วิจัยก็รู้สึกว่ารัฐบาลยังคงต้องมีภาระที่จะต้องปรับปรุงคุณภาพของการศึกษาให้ดีขึ้นกว่านี้

COMMERCIAL EDUCATION UNDER THE DEPARTMENT OF VOCATIONAL EDUCATION

B.E. 2503 - 2529

AN ABSTRACT

BY

ORASA THAVORNWONGSKUL

Presented in partial fulfillment of the requirements

for the Master of Education degree

at Srinakharinwirot University

October 1988

This thesis studies the development of commercial education in Thailand between 1960 and 1986. The study concentrates on the policies of the Ministry of Education towards commercial education. the implementation and factors affecting the implementation of such policies, and the results of the minitry's efforts in promoting commercial education.

The author finds that a chain of events in the early 1960s brought commercial education to the attention of the Thai government. First of all, Thai socio-economic structure in the early 1960s entered the period of matamorphosis : Thai economy was transforming from agricultural to semi-industrialized in which service industry became prominent. Secondly, Thailand became an important coungry according to the global political atmosphere of the period. Consequently, Thailand received significant amount of aids from non-communist countries, The aids were intended to help her to become modernized and able to withstand communist agression. The incumbent Thai government started the National Social and Economic Development plan. This master plan included a plan to develop the nation's education. Thirdly, educational opportunity in Thailand was more readily available in 1960s than ever before; hence, Thai people in 1960s become more educationally minded.

All the above factors brought growth to commercial education. Thai people began to give commercial education a serious consideration as a prefered choice of education, and the number of students enrolled in commercial institutions, both private and government run, began to expand in a noticable proportion, expecially in the late 1970s

The author, however, finds that the Department of Vocational Education's efforts in promoting commercial education encountered many obstacles. The most critical one was insuffient budgets. The budgetary problem in turn created a series of other problems. Too little budgets could only produce poor educational environment and low cost programs that did not correspond with the market demands As a result a large number of commercial school graduates could not find jobs. Having learned of the problems, the Department of Vocational Education adjusted its policies by reducing the number of enrollment and adapting the commercial education curriculum to cater more to market demands.

In this author's opinion, the government policies on commercial eduction from 1960 to 1986 was partially successful in terms of promoting positive attitudes towards commercial education among Thai populace and expanding country's commercial education. In terms of quality, however, this author feels that the government still has a long way yet to go.